

Interreg
Latvija-Lietuva
Eiropas Reģionālās attīstības fonds

**Study on business environment
in North West Lithuania and
South West Latvia
(Uzņēmējdarbības vides pētījums
Ziemeļrietumu Lietuvā un
Dienvidrietumu Latvijā)**

Rīga, 2019.

Saturs

INFORMĀCIJA	4
SUMMARY	6
I NODAĻA. BIZNESA VIDĪ RAKSTUROJOŠIE RĀDĪTĀJI	14
1. TALSĪ	14
1.1. UZŅĒMĒJDARBĪBAS KOPĒJAIS APSKATS	15
1.1.1 <i>Ražošanas un derīgo izrakteņu nozare Talsu novada uzņēmējdarbības vidē</i>	21
1.1.2 <i>Lauksaimniecības, mežsaimniecības un akvakultūras attīstības teritorijas</i>	23
1.1.3 <i>Transporta koridori, inženierkomunikācijas un maģistrālie tīkli alsu novadā</i>	25
1.1.4 <i>Apkopotās uzņēmējdarbības vides nozaru grupas</i>	27
1.2. Uz TALSU UZŅĒMĒJDARBĪBAS VIDĪ ATTIECINĀMO DOKUMENTU ANALĪZE	29
1.3. TALSU NOVADA CENTRA, NOVADA PILSĒTAS UN CIEMU ATTĪSTĪBAS VIRZIENI UN VADLĪNIJAS	32
1.4. AR UZŅĒMĒJDARBĪBU SAISTĪTĀS JOMAS TALSU NOVADĀ	35
1.5. NOZARU APAKŠGRUPAS. TALSU NOVADS.....	37
2. SALDUS	38
2.1. UZŅĒMĒJDARBĪBAS KOPĒJAIS APSKATS	40
2.1.1 <i>Dabas resursu pieejamības izvērtējums Saldus novada uzņēmējdarbības vidē</i>	43
2.1.2 <i>Uzņēmumi nozaru griezumā Saldus pilsētā un novadā</i>	44
2.1.3 <i>Transporta koridori, inženierkomunikācijas un maģistrālie tīkli Saldus novadā</i>	48
2.1.4 <i>Apkopotās uzņēmējdarbības vides nozaru grupas</i>	50
2.2. Uz SALDUS UZŅĒMĒJDARBĪBAS VIDĪ ATTIECINĀMO DOKUMENTU ANALĪZE	50
2.3. SALDUS NOVADA CENTRA, NOVADA PILSĒTAS UN CIEMU ATTĪSTĪBAS VIRZIENI UN VADLĪNIJAS	55
2.4. AR UZŅĒMĒJDARBĪBU SAISTĪTĀS JOMAS SALDUS NOVADĀ.....	60
2.5. NOZARU APAKŠGRUPAS. SALDUS NOVADS.....	62
3. RIETAVA	64
3.1. KOPĒJAIS APSKATS	66
3.1.1 <i>Dabas resursu pieejamības izvērtējums Rietavas novada uzņēmējdarbības vidē</i>	68
3.1.2 <i>Uzņēmumi nozaru griezumā Rietavas pilsētā un novadā</i>	70
3.1.3 <i>Inženiertehniskā un enerģētikas infrastruktūra</i>	81
3.1.4 <i>Apkopotās uzņēmējdarbības vides nozaru grupas</i>	83
3.2. NOZARU APAKŠGRUPAS. RIETAVAS NOVADS.....	89
II NODAĻA. UZŅĒMĒJDARBĪBAS IZAUGSMES IESPĒJAS TERITORIJĀ.....	95
4. BIZNESA VIDĪ ATBALSTOŠĀS ORGANIZĀCIJAS TERITORIJĀ	96
5. JAUNU KOMERSANTU VEIDOŠANĀS UN ATTĪSTĪBAS IESPĒJU NOVĒRTĒJUMS TERITORIJĀ	111
5.1. SVID TALSU NOVADS	112
5.2. SVID SALDUS NOVADS	115
5.3. SVID RIETAVAS REĢIONS	119
5.4. SVID ANALĪZES KOPSAVILKUMS TOWS	124
5.5. SVID ANALĪZES KOPSAVILKUMA SECINĀJUMI	133
6. GALVENO PROBLĒMU IDENTIFIKĀCIJA UN ANALĪZE TERITORIJĀ	135
7. POTENCIĀLO BIZNESA VIDES ATTĪSTĪBAS VIRZIENU UN RISINĀJUMU IDENTIFIKĀCIJA TERITORIJĀ	146

8.	LUKSEMBURGAS LIELHERCOGISTES KOPĒJAIS APSKATS	155
9.	LUKSEMBURGAS LIELHERCOGISTES EKONOMIKAS STRUKTŪRA	157
10.	LUKSEMBURGAS LIELHERCOGISTES NODOKĻU POLITIKA	164
11.	ATTĪSTĪBAS PAMATĀ.	165

Informācija

Projekta Nr.: LLI – 157

Projekta nosaukums: Veicināt uzņēmējdarbību reģionos, attīstot pārrobežas sadarbību

Projekta akronīms: BEE Lab.

Projekta periods: 01.04.2017. – 30.09.2019.

Uzņēmējdarbības veicināšana un atbalsts MVU ir viena no prioritātēm Latvijā un Lietuvā. Sakarā ar ierobežotu darba vietu skaitu, tas jo īpaši ir aktuāli attālajos reģionos un līdz ar to veidojas dažādas sociālas un ekonomiskas problēmas, kā viena no tā minama jaunu cilvēku migrācija uz pilsētām vai ārvalstīm, lai realizētu savas idejas vai atrastu darbu. Meklējot risinājumus situācijas uzlabošanai ir izveidota partnerība starp Rietavas tūrisma un biznesa informācijas centru (vadošais partneris), Talsu novada pašvaldību, Zaļo un Viedo tehnoloģiju klasteri un Klaipēdas lietišķo zinātņu universitāti. Partneri sadarbojoties ievieš Interreg V-A Latvijas Lietuvas programmas projektu „Veicināt uzņēmējdarbību reģionos, attīstot pārrobežas sadarbību” – BEE Lab, kura mērķis ir veicināt uzņēmējdarbību Rietavas, Talsu, Saldus, Kuldīgas un Liepājas pašvaldībās, apmainoties ar labo praksi un attīstot kvalificētu uzņēmējdarbības atbalsta tīklu Latvijā un Lietuvā. BEE Lab ietvaros tiks realizētas 5 atšķirīgi modeļi, kā piemēram PopUp Lab, Biznesa skola jauniešiem, Kafija ar ekspertiem, tematiski informatīvās web konferences. Virzot esošos un potenciālos MVU caur uzņēmuma dibināšanas vai attīstīšanas procesam, tiks veicināta uzņēmējdarbības attīstība attālajos reģionos, un izveidotais ekspertu tīkls, veicinās šo modeļu ieviešanu praksē. Visos modeļos tiks iesaistīti MVU, eksperti un projekta partneri. Uzkrātā pieredze modeļu darbības laikā tiks apkopota „BEE Lab labās prakses grāmatā”. Grāmata kopā ar „Ziemeļrietumu Lietuvas un Dienvidrietumu uzņēmējdarbības vides pētījumu” kalpos kā līdzeklis ekspertiem, lai veicināt uzņēmējdarbību attālajos reģionos arī pēc projekta noslēguma.

Projektu finansē Eiropas Savienība. Kopējās projekta izmaksas ir 565 685,76 EUR. Projekta līdzfinansējums no Eiropas Reģionālā attīstības fonda ir 480 832,88 EUR. Biedrības “Zaļo un Viedo Tehnoloģiju Klasteris” projekta budžets ir 106 399,50 EUR. No tiem kopējais finansējums no Eiropas Reģionālās attīstības fonda ir 90 439,57 EUR, pārējais ir pašfinansējums. Projektu līdzfinansē Interreg V-A Latvijas – Lietuvas pārrobežu sadarbības programma 2014.- 2020. Mērķis ir sekmēt Programmas reģionu ilgtspējīgu sociālekonomisko attīstību, palīdzot tos padarīt konkurētspējīgākus un pievilcīgākus dzīvošanai, uzņēmējdarbībai un tūrismam.

Šis pētījums ir sagatavots ar Eiropas Savienības finansiālo atbalstu. Par šī pētījuma saturu pilnībā atbild Zaļo un Viedo Tehnoloģiju Klasteris, un tas nekādos apstākļos nav uzskatāms par Eiropas Savienības oficiālo nostāju.

www.latlit.eu, www.europa.eu

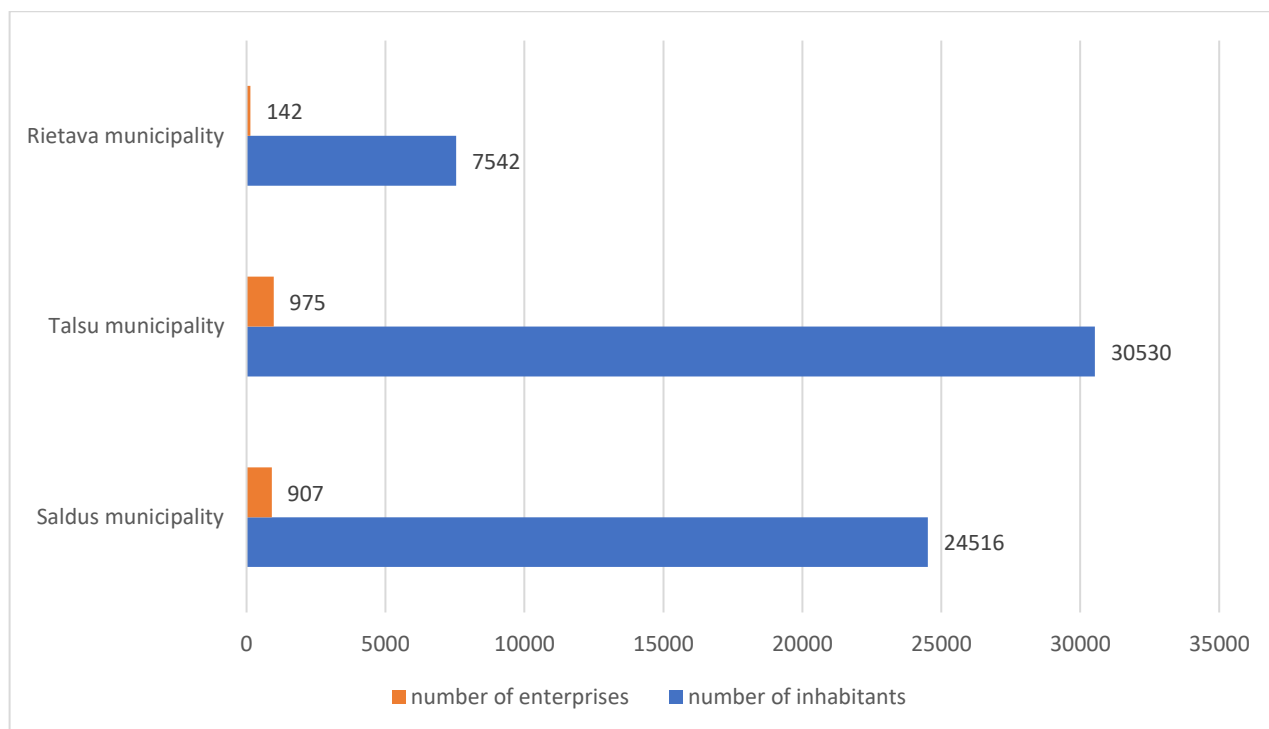
Summary

In the frame of a project "Boost regional Entrepreneurship by Enabling Cross Border Cooperation" carried out a study. The study analyses the business environment in the Talsi and Saldus municipalities of the Kurzeme county, as well as in the Rietavas municipality of the Telšiai county. Operating companies have been examined, trends of company's formation and liquidation have been analysed as well as sectors represented, business resources, existing problems, operating non-governmental organizations established with the aim of supporting and promoting entrepreneurship in the region, potential development directions are considered, entrepreneurs' views are taken into account. Also, some other earlier studies in this direction have been studied in this study, and the theoretical basis of the existing scientific literature have been analysed also.

One of the most important indicators is the number of active enterprises per 1000 inhabitants. For instance:

- in 2018, the population of Saldus municipality - 24516; number of active enterprises - 907
- In 2018 the population of Talsi municipality is 30530; number of active enterprises - 975
- In 2018, the population of Rietava municipality was 7542; number of active enterprises - 142

Figure 1 compares data by area.

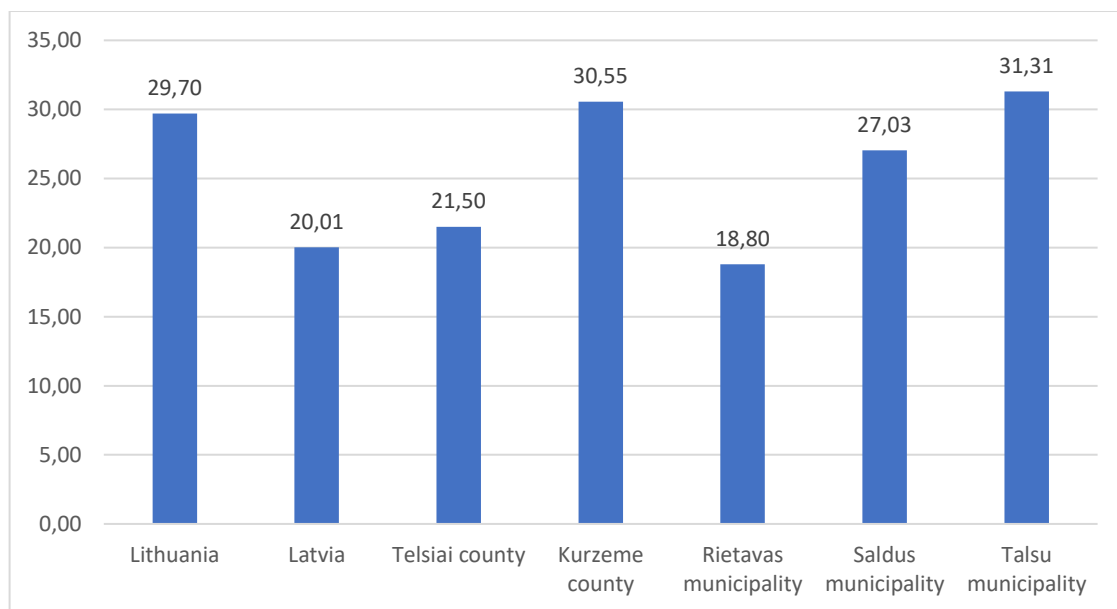

Attēls Nr. 1. Comparison of numbers of population and enterprises in Rietava, Talsu and Saldus municipalities in 2018

In conclusion, it can be clear that:

- The average number of active enterprises per 1000 inhabitants in Rietava municipality is 18.8, while in Telšai county they are 21.5 active enterprises per 1000 inhabitants, but in the whole Lithuania 29.7 enterprises per 1000 inhabitants
- In Saldus municipality the average number of active enterprises per 1000 inhabitants is 27.03 enterprises, while in Kurzeme county they are 30.55 active enterprises per 1000 inhabitants, but in the whole of Latvia 20.01 enterprises per 1000 inhabitants;
- In Talsi municipality the average number of active enterprises per 1000 inhabitants is 31.31 enterprises

Comparison of the data on active enterprises for every 1000 inhabitants is graphically illustrated in Figure 2

Attēls Nr. 2. Comparison of the number of active enterprises per 1000 inhabitants in Rietava, Talsu and Saldus municipalities in 2018

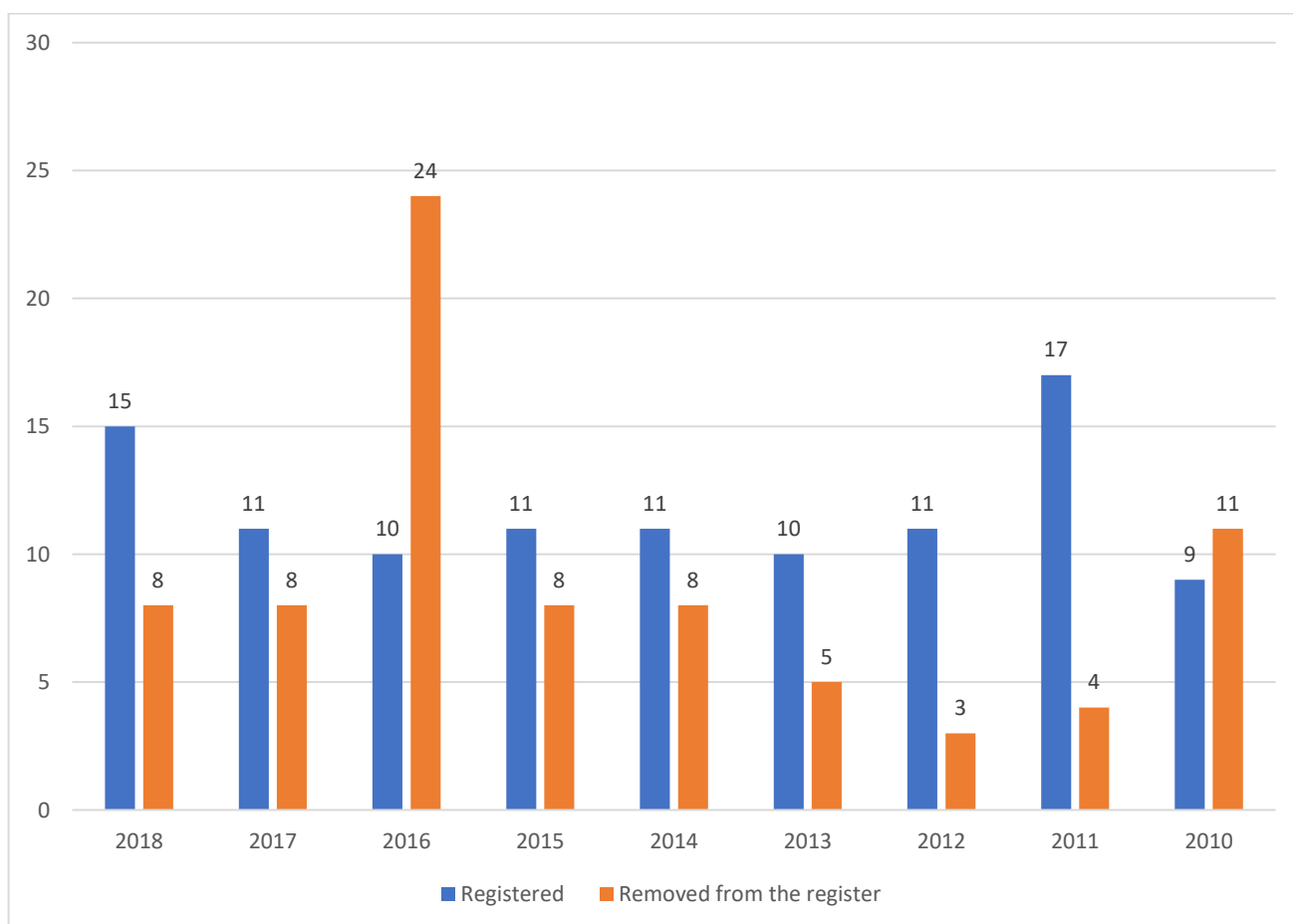
Comparison of the above indicators on a local scale (Talsi municipality, Saldus municipality and Rietava municipality) shows that the most active enterprises per 1000 inhabitants are in Talsi municipality, followed by Saldus municipality (-13.67%), followed by Rietava municipality (- 39.96%). Which leads to the conclusion that Rietava municipality is in the worst situation.

Similarly, comparing the next territorial level - Telšai county and Kurzeme county. Correspondingly, Telšai county has a 29.62% worse rate of active enterprises per 1000 inhabitants.

On the other hand, if we compare it at the national level, this time the Republic of Latvia has on average 32.62% less active companies per every 1000 inhabitants.

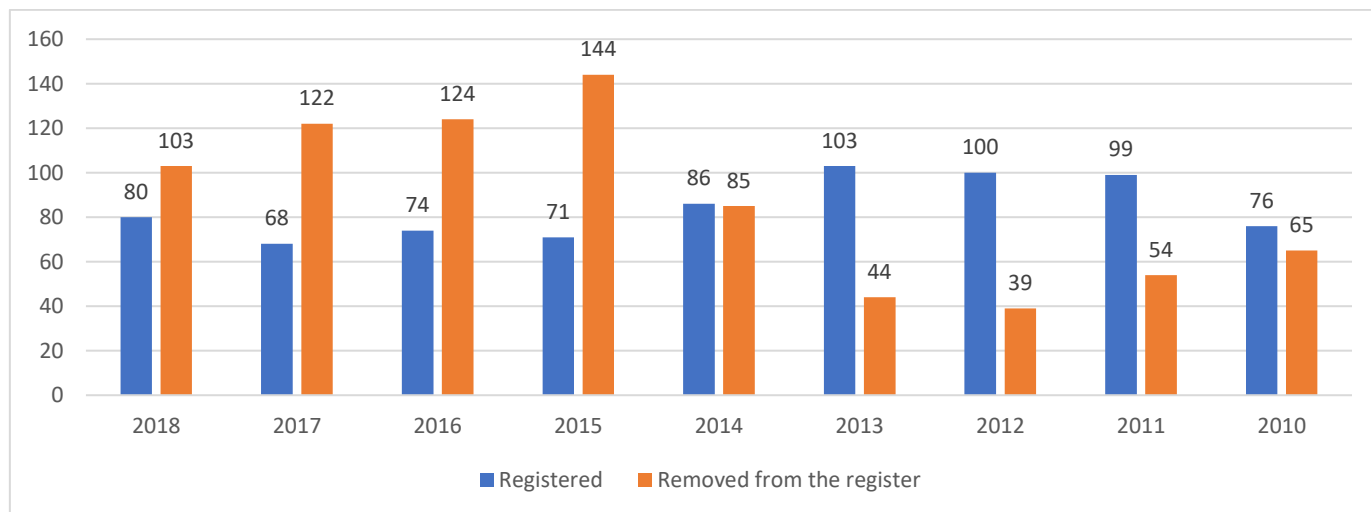
Such data suggests that in the Republic of Latvia there is no real data on the outgoing population, because the coefficient is better at the local and regional level than in the Republic of Lithuania, but at the national level there is an opposite effect, which might indicate area) at national level.

Another very important factor that allows us to draw conclusions about the dynamics of business is the average number of companies registered and closed during the year. Figures 3, 4, 5 and 6 graphically illustrate the dynamics of business inclusion and de-registration. In pictures no. Figures 3, 4, 5 graphically illustrate the dynamics of company registration and liquidation in Rietava municipality, Saldus municipality and Talsi municipality, respectively. Figure 6, in turn, graphically illustrates the dynamics of company registration and liquidation for all the regions covered. Comparing all the graphs it can be seen that in 2015 in the Republic of Latvia there was a large deletion of established companies from the Register and similar situation was observed in the Republic of Lithuania in 2016, when the companies were massively removed from the Register.

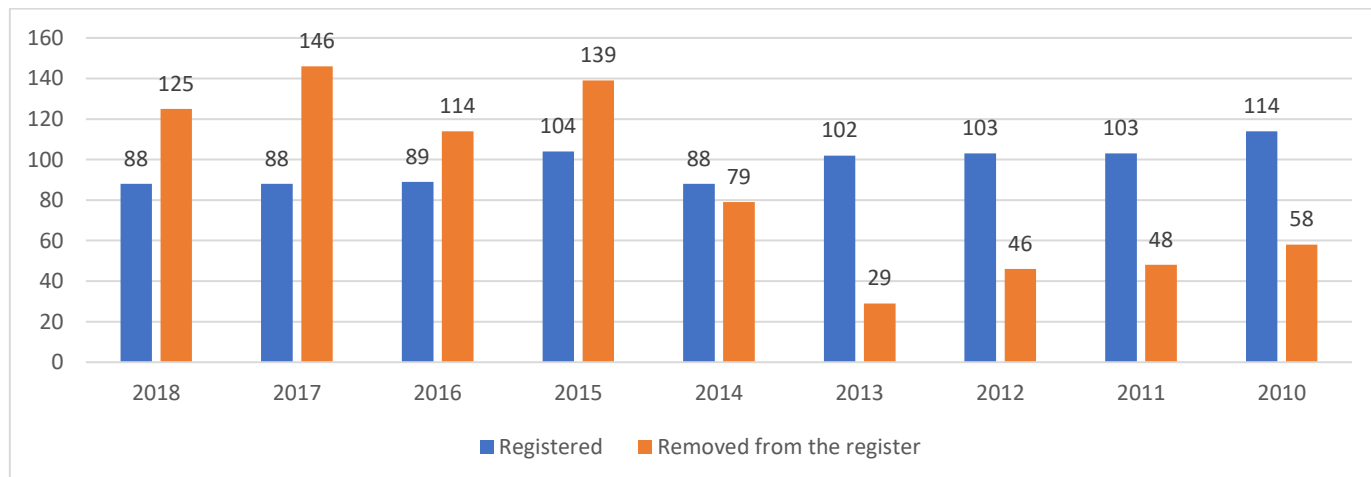
Attēls Nr. 3. Dynamics of business start-ups and liquidations in Rietava municipality

In spite of the data of 2016, when more companies were deleted from the Register of Enterprises than established ones, one can see positive dynamics of the growth of the number of companies, which suggests that relatively successful start-up support policy is implemented in the mentioned territory.

Attēls Nr. 4. Dynamics of business start-ups and liquidations in Saldus municipality

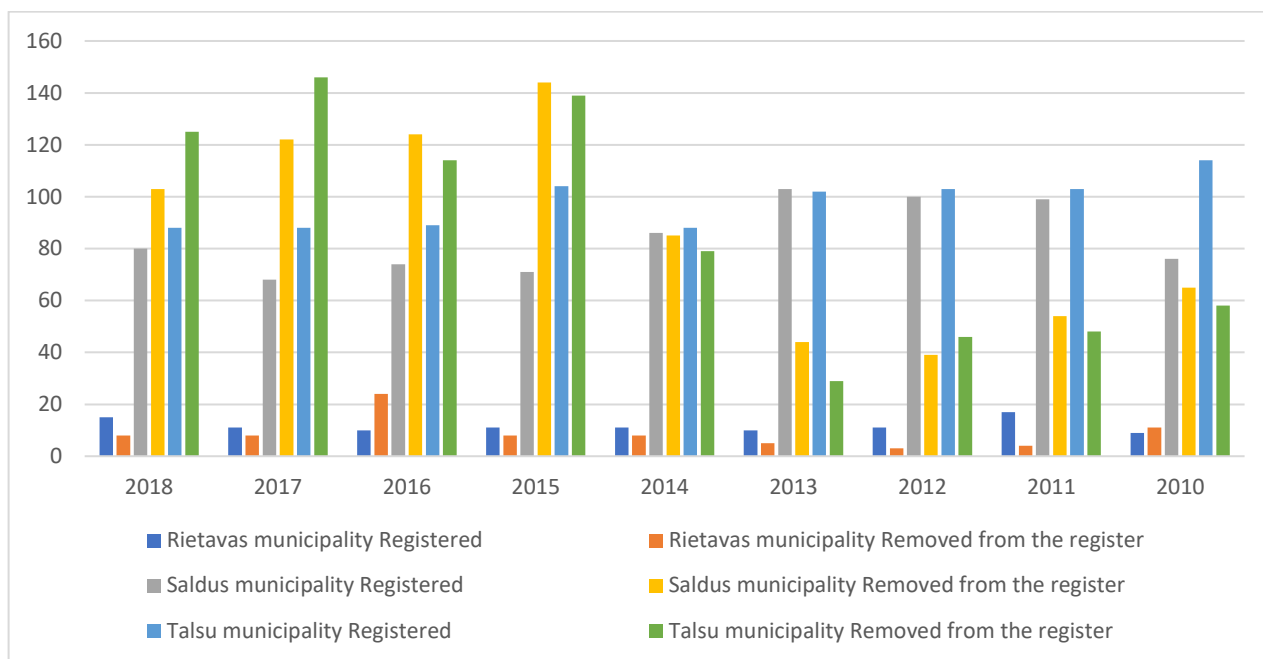
The chart shows a reversal of the trend, with 100% more companies removed from the Register of Enterprises in 2015 than established ones. In addition, the negative start-up dynamics of start-ups will continue for the next three years, suggesting that the policy to support start-ups in the area could be improved. However, despite the above, the fact that starting in 2017 there is a positive trend in business start-ups and the number of liquidated companies is positive.

Attēls Nr. 5. Dynamics of business start-ups and liquidations in Talsu municipality

The chart shows a trend reversal, with more companies being delisted from the Register of Enterprises for the first time in 2015. In addition, the negative start-up dynamics of start-ups will continue for the next three

years, suggesting that the policy to support start-ups in the area could be improved. Notwithstanding the above, the fact that from 2017 a steady trend of business start-ups and a reduction in the number of liquidated companies is positive is to be welcomed.

Attēls Nr. 6. Dynamics of company registration and liquidation in the study region (Rietavas, Saldus and Talsu municipalities) by years

In the course of the research, unstructured or open interviews with entrepreneurs were conducted, during which the following problems, which hinder the development of entrepreneurship in the area under investigation, were crystallized:

- As the major business problems in 2018 Telšiai county businessmen named the tax burden (70%);
- Lack of skilled labour (38%). Telšiai county is distinguished by the fact that businessmen here are feeling quite anxious about the lack of qualified labour force, while in other counties it is a less significant problem.
- Assessing the potential social threats in the next five years, entrepreneurs are most concerned about:
 - emigration (33%) and
 - education of the population and the competence of employees (25%)

To give an idea of the support needed, entrepreneurs answered the open question, "What support measures are needed to expand the range of products your company produces?". In their comments, entrepreneurs have stated that:

- The government should focus more on raising the purchase prices of agricultural produce at national and EU level, including financial assistance to entrepreneurs to mitigate the effects of sanctions, and provide support / co-financing for the purchase of advanced equipment for the production of specific products.
- Entrepreneurs also care about the readiness of young people, their entrepreneurial spirit, their involvement in existing businesses, especially those with good vocational training. Entrepreneurs write that young people currently lack such education and therefore recommend that they think at national level about the quality of vocational education; especially after graduating from high school, young people do not have any professional skills and competences.
- Entrepreneurs recommend reducing the tax burden to eliminate the informal economy. Implement tax breaks for entrepreneurs and employees, and increase purchasing power and population.
- To direct consumers and consumers in the country and the region to use higher quality and organic products in food; to arrange infrastructure.
- Points out that reducing bureaucracy is the key right now, recommends that "the municipality does not interfere with work.

Service entrepreneurs were asked to answer their plans for expanding their service area if the necessary support was available and what kind of support would be required. Respondents have indicated in their comments that:

- 36.8% have already planned to expand their service areas, just as the customer reach would be improved. This means that support is important to them.
- They would most like to have access to different types of information (43.4%),
- improved roads, improved pavement quality (26.1%) as well
- Mobility opportunities (13%), in particular public transport, which is difficult to reach in remote areas.

What support measures entrepreneurs would like to receive is answered in another open question. Service entrepreneurs were asked to answer the open question: "What support measures are needed to expand the range of services your company provides?" The results of the analysis of responses can be grouped as follows:

- Most of the answers, about 40%, concern the need for financial resources. Respondents believe that in order to expand the range of services provided, it is important to receive financial support from the EU funds and other means for business development not only locally, but also in Riga region,

development of new products, acquisition of modern fixed assets, video monitoring, could also be apprentices after vocational school, something like subsidized first job).

- A number of responses concern the need to develop tourism, hospitality and advertising services. To promote this, it is recommended to improve the economic situation in the country, so that people could make more use of the guest houses for recreation, their material and technical base and advertising would expand.
- There are answers that affect production. For example, some respondents believe that sales of fur products should be increased; to support construction development and improvement works; reduce the tax burden; to motivate the low-skilled to enter into employment rather than providing them with various social benefits.
- Others write that nothing is needed, just their own personal fervor. Or they think that "it is already known that I will never get help because I am not from" my "circle.

This highlights a number of areas that require further attention in the future. And, of course, there are a number of areas that require even more detailed and in-depth research.

For example, more active non-governmental business organizations are needed. Entrepreneurs need to be made more aware of the mission of the non-governmental sector in this area. Business organizations are not a form and an opportunity for leisure time, but rather a group of professionals (which are most productive if they are clustered on a sectoral basis) that need to work more actively with public authorities to gain and strengthen business voting and practical opportunities in several sectors. which are crucial for the development of a productive business environment and, consequently, for the economy. Entrepreneurs need to be involved not only in legislative initiatives, but also in scientific research and vocational training, both in practice and financially. In this respect, business organizations should become more familiar with the work and experience of business organizations in developed countries.

In order to encourage more people to turn to private initiative (and thus address regional development and social tensions), there is a need to raise citizens' awareness of two modern ways of doing business: Internet entrepreneurship (or e-commerce) and social entrepreneurship. This would also allow the development of entrepreneurship in the most sparsely populated areas of the region, thus preventing the outflow of population and the "extinction" of remote areas. Doing business over the internet allows you to start your own business with significantly less investment and reach a much wider audience without paying attention to the physical location of the entrepreneur. In addition, it also enables those groups of the population that have difficulty working outside the home to become involved and economically active (eg

women with young children, people with reduced mobility, etc.). Social entrepreneurship, in turn, enables many traditionally unprofitable sectors to be transformed into productive sectors, thus addressing many of the region's social problems. In this respect, it is necessary to promote education and awareness of the population, develop mentoring programs, etc.

The advantages of the regions and the ways in which they should be used are also discussed. Regional advantages include geographical location and natural resources, such as small ports (Talsi region); minerals, forests, etc. At the same time, however, there is a need for sound management of natural resources from a long-term perspective. There are many examples throughout Europe of the irreparable evil that has been inflicted on the economy of many countries by the imprudent management of natural resources.

The paper also analyzes the documents characterizing and influencing the business environment in the respective territories, the shortcomings found in them, as well as how these documents are implemented in life.

The study, which combines specific data with the analysis of the theoretical basis, reflects a relatively comprehensive picture of the business environment in the particular regions

I nodaļa. Biznesa vidi raksturojošie rādītāji

1. Talsi.

Attēls Nr. 7. Talsu pilsēta

Talsu novada administratīvo teritoriju, kas ir viena no lielākajām Latvijā, veido četras pilsētas – Talsi, Sabile, Stende un Valdemārpils, un 14 pagasti – Abava, Ārlava, Balgale, Ģibuļi, Īve, Ķūļciems, Laidze, Lauciene, Lībagi, Lube, Strazde, Valdgale, Vandzene, Virbi.

Teritorija: 1763 km²

Iedzīvotāju skaits: 30 321 (2018.gadā)

Administratīvais centrs: Talsu pilsēta

Talsu novadā izveidotas 16 pilsētu un pagastu pārvaldes:

- Talsu pilsētas pārvalde
- Sabiles pilsētas un Abavas pagasta pārvalde
- Valdemārpils pilsētas un Ārlavas pagasta pārvalde
- Stendes pilsētas pārvalde
- Virbu pagasta pārvalde
- Strazdes pagasta pārvalde
- Lībagu pagasta pārvalde
- Vandzenes pagasta pārvalde

- Laidzes pagasta pārvalde
- Ķūļciema pagasta pārvalde
- Laucienes pagasta pārvalde
- Balgales pagasta pārvalde
- Ģibuļu pagasta pārvalde
- Lubes pagasta pārvalde
- Valdgales pagasta pārvalde
- Īves pagasta pārvalde

Teritorija

Novadu šķērso valsts galvenais autoceļš “Ventspils –Rīga” (A10) un dzelzceļa līnija “Ventspils –Rīga”. Lielāko daļu novada teritorijas veido Ziemeļkurzemes (Ziemeļkursas) augstiene, bet neliela daļa ziemeļaustrumu daļā – Piejūras zemīene.

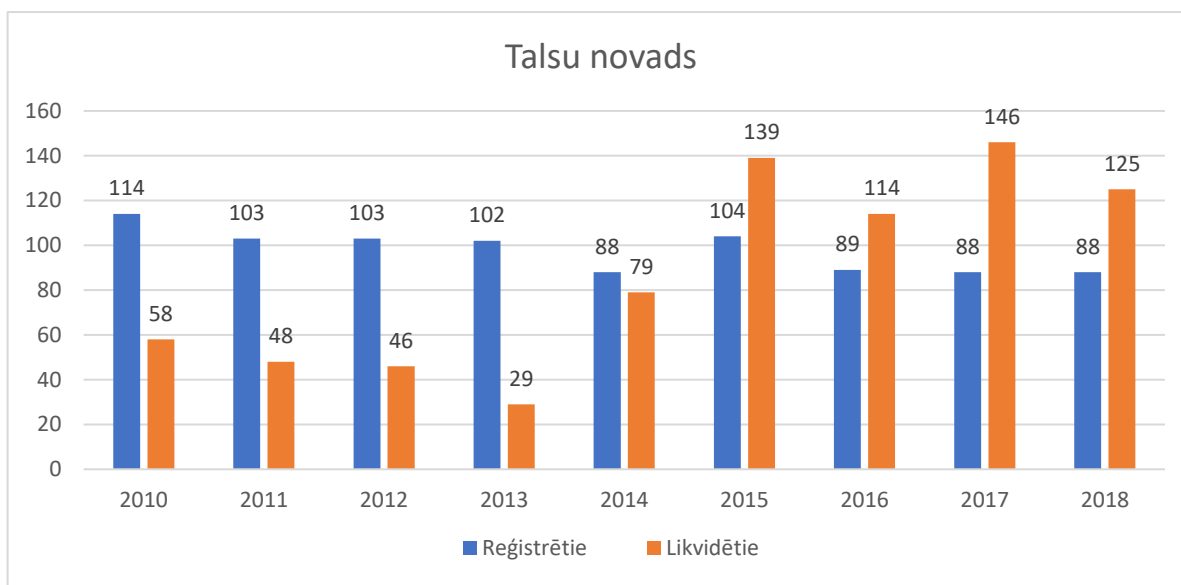
Talsu novada ainavas daudzveidību nosaka šeit esošie dabas parki: Talsu pauguraine un Abavas senleja. Savukārt, ja vēlies nokļūt mūsu augstākajā punktā, tad dodies uz Kamparkalnu (174 m vjl)!

Attēls Nr. 8. Talsu novada karte

1.1. Uzņēmējdarbības kopējais apskats

Pēc www.lursoft.lv datiem, Talsu novadā šobrīd (2018. gadā) ir aktīvi 2533 uzņēmumi. Izpētot uzņēmumu reģistrēšanas un likvidēšanas dinamiku, tika secināts, ka pēdējos gados strauji palielinājies likvidēto uzņēmumu skaits, jaundibināto uzņēmumu skaitam paliekot nemainīgā līmenī.

Attēls Nr. 9. Reģistrēto un likvidēto uzņēmumu dinamika Talsu novadā no 2007.-2018.gadam¹

Analizējot šos datus, ir redzams, ka pēdējos gados strauji ir pieaudzis tieši likvidēto uzņēmumu skaits. Līdz 2013. gadam reģistrēto uzņēmumu skaits ievērojami pārsniedza likvidēto uzņēmumu, skaitu, bet sākot no 2014. gada šī dinamika izmainījās un gan likvidēto, gan reģistrēto uzņēmumu skaits, kļuva visai līdzīgs, savukārt 2015. gadā likvidēto uzņēmumu skaits jau krasi pārsniedza reģistrēto uzņēmumu skaitu. Ja ņem vērā, ka tieši 2014. gadā tika izdots Talsu novada attīstības plāns 2014.-2020. gadam, tad ir redzama visai slikta mijiedarbība starp to un uzņēmumu reģistrēšanas dinamiku.

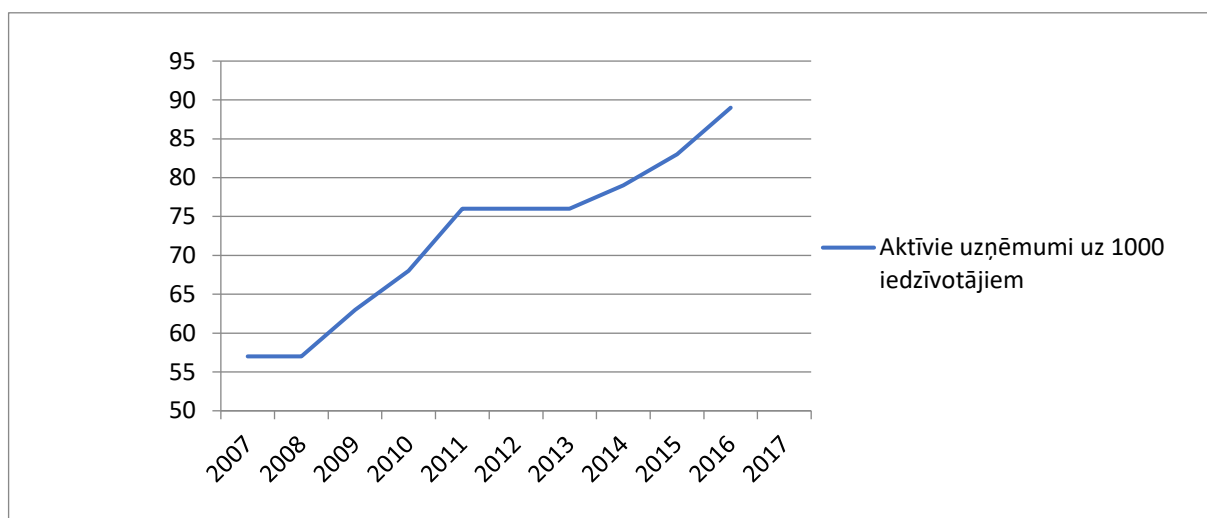
No šīs statistikas neskaitot augsto likvidēto uzņēmumu skaita izriet vēl viena negatīva tendence, proti, jaundibināto uzņēmumu skaita samazināšanās. No 2016. gadam līdz 2017. gadam ir vērojams visai līdzīgs jaundibināto uzņēmumu skaits, kas ir mazāks par 2015. gadu, bet likvidēto uzņēmumu skaits turpina pieaugt.

Abu problēmu rezultātā Talsu novadā, kurš ir viens no lielākajiem novadiem Latvijā, ir redzams visai zems kopējais reģistrēto uzņēmumu pamatkapitāls, ierindojojot to vien 25. vietā starp republikas pilsētām un novadiem. Lai gan šajā tabulā tā ieņem 9. vietu pēc kopējā uzņēmumu skaita, tā ir pašā pēdējā vietā pēc vidējā uzņēmumu pamatkapitāla.

Kopumā var secināt, ka augstais likvidēto uzņēmumu skaits, neraisa pārliecību uzņēmējos, kuri attiecīgi neizvēlas veidot savus uzņēmumus tieši Talsu novadā. Savukārt šis pārliecības zudums atspoguļojās

¹ - Lursoft dati

salīdzinoši zemajā pamatkapitālā. Šī kopumā var tikt vērtēta kā negatīva dinamika, jo abas problēmas tiešā veidā ietekmē viena otru.

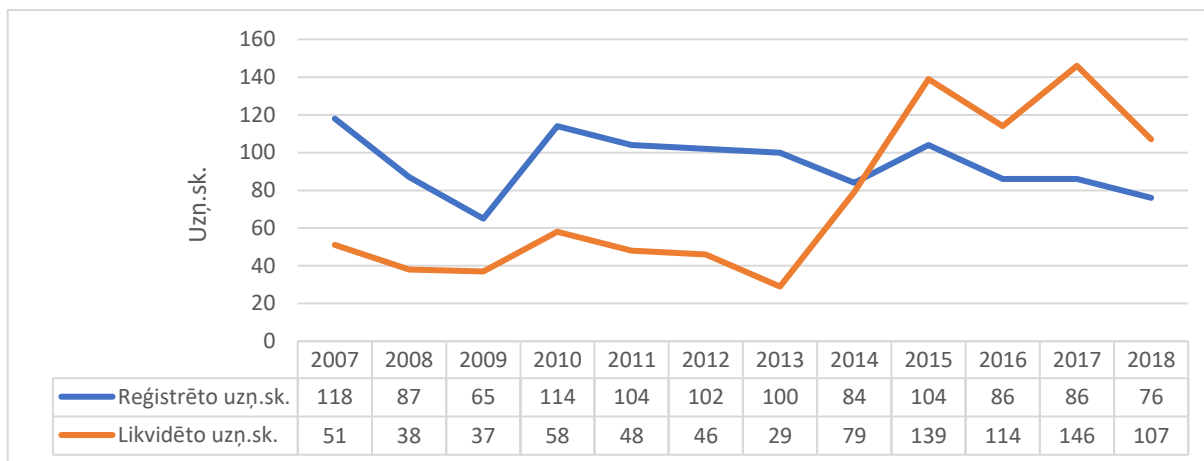
Attēls Nr. 10. Aktīvie uzņēmumi uz 1000 iedzīvotājiem no 2007.-2017.gadam² Talsu novadā

10. attēlā var novērot to, ka uzņēmumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem turpina pieaugt, bet šie dati sevī neietver demogrāfisko situāciju Talsos. Jau vairākus gadus Talsu novadu turpina pamest tā iedzīvotāji, kas tad arī liek šim grafikam atainot šķietami pozitīvu tendenci uzņēmējdarbībā.

Kopumā var secināt, ka augstais likvidēto uzņēmumu skaits, neraisa pārliecību uzņēmējos, kuri tad attiecīgi nevēlās veidot savus uzņēmumus tieši Talsu novadā. Savukārt šis pārliecības zudums atspoguļojās salīdzinoši zemajā pamatkapitālā. Šī kopumā var tikt vērtēta kā negatīva dinamika, jo abas problēmas tiešā veidā ietekmē viena otru.

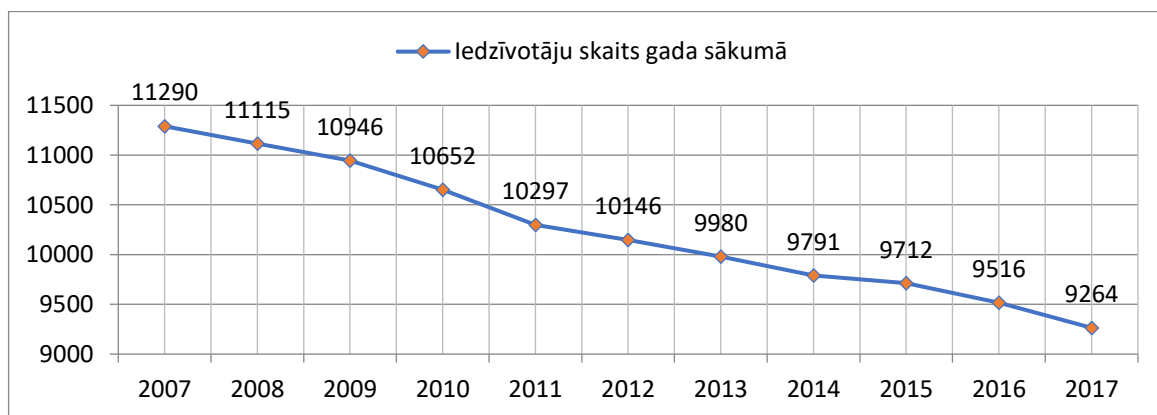
Iepazīstoties ar Talsu novada pašvaldības vīzijām, mērķiem un apkopojot Stratēģijas 2030 vadlīnijas, turpmāk vajadzēja izpētīt reālo situāciju novadā. Tika analizēta un apkopota Talsu pilsētas un novada uzņēmumu darbības dinamika un attīstība, 10 gadu periodā.

² - Lursoft dati

Attēls Nr. 11. Talsu novadā reģistrētie un likvidētie uzņēmumi un komercuzņēmumi.

Analizējot diagrammu (sk.11.attēls) par reģistrētiem un likvidētiem uzņēmumiem Talsu novadā, autori uzskata, ka esošo uzņēmumu attīstība ir ļoti nelabvēlīga, attiecībā pret izvirzītiem mērķiem un vīzijām. Vērojams, ka likvidētie uzņēmumi ir daudz vairāk nekā reģistrētie tieši pēdējo 5 gadu laikā. Mūsuprāt, iedzīvotāju skaits ir cieši saistāms ar uzņēmējdarbības dinamiku. Autori pētīja, kāda ir kopsakarība iedzīvotāju skaitam ar tik lielu uzņēmumu skaita likvidāciju.

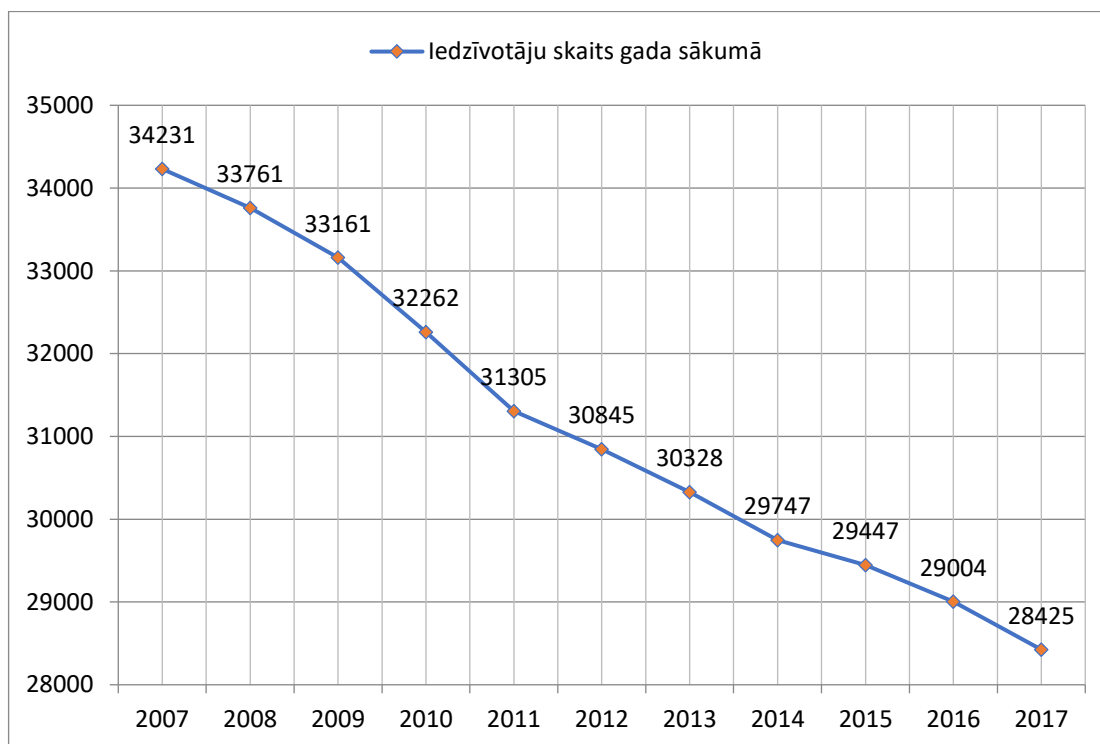

Attēls Nr. 12 Talsu pilsētas iedzīvotāju skaits. 2007. – 2017. gads (CSP)

Izpētot diagrammu (sk.12.attēlu) par iedzīvotāju skaitu un tā izmaiņām Talsos, var secināt - katru gadu iedzīvotāju skaits samazinās. Šī brīža rādītāji liecina, ka situācija neuzlabojas un cilvēki pamet Talsu pilsētu. Vislielākais iedzīvotāju skaita kritums ir vērojams 2010. gadā, kad pilsētu pameta 355 iedzīvotāji, par iemeslu pieņemot Latvijas ekonomisko krīzi.

Analizējot diagrammu (sk.12.attēls) par iedzīvotāju skaitu un tā izmaiņām Talsu novadā var secināt par līdzīgu iedzīvotāju skaita situāciju kā Talsu pilsētā. Iedzīvotāji visvairāk pamet novadu tieši 2009. un 2010. gadā. Vismazākais iedzīvotāju sarukums vērojams 2014. gadā. Šajā gadā, ņemot vērā uzņēmumu

likvidāciju, tas tieši sasniedz krutceles ar reģistrēto uzņēmumu rādītājiem, tas nozīmē, ka joprojām cilvēki izvēlas ne tikai neveidot uzņēmējdarbību, bet arī pamest novadu.

Attēls Nr. 13. Talsu novada kopējais iedzīvotāju skaits. 2007. – 2017. gads (CSP)

Kopumā var secināt, ka situācija neuzlabojas, taču Talsu novada pašvaldībai ir vīzija, kā situāciju uzlabot un attīstīt. Arī izstrādātās intervijas rezultātā Jānis Znotiņš atzina, ka ir grūti identificēt situācijas cēloni. Domājot, ka tas ir dabīgs process - kaut kas taisās ciet, kaut kas vaļā. Aktīvi darbojas inkubators un nāk jauni cilvēki, strādā un veido jaunus uzņēmumus. Kopumā nesakartotība šajā jomā ir visā valstī.

Tomēr Talsu novadā ir uzņēmumi, kuri spēj būt konkurētspējīgi, piesaistīt investorus, tādejādi veikt lielāku apgrozījumu. Autori apkopoja uzņēmumus Talsu novadā ar lielāko apgrozījumu, kas pierāda, ka uzņēmēji spēj izmantot sava novada resursus, derīgos izrakteņus un piesaistīt investorus, kas palīdz realizēties. Piemēram, dāņu uzņēmums "Pindstrup Latvia", kuri realizē kūdras substrāta ražošanu un eksportēšanu uz ārvalstīm, ir sasnieguši lielāko apgrozījumu Talsu novadā. Svarīgi piebilst, ka liela nozīme ir sadarbībai ar investoriem, jo ir nepieciešams finansējums, ne tikai, lai spētu izveidot uzņēmējdarbību, bet arī to attīstīt ilgtermiņā.

Tabula Nr. 1. Uzņēmumi Talsu novadā ar lielāko apgrozījumu (Lursoft)

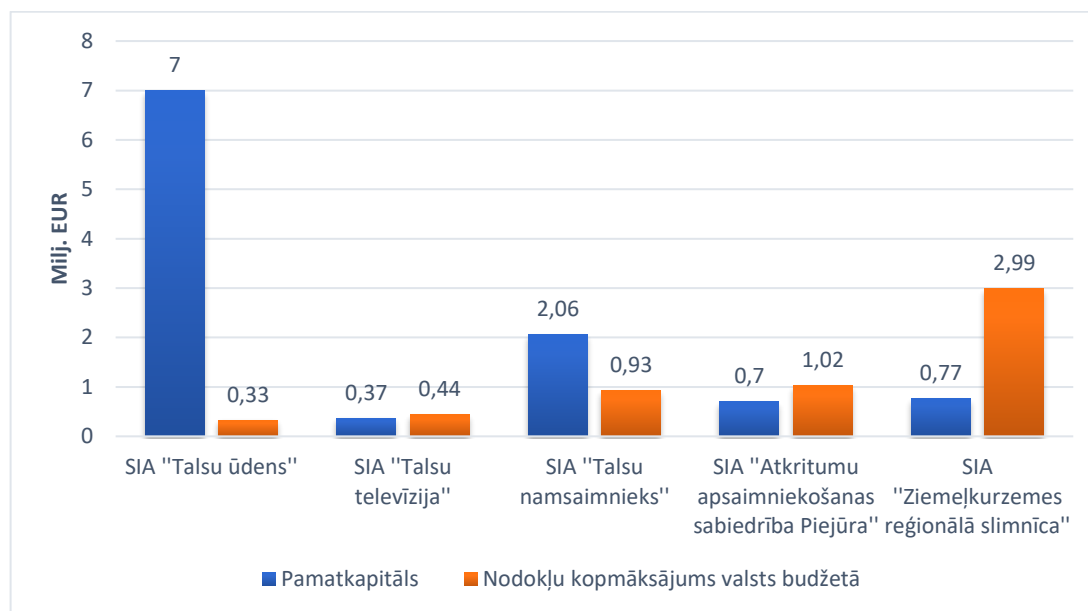
1	Pindstrup Latvia, SIA	69,397,774.00 EUR
2	Vika Wood, SIA	58,657,230.00 EUR
3	KRAUZERS, SIA	16,810,832.00 EUR
4	BRABANTIA LATVIA, SIA	15,367,311.00 EUR
5	Scandbio Latvia, SIA	12,417,016.00 EUR
6	I.S.D., SIA	9,665,773.00 EUR
7	LATEVA, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	9,501,497.00 EUR
8	Talsu Piensaimnieks, Akciju sabiedrība	9,244,761.00 EUR
9	TALCE, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	7,342,776.00 EUR
10	VOKA, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	6,300,155.00 EUR

Lielākie ārvalstu investori, kuri finansiāli atbalsta Talsu novada uzņēmumus ir svarīgs faktors, lai attīstītu uzņēmumus. Talsu novadam ir 3 valstu lielākie investori (sk.5.attēls.). Piemēram, jau minētais SIA “Pindstrup Latvia” ir līdzatkarīgs no Dānijas karalistes Pindstrup Moseburg A/S. Tas nozīmē, ka šis meitas uzņēmums Latvijā pastāv, jo Dānijas tēva uzņēmums ir kā galvenais investors tā darbībai.

Tabula Nr. 2. Lielākie ārvalstu investori Talsu novadā (Lursoft)

Zviedrijas karaliste			
	1.Bergs Timber AB	8,618,397.00 EUR	SIA Vika Wood
	2.Scandbio AB	3,130,248.00 EUR	SIA Scandbio Latvia
	3.Anderson Christoffer Magnus	28,280.00 EUR	SIA MĀLUPES MEŽS
Dānijas karaliste			
	1.Pindstrup Moseburg A/S	4,658,168.00 EUR	SIA Pindstrup Latvia
	2.BALTIC FARMS A/S	2,500,565.00 EUR	SIA L.A.P.
		623,975.00 EUR	SIA STARTERIS
		71,140.00 EUR	SIA FarmTech
3.Joergensen Poul Benny	2,845.74 EUR	SIA PJ Invest Latvia	
Nīderlandes karaliste			
	1.BRABANTIA INTERNATIONAL B.V.	1,414,064.00 EUR	SIA Brabantia Latvia

Pašvaldība ir kapitāldaļu turētāja 5 kapitālsabiedrībās (SIA „Talsu televīzija”, SIA „Talsu namsaimnieks”, SIA „Talsu Ūdens”, SIA „Atkritumu apsaimniekošanas sabiedrība „Piejūra”, SIA „Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca”)(Talsu nov. ilgsp. att. strat. 2030, 2014,7)

Attēls Nr. 14 Talsu pašvaldību kapitālsabiedrību uzņēmumu pamatkapitāli un nodokļu kopmaksājums valsts budžetā (Milj. EUR) (Lursoft)

Pēc diagrammas secinot, ka ar vislielāko pamatkapitālu ir SIA “Talsu ūdens”, bet ar vismazāko nodokļu maksājumu. Kā arī SIA” Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca” diezgan iespaidīgu summu maksā valsts nodokli, lai arī pamatkapitāls ir salīdzinoši mazs.

Ievērojot, noteiktās uzņēmējdarbības teritorijas specialitātes, autori nolēma, lielākās nozares izanalizēt konkrētāk.

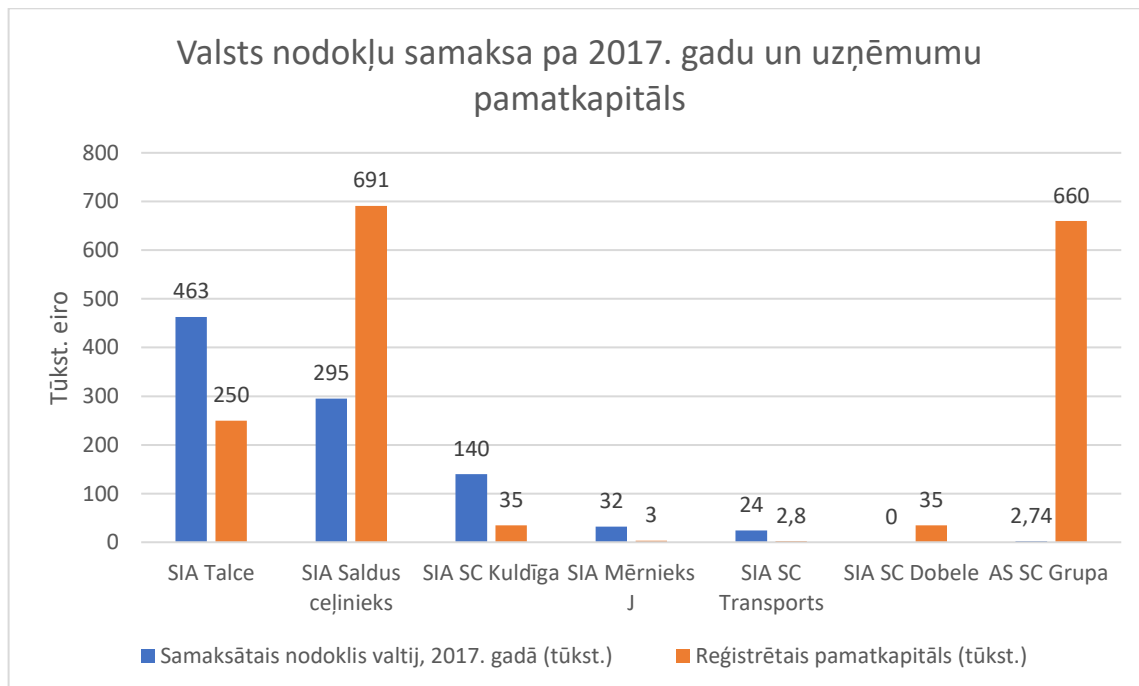
1.1.1 Ražošanas un derīgo izrakteņu nozare Talsu novada uzņēmējdarbības vidē

Talsu novads ir bagāts ar smilts, smilts - grants resursiem un kūdras resursiem. Novadā ir sastopami arī sapropeļa, saldūdens kaļķu, kā arī dolomīta un māla resursi. Smilts un grants atradnes un prognozēto krājumu laukumi atrodas, galvenokārt, novada centrālajā un austrumu daļā. Talsu novada teritorijā ir tikai viena izpētīta smilts atradne silikātizstrādājumiem – Rendas atradne. Kūdras krājumi galvenokārt izvietoti Kursas zemienē. Novada dienvidrietumos atrodas neliela daļa no prognozēto dolomītu krājumu laukuma “Renda – dolomīts”, ko veido pelēki plaisaini augšdevona Pļaviņu svītas dolomīti. Novada teritorijā nelielā daudzumā sastopami saldūdens kaļķieži, sapropelis. Sapropelis sastopams ezeru gultnēs un purvos zem

kūdras slāņa, ja tie veidojušies, aizaugot ezeram. Māla resursi novadā koncentrējas tā rietumu daļā. Apzināti ir māla krājumi Īves un Ģibuļu pagastos³

Saskaņā ar VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” datu bāzes „Latvijas derīgo izrakteņu atradņu reģistrs” datiem novadā izpētītas 116 būvmateriālu un 310 kūdras atradnes. Tikai neliela daļa zemes dziļu resursu tiek intensīvi izmantoti. Talsu novadā viena smilts - grants atradne „Kurzeme” - ir valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradne.

SIA “Talce” – iekļāvies sešu saistītu ceļu būves uzņēmumu grupā “SC grupa”: SIA “Saldus ceļinieks” un tā meitas uzņēmumi: SIA “Talce”, SIA “SC Kuldīga”, SIA “SC Dobeļe”, SIA “Mērnīeks J” un SIA “SC Transports”. SIA “Talce” veic ceļu, laukumu un tiltu būvi, asfaltbetona un minerālo ceļu būvmateriālu ražošanu un ražošanas vajadzībām iegūst smilts – grants resursus Talsu novadā. (Talsu novada attīstības programma 2014.-2020.gadam, 2016, 4.1. Uzņ.d. raksturojums)

Attēls Nr. 15. SC Grupā uzņēmumu Talsos kopējais samaksātais nodoklis un pamatkapitāls (Lursoft)

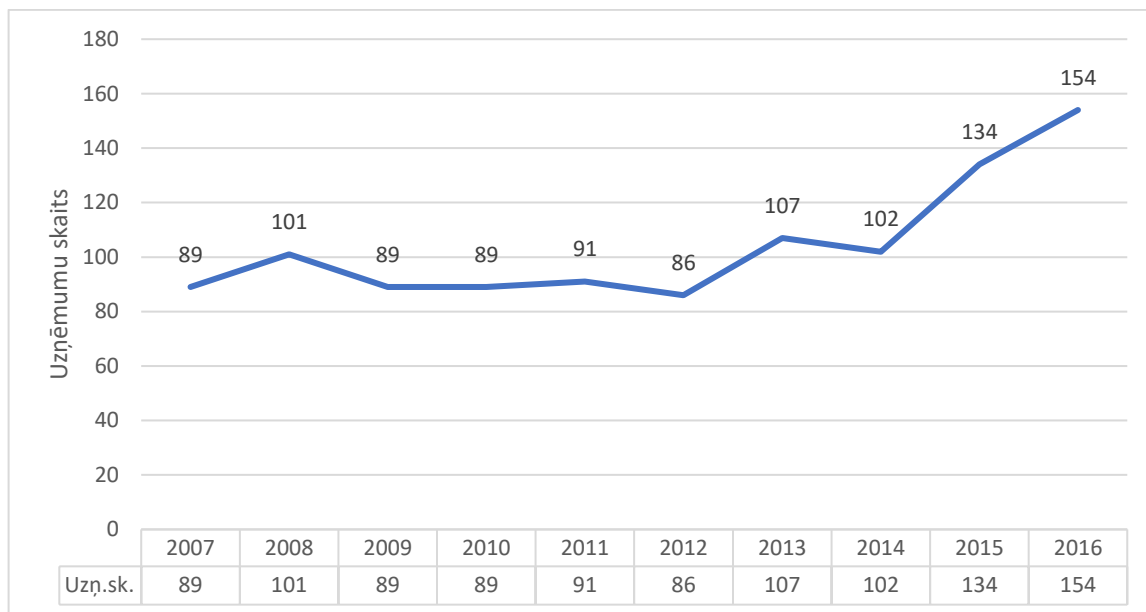
Diagrammā (sk.15.attēls) tiek atrādīts cik ir nozīmīga šī uzņēmuma grupa (AS “SC Grupa”) gan pašvaldībai, gan valstij ar nomaksāto nodokļu apjomu un iemaksāto pamatkapitālu. Lai arī šī uzņēmuma pārstāvji sadarbojas ar citiem novadiem (dati no Lursoft datu bāzes).

Kūdras ieguvī un kūdras subtrāta ražošanu, kā arī to eksportē ārpus Latvijas, veic SIA “Pindstrup Latvia” Lielsalas purvā. Lai arī SIA “Pindstrup Latvia” ir Dānijas uzņēmuma AS “Pindstrup Mosebrug”

³ - Talsu n. Stratēģija 2030, 2014, 39

meitas uzņēmums, tā jau Latvijā darbojas kopš 1998.gada, un ar 4,65 milj. Euro pamatkapitālu, un 2017.gadā valsts kopbudžetā iemaksāts 611. tūkst. Euro nodoklis (dati no Lursoft datu bāzes).

Kopējai analīzei tika veidota diagramma par uzņēmumu daudzumu 10 gadu laika posmā, lai varētu redzēt uzņēmumu dinamiku un izanalizēt to.

Attēls Nr. 16. Uzņēmumu skaits būvniecības nozarē Talsos 10 gadu laika posmā (CSP)

Autori secina, ka būvniecības nozarē 10 gadu laika posmā ir redzams pēdējo 5 gadu laikā ir tikai augšupejošs attīstība. Kas liecina ka būvniecības nozare nav sasniegusi krīzes situāciju un ir tikai pozitīva dinamika.

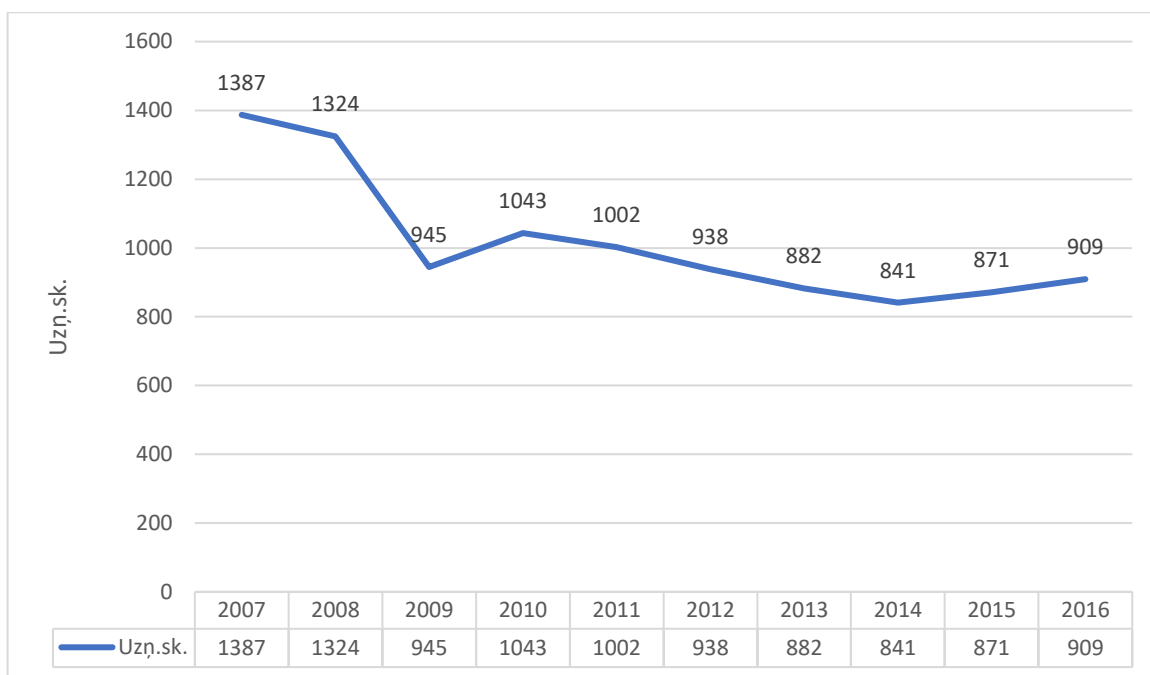
1.1.2 Lauksaimniecības, mežsaimniecības un akvakultūras attīstības teritorijas

Lauksaimniecībā izmantojamās zemes Talsu novadā aizņem 37% no novada platības (64424,9 ha), lielākoties aramzeme – 28% no novada platības (Talsu n. stratēģija 2030, 2014, 48). Talsu novadā darbojas dažādi lauksaimniecības produkcijas ražošanas un pārstrādes uzņēmumi. Viens no lielākiem ir gaļas pārstrādes uzņēmums SIA “Talsu Gaļa Plus” un piensaimniecības uzņēmums AS “Talsu piensaimnieks”, lielu popularitāti iedzīvotāju vidū ieguvis uzņēmumā ražoto piena produkta un konditorijas veikals “Piena sēta” (Talsu n.att.prog. 2014. – 2020. gadam, 2016, Uzņ.d. raksturojums).

Novada teritorijā esošajos ezeros – Laidzes, Spāres, Gulbju, Mordangas u.c., ir iespēja attīstīt zivsaimniecības un akvakultūras nozari. Talsu novadā ir īstenoti Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta programmas projekti, pēc iepriekšējās izstrādātās attīstības stratēģijas 2007 – 2013 gads, kas sniedz atbalstu

ciematu, kuros veic zivsaimniecības darbības, atjaunošanai un attīstībai, ar zivsaimniecību un tūrisma saistītas infrastruktūras un pakalpojumu attīstībai un saimnieciskās darbības uzlabošanai un dažādošanai.

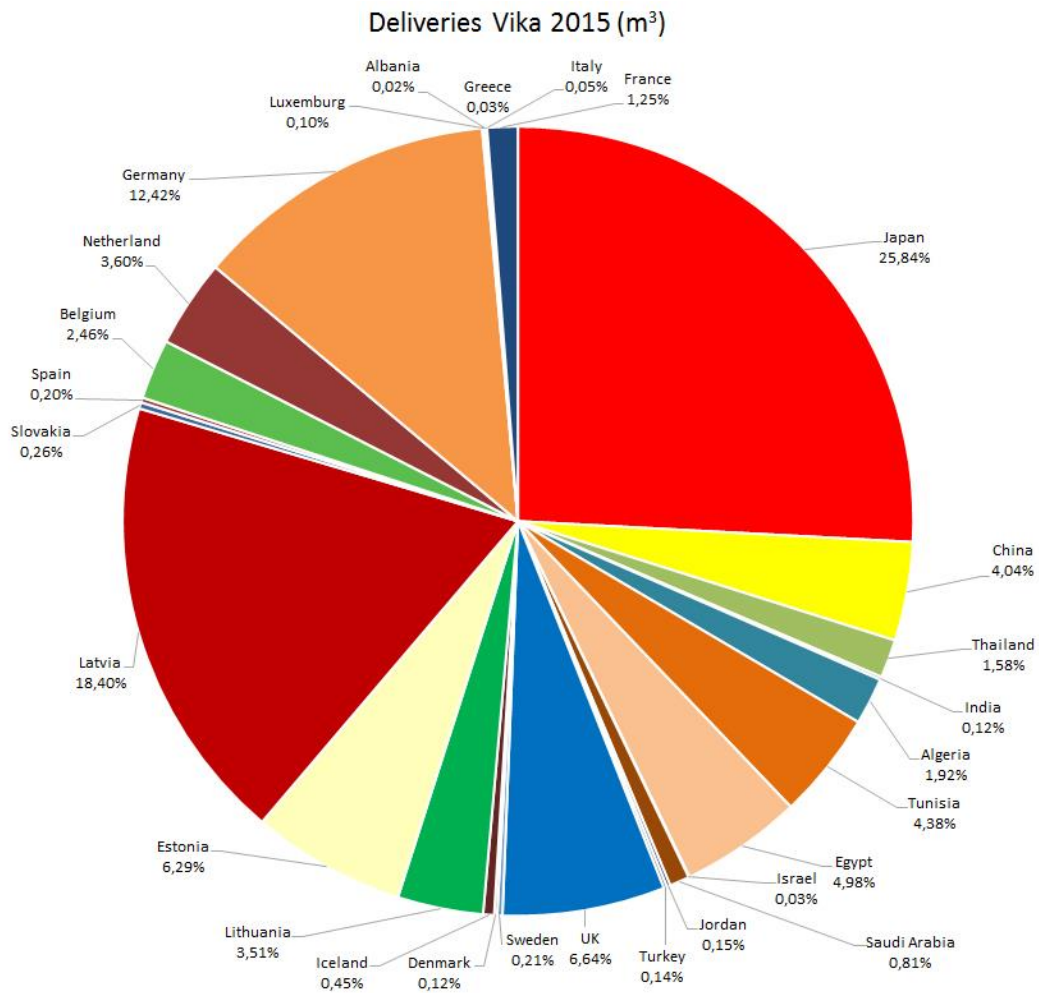
Talsu novada mežiem piemīt liela bioloģiskā daudzveidība. Mežs ir neatņemama ainavas sastāvdaļa, un ar savu daudzveidīgo ekoloģisko, sociālekonomisko un kultūrvēsturisko vērtību, kas, neapšaubāmi ir nozīmīga novada dabas bagātība. Talsu novads ir viens no mežainākajiem Latvijas rajoniem. Ar mežu apklātā platība sastāda 57,2 % no novada kopplatības.

Attēls Nr. 17. Uzņēmumu skaits lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā Talsu novadā 10.gadu laika posmā. (CSP)

Autori secina, ka lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā šie 10 gadi ir pagājuši smagi, vissevišķāk 2009.gadā jeb visas valsts krīzes laikā. Bet pēdējie 2 gadi (2015. un 2016.gads) tikai sākusies statistikā augšup celšanās, kā iesmesls varētu būt ka valstī uzlabojas ekonomiskais stāvoklis.

Talsu novadā atrodas vairāki uzņēmumi, kuru darbības veids balstīts vietējo meža resursu izmantošanā. SIA ‘‘Vika Wood’’ atrodas Laucienes pagastā, ir lielākā kokzāģētava Latvijā, gadā saražojot aptuveni 280 000 m³ žāvētu un šķīrotu zāģmateriālu, no kuriem 80% tiek eksportēti – Tālies Austrumi, Tuvos Austrumos, Ziemeļāfrikā un Eiropā (skat.8.attēlu). Un vidējo gada apgrozījumu 60.milj. eiro. Lai arī, tas ir Skandināvu uzņēmums, tomēr ir liels ieguldījums valsts nodokļu kopbudžetā - 2017.gadā tika iemaksāts 1302 tūkst. Eiro nodoklis (dati no Lursoft datu bāzes).

Attēls Nr. 18. Talsu novada uzņēmuma Vika Wood eksportēto zāgmateriālu daudzums %

Autori secina, ka mežsaimniecības nozares produktus lielāko daļu eksportē.

Ilgtermiņīgas attīstības stratēģija atbalsta meža resursu izmantošanu videi draudzīgā un racionālā veidā, saglabājot meža ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās funkcijas. Veicinot augstvērtīgu mežu audzēšanu un kokapstrādes uzņēmumu veidošanos ar augstu gala produkcijas pievienoto vērtību, tiks paaugstināta gan meža vērtība, gan pašvaldības ekonomiskā izaugsme⁴

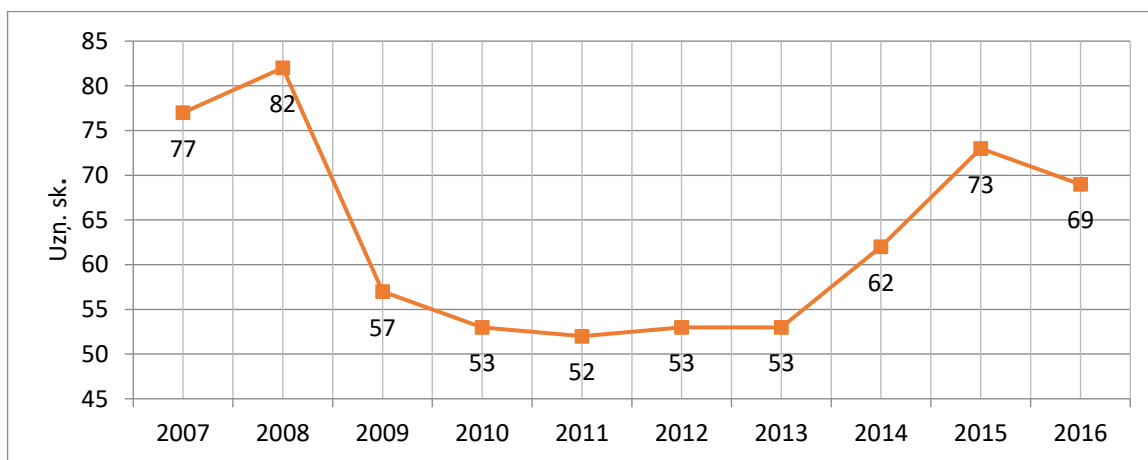
1.1.3 Transporta koridori, inženierkomunikācijas un maģistrālie tīkli alsu novadā

Talsu novada Stratēģija 2030 tika pieminēts ka Valsts autoceļu kvalitāte vairākos posmos ir neapmierinoša, īpaši P120 „Talsi-Stende-Kuldīga” posmā no Talsiem līdz Stendei, kā arī pieslēgumi tam, un jau projekts ir pabeigts. Būvdarbi uzsākti 28.06.2016. un objekts pieņemts ekspluatācijā 09.10.2017.,

⁴ - Talsu n. stratēģija 2030, 2014, 48

kurā tika atjaunots autoceļa posma asfaltbetona sega 9,35 km garumā, t.sk. ceļa pārvada (5,77km) ar četrām rampām pārbūvi. Kuru kopējās izmaksas bija 13.milj.eiro, no kuriem 11.milj.eiro bija Eiropas Reģionālās attīstības fonda finansējums (dati no VAS Latvijas Valsts ceļi). Prioritāri nozīmīgākais ceļš uzņēmējdarbības attīstībai - Talsu apvedceļš un valsts autoceļš Stende – Mērsrags, kā arī reģionāli nozīmīgs ir autoceļš Roja - Valdemārpils – Pope – Ventspils, kur tiek veikti dažādi kravu pārvadājumi. Bet par šiem plāniem nav atrasta nekāda aktuāla informācija.

Pieaugot transporta izmaksām (degviela, ceļu uzturēšana), samazinoties iedzīvotāju skaitam laukos, tajā pašā laikā vēloties, lai saimnieciskā rosība neapsīkst, un dzīves līmenis laukos saglabātos, ir jāveido jauna, netradicionāla pieeja transporta risinājumiem. Atbilstoši Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijai līdz 2030.gadam prioritātei „Telpiskās attīstības perspektīva” akcentē sasniedzamības un mobilitātes aspektus un mudina veidot reģionālos mobilitātes centrus. Lai arī tajā pašā momentā Stratēģijā 2030 tika minēts, ka ar sabiedrisko autobusu pārvadājumiem ir viss kārtībā un ka nevēlas neko mainīt.

Attēls Nr. 19. Uzņēmumu skaits Talsu novada Transporta un uzglabāšanas nozarē 10.gadu laika posmā (CSP)

Talsu novada teritoriju šķērso valsts nozīmes dzelzceļa līnija Zilupe–Krustpils–Jelgava– Tukums II– Ventspils, kura tiek izmantota kravu tranzītam. Tā ir Austrumu-Rietumu transporta koridors starp Ventspils ostu un Krieviju un Baltkrieviju, un citām valstīm. VAS „Latvijas dzelzceļš”, piesaistot Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankas un Eiropas Investīciju bankas finansējumu, ir veikusi investīcijas arī šajā maršrutā, uzlabojot dzelzceļa koridora caurlaides spēju līdz 34 miljoniem tonnu gadā. Kā arī ir iesniegti apstiprināti projekti par dzelzceļa elektrizāciju⁵.

⁵ - Talsu n. stratēģija 2030, 2014, 44

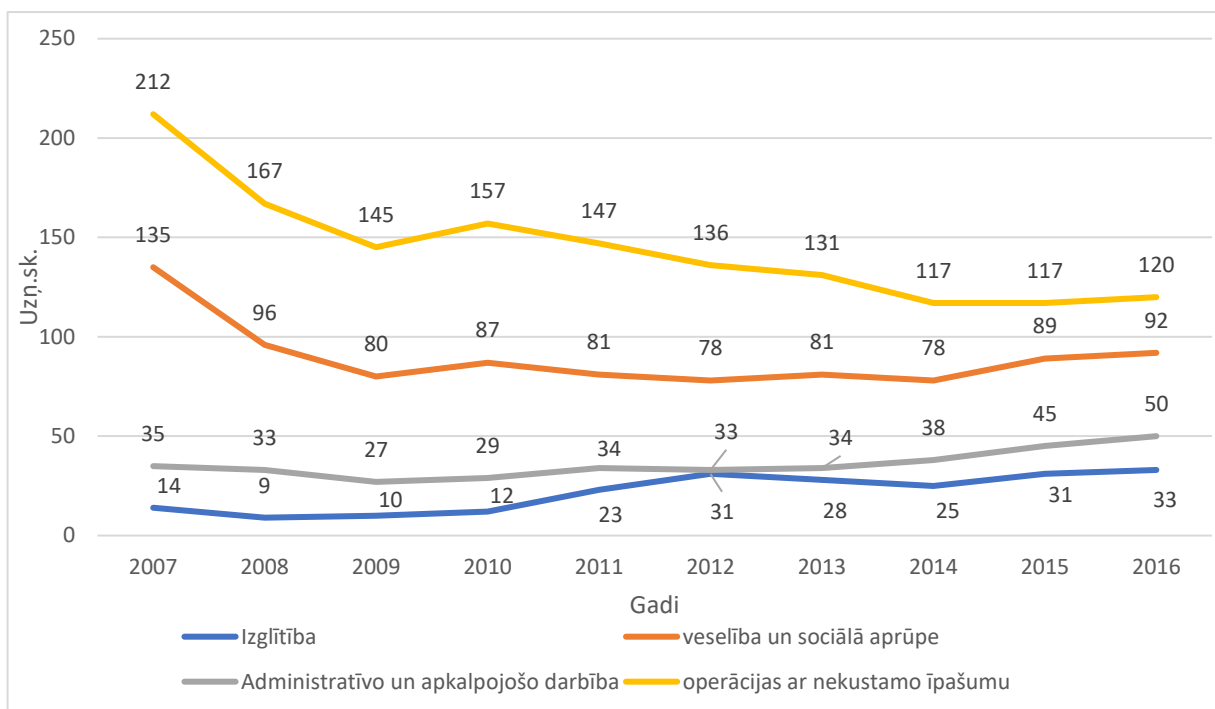
Novada teritorijā nav pieejama dabasgāze. Dabas gāzes vada atzara izbūve uz Talsiem teorētiski ir realizējama no maģistrālā gāzes vada Liepāja – Iecava. Kurzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojumā paredzēta perspektīvā dabasgāzes vada izbūve starp Rīgu un Ventspili, ar perspektīvo atzaru uz Talsiem. Lai arī izbūve un pieslēgums nav ekonomiski izdevīgs un tas īsti neskar pašvaldību, jo tomēr Latvijas gāze ir privātuzņēmums un viņiem ir jāveido pašiem savs bizness⁶.

Kopumā secinot, ka transporta koridora tīkli tiek jau pietiekoši attīstīti un jau daudz, kas jau izdarīts no iecerētām vīzijām, ir daži projekti, kurus varētu vēl realizēt, bet tas nav atkarīgs no pašvaldības. Un inženierkomunikācijas un maģistrālie tīkli arī ir apmierinošā stāvoklī, lai arī ir ieteikums par ūdens apgādes pievienošanu visiem iedzīvotājiem izcelt kā galveno prioritāti.

1.1.4 Apkopotās uzņēmējdarbības vides nozaru grupas

Lai labāk izprastu uzņēmumu skaitu un dinamiku noteiktās nozaru grupās, autori apkopoja un analizēja izglītības nozari, veselības un sociālās aprūpes nozari, administratīvo un apkalpojošo dienestu darbības nozari, un operācijas ar nekustamo īpašumu nozari. Tāpēc autori pētīja nozares 10 gadu laika posmā, lai saprastu, kad ir bijusi lejupslīde un augšupeja konkrētajās nozarēs. Izvēlētas tieši šīs četras nozares, balstoties uz Centrālās Statistikas pārvaldes iegūtajiem datiem, ar visaugstāko un dinamiskāko uzņēmumu skaitu. Tāpēc autori vēlējās izpētīt padziļinātāk iemeslus šādiem rādītājiem.

⁶ - Talsu n. stratēģija 2030, 2014, 44

Attēls Nr. 20. Apkopotās uzņēmējdarbības vides nozares Talsu novadā (CSP)

Izpētot diagrammas (sk.20.attēls.) līkni par uzņēmumu skaitu izglītības nozarē desmit gadu ilgā laika posmā, var secināt, ka Talsu novadā, sākot no 2010. gada, šīs nozares virzība ir augšupejoša. Tas nozīmē, ka pamazām tiek plānots, lai novads būtu pieejams jauniešiem un visiem interesentiem, kuri vēlas iegūt izglītību un praktiskās iemaņas tieši Talsu novadā. Pēdējos gados var secināt, ka studēt gribošie labāk izvēlas lielās pilsētas, kā Ventspils vai Rīga. Tāpēc ir nepieciešams vēl vairāk uzlabot šīs nozares attīstību un panākt, ka iedzīvotāji paliek Talsu novadā un veido uzņēmējdarbību. Ir svarīgi šo nozari atbalstīt un pilnveidot, jo tieši izglītības nozare veicina iedzīvotāju kvalificēšanu un konkurētspējīgas darba vietas, uzņēmumus ar zinošiem darbiniekiem un vadītājiem. Kā arī izglītota sabiedrība ilgtermiņā veicina attīstību, gan šajā nozarē, gan arī citās.

Jebkurā novadā un pilsētā ir nepieciešama veselības un sociālās aprūpes nozare, lai iedzīvotāji būtu fiziski un garīgi rīkoties savā novadā un realizēties. Tāpēc vērtējam šo nozari 10 gadu ilgā laika posmā. Ir redzams, ka 2007. gadā ir bijis straujš kritums, kura rezultātā uzņēmumu skaits ir no ~140 samazinājies līdz ~80. Tas norāda, ka situācija ir nekavējoties jārisina, jo šī nozare ir vajadzīga visos gados. Var pieņemt, ka šādas izmaiņas ir Latvijas ekonomiskās krīzes dēļ, kuras rezultātā uzņēmējiem ir grūti atsākt uzņēmējdarbību šajā nozarē, jo ir nepieciešams finansējums. Augšupejoša virzība ir vērojama, sākot no 2014. gada, kad arī Talsu novadā ir izstrādāta Stratēģija, ar kuras palīdzību tiek sniegts atbalsts

iedzīvotājiem, arī uzņēmējdarbībai. Šajā gadījumā, veselības un sociālās nozares speciālistiem un to organizācijām. Tas nozīmē, ka izstrādātie dokumenti ir nepieciešami attīstībai un katrai nozarei.

Uzņēmumu skaits tieši administratīvo un apkalpojošo dienestu darbības nozarē 10 gadu posmā ir bijis gana augšupejošs, tomēr kopējais uzņēmumu skaits nav liels. Var secināt, ka šī nozare ir nepieciešama Talsu novadā, jo nozare daļēji ir bāzēta, lai pārējās nozares varētu pastāvēt. Nozares plaukums vērojams gan 2009. gadā, gan 2013. gadā. Bet straujss kritums no 2007. – 2009. gadam. Kas nozīme, ka gada laikā šī nozare ir saņēmusies un strauji attīstījusies un turpina to darīt.

Analizējot diagrammas līkni par uzņēmumu skaitu operācijā ar nekustamo īpašumu 10 gadu laika posmā, var secināt, ka nekustamo īpašumu nozarē ir visstraujākais kritums no visām pētītajām nozarēm. Tas nozīmē, ka steidzīgi ir nepieciešams stratēģisks mērķis un darbības ne tikai uz papīra, bet arī realitātē, lai spētu šo līkni virzīt augšup. Talsu novada stratēģijā ir atrunāts, ka tiks atbalstīti jaunie un jau esošie uzņēmumi. Ir redzams, ka tieši 2014. gadā ir ļoti maza virzība uz augšu. Kas atkal pierāda, ka stratēģijai ir pamats būt un attīstīties, taču ir nepieciešams spēcīgāks grūdiens, lai šo nozari padarītu plaukstošu, kā tas tiek panākts ar administratīvo un apkalpojošo dienestu darbības nozari.

Apkopojot diagrammu, autori uzskata, ka visas pētītās nozares ir ļoti dinamiskas. Ir bijis gan kritums, gan kāpums uzņēmumu skaitam. Autoriem likās interesanti, ka visās nozarēs var manīt virzību uz augšu tieši 2014. gadā, kad tika izstrādāta Talsu novada ilgspējīgas attīstības stratēģija 2030. Kas norāda, ka dokumentam ir nākotne un nepieciešamība nozaru skaita attīstībai. Autori uzskata, ka lielāka vērība un atbalsts ir nepieciešams operācijā ar nekustamo īpašumu nozarei, lai nekustamie īpašumi tiktu apsaimniekoti un realizēti, tādejādi uzņēmumus var radīt arī citu nozaru speciālisti, kas būtu nepieciešams veselības un sociālās aprūpes nozarei, jo uzņēmumu skaits strauji bija krities. Autori domā, ka arī ekonomiskā virzība augšup Latvijā ir iemesls šo nozaru virzībai augšup. Pēdējos gados var novērot, ka cilvēki vēlas izveidot uzņēmumus un kļūt par veiksmīgiem uzņēmējiem Latvijā un ārvalstīs. Ir nepieciešams viņus atbalstīt un veikt konkrētas darbības, lai palīdzētu realizēties idejām. Tāpēc ir vērtīgi ilgspējīgas attīstības dokumentam, kur ir iekļauta palīdzība uzņēmumiem.

1.2. Uz Talsu uzņēmējdarbības vidi attiecināmo dokumentu analīze

Talsu novada ilgspējīgas attīstības vīzija ir ilgtermiņa teritorijas plānošanas dokuments, kurā noteikts novada attīstības redzējums, mērķi un perspektīva nākotnei. Stratēģija izstrādāta laika periodam līdz 2030. gadam. Ilgspējīgas attīstības stratēģija ir pamats Talsu novada pašvaldībai kā jebkurai Latvijas pilsētai. Prioritāšu, rīcību un investīciju jēgpilnai un mērķtiecīgai plānošanai un izstrādei. Talsu novada ilgspējīgas attīstības stratēģija izstrādāta atbilstoši VARAM (Vides aizsardzības un reģionālās attīstības

ministrija) izstrādātiem Metodiskiem ieteikumiem attīstības programmu reģionālā un vietējā līmenī. Ministru dokumenti paredz, ka vīzijai ir jābalstās uz iedzīvotāju labklājību un novada attīstību. Autori uzskata, ka ir nepieciešams balstīties uz Ministru kabineta noteikumiem, lai spētu sagatavot dokumentu, kurš būtu stabils un mērķtiecīgs visas valsts attīstībā.

Kā prioritāte vīzijā minēta attīstītas lauku un mazpilsētu tipa apbūves. Prioritāte individuālo dzīvojamo māju būvniecībai lauku teritorijās, un individuālo māju uz mazstāvu daudzīvokļu māju būvniecību Talsos un novada nozīmes pilsētās. Dzīves vides pievilcību veidos dabas vide – ainava, labiekārtojums un aktīvās brīvā laika izmantošanas iespējas. (Talsu n. stratēģija, 2014, 19). Pēc mūsu domām, šīs vīzijas noteikti pozitīvi sekmēs demogrāfisko stāvokli Talsu novadā, kurš šobrīd nav augšupejošs. Ideja par prioritāti izvirzīt tieši mājokli ir apsveicama, ja vien iedzīvotāji būs maksāspējīgi un ieinteresēti par tiem. Arī sociālie pakalpojumi kļūs daudzveidīgi kvalitatīvāki un pieejamāki ikvienam sabiedrības pārstāvim. Savas jomas profesionāli spēs operatīvi un efektīvi reaģēt uz visām sociālā riska grupu vajadzībām, paplašinot pakalpojumu spektru.

Talsu novadā būs pieejama visu pakāpju izglītība augsti profesionālā un daudzpusīgā piedāvājumā. Visās izglītības iestādēs būs realizētas investīcijas sanitāro normu, drošības un IT aprīkojuma un mācību materiālās bāzes uzlabošanai. Talsu novadā būs attīstīts darbs ar jaunatni, būs nodrošinātas mājīgas un jauniešiem piemērotas kopmītnes. (Talsu n. stratēģija 2030, 2014, 19.-20.) Mūsaprāt, tieši jaunieši ir tie, kuri veidos Talsu pilsētas un novada nākotni. Tāpēc ir nepieciešams viņiem radīt patīkamu, aktivitātēm un nodarbēm piesātinātu vidi. Lai tie varētu justies gatavi īstenot idejas, veidot uzņēmumus un attīstīt ekonomisko izaugmi Talsos un novadā. Arī izglītībai jābūt pieejamai un kvalitatīvai, tāpēc profesionālās izglītības iestāde Laidzē būs partneris dažādiem uzņēmumiem. Tā attīstīs jaunas vietējam darba tirgum svarīgas profesionālās izglītības programmas un kopā ar uzņēmējiem nodrošinās prakses vietas jauniešiem, būs pieaugušo tālākizglītības centrs. Uzņēmēji turpinās iesaistīties profesionālās izglītības programmu izstrādē un jauniešu profesionālajā orientācijā.

Analizējot stratēģijas vīziju, var secināt, ka liela uzmanība tiek veltīta arī ražošanai. Plānots sagatavot un attīstīt jaunas ražošanas teritorijas un aktīvi piedāvātas tirgū. Ir svarīgi finansiāli atbalstīt un nodrošināt jau esošos uzņēmumus, tāpēc tiem tiks paaugstināts nodrošinājumus ar nepieciešamo infrastruktūru, iesaistot partnerību projektus. Aktīvi tiks izmantoti vietējie dabas resursi – smilts, grants, kūdras u.c. atradnes. Talsu novadā būs laba vides kvalitāte – ieviesti ūdenssaimniecības projekti, rekonstruēta Talsu pilsētas centralizētās siltumapgādes sistēma un nodrošināta moderna sadzīves atkritumu savākšana un šķirošana. Mūsdienās svarīga ir arī tūrisma veicināšana. Tā ir veiksmīga niša, kurā piesaistīt finansējumu,

jo cilvēki arvien vairāk vēlas ceļot un ir gatavi ieguldīt savam priekam. Tāpēc plānots izmantot videi draudzīgas tehnoloģijas un materiālus, uzlabojot esošos un ieviešot jaunus tūrisma produktus⁷

Pašvaldība plānojsi veikt pasākumus maģistrālo komunikāciju, ielu un ceļu tīkla attīstībai. Uzlabos uzņēmumu vajadzībām atbilstošu ceļu tīklu, kas labi sekmēs novada saimniecisko rosību. Talsu novadā tiks īstenots ilgtspējīgā sabiedriskā transporta projekts - apvienojot autobusu, vieglo automašīnu, velosipēdistu un gājēju kustību, autoostas kompleksā ietvers dažādus pakalpojumus.

Lai spētu sasniegt stratēģisko vīziju ir izvirzīti konkrēti mērķi tās īstenošanai. Tie noteikti konkrētajām situācijas pārmaiņām noteiktā laika periodā. Tie kalpo par pamatu prioritāšu noteikšanai un turpmāko darbību identificēšanai.

Tabula Nr. 3. Stratēģisko mērķu grupas⁸ Talsu novadā

Sociālie aspekti (Iedzīvotāji)	Stratēģiskais mērķis Nr.1 Izglītota, radoša un pilsoniski aktīva, veselīga, ģimeniska un pārtikusi sabiedrība
Ekonomiskie aspekti (Ekonomika)	Stratēģiskais mērķis Nr.2 Vides resursos balstīta progresīva un attīstīta daudznozaru ekonomika
Vides aspekti (Unikalitāte)	Stratēģiskais mērķis Nr.3. Talsu pilsētas izcilība, novada nozīmība un atpazīstamība – novada svītrkods
Pārvalde (Pārvaldība)	Stratēģiskais mērķis Nr.4 Iedzīvotājiem tuva pašvaldība, stipra un efektīva pārvaldība

Stratēģisko mērķu sasniegšanai noteiktas ilgtermiņa prioritātes, izstrādāti rīcības virzieni un to ietvaros - rīcības. Rīcību plāns veidots, kompleksi izvērtējot tādas kritērijus kā teritoriālā pārstāvniecība, pakalpojumu saņēmēju skaits un konkurētspējas paaugstināšana.

Lai spētu Talsu pilsētā un novadā attīstīt uzņēmējdarbību, Talsu pašvaldība, izstrādājot stratēģijas mērķus, prioritātes augšgalā izvirzījusi iedzīvotāju skaita pieaugumu. Šīs prioritātes izvēle autoriem lika secināt, ka Talsu pilsētā un novadā iedzīvotāju skaits ar katru gadu sarūk un turpina mazināties. Autori pieņem, ja iedzīvotāju skaits un labklājība tiks paaugstināta, tad arī uzņēmējdarbība tiks attīstīta un radīsies jaunas nozares. Tiks sniegts atbalsts jau esošiem uzņēmējiem un jauniem uzņēmumiem, lai veicinātu iedzīvotāju nodarbinātību un vietējo uzņēmumu attīstību. Uzņēmējdarbības attīstība plānota balstoties uz

⁷ - Talsu n. stratēģija 2030, 2014, 19.-20.

⁸ - Talsu n. stratēģija 2030, 2014, 21 lpp.

vietējiem dabas resursiem, ražojot produktu ar augstu pievienoto vērtību. Uzņēmējdarbības attīstībai būtiska ir profesionālās izglītības programmu atbilstība darba tirgum. Iespēju robežās, ar ES atbalstu, plānots publiskās infrastruktūras nodrošinājums līdz uzņēmumiem un to darbības vietās.

Redzams, ka arī prioritāte ir dzīvojamo māju apbūvei, gan lauku teritorijās, gan pilsētās. Veselības aprūpe tiks paplašināta un attīstīta, lai iedzīvotājiem būtu daudz vairāk iespēju un nebūtu jādodas uz citu novadu pēc palīdzības. Svarīgi, ka arī izglītības nozare tiks attīstīta, jo ir nepieciešams plašu nozaru speciālistu apmācība nodrošinājums Talsu pilsētā un novadā, lai izvairītos no ārvalstu papildspēku piesaistes.

Analizējot piedāvāto vīziju un rīcību plānus, var secināt, ka Talsu novadam ir spēcīga vīzija un mērķi uz kuriem tiekties. Atsaucoties uz veiktās intervijas atbildēm, pašvaldības pārstāvis Jānis Znotiņš atzina, ka prioritātes mainās katru dienu, uz papīra varam uzlikt lielas idejas un darbus, bet tam visam apakšā stāv finanses un jāizskata kādas ir novada un pilsētas iedzīvotāju prioritātes. Jāskatās ko var iegūt no projektiem (Eiropas Savienības fonda) un kas ir jāveic no pašvaldības budžeta. Attīstības plānā akcents vairāk ir likts uz to, ko var sasniegt ar pašvaldības budžetu. Autori piekrīt šim apgalvojumam, jo vīzijai ir jābūt idealizētai, lai, ilgā laika periodā, to varētu sasniegt. Taču nedrīkst aizmirst par reālām iespējām un sniegto finansējumu katrai nozarei, tāpēc ir ļoti būtiski kā tiek izstrādāts prioritāšu saraksts.

1.3. Talsu novada centra, novada pilsētas un ciemu attīstības virzieni un vadlīnijas

Lai veidotu labu uzņēmējdarbības vidi un uzlabotu ražotnes vidi, ir nepieciešams izvērtēt arī teritorijas perspektīvas un iespējas. Attīstības perspektīva ietekmē teritorijas attīstības vadlīnijas, attīstības prioritātes un stratēģijā definētās vēlamās izmaiņas.

Talsu pilsētas teritorija tiek intensīvi izmantota, tādēļ stratēģijā, jeb 2014 gadā kad, veidoja Talsu novada stratēģiju bija aktuāls jautājums par pilsētas robežas izmaiņām Laidzes un Ģibuļu pagastu virzienos⁹. Lai arī līdz šim brīdim šis jautājums nav aktualizēts.

Ražošanas un industriālās zonas attīstības stratēģija kopējā skatā bija grandioza ar jaunu industriālo teritoriju atvēršanu Stendē, pamatīgu ceļu pārbūvi, teritorijas paplašināšanu un degradēto ēku jaunu pielietojumu. Bet, kad izstrādāja projektu par industriālo teritoriju Stendē, jau uzņēmēji uz to skatījās skeptiski, sakot, ka viņiem jau ir Talsos industriālais parks, kurā tāpat ir pietiekoši, kur ieguldīt un attīstīt. Deputāts Aivars Lācarus ‘Talsu Vēstis’ intervijā atklāja, ka viņi mēģināja projektam piesaistīt ārzemju investorus, kas bija nesekmīgs. Tādēļ nācās Talsu pašvaldības informatīvajā sēdē informēt par grozījumiem Investīciju plānā, mainot prioritāros projektus, lai varētu pretendēt uz Eiropas Savienības fondu atbalstu.

⁹ - Talsu n. stratēģija 2030, 2014, 29 lpp.

Izvirzot Celtnieku ielas pagarināšanu un paplašināšanu, kas iekļauj 15 hektārus industriālo teritoriju, kura ir nozīmīga ap 60 uzņēmumiem. Teritorijas uzņēmēji ieguldīja 12000 eiro dokumentu sakārtošanai un ceļa īpašumtiesības nodot pašvaldībai, lai varētu iesniegt projektu ES fondam. Talsu Vēstis laikraksta intervijā K. Eihe norādīja pēc vajadzības teritorijas attīstībai “Uzņēmēji ir tie, kuri cīnās, lai radītu darba vietas, maksā nodokļus. Nav labāka ieguldījuma, kā būvēt vai atjaunot infrastruktūru. Ļoti labi, ka, pateicoties Eiropas projektiem, sakārtotas pilsētas ielas un infrastruktūra. Tagad ir iespēja par Eiropas Savienības projektu naudu izbūvēt infrastruktūru Raiņa, Celtnieku un Laukmuižas ielā. Tas būtu liels atbalsts uzņēmējiem. Šīs ielas atbilst visiem kritērijiem, lai piesaistītu finansējumu degradētu teritoriju atjaunošanai!”

Secinot, ka pašvaldība neko neattīstīs bez uzņēmēju piedalīšanās un iniciatīvas. Kas liekas mazliet neloģiski, jo jau no vienas šādas teritorijas (14 lielākie uzņēmēji) valstij samaksā 3,7 miljoni eiro nodokļi (2016.gadā) un nodarbināti 786 cilvēki.

Lai arī ražošanas un industriālās zonas izveidošanu un attīstību projektu atlika, tomēr pašvaldība izveidoja vadlīnijas, kurās liecina pēc vajadzības uzlabot infrastruktūru, lai vispār varētu veidot uzņēmējdarbību, kā, piemēram, ūdeni un elektrību.

Vadlīnijas tika apkopotas starp novada centru (Talsi), vietējās nozīmes pilsētas (Sabile, Valdemārpils, Stende), un kā arī novada ciemiem. Vadlīnijas, kuras atkārtojas ir apzīmētas vienādās krāsās, lai varētu redzēt kopskatu uz ko mērķē pašvaldība saistībā ar uzņēmējdarbības vidi un to skarošiem jautājumiem (4.tabula)¹⁰.

Tabula Nr. 4. Talsu novada apkopotās vadlīnijas¹¹

Talsi	Talsu novada pilsētas (Sabile, Valdemārpils, Stende)	Talsu novada ciemi
Attīstot reģionālo pakalpojumu centru, nepieciešams turpināt centralizētas ūdensapgādes, kanalizācijas, apgaismojuma, u.c. energoefektīvas un resursus taupošas darbības;	Attīstot novada nozīmes pilsētas, nepieciešams turpināt centralizētas ūdensapgādes, kanalizācijas, apgaismojuma, u.c. energoefektīvas un resursus taupošas darbības;	Attīstot vietējās nozīmes ciemus, nepieciešams turpināt centralizētas ūdensapgādes, kanalizācijas, apgaismojuma, u.c. energoefektīvas un resursus taupošas darbības.

¹⁰ - Talsu n. stratēģija 2030, 2014, 31-37 lpp.

¹¹ - Talsu n. stratēģija 2030, 2014, 31-37 lpp.

Talsi	Talsu novada pilsētas (Sabile, Valdemārpils, Stende)	Talsu novada ciemi
Attīstot ražošanas/ uzņēmējdarbības teritorijas, vienlaikus tās nodrošināt ar inženiertehnisko tīklu pieslēgumiem;	Attīstot ražošanas/ uzņēmējdarbības teritorijas, vienlaikus tās nodrošināt ar inženiertehnisko tīklu pieslēgumiem;	Attīstot ražošanas/ uzņēmējdarbības teritorijas, vienlaikus tās nodrošināt ar inženiertehnisko tīklu pieslēgumiem.
Attīstīt ainaviskās un kultūrvēsturiskā mantojuma teritorijas, izceļot vērtīgāko, apbūvi veidojot atbilstoši apkārtējai ainavai.	Attīstīt ainaviski vērtīgās un kultūras mantojuma teritorijas, apbūvi veidojot atbilstoši apkārtējai ainavai.	Attīstīt ainaviski vērtīgās un kultūras mantojuma teritorijas, apbūvi veidojot atbilstoši apkārtējai ainavai.
Attīstot dzīvojamās apbūves teritorijas un sakārtojot inženiertehnisko infrastruktūru (ielas, ceļi, veloceliņi utt.), paplašināt Talsu pilsētas robežas blakus esošo teritoriju virzienā;		Nodrošināt labu telekomunikāciju tīklu un drošību.
Mazināt transporta slodzi pilsētā, plānot apvedceļa būvniecību;		Izveidot drošu un ērtu gājēju un velo infrastruktūru.

Pašvaldībā izstrādātas kopēju vadlīniju saraksts pēc kurām vadīties¹²:

- Visu līmeņu attīstības centros jāveicina tādas dzīves kvalitātes attīstība, kas apmierina iedzīvotāju vajadzības pēc pieejamiem vai ērti sasniedzamiem pakalpojumiem un darbavietām, centriem jābūt telpiski vienotiem, tur jābūt kvalitatīvai infrastruktūrai un publiskai telpai.
- Jāveido kopējs skolu tīkla redzējums novadā, izstrādājot koncepciju, kurā izvērtēts izglītojamo skaits, teritorijas sociālekonomiskā specifika un izglītības iestādes attīstības potenciāls, iekļautas rīcības ar katrā īstenošanas posmā pamatotu finanšu / investīciju iespējami efektīvu izlietojumu.
- Teritorijas plānojumā jāizvērtē un jānosaka ciemu teritoriju robežas un funkcionālais zonējums, sabalansējot iedzīvotāju un ekonomiskās intereses, kā arī ievērojot dabas un kultūrvēsturiskās vides aizsardzības prasības.
- Jānodrošina lauksaimniecības zemju kā resursa daudzveidīgu izmantošanu lauksaimnieciskajai darbībai un ar to saistītajiem pakalpojumiem, novada nozīmes pilsētu un ciemu teritorijās, lai saglabātu novada nozīmes pilsētu un ciemu iedzīvotāju tradicionālo dzīvesveidu.

¹² - Talsu n. stratēģija 2030, 2014, 37

- Novada teritorijās jāattīsta pašvaldības dzīvojamais fonds, jārezervē teritorijas ražošanas un investīciju piesaistes mērķiem.
- Jānodrošina pieslēgumu veidošana blīvas apbūves teritorijās pie pašvaldības centralizētajiem ūdensapgādes un kanalizācijas tīkliem.
- Lauku teritorijā jā saglabā teritorijai raksturīgā kultūrvēsturiskā ainava ar atsevišķām lauku sētām un to grupām, lauksaimnieciskās ražošanas ēkām un būvēm, tūrisma un atpūtas pakalpojumu objektiem.
- Būvniecībā jāizmanto Kurzemei raksturīgie un tradicionālie būvniecības materiāli.
- Ciemu teritorijās un pilsētu tiešā tuvumā nav pieļaujama dzīves vides kvalitātes pasliktināšana ar trokšņu, smaku vai cita veida piesārņojumu. Netiek pieļautas rūpnieciskās ražošanas nozares ar būtisku ietekmi uz vidi, intensīvie lopkopības kompleksi, fermas, kokogļu ražošanas rūpnīcas u.c. objekti, kā arī derīgo izrakteņu ieguve un zemju apmežošana, izņemot teritorijas plānojumā noteiktos gadījumus.

Kopumā secinot, ka, Talsu pašvaldība, stratēģijā pārāk strauji grib attīstīties, nepadomājot, ka ir citas prioritātes, piemēram, ūdens apsaimniekošanas uzlabošana un pieejamība visiem iedzīvotājiem. Nav atbalstu projektu uzņēmējiem ūdens apgādes pievienošanai un tās izmaksām, kā citās pašvaldībās tas mēdz būt.

1.4.Ar uzņēmējdarbību saistītās jomas Talsu novadā

Talsu novadā darbojas 2533 uzņēmumi, 41 uzņēmumi apvienojušies "Talsu Komersantu klubā". Šis klubs ir dibināts 2006. gadā ar mērķi pārstāvēt Talsu novada uzņēmēju intereses un veicināt dialogu un veiksmīgu sadarbību ar valsts un pašvaldību iestādēm un starptautiskajām organizācijām, kā arī veicināt Talsu novada uzņēmēju savstarpējo sadarbību, attīstītu uzņēmējdarbību un iesaistītos Talsu reģiona sabiedriskās dzīves uzlabošanā un labdarības pasākumu organizēšanā.

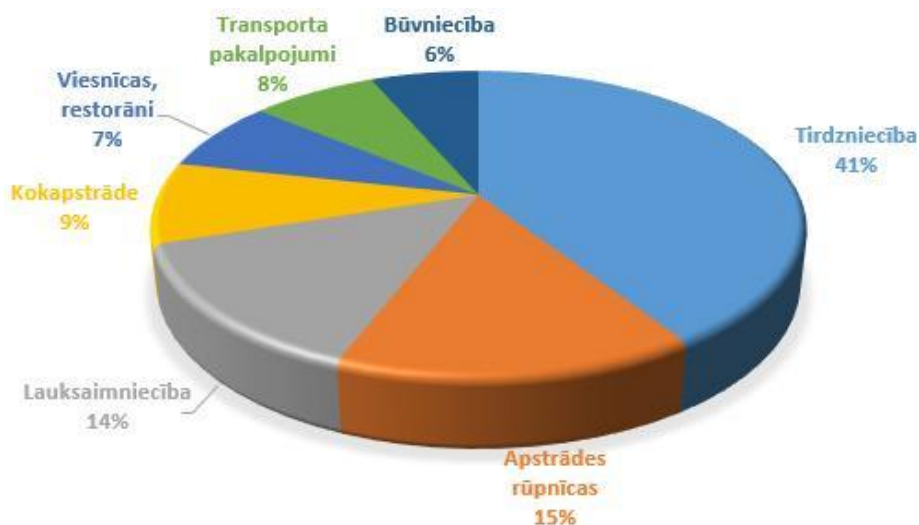
Galvenās uzņēmējdarbības nozares Talsu novadā:

- kokapstrāde,
- graudu pārstrāde,
- alkoholisko dzērienu ražošana,
- rūpniecības preču tirdzniecība,
- kokmateriālu tirdzniecība,
- piena pārstrāde,
- pārtikas tirdzniecība (ēdināšanas uzņēmumi),

- kurināmais,
- celtniecība (pēc talsi.lv datiem)

Lielāko uzņēmumu darbība cieši saistīta ar vietējiem dabas resursiem – smilts, grants ieguve, ceļu būvniecību, mežizstrādi, lauksaimniecības pārstrādi, kūdras ieguvei.

Lielākie uzņēmumi ir arī nozīmīgākie darba devēji privātajā sektorā: SIA "Vika Wood" (kokapstrāde), SIA "Pindstrup Latvia" (kūdras ieguve), SIA "Krauzers" (mežizstrāde), SIA "Lateva" (degvielas mazumtirdzniecība), SIA "Brabantia Latvia" (mājsaimniecības preču ražošana), SIA "SBE Latvia LTD" (kokapstrāde), AS "Talsu Piensaimnieks" (piena pārstrāde), AS "Talsu autotransports" (pasažieru sauszemes pārvadājumi), SIA "Kurzemes sēklas", SIA "VMF LATVIA", SIA "Talsu spriegums", SIA "O.Bāres būvmateriāli" (būvmateriālu un sadzīves preču tirdzniecība) (pēc Talsu novada attīstības programmas 2014.-2020. gadam datiem)

Attēls Nr. 21. Talsu novada uzņēmējdarbības galvenās jomas un to sadalījums¹³

Kā redzams galveno jomu sadalījumā vislielāko daļu, gandrīz par 3 reizēm pārsniedzot tuvāko sekotāju ieņem tirdzniecība ar 41%, kas kopumā piedzīvo pieaugumu arī uzņēmumu skaitā-vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā. Savukārt otro un trešo pozīciju ieņem attiecīgi apstrādes rūpnīcas un lauksaimniecība, kas vēlreiz parāda to cik ļoti Talsu novada fokuss ir vērts ar vietējo resursu apstrādi, kas pēc apstrādes tad arī nonāk tirdzniecībā.

¹³ - Talsu n. stratēģija 2030, 2014, 37

1.5. Nozaru apakšgrupas. Talsu novads.

Talsu novadā visu novēroto laika periodu vispopulārākā darbības joma ir lauksaimniecība, it īpaši pēdējos gados, kad šīs jomas uzņēmumu skaits turpina tikai paaugstināties. Līderu pozīciju ieņem arī vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, kas turpina palielināt savu uzņēmumu skaitu. Stabils uzņēmumu pieaugums ir arī profesionālajos, zinātniskajos un tehniskajos pakalpojumos, kā arī apstrādes rūpniecības jomā.

Pozitīva tendence, kas liecina par novada infrastruktūras uzlabošanu ir liels uzņēmumu skaita pieaugums tieši izglītības un veselības aizsardzības kategorijā. Lielāko izaugsmi piedzīvojot attiecīgi 2012. gadā un 2014. gadā.

Strauji paaugstinājies to uzņēmumu skaits, kuri ietilpst vienā no Talsu novada prioritātēm – tūrisms. To var secināt pēc lielā pieaugums tieši mākslas, izklaides un atpūtas nozarē, kura salīdzinoši ar 2010. gadu uzņēmumu skaits ir pieaudzis divas reizes.

Attiecīgi ir iespējams secināt, ka kopējā novada infrastruktūra tiek uzlabota un pateicoties stratēģijas plāna izvirzītajām prioritārajām darbības jomām, uzņēmumu skaits tajās ir būtiski pieaudzis.

Talsu novadā var izcelt 4 galvenās apakškategorijas, kurās ir visvairāk uzņēmumu. Tās būtu:

- Graudaugu (izņemot rīsu), pākšaugu un eļļas augu sēklu audzēšana;
- Dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība;
- Mežizstrāde;
- Kravu pārvadājumi pa autoceļiem.

Graudaugu (izņemot rīsu), pākšaugu un eļļas augu sēklu audzēšana ir visvairāk uzņēmumu, kopumā 52. Tas atspoguļo dominējošāko nozari pašos Talsos – lauksaimniecību. Arī šajā nozarē īpaši fokusējas tieši uz zemes apstrādi, sēšanu, novākšanu un tad attiecīgi pārdošanu. Pats lielākais šīs apakšnozares uzņēmums Talsu novadā ir EŽVIDI, Strazdes pagasta zemnieku saimniecība, kuras apgrozījums pārsniedz 1,5 miljonus eiro (pēc lursoft.lv datiem).

Dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecības nozares popularitāte parāda to, ka joprojām pastāv interese par iespēju dzīvo vai atvērt savu uzņēmumu tieši Talsu novadā. Tas nozīmē, ka radītā vide ir visai vilinoša, kas ir vērtējami pozitīvi. Vislielākais uzņēmums pēc apgrozījuma Talsu novadā ir SIA „BauArt”, kura apgrozījums pārsniedz 2 miljonus eiro. BauArt nodarbojas tieši ar būvdarbu organizēšanu, vadīšanu un uzraudzību (pēc lursoft.lv).

Mežizstrādē vēlreiz parādās Talsu novada dažādie veidi, kā tiek izmantoti pieejamie dabas resursi. Kopumā 36 uzņēmumi strādā šajā ne tikai Talsu novadam, bet visai Latvijai svarīgajā darbības jomā. Padarot

Talsu novadu par nozīmīgu uzņēmējdarbības punktu tieši Latvijai. Pats lielākais uzņēmums pēc apgrozījuma 2017. šajā jomā un viens no kopumā lielākajiem uzņēmumiem Talsu novadā ir SIA „KRAUZERS”, kura apgrozījums iepriekšējā gadā bija vairāk nekā 16,8 miljoni eiro. SIA „KRAUZERS” specializējas mežu apsaimniekošanā.

Kravu pārvadājumu pa autoceļiem augstais uzņēmumu skaits atspoguļo to cik ģeogrāfiski izdevīgā vietā atrodas Talsu novads. To šķērso viens no pašiem nozīmīgākajiem autoceļiem Rīga – Ventspils. Tāpēc ļoti svarīga novadam ir ceļu kvalitāte un tieši tāpēc visai bieži norit ceļu darbi, lai sliktās ceļu kvalitātes dēļ netiktu radīti milzīgi zaudējumi Talsu novada uzņēmējdarbībā. Pēc apgrozījuma nozīmīgākais uzņēmums šajā nozarē ir SIA „PŪĶIS 2”, kura apgrozījums pārsniedza 1,5 miljonus eiro.

Pēc populārāko nozaru apakšgrupu izpētes var secināt, ka kopumā Talsu novadā tiek izmantoti dabas resursi, vai arī ģeogrāfiskā stāvokļa sniegtās iespējas. Kas atspoguļojas ne tikai 4 lielākajās nozares apakšgrupās, bet gan kopumā.

2. Saldus

Attēls Nr. 22. Saldus logo attēls

Saldus novads atrodas Latvijas dienvidrietumu daļā. Dienvidos tas robežojas ar Lietuvas Republiku, rietumos – ar Vaiņodes un Skrundas novadiem, ziemeļdaļā – ar Kuldīgas un Kandavas novadiem, ziemeļaustrumos – ar Brocēnu novadu, bet austrumdaļā – ar Brocēnu un Auces novadiem. Uzņēmējdarbības vide ir tirgus ekonomikas neatņemama sastāvdaļa. Uzņēmējdarbības vides veidotājiem un lietotājiem Saldus pilsētā un novadā, kā arī jebkurā citā pašvaldībā svarīgi apzināties savu vietu konkrētā uzņēmējdarbības vidē un iespējas to ietekmēt tādā veidā, lai mazinātu tās nepilnības, darītu to pievilcīgāku ieinteresētām pusēm

un konkurētspējīgāku attiecībā pret esošiem un potenciāliem konkurentiem. Uzņēmējdarbības vides kvalitāte ir viens no priekšnosacījumiem Latvijas tautsaimniecības konkurētspējīgai attīstībai – jo labākus apstākļus valsts spēj radīt uzņēmējiem, jo lielākas investīcijas var sagaidīt tautsaimniecībā, kas savukārt nozīmē jaunu darbavietu rašanos un labklājību iedzīvotājiem.

Saldus novadu veido 16 teritoriālas vienības – 15 pagasti un Saldus pilsēta, kas ir viens no trijiem reģionālas nozīmes attīstības centriem Kurzemes plānošanas reģionā. Lielāko daļu no Saldus novada aizņem lauku teritorijas un tai raksturīgā lauksaimniecībā izmantojamā zeme (43%), savukārt apbūvētā teritorija no visa novada aizņem 7%. Līdz ar to Saldus novadam raksturīga lauku vide ar nelieliem ciematiem un vienu izteiktu urbanizētu centru – Saldus pilsētu un tās aglomerāciju. Iedzīvotāju skaits 2017.gadā ir 23005 iedzīvotāju. Platība 1682 kvadrātkilometri, iedzīvotāju blīvums 14/km.

Neskatoties uz 2008.-2010.gadu ekonomisko krīzi, no kuras smagi cieta Novadā strādājošie lauksaimniecības, mežsaimniecības un apstrādes rūpniecības uzņēmumi, saimnieciskā darbība Saldus pilsētas un novadu uzņēmējdarbības vidē ir turpinājusi attīstīties samērā veiksmīgi. Par to liecina komersantu skaita palielināšanās un uzņēmējdarbības izaugsme novadā kopumā no 2007 – 2016.gadam.

Saldus novadu veido 15 ģeogrāfiski blakus izvietoti pagasti un Saldus pilsēta. Novadā apvienoti:

- Ezeres pagasts,
- Jaunauces pagasts,
- Jaunlutriņu pagasts,
- Kursīšu pagasts,
- Lutriņu pagasts,
- Nīgrandes pagasts,
- Novadnieku pagasts,
- Pampāļu pagasts,
- Rubas pagasts,
- Saldus pagasts,
- Šķēdes pagasts,
- Vadakstes pagasts,
- Zaņas pagasts,
- Zirņu pagasts un
- Zvārdes pagasti, un
- Saldus pilsēta.

Novada kopējā platība ir 1683,3 km², un 2019. gada 1. janvārī novada teritorijā dzīvoja 22 tūkst. iedzīvotāju (Centrālās statistikas pārvaldes dati). Saldus novadā lielākā daļa iedzīvotāju pēc nacionālās piederības ir latvieši.

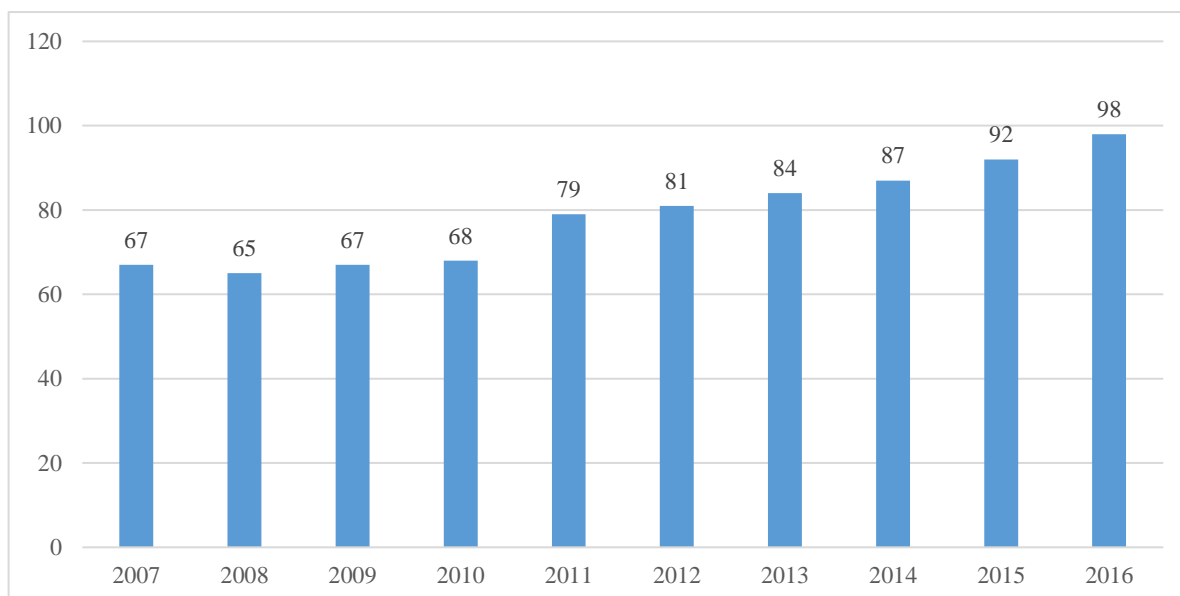
Novada centrs ir ērti sasniedzams no galvaspilsētas Rīgas un Kurzemes reģiona lielākajām pilsētām Liepājas un Ventspils – novadu šķērso valsts galvenais autoceļš Rīga – Liepāja (A9). Attālums līdz Rīgai ir 120 km, līdz Liepājai – 100 km, līdz Ventspilij – 108 km. Savienojumus ar citiem Kurzemes reģiona attīstības centriem un novada iekšējās teritorijas savienojumus nodrošina valsts reģionālie un vietēji ceļi 500 km garumā, kā arī pašvaldības autoceļi.

Saldus novadā ir laba vides kvalitāte – plaši saglabājušās dabiskās lauku ainavas ar lauksaimniecībā izmantojamajām zemēm un mežiem, kas nodrošina labu gaisa kvalitāti un bioloģisko daudzveidību. Turklāt Saldus pilsēta ir viena no zaļākajām pilsētām Latvijā, kurai raksturīgi parki, skvēri un bagātīgi apstādījumi. Savukārt novada nomaļākajās vietās ir saglabājušās relatīvi neskartas dabas teritorijas un daudzveidīga lauku vide. Novada teritorijā ir izveidotas 7 “NATURA 2000” teritorijas, no kurām lielākā ir dabas parks “Zvārdes meži”.

2.1. Uzņēmējdarbības kopējais apskats

Uzņēmumu skaits, dinamika un demogrāfija ir viens no tiešajiem uzņēmējdarbības vidi raksturojošiem rādītājiem, tie liecina par uzņēmējdarbības attīstību konkrētajā teritorijā.

Statistikā redzams, ka tirgus sektora ekonomiski aktīvu uzņēmumu skaits Saldus novadā uz 1000 iedzīvotājiem ir pakāpeniski pieaudzis, 2016. gadā sasniedzot 98 uzņēmumus, kas ir vairāk nekā vidēji valstī. (sk. 23. attēlu).

Attēls Nr. 23. Tirgus sektora ekonomiski aktīvi uzņēmumi Saldus novadā uz 1000 iedzīvotājiem. (CSP, 2018)

Izņēmums ir posms no 2007.gada līdz 2010.gadam, kurā uzņēmumu skaits nepieauga, kā ietekmējošo faktoru var minēt ekonomisko krīzi, kas smagi skāra saimniecisko darbību, taču nav bijis šķērslis turpmākajai attīstībai. Pētot neseno informāciju ir redzams, ka uzņēmumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem pieaug.

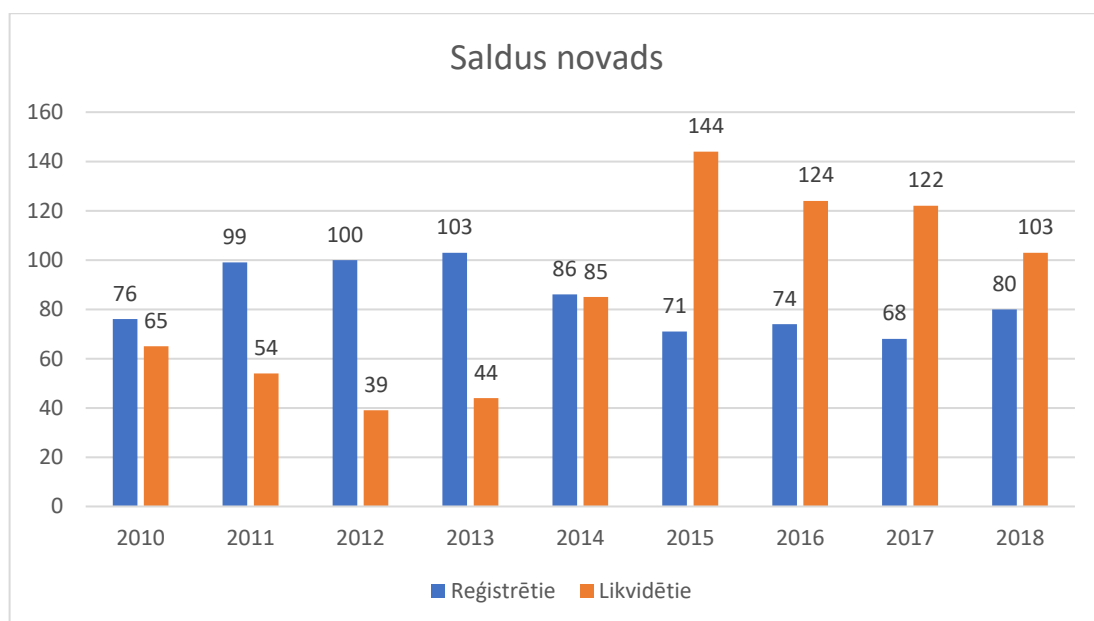
Tabula Nr. 5. Uzņēmumu skaits un veids Saldus novadā (Lursoft dati)

Gadi	Mikro (0-9)	Mazās (10-49)	Vidējās (50-249)	Lielās (250+)
2007	2267	147	35	-
2008	2208	138	31	-
2009	1803	108	24	-
2010	1824	108	18	-
2011	1879	105	20	1
2012	1909	115	20	2
2013	1950	109	17	-
2014	1996	106	20	-
2015	2066	104	19	-

Gadi	Mikro (0-9)	Mazās (10-49)	Vidējās (50-249)	Lielās (250+)
2016	2179	97	17	1

Tabulā redzamie dati liecina, ka Saldus novadā un pilsētā, pēc nodarbināto skaita, dominē mikro uzņēmumi. (sk. 5. tabulu). Mazo un vidējo uzņēmumu skaits laika gaitā, kļūst arvien mazāks, taču mikro uzņēmumu skaits palielinās un drīz sasniegs 2007. gadā esošo skaitu. Lielo uzņēmumu grupu skaits laikā no 2007. gada līdz 2016. gadam nav bijis lielāks par 2.

Statistika liecina, ka laika periodā no 2007. gada līdz 2017. gadam izveidoto un likvidēto uzņēmumu skaits ir gan palielinājies, gan samazinājies, (sk. 24. attēlu).

Attēls Nr. 24. Uzņēmumu reģistrēšanas un likvidēšanas dinamika Saldus novadā (Lursoft statistika, 2018)

Līdz 2013. gadam izveidoto uzņēmumu skaits ir bijis lielāks nekā likvidēto uzņēmumu skaits. Visvairāk jaunu uzņēmumu tika izveidoti 2007. gadā – 131. Lai gan likvidēto uzņēmumu skaitam bija tendence samazināties, kopš 2012. gada tas pieaug, 2015. gadā sasniedzot 144 likvidētos uzņēmumus. Pēc datiem var novērot arī to, ka pēdējos gados likvidēto uzņēmumu skaits ir ievērojami lielāks nekā jaundibināto uzņēmumu skaits.

Pēc pētījuma autoru domām, uzņēmumu skaits laika gaitā ir mainījies dažādu faktoru ietekmē, taču visvairāk skaita izmaiņas ir ietekmējusi krīze un dažādie Saldus pilsētas un novada attīstības posmi. Uzņēmumu skaita pieaugums ir pozitīvs rādītājs, taču skaits ir atkarīgs no iedzīvotāju skaita kopumā, līdz ar to var minēt arī to, ka viens no iespējamajiem iemesliem uzņēmumu skaita pieaugumam uz 1000

iedzīvotājiem ir iedzīvotāju skaita samazināšanās. Dibināto uzņēmumu skaits ir svārstīgs, bet likvidēto uzņēmumu skaits samazinās, kas ir pozitīvs rādītājs, bet pēc nodarbināto skaita pārsvarā ir mikro uzņēmumi.

Šajā ziņā Saldus novadu uzņēmējdarbības vides funkcionālie rādītāji uz 1000 iedzīvotājiem, uzņēmumu dažādība un citi rādītāji ir labāki nekā dažos kaimiņu novados un citviet Kurzemes reģionā un Latvijā vispār, piemēram, Brocēnu novadā tirgus sektora ekonomiski aktīvie uzņēmumi 2016.gadā uz 1000 iedzīvotājiem bija 84. Saldus novadā 98 uz 1000.

Skatoties atsevišķi teritoriju griezumā visvairāk uzņēmumu ir Saldus pilsētā, ap 1000 aktīviem uzņēmumiem (pēc ZL.lv), bet vismazāk, Pampāļu pagastā 50 uzņēmumu, Zvārdes pagastā 65 uzņēmumi un Jaunauces pagastā 69 uzņēmumi (Lursoft.lv adrešu katalogs, 2018).

2.1.1 Dabas resursu pieejamības izvērtējums Saldus novada uzņēmējdarbības vidē

Saldus novada uzņēmējdarbības vidē pieejamo dabas resursu absolūto rādītāju ranžējuma rezultāti neatbilst pagastu un pilsētas sadalījumam pēc to kopējās teritorijas. Ja pirmo vietu ranžējuma kopējā vērtējumā saglabā Novadā lielākais Zirņu pagasts, otrajā vietā izvirzās Kursīšu pagasts, kurš kopējās platības ziņā ir tikai trešajā vietā. Tālāko vietu sadalījumā atšķirības palielinās – ranžējuma trešajā vietā ir ienācis Jaunlutriņu pagasts, bet teritorijas vērtējumā tas ir tikai 5.vietā, savukārt 4.vietā ir Zvārdes pagasts, kuram ir otrā lielākā platība Novadā, kas no Zirņu pagasta atšķiras tikai par 20 ha. Nevienam nevar būt nekādu šaubu, ka šādā vērtējumā pēdējā vieta piekrīt absolūti mazākajām vienībām - Saldus pilsētai un Saldus pagastam, bet Šķēdes pagasts, kurš teritorijas ziņā ieņem 10.vietu, absolūto rādītāju ranžējumā ir ierindojies 8.vietā. Pētījuma rezultāti liecina, ka Saldus novada uzņēmējdarbības vidē pieejamo resursu absolūtajā sadalījumā starp pagastiem pastāv lielākas atšķirības, kuras ietekmē ranžēšanas rezultātu. Dabas resursu pieejamību raksturojošo kvantitatīvo un salīdzinošo rādītāju ranžējuma kopsavilkuma rezultāti apkopoti un iekļauti 6.tabulā.

Tabula Nr. 6. Dabas resursu pieejamības kopsavilkums Saldus novada uzņēmējdarbības vidē

Teritoriālās vienības	Platība (ha)	Vieta
Ezeres pagasts,	70.3	10
Jaunauces pagasts,	60.2	13
Jaunlutriņu pagasts,	102.6	3
Kursīšu pagasts,	106.5	2
Lutriņu pagasts,	71.8	11
Nīgrandes pagasts,	79.0	5

Novadnieku pagasts,	80.2	8
Pampāļu pagasts,	73.7	7
Rubas pagasts,	66.1	12
Saldus pagasts,	44.1	16
Šķēdes pagasts,	84.4	6
Vadakstes pagasts,	46.4	14
Zaņas pagasts,	78.8	9
Zirņu pagasts	113.1	1
Zvārdes pagasti	97.5	4
Saldus pilsēta.	8.7	16

Saldus novada uzņēmējdarbības vidē esošo dabas resursu pieejamību raksturojošo rādītāju ranžējuma rezultāti liecina, ka teritoriālo vienību kopējās teritorijas platības visumā saglabā savu dominējošo nozīmi resursu pieejamībā.

2.1.2 Uzņēmumi nozaru griezumā Saldus pilsētā un novadā

Rūpniecība, būvniecība, lauksaimniecība un mežsaimniecība Saldus novadā veido 43.9% no tautsaimniecības struktūras, savukārt, pakalpojumu nozares (tirdzniecība, transports, finanšu starpniecība, viesnīcas un restorāni) veido 56,1% no kopējās tautsaimniecības struktūras. Dati liecina, ka novadā vēl aizvien ir nepietiekami attīstīts ražošanas sektors. Lielākie rūpniecības uzņēmumi pārsvarā atrodas Saldus novadā. Saldus pilsētā ir pieejamas valsts iestāžu reģionālās struktūrvienības un vairāki pakalpojumu uzņēmumi - plašs banku tīkls, veikali, sadzīves pakalpojumi, sabiedriskās ēdināšanas tīkls, aptiekas u.c. (Saldus novada pašvaldība, 2017)

Pastāvīgi aug uzņēmumu skaits novadā. Novērojama tendence saplūst komerciālajām teritorijām, kas atrodas Saldus un Novadnieku pagastā. Otra ražošanas uzņēmumu koncentrēšanās vieta atrodas Saldus novada dienvidrietumu daļā pie Lietuvas robežas Nīgrandes, Zaņas, Ezeres, Kursišu un Pampāļu pagastos. Liela daļa uzņēmumu ir Nīgrandes pagastā, kur tie pamatā nodarbojas ar kokapstrādi un lauksaimniecību – graudkopību un piensaimniecību, kā arī liellopu audzēšanu. Kursišu pagastā vairāk nodarbojas ar kokapstrādi. Pampāļu pagastā atrodas lielākais lauksaimniecības uzņēmums Saldus novadā, kurš nodarbojas ar piensaimniecību, graudkopību un liellopu audzēšanu. Arī pārējos Saldus novada lauku pagastos nodarbojas pārsvarā ar lauksaimniecību vai kokapstrādi. Pakalpojumu uzņēmumi praktiski nepastāv, ko nosaka salīdzinoši nelielā iedzīvotāju koncentrācija. (Saldus novada pašvaldība, 2017)

Pētījuma autori turpina savu pētījumu, izpētot uzņēmumu nozaru sadalījumu, lai uzzinātu, kuras uzņēmējdarbības nozares Saldus pilsētā un novadā ir populārākās.

Pētījuma ietvaros, pēc iepriekš iegūtās informācijas, pētījuma autori apskata aktīvo uzņēmumu Saldus novadā sadalījumu 2014., 2015., 2016. gadā. Uzņēmumu sadalījums ir atkarīgs no Saldus novada uzņēmējdarbības vides un saimnieciskās darbības ietekmējošajiem faktoriem. Tabulā tie tiek iedalīti pēc lieluma, nodarbināto skaita un saimnieciskās darbības nozares.

Tabula Nr. 7. Tirgus sektora ekonomiski aktīvi uzņēmumi Saldus novadā sadalījumā pa uzņēmumu lieluma grupām pēc nodarbināto skaita un galvenajiem darbības veidiem (NACE 2. red.) (CSP, 2018)

Nozare	2014					Pavisam	Pieaugums (%)
	Mikro	Mazās	Vidējās	Lielās			
(A) Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	734	19	5	-		758	
(C) Apstrādes rūpniecība	87	26	10	-		123	
(F) Būvniecība	68	12	1	-		81	
(J) Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	19	2	-	-		21	
(K) Finanšu un apdrošināšanas darbības	10	-	-	-		10	
(L) Operācijas ar nekustamo īpašumu	91	1	1	-		93	
(M) Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	129	-	-	-		129	
(N) Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	46	3	-	-		49	
(R) Māksla, izklaide un atpūta	30	-	-	-		30	
(S) Citi pakalpojumi	213	-	-	-		213	
Nozare	2015					Pavisam	Pieaugums (%)
	Mikro	Mazās	Vidējās	Lielās			
(A) Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	756	18	5	-		779	2,8
(C) Apstrādes rūpniecība	86	27	10	-		123	0,0
(F) Būvniecība	92	14	1	-		107	32,1
(J) Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	20	2	-	-		22	4,8
(K) Finanšu un apdrošināšanas darbības	13	-	-	-		13	30,0
(L) Operācijas ar nekustamo īpašumu	140	2	1	-		143	53,8

(M) Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	152	-	-	-	152	17,8
(N) Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	51	1	-	-	52	6,1
(R) Māksla, izklaide un atpūta	46	-	-	-	46	53,3
(S) Citi pakalpojumi	247	-	-	-	247	16,0
Nozare	2016					
	Mikro	Mazās	Vidējās	Lielās	Pavisam	Pieaugums (%)
(A) Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	767	20	5	-	792	1,7
(C) Apstrādes rūpniecība	95	27	8	-	130	5,7
(F) Būvniecība	140	11	2	-	153	43,0
(J) Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	25	1	-	-	26	18,2
(K) Finanšu un apdrošināšanas darbības	19	-	-	-	19	46,2
(L) Operācijas ar nekustamo īpašumu	142	2	1	-	145	1,4
(M) Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	150	-	-	-	150	-1,3
(N) Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	68	1	-	-	69	32,7
(R) Māksla, izklaide un atpūta	-	44	-	-	44	-4,3
(S) Citi pakalpojumi	-	267	-	-	267	8,1

Tabulā redzamas nozares, kurās uzņēmumu skaits no 2009. līdz 2016. gadam ir ievērojami pieaudzis, pētījuma autori izpētīja šo nozaru uzņēmumu skaita sadalījumu pa lieluma grupām un procentuālo pieaugumu 2014., 2015. un 2016. gadā. Vislielākais pieaugums novērojams no 2014. uz 2015. gadu (L) Operācijas ar nekustamo īpašumu grupā, kur pieaugums tajā gadā bija 53,8%, bet vislielākie vispārīgie pieaugumi norisinājušies (F) Būvniecības grupā, kur 2015. gadā pieaugums bija 32,1%, 2016. gadā 43%, un (K) Finanšu un apdrošināšanas darbības grupā, kur 2015. gadā pieaugums bija 30%, 2016. gadā 46,2%. (R) Mākslas, izklaides un atpūtas grupā 2015. gadā pieaugums bija 53,3%, bet 2016. gadā nebija pieaugums, uzņēmumu skaits šajā nozarē samazinājās par 4,3.

Pēc autoru domām, stabilākās nozares Saldus pilsētā un novadā ir būvniecība un operācijas ar nekustamo īpašumu, jo uzņēmumu skaits šajās nozarēs ar katru gadu pieaug, taču nestabilākās ir mākslas, izklaides un atpūtas nozare un profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu nozare, jo šīm nozarēm ir negatīvs procentuālais pieaugums.

Lai nonāktu pie galvenajām nozaru apakšgrupām, darba autori nolēma aplūkot nozares, ar lielāko uzņēmumu skaitu ikgadējos datos. (sk. 8.tabulu). Kā jau iepriekšējā apakšnodaļā tika apskatīts, ar lielāko uzņēmumu skaitu dominē lauksaimniecība, mežsaimniecība, zivsaimniecība, apstrādes rūpniecība, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, un dažādi pakalpojumi.

Tabula Nr. 8. Tirgus sektora ekonomiski aktīvi uzņēmumi Saldus novadā pēc galvenajiem darbības veidiem (NACE 2. red.) (CSP, 2017)

Nozare	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
(A) Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība								
A01 Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības	700	750	750	717	665	629	636	595
A02 Mežsaimniecība un mežizstrāde	132	114	114	113	112	127	141	196
A03 Zivsaimniecība	2	2	2	3	2	2	2	1
(C) Apstrādes rūpniecība								
C10 Pārtikas produktu ražošana	10	14	9	10	13	14	17	18
C11 Dzērienu ražošana	-	-	1	1	1	1	1	1
C13 Tekstilizstrādājumu ražošana	17	15	13	14	16	15	9	10
C14 Apģērbu ražošana	7	6	5	11	9	9	9	11
C16 Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	30	31	33	33	35	36	33	36
C17 Papīra un papīra izstrādājumu ražošana	1	1	1	1	1	1	1	1
C20 Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana	-	-	-	1	1	2	2	3
C22 Gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana	2	2	3	3	1	1	2	2
C23 Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana	10	6	7	7	6	6	8	7
C24 Metālu ražošana	-	-	-	1	1	1	1	1
C25 Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	8	12	14	15	15	17	16	16
C27 Elektrisko iekārtu ražošana	-	-	-	-	1	1	1	1
C28 Citur neklasificētu iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošana	4	4	3	4	4	5	5	4
C29 Automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana	1	-	1	1	1	2	3	4
C30 Citu transportlīdzekļu ražošana	1	1	1	1	0	0	0	0
C31 Mēbeļu ražošana	4	2	2	3	4	4	4	4
C32 Cita veida ražošana	3	3	4	3	2	2	3	2
C33 Iekārtu un ierīču remonts un uzstādīšana	2	2	2	5	6	6	8	8

Nozare	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
(F) Būvniecība								
F41 Ēku būvniecība	39	35	40	28	37	41	59	85
F42 Inženierbūvniecība	4	8	7	9	7	8	6	10
F43 Specializētie būvdarbi	45	36	40	38	33	32	42	58
(G) Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts								
G45 Automobiļu un motociklu vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība un remonts	50	46	48	46	53	56	55	59
G46 Vairumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	37	39	34	38	39	36	34	33
G47 Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	181	181	185	189	187	179	174	184
(L) Operācijas ar nekustamo īpašumu								
L68 Operācijas ar nekustamo īpašumu	92	87	88	90	100	93	143	145
(M) Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi								
M69 Juridiskie un grāmatvedības pakalpojumi	44	38	53	59	58	62	73	71
M70 Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās	3	1	1	1	0	3	7	6
M71 Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi; tehniskā pārbaude un analīze	12	10	9	12	16	15	18	19
M72 Zinātniskās pētniecības darbs	1	2	2	2	2	2	2	2
M73 Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	7	8	10	9	10	9	9	9
M74 Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	8	12	18	25	18	22	27	26
M75 Veterinārie pakalpojumi	23	20	18	17	19	16	16	17
(S) Citi pakalpojumi								
S94 Sabiedrisko, politisko un citu organizāciju darbība	-	-	-	-	-	-	7	10
S95 Datoru, individuālās lietošanas priekšmetu un mājsaimniecības piederumu remonts	9	11	11	9	10	11	10	8
S96 Pārējo individuālo pakalpojumu sniegšana	166	160	163	168	184	202	230	249

2.1.3 Transporta koridori, inženierkomunikācijas un maģistrālie tīkli Saldus novadā

Liela nozīme Saldus novada ilgtermiņa attīstībai ir ģeogrāfiskajam novietojumam, novada sasniedzamībai no Rīgas un reģiona lielākajām pilsētām, kā arī iespējamie telpiskie novada sadarbības

virzieni. Attālums no Saldus līdz tuvākajiem lielajiem ekonomiskajiem centriem: Rīga: 119 km; Jelgava: 82 km; Liepāja: 98 km; Ventspils: 111 km; Mažeiki: 45 km; Šauļi: 126 km. Valsts autoceļu kopējais garums Saldus novadā ir apmēram 500 km, no kuriem valsts galvenais autoceļš A9 ir 26,9 km garš, valsts 1. šķiras autoceļi ir 137,8 km, valsts 2. šķiras autoceļi ir 334,1 km (skat. 5.1.4.-2. tabulu). Saldus novadu šķērso valsts galvenais autoceļš Rīga – Liepāja (A9), kā arī pieci 1. šķiras autoceļi un vairāki 2. šķiras autoceļi.¹⁴

Vislabākā sasniedzamība Saldus novadam ir ar Rīgu un Liepāju. Uz šīm pilsētām no Saldus tiek nodrošināts visaugstākais reisu skaits. Novada iekšienē labākā sasniedzamība pēc reisu skaita ir virzienos Saldus - Ezere, Saldus – Zirņi (Skrunda), Saldus - Lutriņi. Brocēnu sasniedzamība arī ir ļoti laba, un Brocēnu novads kopā ar Saldus novadu ir uzskatāms par vienotu funkcionālo telpu.

Saldus novadu šķērso divas dzelzceļa līnijas: Glūda – Reņģe (turpinājumā līdz Mažeikiem) un Glūda – Liepāja. Pasažieru vilcieni dzelzceļa līnijā Rīga - Liepāja pietur tikai Saldus pilsētā. Dzelzceļa līnija nodrošina gan pasažieru, gan kravu pārvadājumus. Pasažieru pārvadājumi notiek reti, jo virzienā no Rīgas caur Saldus pilsētu uz Liepāju vilciens kursē tikai piektdienu vakaros, savukārt no Liepājas caur Saldus pilsētu uz Rīgu vilcienu satiksme notiek tikai svētdienu vakaros.

Būtiski ir attīstīt izveidotās funkcionālās saites ar novadam blakus esošajām apdzīvotajām vietām, nodrošinot to kvalitatīvu sasniedzamību. Saldus novadam pastāv funkcionālas saites ar novadu nozīmes centriem kaimiņu novados - Brocēniem, Skrundu, Vaiņodi, Auci - un četriem nacionālās nozīmes attīstības centriem - Rīgu, Jelgavu, Liepāju un Ventspili.

Ilgtermiņā Saldus novada attīstībai būtiski ir nodrošināt novada iekšējo un ārējo sasniedzamību, attīstot:

- dzelzceļa līnijas Glūda – Liepāja un Glūda – Mažeiki, ilgtermiņā uzlabojot to tehniskos parametrus kravu pārvadājumu attīstībai un radot priekšnosacījumus ātrai sasniedzamības mērķus nodrošinošai pasažieru satiksmei;
- savienojuma Ventspils – Kuldīga – Saldus – Mažeiki - autoceļa P 108 uzlabojumus Saldus novada teritorijā;
- Saldus apvedceļa rekonstrukciju autoceļa A9 posmā un jauna Saldus dienvidrietumu apvedceļa posma izbūvi;
- autoceļu P96 un P106 posma Auce – Ezere – Grobiņa rekonstrukciju un Ezeres un pilsētas tiltu sakārtošanu.

¹⁴ - Kurzemes plānošanas reģiona Teritorijas plānojums 2006. – 2026.

2.1.4 Apkopotās uzņēmējdarbības vides nozaru grupas

Lai Saldus novada uzņēmumu sadalījumu pa apakšnozarēm izanalizētu efektīvāk, autori nolēma aplūkot tieši to sfēru apakšnozares, kuru uzņēmumu vidējais kopskaits pa gadiem, ir vairāk par 80 uzņēmumiem, jo citu uzņēmējdarbības sfēru apakšgrupu uzskaitījumos ir mazāks uzņēmumu skaits ar daudz vairāk apakšnozarēm, kas apgrūtinātu iespēju pēc iespējas efektīvāk izanalizēt doto informāciju par uzņēmumu skaitu dažādās saimnieciskās darbības nozarēs.

- (A) Lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozarē apakšnozare ar vislielāko uzņēmumu skaitu ir A01 Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības, bet vismazākā- A03 Zivsaimniecība.
- (C) Apstrādes rūpniecības nozarē vislielākā apakšnozare ir C16 Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana.
- (F) Būvniecības nozarē vismazākā apakšnozare ir F42 Inženierbūvniecība, vislielākā ir F41 Ēku būvniecība.
- (G) Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības; automobiļu un motociklu remonta nozarē vislielākā apakšnozare ir G47 Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus, bet vismazākā- G46 Vairumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus.
- (M) Profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu nozarē vislielākā apakšnozare ir M69 Juridiskie un grāmatvedības pakalpojumi, vismazākā- M72 Zinātniskās pētniecības darbs.
- (S) Citu pakalpojumu nozarē vislielākā apakšnozare ir S96 Pārējo individuālo pakalpojumu sniegšana, bet vismazākā- S94 Sabiedrisko, politisko un citu organizāciju darbība.

Pēc tabulā dotajiem datiem, visvairāk uzņēmumu ir lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozarē. Izaugsme novērojama apstrādes rūpniecības un citu pakalpojumu nozarēs, taču ne tik veiksmīga ir profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu nozare. Apakšnozares ar lielāko ikgadējo uzņēmumu skaitu ir augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības, mežsaimniecība un mežizstrāde, mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus, un pārējo individuālo pakalpojumu sniegšana.

2.2. Uz Saldus uzņēmējdarbības vidi attiecināmo dokumentu analīze

Saistībā ar uzņēmējdarbības vidi ir aktuāli Saldus novada attīstības stratēģijas un plānošanas dokumenti, kas nosaka Saldus pilsētas un novada vīziju, novada attīstības ilgtermiņa stratēģiskos mērķus un

prioritātes, veicamās aktivitātes un pasākumus. Dokumentos dominē uz esošā stāvokļa analīzes pamata, noteiktās attīstības tendences un formulēta iespējamā virzība nākotnē. Kā norādīts dokumentā „Saldus novada attīstības programma 2013. – 2020. gadam” un dokumentā „Saldus novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.– 2038. gadam” Vīzija ir veidot jaunus, attīstītus, modernus, nacionālajā un starptautiskajā vidē konkurētspējīgus uzņēmumus, kas būtu balsts vietējai ekonomikai un nodrošinātu drošu, mūsdienīgu, konkurētspējīgu uzņēmējdarbības vidi un darba vietas novada iedzīvotājiem. (ESF, 2012).

Saldus novada attīstības programma 2013.-2020. gadam ir izstrādāta Saldus novada pašvaldības Eiropas Sociālā fonda projekta „Saldus novada pašvaldības attīstības plānošanas kapacitātes celšana” (vienošanās Nr.1DP/1.5.3.2.0/10/APIA/VRAA/024/024) ietvaros, kura mērķis ir sekmēt līdzsvarotu un ilgtspējīgu Saldus novada attīstību, definējot vidēja termiņa attīstības prioritātes un koordinētu, sabalansētu rīcību kopumu, kas nodrošina racionālu finanšu līdzekļu izmantošanu un to koncentrēšanu izvirzīto attīstības mērķu sasniegšanai. Par Saldus novada attīstības programmas mērķi ir izvirzīta konkurētspējīga un ilgtspējīga Saldus novada attīstības nodrošināšana. Līdz ar to novada septiņu gadu attīstības darbības ir koncentrētas uz koordinētu un sabalansētu rīcību kopumu, kas nodrošinās racionālu finanšu līdzekļu izmantošanu izvirzīto mērķu sasniegšanai. Saldus novada attīstības stratēģija sastāv no trīs daļām: 1. Pašreizējās situācijas raksturojums un analīze sniedz plašu informāciju par notiekošajiem sociālekonomiskajiem procesiem novadā, identificē novada attīstībai pieejamos resursus un priekšrocības, kā arī nosaka problēmas, kas būtu jānovērš, lai veicinātu novada konkurētspējīgu un ilgtspējīgu attīstību; 2. Stratēģiskā daļa nosaka novada attīstības vīziju, stratēģiskos mērķus, prioritātes un rīcības virzienus. Novada attīstības redzējums noteikts vidēja termiņa periodam (septiņi gadi); 3. Rīcības un investīciju plāns nosaka konkrētas darbības novada attīstības vīzijas sasniegšanai ar dažādu projektu palīdzību. Investīciju plānā iekļauti novada pašvaldības projekti. Investīciju plāns izstrādāts septiņiem gadiem, nosakot tā aktualizācijas nepieciešamību katru gadu, tādējādi nodrošinot attīstības programmas dzīvotspēju atbilstoši mainīgajiem ekonomikas apstākļiem.

Ilgtermiņa plānošanas dokumentā „Saldus novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.– 2038. gadam” atrodama informācija, ka uzņēmējdarbības attīstīšanai tiek plānots uzlabot infrastruktūru un komunālos pakalpojumus, atbalstīt esošos un veicināt jaunu uzņēmuma izveidi, atbalstīt izglītības un pētniecības centru veidošanu, perspektīvu tautsaimniecības nozaru un uzņēmējdarbības virzienu attīstību novadā, veicināt lauku teritoriju attīstību un izglītības iestāžu sadarbību ar uzņēmējiem, nodrošināt sasniedzamību, attīstot loģistiku, un transporta infrastruktūru u.c. aktivitātes un pasākumus. (ESF, 2013). Ilgtspējīgas attīstības stratēģija ir pamats Saldus novada pašvaldības attīstības programmas prioritāšu, rīcību un investīciju mērķtiecīgai plānošanai, kā arī teritorijas plānojuma izstrādei. Saldus novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija izstrādāta atbilstoši VARAM izstrādātiem Metodiskajiem ieteikumiem. Dominējošās

nozares Saldus novadā: L/s produktu ražošana un pārstrāde, pārtikas ražošana; augļkopība, zvērsaimniecība; būvniecība; metālizstrādājumu ražošana; derīgo izrakteņu ieguve; rūpnieciskā ražošana; tirdzniecība; IT pakalpojumi. Šī attīstības stratēģija par savu vīziju 2038. gadā izvirza, ka novada pamatvērtības ir aktīvi un izglītoti cilvēki, izdevīgs ģeogrāfiskais stāvoklis, uzņēmējdarbības vide, dabas un kultūrvēsturiskās vērtības. Kā arī sakārtota uzņēmējdarbības vide. Proti, tā ir droša, novadā veidojas jauni un attīstās moderni, nacionālajā un starptautiskajā vidē konkurētspējīgi uzņēmumi, kas ir balsts vietējai ekonomikai un nodrošina darba vietas novada iedzīvotājiem.

Dokumentā „Integrētā attīstības programma 2008. – 2015.gadam Saldus pilsētai” dota informācija par vidējā termiņa mērķi – veidot rosīgu uzņēmējdarbības vidi, nodrošināt Saldus pilsētas un novada iedzīvotājus ar stabilām darba vietām vietējos uzņēmumos, saglabāt zemu bezdarba līmeni, nodrošināt modernu profesionālo izglītību, kas sasaistīta ar darba tirgus vajadzībām. Saldus pilsētu izveidot par nozīmīgu Kurzemes reģiona uzņēmējdarbības ideju centru, kur notiek konferences, pieredzes apmaiņa, uzņēmēju izglītošanās, veidojas jauni uzņēmumi, satiekas Lietuvas un Latvijas uzņēmēji, tiek iepazītas un ieviestas jaunas videi draudzīgas tehnoloģijas¹⁵

Turpmākajai saimnieciskās darbības sekmēšanai pašvaldība izvirza uzdevumu, turpināt atbalsta un sadarbības pasākumus ar novada uzņēmējiem un veikt pasākumus uzņēmējdarbību atbalstošās infrastruktūras un degradēto teritoriju sakārtošanai, piesaistot ES finansējumu. Dokumentā „Saldus novada attīstības programma 2013. – 2020. gadam” izvirzīts mērķis vērsties uz komercdarbības vides un lauku teritorijas uzlabošanu un attīstību, sakārtot un nodrošināt komercdarbības veikšanai plānotās teritorijas, nodrošināt informācijas apriti par komercdarbības pilnveidošanas iespējām un noieta tirgu, veicināt uz vietējiem dabas resursiem balstītas ražošanas attīstību, veicināt lauku uzņēmējdarbību, atbalstīt uzņēmējus un viņu inovatīvās idejas u.c. (ESF, 2012). Saldus novada attīstības programma 2013.-2020. gadam ir izstrādāta Saldus novada pašvaldības Eiropas Sociālā fonda projekta „Saldus novada pašvaldības attīstības plānošanas kapacitātes celšana” (vienošanās Nr.1DP/1.5.3.2.0/10/APIA/VRAA/024/024) ietvaros, kura mērķis ir sekmēt līdzsvarotu un ilgtspējīgu Saldus novada attīstību, definējot vidēja termiņa attīstības prioritātes un koordinētu, sabalansētu rīcību kopumu, kas nodrošina racionālu finanšu līdzekļu izmantošanu un to koncentrēšanu izvirzīto attīstības mērķu sasniegšanai. Par Saldus novada attīstības programmas mērķi ir izvirzīta konkurētspējīga un ilgtspējīga Saldus novada attīstības nodrošināšana. Līdz ar to novada septiņu gadu attīstības darbības ir koncentrētas uz koordinētu un sabalansētu rīcību kopumu, kas nodrošinās racionālu finanšu līdzekļu izmantošanu izvirzīto mērķu sasniegšanai. Saldus novada attīstības stratēģija

¹⁵ - Saldus pilsētas dome, Grupa93 SIA, 2008

sastāv no trīs daļām: 1. Pašreizējās situācijas raksturojums un analīze sniedz plašu informāciju par notiekošajiem sociālekonomiskajiem procesiem novadā, identificē novada attīstībai pieejamos resursus un priekšrocības, kā arī nosaka problēmas, kas būtu jānovērš, lai veicinātu novada konkurētspējīgu un ilgtspējīgu attīstību; 2. Stratēģiskā daļa nosaka novada attīstības vīziju, stratēģiskos mērķus, prioritātes un rīcības virzienus. Novada attīstības redzējums noteikts vidēja termiņa periodam (septiņi gadi); 3. Rīcības un investīciju plāns nosaka konkrētas darbības novada attīstības vīzijas sasniegšanai ar dažādu projektu palīdzību. Investīciju plānā iekļauti novada pašvaldības projekti. Investīciju plāns izstrādāts septiņiem gadiem, nosakot tā aktualizācijas nepieciešamību katru gadu, tādējādi nodrošinot attīstības programmas dzīvotspēju atbilstoši mainīgajiem ekonomikas apstākļiem. Jāuzsver, ka pēdējo rīcības un investīciju plāna dokumentos nav iekļauti pasākumi un aktivitātes šo mērķu sasniegšanai.

Saldus un Brocēnu novadu sabiedrības virzīta vietējā attīstības stratēģija 2014.–2020. gadam (turpmāk tekstā Stratēģija) ir saskaņota un papildinoša gan Saldus, gan Brocēnu novadu attīstības plānošanas dokumentiem. Stratēģijā noteiktas divas rīcības: pirmkārt, atbalsts kopienas vajadzībām pieprasītām vietējās ekonomikas stiprināšanas iniciatīvām, otrkārt, atbalsts kopienas vajadzībām pieprasītām vietas potenciāla attīstības iniciatīvām. Iepriekšējos plānošanas periodos ar Leader pieejas palīdzību ir veiktas ievērojamas investīcijas, tās lielā mērā kalpo par pamatu tālākai teritorijas attīstībai. Vietējās ekonomikas un uzņēmējdarbības dažādības stiprināšana ir : vietējo resursu maksimāla un produktīva izmantošana, radot pēc iespējas augstāku pievienoto vērtību. Jaunu, integrētu pakalpojumu un produktu piedāvājuma attīstība un to stratēģiska un ilgtspējīga izmantošana. Vietas potenciāla – dabas, fiziskā, sociālā, cilvēku un kultūras kapitāla stiprināšana: ir vietējo iedzīvotāju dzīves apstākļu uzlabošana, kā arī ilgtspējīgas attīstības principu ievērošana, nodrošinot dzimumlīdztiesību un jauniešu iesaistīšanos. Starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības mērķi ir sekmēt ilgtspējīgu sociālekonomisko attīstību, padarīt vidi konkurētspējīgāku un pievilcīgāku dzīvošanai, uzņēmējdarbībai un tūrismam, ieviest inovācijas, nodrošināt vietējo produktu noietu un atpazīstamību, nodrošināt jaunu un inovatīvu sadarbību arī kultūras, sporta un dažādu aktivitāšu un pakalpojumu sniegšanas jomā.

Kurzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015.-2020.gadam ir reģionāla līmeņa vidēja termiņa plānošanas dokuments, kurā noteiktas prioritātes, rīcības virzieni un pasākumu kopums Kurzemes reģiona attīstībai tuvākajam 6 gadu periodam. Attīstības tendences ir balstītas uz Kurzemes reģiona pašreizējās situācijas analīzi un tiek aplūkotas demogrāfisko un sociālo, pilsētas un lauku dimensijas, ekonomikas un zināšanu, kā arī vides un klimata pārmaiņu izaicinājumu kontekstā. Stratēģija nosaka, ka reģionālas nozīmes attīstības centri ir Kuldīga, Talsi, Saldus. Īpaši nozīmīgi Saldus un Talsu novadu

iedzīvotājiem ir Kurzemes reģionam tuvākie darbavietu centri. Lai gan zivsaimniecība likumsakarīgi ir to novadu specializācija, kas atrodas pie jūras, tomēr šajā nozarē specializējas arī Saldus novads, attīstot akvakultūras teritorijas. Attīstības stratēģija paredz sekmēt visa veida sadarbību, t.sk. starptautisko sadarbību, klasteru un kooperāciju izveidi un attīstību reģionā un starpnozaru, starpinstitūciju sadarbības risinājumus. Īpaši pievēršoties reģionālo centru ciešākas sasaistes veidošana un specializācija ekonomikas un pakalpojumu jomās; starpreģionālās sadarbība darbaspēka mobilitātes veicināšanai augstākai reģiona saimnieciskajai rosībai.

Tabula Nr. 9. Attīstības dokumentu salīdzinošā tabula Saldus novadā

Atbalsta veids	Saldus novada attīstības stratēģija 2013.- 2020. gadam	Saldus un Brocēnu novada Sabiedrības virzīta vietējās attīstības stratēģija 2014.- 2020. gadam	Kurzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015.- 2020. gadam	Saldus novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.- 2038.gadam	MK rīkojumi par Uzņēmējdarbības vides pilnveidošanas pasākumu
Finansiāls atbalsts uzņēmējdarbībai		X			
Infrastruktūras sakārtošana	X		X	X	
Teritorijas labiekārtošana	X		X	X	
Demogrāfijas uzlabošana	X			X	
Likumdošana, nodokļu sistēma					X
Degradētās teritorijas sakārtošana	X		X	X	

Analizējot dokumentus par Saldus novada attīstību, stratēģijām plāniem, darba autori secina, ka tiek pievērsta uzmanība novada ilgspējas attīstības stratēģiskajiem mērķiem un prioritātēm, kuras ir svarīgi ņemt vērā turpmākajai uzņēmējdarbības vides uzlabošanai, uzņēmējdarbības veicināšanai. Kopumā visas attīstības stratēģijas koncentrējas uz labākas telpas sakārtošanu iedzīvotājiem, kas ietver visas struktūras, gan ceļu izveidi, sakārtota izglītības sistēma, labāka uzņēmējdarbības vide. Protams, ja tiek sasniegti visi izvirzītie uzdevumi un mērķi, tad Saldus novads un arī Latvija kopumā virzās straujā un kvalitatīvā attīstības virzienā. Sakārtota ekonomiskā vide un birokrātijas samazināšana veicinās jaunu uzņēmēju aktivitāti un jau esošo uzņēmumu izaugsmi, līdz ar to, arī jaunas darbavietas, cilvēku pieplūdumu atpakaļ reģionos, uzlabojot demogrāfisko stāvokli novados un pilsētās.

2.3.Saldus novada centra, novada pilsētas un ciemu attīstības virzieni un vadlīnijas

Saskaņā ar Saldus novada stratēģiju un ņemot vērā Saldus novadā pieejamos resursus un tautsaimniecības nozaru tradīcijas, un līdzšinējo attīstību, novada galvenās specializācijas jomas ir lauksaimniecība, mežsaimniecība un pārstrādes rūpniecība – pārtikas ražošana, metālapstrāde un kokapstrāde - un ieguves rūpniecība.

Galvenais Saldus novada ilgspējīgas attīstības uzstādījums ir nodrošināt novada ilgtermiņa un vidējtermiņa attīstības pēctecību, ņemot vērā novadā notiekošās izmaiņas sociālekonomiskajos un vides procesos. Saldus novada vidējtermiņa attīstības vīzija paredz novadam kļūt par transporta mezglu Latvijas - Lietuvas pierobežā un kļūt par Kurzemes plānošanas reģiona aktīvu ekonomikas centru, kurā dzīvo izglītoti, veselīgi, sociāli un ekonomiski aktīvi iedzīvotāji. Ņemot vērā Saldus novadā pieejamajos resursus un tautsaimniecības nozaru līdzšinējo attīstību, novada galvenā specializācija ir lauksaimniecība, mežsaimniecība, apstrādes rūpniecība, īpaši metālapstrāde, un ieguves rūpniecība, kā arī pārtikas rūpniecība. Ar katru gadu pieaug nozīme tūrismam, īpaši izmantojot novada bagātīgo ainavu un kultūrvēsturisko mantojumu kā tūristu piesaistes objektus. Vidējtermiņā ir paredzēts, ka Saldus pilsēta un tās tuvākajā apkārtnē izvietotās apdzīvotās teritorijas pildīs attīstības centra funkcijas, nodrošinot diversificētu ražošanu un pakalpojumu pieejamību. Savukārt novada lauku teritorijas būs pilsētas ekonomikas atbalsts, nodrošinot specializētu, augstražīgu pārtikas un izejvielu tehnoloģiski modernu ražošanu. Lauku teritorijās ekonomika būs diversificēta, lauksaimniecības sektoram papildinoties ar citiem saimniekošanas veidiem, kas saistīti ar bioloģisko/ ekoloģisko lauksaimniecību, lauku tūrismu un atpūtas saimniecību un dabas un kultūras mantojuma vietu apsaimniekošanu. Ciemu priekšrocības būs nodrošināt darbaspēku, dzīvošanas un citas funkcijas, kuru pamatā ir salīdzinošas priekšrocības zemo cenu un dzīves vides kvalitātes ziņā. Izvērtējot

novada vidējtermiņa attīstības plānus un plānojot novada attīstību ilgtermiņā, Saldus novads jāpozicionē kā pievilcīga darba un dzīvesvieta, kas sadarbībā ar blakus esošajiem novadiem var veidot konkurētspējīgu pakalpojumu piedāvājumu pilsētu un lauku teritoriju iedzīvotājiem. Viens no prioritāriem uzdevumiem novadam ilgtermiņā ir gādāt par iedzīvotājiem un veicināt iedzīvotāju skaita pieaugumu. Līdz ar to ir svarīgi nodrošināt iedzīvotājiem izglītības, kultūras, veselības, sociālās aprūpes, komunālo pakalpojumu un darba vietu pieejamību atbilstoši laikmeta un nākotnes kvalitātes prasībām. Novada ekonomiskās izaugsmes pamats ir uzņēmēji. Novadam jā rūpējas par konkurētspējīgas uzņēmējdarbības vides attīstību, jaunu uzņēmumu izveidi, investoru piesaisti un eksporta apjoma pieaugumu. Jaunas darba vietas būs būtisks priekšnosacījums, lai iedzīvotāji paliktu dzīvot novadā. Līdz ar to pašvaldībai jā rūpējas arī par kvalitatīva darba spēka sagatavošanu, nodrošinot izglītības pakalpojumu pieejamību iedzīvotājiem visa mūža garumā. Īpašu uzmanību jāpievērš jauniešu un sociālajam riskam pakļauto iedzīvotāju grupu integrācijai darba tirgū.¹⁶

Saldus novada izstrādātās stratēģijas ietvaros identificētajai telpiskās attīstības perspektīva akcentē sekojošus galvenos aspektus:

- Nodrošināt līdzvērtīgus dzīves un darba apstākļus visiem novada iedzīvotājiem, veicinot iedzīvotāju labklājību, radot jaunas darbavietas un nodrošinot kvalitatīvu publisko pakalpojumu pieejamību; |
- Stiprināt novada konkurētspēju, attīstot uzņēmējdarbības vidi, nodrošinot novada pieejamību un sasniedzamību, izveidojot kvalitatīvu transporta un komunikāciju infrastruktūru, kā arī veicinot novada atpazīstamību un sadarbības saišu stiprināšanu Latvijā un Eiropā; |
- Saglabāt novada daudzveidīgo dabas un kultūras mantojumu.¹⁷

Savukārt, lai realizētu novada telpiskās attīstības perspektīvu, ir izdalītas prioritātes un uzdevumi, kas uzskaitīti 10. tabulā.

Tabula Nr. 10. Saldus novada attīstības stratēģijas izdalītās prioritātes un uzdevumi

Prioritātes	Uzdevumi
Apdzīvojuma attīstība	<ul style="list-style-type: none"> • veidot novada līdzsvarotu daudzcentru un strukturētu apdzīvojuma sistēmu; • saglabāt novadam raksturīgo tradicionālo apdzīvojuma struktūru;

¹⁶ - Saldus novada attīstības programmas 2013. – 2020.gadam

¹⁷ - turpat.

Prioritātes**Uzdevumi**

Sasniedzamība	<ul style="list-style-type: none">• jaunas, perspektīvā iespējami blīvi apdzīvotas vietas izvietot pie esošajiem ciemiem;• attīstīt pakalpojumus iedzīvotājiem un uzņēmējiem atbilstoši centra līmenim. <ul style="list-style-type: none">• uzturēt labā kārtībā esošo ceļu tīklu un esošās inženierkomunikācijas;• nodrošināt atbilstošu novada iekšējo un ārējo sniedzamību, par prioritāti uzskatot sabiedriskā transporta attīstīšanu, nodrošinot nodarbinātības un pakalpojumu centru sniedzamību;• plānojot autoceļu tīkla attīstību, sevišķu uzmanību pievērst autoceļiem gar valsts robežu, kas vietējiem iedzīvotājiem nodrošina sniedzamību, kā arī autoceļiem un ar tiem saistītiem infrastruktūras objektiem, kas pāri valsts robežai sasaista Latvijā un Lietuvā esošās apdzīvotās vietas vai arī kalpo par starptautiskām transporta maģistrālēm;• apdzīvotās teritorijās plānot labāku tās teritoriju sniedzamību, prioritāti paredzot riteņbraucējiem, kājāmgājējiem un sabiedriskajam transportam.
Lauku, mežu areāli un pierobeža	<ul style="list-style-type: none">• nodrošināt vides, dabas resursu, dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma ilgtspējīgu apsaimniekošanu

Prioritātes

Uzdevumi

	<ul style="list-style-type: none">• pierobežas apvidu attīstības plānošanā uzmanība jāpievērš kopīgas infrastruktūras attīstības jautājumiem, kā arī dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma vietu identificēšanai, sakārtošanai un saglabāšanai, jo nomales teritorijās tas ir viens no būtiskākajiem attīstības resursiem;• veicināt neizmantoto vai mazvērtīgo lauksaimniecības zemju apmežošanu tajās vietās, kur mežs ir nepieciešams ekoloģisko apsvērumu dēļ un pēc gadiem pildīs plānotās vides aizsardzības funkcijas;• veicināt diversificētas lauku ekonomikas attīstību un saglabāt priekšrocības lauksaimniecības attīstībai;• plānojot teritorijas attīstību, ir būtiski saglabāt novada vērtīgās lauksaimniecības zemes un mežu teritorijas;• nepieļaut ainavas daudzveidības un estētiskās kvalitātes samazināšanos ainaviski nozīmīgajos areālos vai teritorijās;• saglabāt dabas vērtības un saudzīgi izmantot tās tūrisma attīstībai.
--	---

Līdzvērtīgu darba iespēju un dzīves apstākļu radīšanai visiem novada iedzīvotājiem, izmantojot teritoriju attīstības potenciālu un unikālos resursus. Ilgtermiņa plānošanas dokumentā viens no galvenajiem akcentiem ir atbalsts industriālo zonu un uzņēmējdarbības attīstībai. Viens no uzdevumiem ir nodrošināt industriālās zonas ar sakārtotu ielu un ceļu infrastruktūru un ar pieslēgumu inženiertehniskām komunikācijām. Tādas tiek veidotas ārpus Saldus pilsētas, kur, izmantojot bijušo ražošanas teritoriju potenciālu, var attīstīt ražošanu, jeb industriālās zonas. Vienlaikus ar potenciālo ražošanas teritoriju attīstību,

Saldus novadā ir noteikti prioritāri attīstāmo autoceļu virzieni. Definējot prioritāri attīstāmos ceļus, tiek ņemti vērā šādi aspekti: priekšnoteikums ražošanas attīstībai ārpus Saldus; reģiona centra sasniedzamība pa asfaltētu ceļu; pagasta nozīmes attīstības centru saikne ar blakus esošo novadu attīstības centriem.

Saldus novada prioritāri attīstāmo teritoriju definēšanai un izdalīšanai ir ņemti vērā vairāki faktori: iedzīvotāju skaits un apdzīvojuma blīvums, apdzīvoto vietu vēsturiskā attīstība un kopīgo interešu teritorijas, infrastruktūras pieejamība, attālums līdz novada centram u.c. Novadā prioritāri attīstāmās teritorijas tiek dalītas divās grupās: 1. „tuvās” piepilsētas areāls - attīstība tiek koncentrēta reģionālā attīstības centra – Saldus un tā ietekmes areālā. 2. Saldus pilsētas „tālās” ietekmes areāls un pārējā lauku teritorija. Tuvās piepilsētas areālā attīstība prioritāri tiek koncentrēta reģionālā attīstības centra – Saldus un tā ietekmes areālā: o attīstot reģionālo un pagasta nozīmes pakalpojumu centrus (centralizētas ūdensapgādes, kanalizācijas, apgaismojuma, gāzes apgādes, dzelzceļa infrastruktūras pieejamība u.c. energoefektīvas un resursus taupošas darbības), izveidojot apvedceļu Saldus pilsētai DR virzienā no P 105 Saldus - Ezere līdz P 108 Ventspils – Kuldīga – Saldus, attīstot ražošanas/ uzņēmējdarbības teritorijas, vienlaikus tās nodrošinot ar inženiertehnisko tīklu pieslēgumiem, attīstot dzīvojamās apbūves teritorijas un sakārtojot inženiertehnisko infrastruktūru (ielas, ceļi, veloceliņi utt.), paplašinot Saldus pilsētas robežas mazdārziņu teritoriju virzienā, attīstot dabas, kultūrvēsturiski nozīmīgās un ainaviski vērtīgās teritorijas, t.sk. Kalnsētas parku un tā apkārtni. Tālās piepilsētas areālā un pārējā lauku teritorijā attīstība prioritāri tiek koncentrēta: o attīstot pagasta nozīmes attīstības centrus un novada nozīmes attīstības centru Ezerē, (centralizētas ūdensapgādes, kanalizācijas, apgaismojuma, dzelzceļa infrastruktūras pieejamība, u.c. energoefektīvas un resursus taupošas darbības) o attīstot prioritāri sakārtojamus ceļus un uzņēmējdarbības attīstības teritorijas ārpus Saldus pilsētas; o attīstot dabas daudzveidības un ainaviski vērtīgās teritorijas, ieskaitot īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un nozīmīgākās ūdeņu teritorijas; attīstot kultūrvēsturiskā mantojuma koncentrācijas areālus; attīstot valsts nozīmes derīgo izrakteņu teritorijas.

Liela nozīme novada attīstībā ir jāpiešķir tam faktam, ka Saldus novada dienvidu daļa robežojas ar Lietuvu un, ņemot vērā ceļu tīklu novada teritorijā, no novada pierobežas teritorijas Lietuvas robežpilsēta Mažeiki ir ērti sasniedzama un ilgtermiņā šīs saites ir pastiprināmas. Ilgtermiņā reģiona nozīmes funkcionālai zonai pastiprināsies brīva iedzīvotāju kustība un attīstīsies saimnieciskās darbības un pakalpojumu saites. Šīs teritorijas potenciāls ir sadarbība kopīgu tūrisma piedāvājumu attīstībā, jaunu produktu un pakalpojumu radīšanā.

2.4.Ar uzņēmējdarbību saistītās jomas Saldus novadā

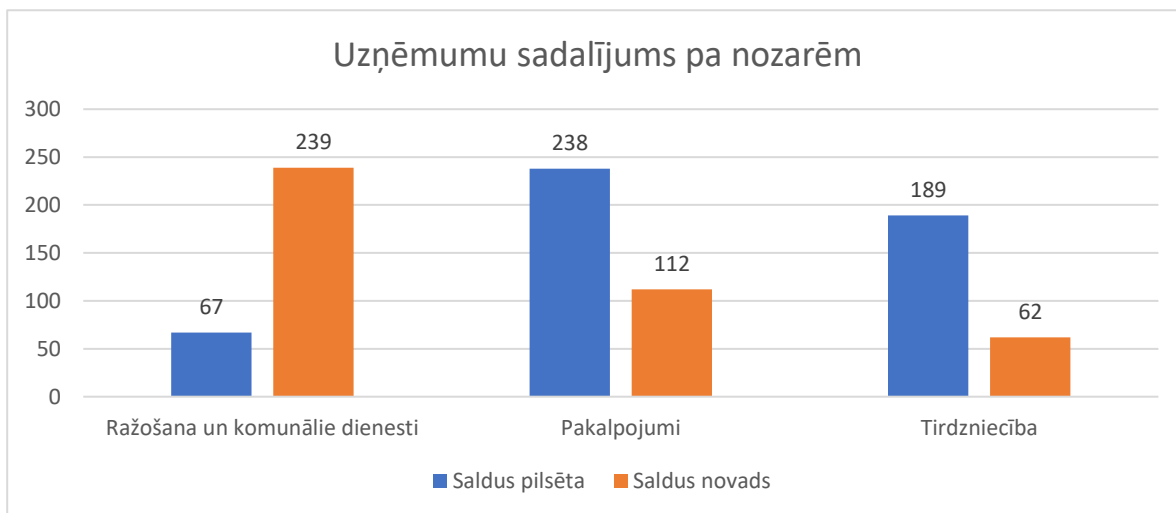
Saldus un Brocēnu novados 2013. gadā bija reģistrēti 913 ekonomiski aktīvi uzņēmumi, no kuriem 450 uzņēmumu bija reģistrēti pagastos. Saldus pilsētā darbojas 392 uzņēmumi, bet Brocēnu pilsētā attiecīgi 71 uzņēmums. Pagastu teritoriju grupā minimālais uzņēmumu skaits ir 6 uzņēmumi, kas ir reģistrēti Pampāļu pagastā, bet maksimālais uzņēmumu skaits ir 83, kas ir reģistrēti Saldus pagastā. Vidēji katrā pagastā ir 24 uzņēmumi, tomēr uzņēmumu skaita izkliede ap vidējo vērtību ir ļoti nozīmīga (81%), kas liecina par ļoti atšķirīgo situāciju dažādos pagastos. Liels uzņēmumu skaits vēl neliecina par augstu nodarbinātību un augstiem uzņēmumu apgrozījuma rādītājiem¹⁸.

Pavisam novadā 2012. gada sākumā dzīvoja 25,2 tūkstoši iedzīvotāji, no kuriem administratīvajā centrā Saldus pilsētā dzīvoja nepilna puse. Pēdējos desmit gados iedzīvotāju skaits novadā ir samazinājies straujāk nekā vidēji Latvijā. Straujākās iedzīvotāju skaita izmaiņas vērojamas no novada administratīvā centra attālākajos pagastos ar izteikti retu apdzīvotību – iedzīvotāju blīvumam nerasniedzot desmit cilvēkus uz vienu km². Kopumā reti apdzīvotās lauku teritorijās Saldus novadā dzīvo apmēram septiņi tūkstoši iedzīvotāju. Iedzīvotāju skaita izmaiņas galvenokārt ietekmē negatīvā iedzīvotāju migrācija un negatīvais dabīgais pieaugums. Novadam ir raksturīga tradicionāla apdzīvojuma struktūra. Saldus novada administratīvais centrs ir Saldus pilsēta. Novada administratīvajā teritorijā ietilpst 15 pagastu teritorijas (Ezeres, Jaunauces, Jaunlutriņu, Kursišu, Lutriņu, Nīgrandes, Novadnieku, Pampāļu, Rubas, Saldus, Šķēdes, Vadakstes, Zaņas, Zirņu un Zvārdes pagasti). Nozīmīgākie lauku teritorijas attīstības centri ārpus Saldus pilsētas tiešās funkcionālās ietekmes zonas ir Ezere, Kalni - Nīgrande.

Citas apdzīvotas vietas, kas pie iedzīvotāju pieauguma Saldus pilsētā, varētu kļūt par nozīmīgiem attīstības centriem novadā ir Druva un kāds no Novadnieku pagasta ciemiem. Taču, ņemot vērā to tuvumu reģionālās nozīmes attīstības centram - Saldus pilsētai un ciešās funkcionālās saites ar to, no novada līdzsvarotas un ilgtspējīgas attīstības perspektīvas nozīmīgāka būtu tieši Ezeres un Kalnu vai Nīgrandes apdzīvoto vietu attīstība, tādējādi sekmējot Saldus novada pierobežas teritoriju attīstību. Plānojot teritorijas attīstību, jāņem vērā novada iedzīvotāju skaita izmaiņas un aglomeratīva veida saikņu veidošanās iespējas. Šobrīd vietējā “aglomerācija” veidojas ap Saldus pilsētu, kas palielina apdzīvoto vietu “kritisko masu”, nemainot iedzīvotāju dzīves vietas. Tas jāņem vērā, plānojot iedzīvotāju skaitam atbilstoša pakalpojumu un darījumu iestāžu (pirmsskolas iestādes, skolas, veselības aprūpes, sociālās aprūpes un kultūras iestādes, tirdzniecības centri) izvietojumu.

¹⁸ - Latvijas Zinātņu akadēmijas pētījums “Uzņēmējdarbības vides analīze Saldus un Brocēnu novados”

25.attēlā ilustrēta situācija attiecībā uz uzņēmumu sadalījumu pa nozarēm, salīdzinot Saldus pilsētu ar Saldus novadu.

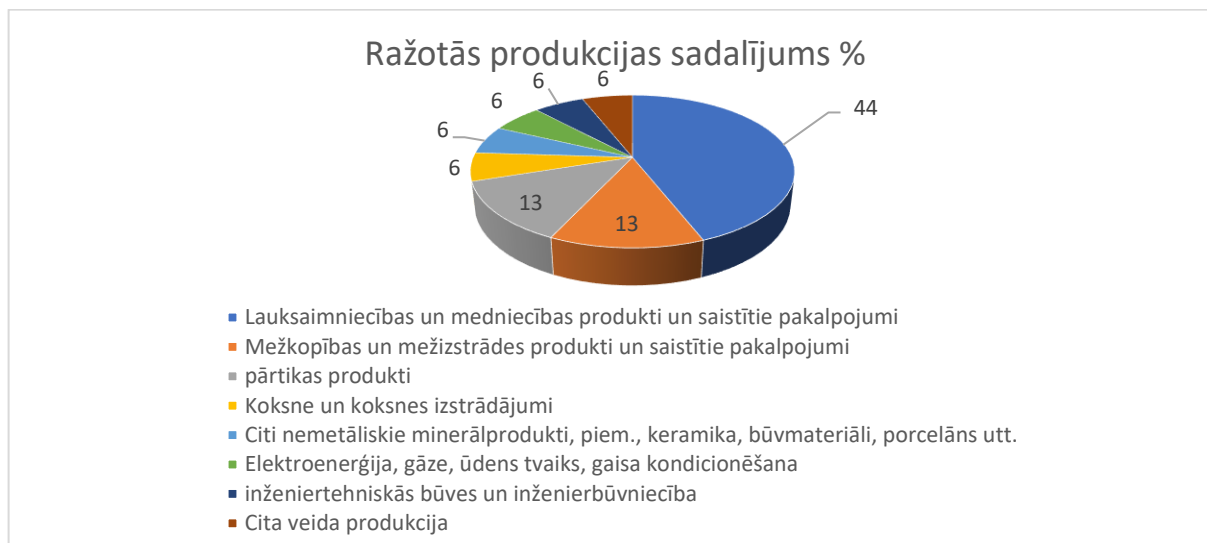
Attēls Nr. 25. Uzņēmumu sadalījums pa nozarēm, salīdzinot Saldus pilsētu ar Saldus novadu¹⁹

Saldus pilsēta ir novada pakalpojumu un ikdienas patēriņa preču iegādes centrs visu pagastu iedzīvotājiem. Viņi izmanto arī pilsētas sociālo infrastruktūru. Proti, dažādu valsts dienestu pakalpojumus (piem., Uzņēmumu reģistrs, Pārtikas un veterinārais dienests u.c.); veselības aprūpes pakalpojumus (piem., Saldus Veselības centrs); izglītības un mūžizglītības pakalpojumus (piem., autoskola); kultūras jomas pakalpojumus u.c. Tas daļēji izskaidro to, ka Saldus pilsētas ekonomiku galvenokārt veido tirdzniecības un pakalpojumu sniegšanas nozaru uzņēmumi. Tie ir: mazumtirdzniecības veikali, automobiļu un motociklu tirdzniecība un remonts, sauszemes transports, vairumtirdzniecības bāzes, juridiskie un grāmatvedības pakalpojumi u.c. Saldus pilsētas uzņēmumu kopskaitā lielāko īpatsvaru veido pakalpojumi – 56%, vairumtirdzniecības vai mazumtirdzniecības uzņēmumi veido 19%, bet ražošanas un komunālie dienesti veido tikai 25% no pilsētas uzņēmumu kopskaita. Gluži cita aina ir Saldus novada pagastu (izņemot pilsētu) uzņēmumu struktūrā. Novada ekonomiku pārsvarā veido ražošanas uzņēmumi, galvenokārt tā ir lauksaimnieciskā ražošana – augkopība un lopkopība, kā arī mežsaimniecība un transporta pārvadājumi. Uzņēmumu kopskaitā tie veido 56%. Tālāk seko pakalpojumi – 29% un tirdzniecība – 15% pagastu uzņēmumu kopskaitā.

Saldus pilsētas ekonomiku pārsvarā veido tirdzniecības un pakalpojumu sektora uzņēmumi (attiecīgi 75%), kas apkalpo tur dzīvojošos iedzīvotājus un tūristus. Galvenie uzņēmējdarbības veidi saistīti ar tradicionālo pilsētai raksturīgo pakalpojumu sniegšanu un pārtikas produktu ražošanu. Savukārt, Saldus

¹⁹ - Lursoft statistika, 2018

novada ekonomiku pārsvarā veido ražošanas uzņēmumi, galvenokārt tā ir lauksaimnieciskā ražošana – augkopība un lopkopība, kā arī mežsaimniecība un transporta pārvadājumi. Uzņēmumu kopskaitā tie veido 56%. Tālāk seko pakalpojumi – 29% un tirdzniecība – 15% pagastu uzņēmumu kopskaitā.

Attēls Nr. 26. Saldus novadā ražotās produkcijas procentuālais sadalījums

Ražotās produkcijas veida analīze liecina, ka aptaujātajos uzņēmumos tās struktūra tikai nedaudz atšķiras no darbības veida. Kā redzams 26. attēlā, vairāk nekā puse jeb 56,3% aptaujāto uzņēmumu ir saistīti ar lauksaimnieciska un mežizstrādes rakstura produkcijas ražošanu, pārējie galvenokārt ražo pārtikas produktus.

2.5.Nozaru apakšgrupas. Saldus novads.

Lai sniegtu priekšstatu par Saldus novada esošo situāciju, tika apkopoti TOP10 uzņēmumi pēc apgrozījuma lieluma (skat. 11.tabulu). Sarakstā nav iekļautas bankas, apdrošināšanas kompānijas, kā arī uzņēmumi, kuru gada pārskati nav iesniegti, vai vēl nav ievadīti Lursoft Gada pārskatu datu bāzē.

Tabula Nr. 11. Saldus novada lielākie desmit uzņēmumi

Nr.	Uzņēmums	Nozare	Nodarbināto skaits	Apgrozījums, EUR
1.	A/S PATA Kokmateriāli	NACE2 02.20 Mežizstrāde	225	50,916,550.00
2.	SIA Saldus Ceļinieks	NACE2 42.11 Ceļu un maģistrāļu būvniecība	131	25,012,619.00

Nr.	Uzņēmums	Nozare	Nodarbināto skaits	Apgrozījums, EUR
3.	A/S SC Grupa	NACE2 42.11 Ceļu un maģistrāļu būvniecība	1	12,187,887.00
4.	SIA Reneta	NACE2 10.20 Zivju pārstrāde, pārtika	44	8,655,667.00
5.	SIA 66 North Baltic	NACE2 14.1 Apģērbi: rūpnieciskā ražošana, šūšana	225	7,745,624.00
6.	SIA Jets Vacuum	NACE2 2829 Citur neklasificētu universālu iekārtu ražošana	29	6,513,760.00
7.	SIA Libra Plast	NACE2 25 Metālapstrāde	17	6,473,666.00
8.	SIA Vecvagari M	NACE2 02.20 Mežizstrāde	Nav datu	6,168,598.00
9.	SIA Pampāļi	NACE2 01.4 Lopkopība	Nav Datu	5,692,620.00
10.	SIA Lanos	NACE2 47.78 Durvis, Logi, ražošana	Nav datu	5,071,191.00

Pirmajā kolonnā norādīts uzņēmuma nosaukums, otrajā nozare, kurā uzņēmums darbojas. Trešajā kolonnā nodarbināto skaits, ceturtajā kolonnā apgrozījums (Avots Lursoft.lv, firmas.lv). Saldus novads daudziem asociējas kā, industriāls novads, jo Saldus novada uzņēmējdarbības videi raksturīga intensīva un tehnoloģiski moderna lauksaimniecība, attīstīta iegūstošās rūpniecības nozare, veiksmīgi strādājoši kravu pārvadājumu uzņēmumi un būvmateriālu ražotāji. Aplūkojot TOP10 uzņēmumus Saldus novadā, var secināt, ka veiksmīgākie uzņēmumi darbojas ražošanas vai pārstrādes sfērā. Pēc nodarbināto skaita (225 nodarbinātie) Saldus novadā līderi ir A/S PATA Kokmateriāli un SIA 66 North Baltic, arī šo abu uzņēmumu nozare ir ražošana, tikai katrs ražo dažādus produktus. Pēc Lursoft.lv datiem, Saldus novadā visveiksmīgāk darbojas ražošanas, ceļu būvniecības, metālapstrādes uzņēmumi. Vērts pieminēt, ka lauksaimniecības nozare arī ir konkurētspējīga, jo lielākais uzņēmumu skaits Saldus novadā ir tieši lauksaimniecībā, arī pirmajā desmitniekā devīto vietu pēc apgrozījuma ieņem SIA Pampāļi, kuri nodarbojas ar lopkopību.

3. Rietava

Attēls Nr. 27. Rietava. Attēls no putna lidojuma

Rietavas novads atrodas Baltijas jūras dienvidu reģionā. Attīstīta ceļu tīkla krustojumā, mežainā vietā.

Zemes produktivitāte Rietavas novadā ir 33%. punktu, savukārt vidējais zemes produktivitātes rādītājs Lietuvā bija 39,1 procenti.

Rietavas novads atrodas Telšu apriņķa dienvidos un aizņem 586 km² (37% lauksaimniecības zemes, 51% mežu, 1,53% ūdens utt.). Rajona administratīvais centrs - Rietavas. Pašvaldībā ir 5 vecāku apgabali: Rietavas, Medingēnai, Daugēdai, Tverai lauku un Rietavas pilsētas. Rietavas pašvaldība robežojas ar Telšu rajonu austrumu pusē, Plungē rajonu ziemeļos, Klaipēdas rajonu rietumos un Šilalē rajonu dienvidos.

Gandrīz visa pašvaldības teritorija (izņemot austrumu daļu) atrodas Rietumu Žemaitijas plato monotonajā reljefā, kas pieder pie Žemaitijas augstumiem. Austrumu daļa pieder arī Žemaitijas augstienēm, taču šeit reljefs ir daudzveidīgāks. Austrumu daļā pašvaldības augstākais punkts ir Lopaičiu kalns (210,6 m). Zemākās pašvaldību teritorijas ir dienvidu daļā, Jūras un Aitras upju ielejās.

Rietavas pašvaldība ir īpaši ērta no tūrisma viedokļa: dienvidos to šķērso automaģistrāle Kauņa-Klaipēda, austrumos tā robežojas ar Varniņu reģionālo parku, ziemeļos - ar Žemaitijas nacionālo parku.

Pašvaldības dabisko rekreācijas potenciālu veido 5 valsts rezerves. Pašvaldība ir bagāta ar dabas un kultūras resursiem - atpūtai piemērotiem ezeriem un mežiem, ir gleznaina kalnaina Zemaitijas augstienes ainava un savdabīgs etnogrāfiskais mantojums. Tas rada arī potenciālu atpūtas dabas tūrisma attīstībā²⁰.

Izveidota saskaņā ar Lietuvas Republikas 1999. gada 21. decembra likumu par teritoriālajām vienībām un to robežām Nr. VIII-1493 Par pašvaldības izveidošana un darbība Platība ir 586 kvadrātkilometri (37% lauksaimniecības zemes, 51% mežu, 1,53% ūdens utt.)²¹.

Ir pieci novadi: Rietavas, Medingėnai, Daugėdai, Tverai un Rietavas.

Pašvaldība robežojas ar Telši austrumu pusē, Plungė ziemeļos, Klaipėda rietumos un Šilalė dienvidos.

Pēc pašpārvaldes atjaunošanas tika izveidots Rietavas Oginskiai kultūrvēstures muzejs un publiskā bibliotēka. Pašvaldībā ir 2 ģimnāzijas, 1 pamatskola, 1 mākslas skola, 1 bērnudārzs, kultūras centrs ar filiālēm un Rietavas Irėnāja Oginska publiskā bibliotēka ar filiālēm.

Rietavas novadā ir 62 kultūras mantojuma objekti, vairāk nekā puse no tiem ir reģistrēti reģistrā. Pazīstamākie ir parka Baltie, Sarkanie vārti, mauzolejs, Rietavas Sv. Ercenģeļa Sv. Miķeļa baznīca, Lopaičiu pilskalns un citi bieži apmeklēti objekti. Pēc tūrisma infrastruktūras attīstības pašvaldībā atrakciju sarakstam varētu pievienot Velna akmeni (Pupžiubiai ciems), mitoloģisko akmeni, kas pazīstams kā Velna zeķes (Plauskiniai ciems), daudzas kapelas, kapelu stabules, apbedījumus un citus interesantus objektus.

Rietavas pašvaldība ir ieinteresēta samazināt bezdarbnieku skaitu, tāpēc pastāvīgi atbalsta biznesa attīstību. Mazā un vidējā biznesa atbalsta fonds tika izveidots 2001. gadā, un to katru gadu finansē ar budžeta apstiprināšanu. Fonda komisija atbalsta mazo uzņēmumu dibināšanu, uzņēmējus, kas rada jaunas darba vietas un uzlabo darbinieku prasmes.

Pašvaldībā ir diezgan maz uzņēmumu, bet vairums no tiem ir mazi. Viena no lielākajām ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību Rietavo veterinarinė sanitarija . Savu biznesu viņš sāka 1987. gadā kā valstij piederošs uzņēmums. Novembrī tas tika privatizēts UAB Arvi un kļuva par privātu akciju sabiedrību.

2004. gads Tika īstenots projekts "Dzīvnieku atkritumu pārstrādes rūpnīca, kas atbilst ES standartiem". Tika uzceltas jaunas I un III kategorijas dzīvnieku blakusproduktu pārstrādes rūpnīcas. Droša šo produktu apstrāde gan no veterinārā, gan no vides viedokļa ir UAB Rietavo veterinarinė sanitarija galvenais mērķis. Dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu pārstrāde tiek veikta saskaņā ar ES direktīvām par

²⁰ - VIEŠOJI JSTAIGA RIETAVO TURIZMO IR VERSLO INFORMACIJOS CENTRAS "VEIKLOS ATASKAITA UŽ 2018 METUS"

²¹ - <http://www.rietavas.lt> (12.09.2019.)

materiāla attīrīšanu. Uzņēmuma darbību regulē Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1774/2002.

Sabiedrība ar ierobežotu atbildību Plungēs Laguna savu vēsturi raksturo kopš 1956. gada, kad tika izveidota Rietavas MMS. 2006. gadā uzņēmums svinēja 50 gadu jubileju. Pašreizējā sabiedrība ar ierobežotu atbildību tika nodibināta 1993. gadā pēc Plungē reģenerācijas uzņēmuma privatizācijas. Lietuvā un ārvalstīs ir kvalificēti un pieredzējuši speciālisti, kas sertificēti meliorācijas, hidrotehnisko, ceļu būves un vispārējo celtniecības darbu veikšanai. Uzņēmums strādā kā ģenerāluzņēmējs un apakšuzņēmējs. Plungē Laguna ir Betranšējos tehnoloģiju uzņēmumu asociācijas, Lietuvas būvnieku asociācijas, Inženiertehniskās ekoloģijas asociācijas, Meliorācijas uzņēmumu asociācijas locekle.

UAB Kauno Šilas, kas dibināta 1990. gadā, bija pirmais uzņēmums Lietuvā, kas ražoja siltumizolācijas materiālu - putupolistirola. Mūsdienās Kauno Šilas ir viens no lielākajiem putupolistirola ražotājiem Lietuvā, un tam pieder divas modernas rūpnīcas - viena Kauņā un otra Rietavā. Uzņēmums ir sertificēts saskaņā ar starptautisko standartu ISO 9001.

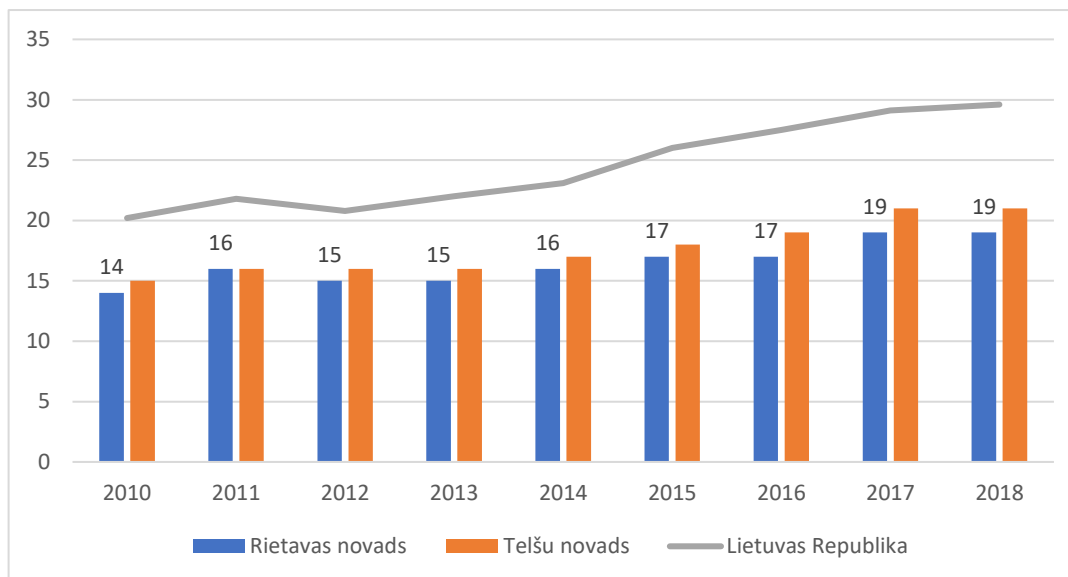
Veiksmīgi darbojas arī mazāki uzņēmumi - ēdināšana, tirdzniecība, kokapstrāde, transporta pakalpojumi.

Pašvaldībā atrodas arī Minija, viens no lielākajiem lauksaimniecības uzņēmumiem Žemaitijā.

3.1. Kopējais apskats

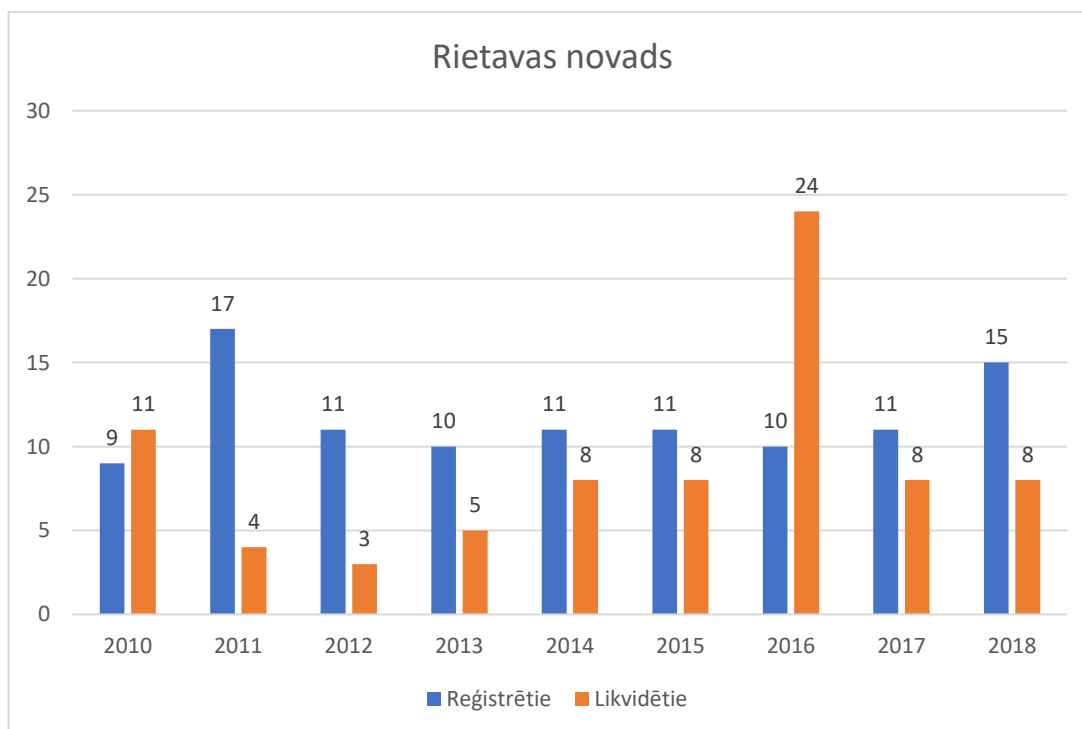
Uzņēmumu skaits, dinamika un demogrāfija ir viens no tiešajiem uzņēmējdarbības vidi raksturojošiem rādītājiem, tie liecina par uzņēmējdarbības attīstību konkrētajā teritorijā.

Statistikā redzams, ka tirgus sektora ekonomiski aktīvu uzņēmumu skaits Rietavas novadā uz 1000 iedzīvotājiem ir pakāpeniski pieaudzis, 2017. un 2018. gadā sasniedzot 19 uzņēmumus, kas tomēr ir mazāk nekā vidēji valstī. (sk. 28. attēlu).

Attēls Nr. 28. Tirdzniecības sektora ekonomiski aktīvi uzņēmumi Rietavas un Telšai novados, kā arī vidēji Lietuvā uz 1000 iedzīvotājiem.²²

Nākamais, svarīgākais uzņēmumu reģistrēšanas un likvidēšanas dinamika, kas ir apskatāma 29. attēlā.

²² - Lietuvos statistika

Attēls Nr. 29. Uzņēmumu reģistrācijas un likvidācijas dinamika Rietavas novadā.

Līdz 2016. gadam izveidoto uzņēmumu skaits ir bijis lielāks nekā likvidēto uzņēmumu skaits. Visvairāk likvidētie uzņēmumi ir novērojami 2016. gadā – 24, kas ir saistīts ar neaktīvo uzņēmumu izslēgšanu no reģistra.

Pēc pētījuma autoru domām, uzņēmumu skaits laika gaitā ir mainījies dažādu faktoru ietekmē, taču visvairāk skaita izmaiņas ir ietekmējusi krīze un dažādie Rietavas novada attīstības posmi.

Tanī pat laikā, Jau trešo gadu (2016.-2018.) Banka Citadele veic aptauju “Biznesa barjeru karte”²³. 2018. gadā 504 MVU, 34 reģionālās uzņēmējdarbības asociācijas un visas 60 pašvaldību administrācijas aptaujā komentēja uzņēmējdarbības vidi.

Pēc uzņēmējdarbības brīvības ranga visu Telšu apriņķa pašvaldību pozīcijas kļuva sliktākas. Mažeikū novads 2018. gadā ir samazinājies par 12 pozīcijām salīdzinājumā ar 2017. gadu un ieņēma 21. vietu starp 60 valsts pašvaldībām. Plunģes novads nokritis 7 vietas zemāk un ieņēma 32 pozīcijas, Telšu novads nokrita no 29. uz 49. vietu, un Rietavas novads reģistrēja vienu no lielākajiem kritumiem visā valstī - no 11 pozīcijām līdz 34. vietai.

Saskaņā ar pētījumu 2018. gadā uzņēmējdarbības brīvības indekss Mažeikū novadā sasniedz 90 procentus, Plunģes novadā - 79 procenti, Rietavas novadā - 78 procenti, Telšu novadā - 69 procenti no valsts vidējā līmeņa.

Piektā daļa (21%) Telšu novada uzņēmēju (15% visā Lietuvā) uzņēmējdarbības vidi savā novadā novērtēja kā negatīvu. 25 procenti Telšu apgabala uzņēmēju biznesa vidi savā reģionā novērtēja pozitīvi, un pēc šī rādītāja apgabals nedaudz atpalika no valsts vidējā līmeņa (Lietuvā 28 procenti uzņēmumu vadītāju bija optimistiski noskaņoti).

3.1.1 Dabas resursu pieejamības izvērtējums Rietavas novada uzņēmējdarbības vidē

Saskaņā ar Nacionālā zemes dienesta, kas atrodas Zemkopības ministrijā, sniegto informāciju 2016. gadā Gada sākumā lauksaimniecības zemes Rietavas novadā bija 38,4 procenti. (Telšu apriņķis - 52,2%, valsts - 52,6%), meži - 54,0%. (Telšu apriņķī - 36,5%, valstī - 32,6%) no kopējās zemes platības. Rietavas novada lauksaimniecības zeme veido 0,7%. no valsts un 9,9 procentiem. Telšu apriņķa lauksaimniecības zeme

²³ - Citadele Index

Tabula Nr. 12. Lauksaimniecības fonda 2016. gada sastāvs, ha²⁴

Administratīvā teritorija / rādītājs	Lauksaimniecības zeme	Meži (meža zeme)	Ceļi	Apbūvēta teritorija	Ūdeņi	Cita zeme
Lietuvas Republika	3 431 550	2 198 472	104 140	238 393	264 451	291 643
Teļšu apriņķis	227 066	158 901	6 604	3 730	3 463	5 158
Mažeikū novads	72 701	36 149	2 043	5 026	3 348	2 691
Plunges novads	56 504	40 257	1 675	3 510	3 890	4 715
Rietavas novads	22 501	31 628	747	1 001	982	1 701
Teļšu novads	75 361	50 867	2 138	4 193	5 243	6 052

Neskatoties uz to, ka lauksaimniecība ir dominējošā saimnieciskā darbība Rietavas novadā, esošā lauksaimniecības specializācija un struktūra nedod lielu ekonomisko efektu. Pašvaldības austrumu daļa ir daļa no Žemaitijas kalna lauksaimniecības potenciāla teritorijas. Šai teritorijai raksturīga mērena lauksaimniecības zemes izmantošana, augsnes jutība pret ūdens eroziju, neefektīva zemes izmantošana un iespēja veidot tikai vidējas vai mazas saimniecības. Pārējā teritorija pieder pie Žemaitijas plato agroteritorijas potenciālā apgabala. Apgabalam raksturīga augsta lauksaimniecības aktivitāte, zema augsnes jutība pret intensīvu augsnes apstrādi, mēreni produktīva zemes izmantošana un spēja apvienot visu lielumu un veidu saimniecības. Rietavas novada vidējais zemes produktivitātes rādītājs ir 30,6, kas ir par 8,5 punktiem zemāks nekā vidējais rādītājs Lietuvā (39,1). Vidējais Teļšu apgabala zemes produktivitātes rādītājs ir 33,2.

Liela lauksaimniecības fonda daļa ir aramzeme. Lauksaimniecībā izmantojamās zemes struktūrā aramzeme Rietavas novadā veido 90% no visām lauksaimniecības zemēm. Šie dati liecina, ka lauksaimniecība Rietavas pašvaldībā ieņem diezgan nozīmīgu vietu un vienlaikus rada labus apstākļus specializētu lauksaimniecības nozaru, piemēram, lopkopības, attīstībai.

²⁴ - Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos

Saskaņā ar Lauksaimniecības informācijas un lauku uzņēmējdarbības centra datiem, 2018.gadā, Rietavas pašvaldībā, kā arī valstī un Telšu apriņķī dominē nelielas saimniecības, kuru platība ir 3–10 ha. Rietavas novadā mazās saimniecības, kas aizņem līdz 1 ha, sastādīja 2,0 procentus. Rietavas novadā lielās saimniecības ar vairāk nekā 80 ha zemes bija vienas no mazākajām (0,2%) salīdzinājumā ar visu Telšu apriņķi. Zemāks līmenis tika reģistrēts tikai Mažeikiņu rajona pašvaldībā - 0,1 procenti.²⁵

Saskaņā ar Rietavas novada pašvaldības darbības pārskatu 2018.gadā, Rietavas novadā ir 810 saimniecības. Rietavas novada vienas saimniecības vidējais lielums (9,95 ha) bija vidējais valstī (9,36 ha), bet bija mazāks par Telšu apriņķa vidējo saimniecības lielumu (12,23 ha). Salīdzinot ar citām Telšu novada pašvaldībām, pēc vienas saimniecības vidējā lieluma Rietavas novads atpalika no Telšu rajona pašvaldības (19,73 ha), bet pārsniedza pārējo divu pašvaldību rādītājus.

Saskaņā ar Lietuvas statistikas departamenta datiem Rietavas novada kopējā lauksaimniecības produkcija samazinājās par 2,5 milj. Eur (21,2%); Telšu novadā 3,9 miljoni EUR (2,9%), valstī - 180,8 miljoni EUR. Eur (6,7%). Rietavas novadā augkopības produkcijas apjoms samazinājās par 21,8%. (EUR 1,2 miljoni), turpretī, Telšu apriņķī pieauga par 8,6 procentiem. Euro (par 6,3 milj. Euro), samazinājums par 4,2 procentiem visā valstī. Euro (73,3 miljoni euro). Lopkopības produkcijas apjomi Rietavas novadā 2012. – 2015 periodā samazinājās par 20,6% Euro (1,3 miljoni euro), Telšu apriņķis fiksēja 16,0 procentus. samazinājums (EUR 10,2 miljoni), bet visā valstī - par 11,2 procentiem. Euro (107,5 miljoni euro). 2015. gads Rietavas novadā tika saražots par 7,0 procentiem. no visas Telšu apriņķa lauksaimniecības produkcijas. Kopējā lauksaimnieciskās ražošanas vērtība pašvaldībā bija 9,3 miljoni litu. Eur.²⁶

3.1.2 Uzņēmumi nozaru griezumā Rietavas pilsētā un novadā

Rietavas un Telšu novadu mazo un vidējo uzņēmumu sadalījums pa darbības nozarēm uzrādīts 13.tabulā

Tabula Nr. 13 . Uzņēmumu sadalījums pa nozarēm²⁷

NACE		Apraksts	Rietavas novads	Telšu novads
	TOTAL		191	3595
A	01.11	Graudaugu (izņemot rīsus), pākšaugu un eļļas augu sēklu audzēšana		17
A	01.19	Citu viengadīgu kultūru audzēšana		1
A	01.25	Citu augļu, ogu un riekstu koku audzēšana		2
A	01.41	Piena liellopu audzēšana		2

²⁵ - Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras

²⁶ - Lietuvos statistikos departamentas

²⁷ - Lietuvos Statistikos departamentas

NACE	Apraksts	Rietavas novads	Telšu novads	
A	01.42	Citu liellopu un bifeļu audzēšana	1	2
A	01.43	Citu liellopu un bifeļu audzēšana	1	1
A	01.46	Zirgu un citu zirgu dzimtas dzīvnieku audzēšana		2
A	01.47	Zirgu un citu nagaiņu audzēšana	1	4
A	01.49	Cūku audzēšana		6
A	01.50	Mājputnu audzēšana	1	9
A	01.61	Mājputnu audzēšana		4
A	01.62	Citu dzīvnieku audzēšana	1	8
A	01.70	Jaukta lauksaimniecība		7
A	02.10	Jaukta lauksaimniecība	2	17
A	02.20	Augkopības atbalsta pakalpojumi	11	58
A	0240	Mežsaimniecības atbalsta pakalpojumi Mežsaimniecības atbalsta pakalpojumi	4	14
A	03.12	Saldūdens makšķerēšana		1
A	03.22	Saldūdens akvakultūra	1	2
B	08.12	Saldūdens akvakultūra		1
B	08.92	Smilšu un grants karjeru darbība; māla un kaolīna ieguve	1	3
C	10.11	Kūdras ieguve		2
C	10.13	Gaļas pārstrāde un konservēšana		4
C	10.20	Gaļas un mājputnu gaļas produktu ražošana		5
C	1039	Zivju, vēžveidīgo un gliemju pārstrāde un konservēšana		1
C	1041	Cita augļu un dārzeņu pārstrāde un konservēšana		1
C	1051	Eļļas un tauku ražošana		3
C	10.52	Piena aktivitātes un siera gatavošana		1
C	10.71	Saldējuma ražošana		10
C	10.72	Maizes gatavošana; svaigu mīklas izstrādājumu un kūku ražošana		5
C	10.82	Sausiņu un cepumu ražošana; izturīgu mīklas izstrādājumu un kūku ražošana		1
C	10.83	Kakao, šokolādes un cukura konditorejas izstrādājumu ražošana		1
C	10.85	Tējas un kafijas apstrāde un pārstrāde		2
C	10.89	Gatavo ēdienu un ēdienu ražošana		2
C	11.07	Citu pārtikas produktu ražošana		1
C	13.10	Bezalkoholisko dzērienu ražošana; minerālūdens un cita pudelēs pildīta ūdens ražošana		1
C	13.20	Tekstilšķiedru sagatavošana un vērpšana		1
C	13.30	Tekstilmateriālu aušana		1
C	13.91	Tekstilmateriālu apdare		1
C	13.92	Trikotāžas audumu ražošana		5
C	13.99	Gatavo tekstilizstrādājumu ražošana, izņemot apģērbu		1

NACE	Apraksts	Rietavas novads	Telšu novads	
C	14.12	Citur neklasificētu tekstilizstrādājumu ražošana	8	
C	14.13	Darba apģērbu šūšana	10	
C	1414	Pārējo virsdrēbju šūšana	3	
C	1419	Apakšveļas šūšana	4	
C	1512	Citu apģērbu un aksesuāru ražošana	2	
C	1610	Bagāžas, rokassomu un līdzīgu izstrādājumu, zirglietas un zirglietu ražošana	5	40
C	1621	Zāģēšana un ēvelēšana		1
C	1623	Finiera lokšņu un koka paneļu ražošana		14
C	1624	Namdaru un galdniecības izstrādājumu ražošana	1	13
C	1629	Koka taras ražošana	1	14
C	1721	Pārējo koka izstrādājumu ražošana; korķa, salmu un pīto izstrādājumu ražošana	1	1
C	1729	Gofrēta papīra un kartona, kā arī papīra un kartona konteineru ražošana		2
C	1812	Citu papīra un kartona izstrādājumu ražošana		3
C	1813	Vēl viena izdruka		1
C	1920	Sagatavošanas darbības drukāšanai un medijiem		2
C	2014	Rafinētu naftas produktu ražošana		1
C	2015	Citu organisko pamata ķīmisko vielu ražošana		2
C	2016	Mēslošanas līdzekļu un slāpekļa savienojumu ražošana		1
C	2059	Plastmasu ražošana pirmapstrādē		1
C	2223	Citu ķīmisko produktu ražošana		5
C	2341	Plastmasas celtniecības izstrādājumu ražošana		1
C	2361	Mājsaimniecības un dekoratīvo keramikas izstrādājumu ražošana		2
C	2370	Betona izstrādājumu ražošana būvniecībai		9
C	2433	Aukstā formēšana vai locīšana		1
C	2511	Metāla konstrukciju un to daļu ražošana		7
C	2512	Metāla durvju un logu ražošana		4
C	2529	Citu metāla cisternu, rezervuāru un konteineru ražošana		1
C	2550	Metāla kalšana, presēšana, štancēšana un velmēšana; pulvermetalurģija		1
C	2561	Metālu apstrāde un pārklāšana		2
C	2562	Mehāniskā apstrāde		6
C	2572	Slēdzeņu un eņģu ražošana		1
C	2593	Stieplu izstrādājumu, ķēžu un atsperu ražošana		5
C	2599	Pārējo gatavo metālizstrādājumu ražošana		4
C	2651	Mērīšanas, testēšanas, navigācijas un vadības instrumentu un ierīču ražošana		1
C	2712	Elektroenerģijas sadales un vadības aparātu ražošana		1

NACE	Apraksts	Rietavas novads	Telšu novads
C	2751 Elektrisko mājsaimniecības ierīču ražošana		2
C	2822 Celšanas un pārvietošanas iekārtu ražošana		3
C	2830 Lauksaimniecības un mežsaimniecības mašīnu ražošana		3
C	2849 Citu darbgaldu ražošana		2
C	2920 Mehānisko transportlīdzekļu virsbūvju ražošana; piekabju un puspiekabju ražošana		1
C	3101 Biroja un veikala mēbeļu ražošana		4
C	3102 Virtuves mēbeļu ražošana		4
C	3109 Citu mēbeļu ražošana	1	27
C	3213 Juvelierizstrādājumu un saistīto izstrādājumu ražošana		1
C	3240 Spēļu un rotaļlietu ražošana		1
C	3250 Medicīnisko un zobārstniecības instrumentu un piederumu ražošana		15
C	3299 Pārējā citur neklasificēta ražošana		4
C	3311 Gatavo metālizstrādājumu remonts		5
C	3312 Mašīnu remonts		4
C	3314 Elektrisko iekārtu remonts	1	5
C	3317 Citu transporta līdzekļu remonts un apkope		1
D	3511 Elektroenerģijas ražošana		54
D	3512 Elektroenerģijas pārvade		1
D	3514 Elektroenerģijas tirdzniecība		1
D	3530 Tvaika padeve un gaisa kondicionēšana	1	7
E	3600 Ūdens savākšana, attīrīšana un apgāde		5
E	3700 Notekūdeņu attīrīšana		4
E	3811 Nebīstamo atkritumu savākšana		2
E	3821 Nebīstamo atkritumu apsaimniekošana un iznīcināšana	1	4
E	3831 Mašīnu demontāža		1
E	3832 Kārtotu materiālu reģenerācija		4
F	4110 Būvniecības attīstība		4
F	4120 Dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība	2	246
F	4211 Ceļu un maģistrāļu būvniecība		7
F	4221 Sadzīves notekūdeņu būvniecība	2	4
F	4222 Elektrības un telekomunikāciju komunālo pakalpojumu būvniecība		2
F	4291 Ūdens darbu būvniecība		1
F	4299 Citur neklasificētu inženiertehnisko būvju būvniecība		3
F	4312 Vietnes sagatavošana		5
F	4321 Elektrisko sistēmu uzstādīšana		22
F	4322 Santehnikas, apkures un gaisa kondicionēšanas sistēmu uzstādīšana		30

NACE	Apraksts	Rietavas novads	Telšu novads
F	4329 Cītu iekārtu uzstādīšana		7
F	4331 Apmetums		7
F	4332 Galdniecības uzstādīšana		6
F	4333 Grīdas un sienu pārklājums	1	5
F	4334 Krāsošana un stiklojums		4
F	4339 Citi celtniecības pabeigšanas un apdares darbi	1	28
F	4391 Jumta segums		4
F	4399 Citur neklasificēti specializētie būvdarbi	1	23
G	4511 Automašīnu un vieglo transportlīdzekļu tirdzniecība	1	29
G	4519 Cītu mehānisko transportlīdzekļu pārdošana		13
G	4520 Automobiļu apkope un remonts	2	61
G	4531 Automobiļu rezerves daļu un piederumu vairumtirdzniecība	2	7
G	4532 Automobiļu rezerves daļu un piederumu mazumtirdzniecība	1	45
G	4540 Motociklu, to detaļu un piederumu tirdzniecība, apkope un remonts		2
G	4611 Lauksaimniecības izejvielu, dzīvu dzīvnieku, tekstilmateriālu un pusfabrikātu vairumtirdzniecības starpnieku darbība		2
G	4612 Degvielas, rūdu, metālu un rūpniecisko ķīmisko vielu vairumtirdzniecības starpnieku darbība		1
G	4613 Kokmateriālu un būvmateriālu vairumtirdzniecības starpnieku darbība		1
G	4618 Aģenti, kas specializējas citu īpašu preču pārdošanā		1
G	4619 Aģenti, kas nodarbojas ar dažādu preču tirdzniecību		1
G	4621 Graudu, neapstrādātas tabakas, sēklu un dzīvnieku barības vairumtirdzniecība	1	12
G	4622 Ziedu un augu vairumtirdzniecība		1
G	4623 Dzīvu dzīvnieku vairumtirdzniecība		3
G	4624 Jēlādu, ādu un ādas vairumtirdzniecība		1
G	4631 Augļu un dārzeņu vairumtirdzniecība		4
G	4633 Piena produktu, olu, pārtikas eļļu un tauku vairumtirdzniecība		3
G	4636 Cukura, šokolādes un cukuroto konditorejas izstrādājumu vairumtirdzniecība		2
G	4637 Kafijas, tējas, kakao un garšvielu vairumtirdzniecība		2
G	4638 Cītu pārtikas produktu vairumtirdzniecība, ieskaitot zivis, vēžveidīgos un mīkstmiešus		4
G	4639 Pārtikas, dzērienu un tabakas nespecializēta vairumtirdzniecība		2
G	4641 Tekstilizstrādājumu vairumtirdzniecība		6
G	4642 Apģērbu un apavu vairumtirdzniecība		16

NACE		Apraksts	Rietavas novads	Telšu novads
G	4643	Elektrisko mājsaimniecības ierīču vairumtirdzniecība		4
G	4646	Farmaceutisko preču vairumtirdzniecība		4
G	4647	Mēbeļu, paklāju un apgaismes ierīču vairumtirdzniecība		5
G	4649	Citu mājsaimniecības preču vairumtirdzniecība		5
G	4651	Datoru, datoru perifēro iekārtu un programmatūras vairumtirdzniecība		1
G	4661	Lauksaimniecības mašīnu, iekārtu un to piederumu vairumtirdzniecība	1	10
G	4663	Ieguves rūpniecības, celtniecības un inženierbūvniecības iekārtu vairumtirdzniecība	1	1
G	4669	Citu mašīnu un iekārtu vairumtirdzniecība		9
G	4671	Cietā, šķidrā un gāzveida kurināmā un ar to saistīto izstrādājumu vairumtirdzniecība		25
G	4672	Metāla rūdu un metālu vairumtirdzniecība		4
G	4673	Kokmateriālu, būvmateriālu un sanitārtehnikas ierīču vairumtirdzniecība	2	32
G	4674	Metālizstrādājumu, santehnikas un apkures iekārtu un piederumu vairumtirdzniecība		9
G	4675	Ķīmisko produktu vairumtirdzniecība		3
G	4676	Citu starpproduktu vairumtirdzniecība		1
G	4677	Atkritumu un lūžņu vairumtirdzniecība		9
G	4690	Nespecializēta vairumtirdzniecība		4
G	4711	Mazumtirdzniecība nespecializētos veikalos, kur galvenokārt pārdod pārtikas preces, dzērienus vai tabaku	14	168
G	4719	Pārējā mazumtirdzniecība nespecializētajos veikalos	1	41
G	4721	Augļu un dārzeņu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos		1
G	4722	Gaļas un gaļas produktu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos		3
G	4723	Zivju, vēžveidīgo un gliemju mazumtirdzniecība specializētajos veikalos		1
G	4725	Dzērienu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	1	5
G	4730	Automobiļu degvielas mazumtirdzniecība specializētajos veikalos		10
G	4741	Datoru, perifērijas ierīču un programmatūras mazumtirdzniecība specializētajos veikalos		16
G	4743	Audio un video tehnikas mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	1	4
G	4751	Tekstilizstrādājumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos		6

NACE	Apraksts	Rietavas novads	Telšu novads
G	4752 Metālizstrādājumu, krāsu un stikla mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	2	63
G	4753 Paklāju, grīdsegu, sienu un grīdas segumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos		3
G	4754 Elektrisko māj saisimniecības ierīču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos		9
G	4759 Mēbeļu, apgaismes ierīču un citu māj saisimniecības piederumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	1	21
G	4761 Grāmatu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos		2
G	4762 Laikrakstu un kancelejas preču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos		6
G	4764 Sporta piederumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos		8
G	4765 Spēļu un rotaļlietu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos		4
G	4771 Apģērbu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos		25
G	4772 Apavu un ādas izstrādājumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos		8
G	4773 Aptieku darbība, kas ražo un pārdod zāles	2	18
G	4775 Kosmētikas un tualetes piederumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	1	4
G	4776 Ziedu, stādu, sēklu, mēslojuma, lolojumdzīvnieku barības un lolojumdzīvnieku barības mazumtirdzniecība specializētajos veikalos		16
G	4777 Pulksteņu, juvelierizstrādājumu un juvelierizstrādājumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos		15
G	4778 Citur neklasificēta jaunu preču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos		26
G	4779 Lietotu preču mazumtirdzniecība veikalos	1	19
G	4781 Pārtikas, dzērienu un tabakas izstrādājumu mazumtirdzniecība stendos un tirgos	1	12
G	4782 Tekstilizstrādājumu, apģērbu un apavu mazumtirdzniecība stendos un tirgos		3
G	4789 Citu preču mazumtirdzniecība stendos un tirgos		4
G	4791 Pasūtīšana pa pastu vai pasūtīšana tiešsaistē	1	19
G	4799 Pārējā mazumtirdzniecība ārpus veikaliem, stendiem un tirgiem		5
H	4931 Pilsētas vai piepilsētas sauszemes transports		15
H	4932 Taksometra aktivitātes	1	25
H	4939 Citur neklasificēts pasažieru sauszemes transports		4

NACE	Apraksts	Rietavas novads	Telšu novads
H 4941	Kravu pārvadājumi pa autoceļiem	30	226
H 5210	Uzglabāšana un glabāšana		3
H 5221	Sauszemes transporta palīgdarbības	1	3
H 5224	Kravu apstrāde		1
H 5229	Citas transporta palīgdarbības		10
H 5320	Citas pasta un kurjeru darbības		2
I 5510	Viesnīcas un līdzīgas izmitināšanas vietas		9
I 5520	Brīvdienu un citas īstermiņa izmitināšanas vietas	1	5
I 5530	Atpūtas transporta līdzekļu, piekabju parku un kempingu darbība		1
I 5590	Citas izmitināšanas darbības		1
I 5610	Restorānu un vārītu ēdienu pasniegšanas aktivitātes	3	62
I 5629	Citas ēdināšanas pakalpojumi		14
I 5630	Dzērienu pasniegšanas aktivitātes	4	22
J 5813	Laikrakstu izdošana		3
J 5814	Žurnālu un periodisko izdevumu publicēšana		6
J 5819	Citas izdevējdarbības		2
J 5911	Kinofilmu, video filmu un televīzijas programmu producēšana		2
J 5914	Kinofilmas		1
J 6010	Radio programmu apraide		3
J 6020	Televīzijas programmu veidošana un apraide		1
J 6110	Kabeļu telekomunikāciju darbības		1
J 6120	Bezvadu sakaru aktivitātes		2
J 6190	Citas komunikāciju pakalpojumu darbības		1
J 6201	Datorprogrammēšanas aktivitātes	1	12
J 6202	Datoru konsultācijas		1
J 6203	Datoru aparatūras vadība		1
J 6209	Citas informācijas tehnoloģijas un datoru pakalpojumi		8
J 6311	Datu apstrāde, mitināšana un saistītās darbības		3
J 6399	Citas informācijas pakalpojumi		2
K 6419	Cita monetārā starpniecība		5
K 6492	Cita veida kredīta piešķiršana		3
K 6499	Citur neklasificētas finanšu pakalpojumu darbības, izņemot apdrošināšanu un pensiju uzkrāšanu		3
K 6622	Apdrošināšanas aģentu un brokeru darbība		9
L 6810	Sava nekustamā īpašuma pirkšana un pārdošana		9
L 6820	Sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana	1	95
L 6831	Nekustamā īpašuma aģentūras		16
L 6832	Nekustamā īpašuma pārvaldīšana par atlīdzību vai uz līguma pamata	1	10
M 6910	Juridiskās darbības		6

NACE		Apraksts	Rietavas novads	Telšu novads
M	6920	Grāmatvedības, grāmatvedības, audita un revīzijas pakalpojumi; nodokļu konsultācijas	4	41
M	7021	Sabiedrisko attiecību un komunikācijas aktivitātes		2
M	7022	Uzņēmējdarbības un citas vadības konsultācijas	2	21
M	7111	Arhitektūras aktivitātes		8
M	7112	Inženierdarbības un ar tām saistītās tehniskās konsultācijas	5	63
M	7120	Tehniskā pārbaude un analīze	1	9
M	7311	Reklāmas aģentūras		15
M	7320	Tirgus izpēte un sabiedriskās domas aptauja		2
M	7410	Specializētas projektēšanas darbības		1
M	7420	Fotografēšanas aktivitātes		7
M	7430	Tulkošanas un mutiskās tulkošanas darbības		3
M	7490	Citur neklasificēti profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi		5
M	7500	Veterinārās darbības	3	32
N	7711	Automašīnu un vieglo transportlīdzekļu iznomāšana un ekspluatācijas līzings	1	11
N	7712	Smago transportlīdzekļu iznomāšana un ekspluatācijas līzings	1	7
N	77.21	Atpūtas un sporta preču iznomāšana un ekspluatācijas līzings		3
N	77.29	Citu individuālās lietošanas priekšmetu un sadzīves aparatūras un iekārtu iznomāšana un ekspluatācijas līzings		2
N	7731	Lauksaimniecības mašīnu un iekārtu īre un iznomāšana		1
N	7732	Būvniecības mašīnu un iekārtu iznomāšana un ekspluatācijas līzings		9
N	7739	Citur neklasificētu mašīnu, iekārtu un materiālo preču iznomāšana un ekspluatācijas līzings		2
N	7810	Nodarbinātības aģentūru darbība		2
N	7820	Pagaidu nodarbinātības aģentūru darbība		4
N	7830	Vēl viens darbaspēka piedāvājums		2
N	7911	Ceļojumu aģentūru darbība		3
N	7990	Citi rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistītas darbības		4
N	8010	Privātā apsardze		1
N	8020	Drošības sistēmu pakalpojumi		2
N	8121	Ēku vienkārša tīrīšana		4
N	8122	Citas ēku un rūpniecības uzkopšanas darbības		3
N	8129	Citas tīrīšanas darbības		3
N	8130	Ainavu veidošana		6

	NACE	Apraksts	Rietavas novads	Telšu novads
N	8219	Kopēšana, dokumentu sagatavošana un citas specializētas biroja palīgdarbības		1
N	8230	Sanāksmju un biznesa pasākumu organizēšana		1
N	8292	Iesaiņošana un iesaiņošana		1
N	8299	Citur neklasificētas uzņēmējdarbības atbalsta pakalpojumi		1
O	8411	Vispārējās valsts pārvaldes darbības	2	9
O	8412	Veselības aprūpes, izglītības, kultūras pakalpojumu un citu sociālo pakalpojumu, izņemot sociālo drošību, darbību regulēšana		2
O	8423	Tiesiskums un tiesas darbības		3
O	8424	Sabiedriskās kārtības un drošības pasākumi		1
O	8425	Ugunsdzēsības pakalpojumi	1	6
O	8430	Obligātās (valsts) sociālās apdrošināšanas darbības		1
P	8510	Pirmsskolas izglītība	1	35
P	8520	Pamatizglītība		10
P	8531	Vispārējā vidējā izglītība	3	55
P	8532	Vidējā tehniskā un profesionālā izglītība		7
P	8542	Augstākā (terciārā) izglītība		1
P	8551	Sporta un atpūtas		10
P	8552	Mēbeļu, apgaismes ierīču un citu māsaimniecības piederumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	2	18
P	8553	Grāmatu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	1	12
P	8559	Laikrakstu un kancelejas preču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos		14
P	8560	Sporta piederumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos		1
Q	8610	Spēļu un rotaļlietu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos		5
Q	8621	Apģērbu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	2	22
Q	8622	Ārstu speciālistu darbība		28
Q	8623	Zobārstniecības prakses aktivitātes	2	45
Q	8690	Citas darbības cilvēku veselības jomā		6
Q	8730	Veco ļaužu un invalīdu aprūpes pasākumi	1	8
Q	8790	Citas izmitināšanas vietas aprūpes pakalpojumi	1	9
Q	8810	Sociālā darba aktivitātes bez izmitināšanas gados vecākiem cilvēkiem un invalīdiem	1	7
Q	8891	Bērnu dienas aprūpes aktivitātes		3
Q	8899	Citur neklasificētas sociālās aprūpes aktivitātes bez izmitināšanas		13
R	9001	Skatuves producēšanas darbības		20

NACE		Apraksts	Rietavas novads	Telšu novads
R	9002	Izstāžu pakalpojumu darbība		1
R	9003	Mākslinieciskā jaunrade		1
R	9004	Mākslas iestāžu darbība		2
R	9101	Bibliotēkas un arhīvi	1	4
R	9102	Muzeja aktivitātes	1	6
R	9103	Vēsturisko vietu un ēku, kā arī līdzīgu tūrisma objektu darbība		1
R	9104	Botānisko un zooloģisko dārzu un dabas rezervātu darbība		3
R	9311	Sporta objektu darbība		1
R	9312	Sporta kluba aktivitātes	10	109
R	9313	Fitnesa centru darbība		3
R	9319	Citas sporta nodarbības	2	37
R	9329	Citas izklaides un atpūtas aktivitātes	3	31
S	9411	Uzņēmēju un darba devēju biedru organizāciju darbība	1	9
S	9412	Profesionālu biedru organizāciju darbība	7	53
S	9420	Arodbiedrību darbība		3
S	9491	Reliģisko organizāciju darbība		9
S	9499	Citur neklasificētu organizāciju darbība	9	169
S	9511	Datoru un perifēro iekārtu remonts		7
S	9521	Patērētāju elektronikas remonts		3
S	9522	Sadzīves tehnikas, mājas un dārza tehnikas remonts		3
S	9524	Mēbeļu un mājas mēbeļu remonts		1
S	9601	Tekstilizstrādājumu un kažokādu mazgāšana un (ķīmiskā) tīrīšana		5
S	9602	Frizieru un citas skaistumkopšanas procedūras		31
S	9603	Apbedīšana un ar to saistītās aktivitātes		6
S	9604	Fiziskās labsajūtas aktivitātes		5
S	609	Citur neklasificēti individuālie pakalpojumi		4

Izpētot datus, kas apskatāmi 12. tabulā, viegli var pamanīt, ka Rietavas novadā lielākas mazo un vidējo uzņēmumu skaits ir sastopams tieši kravu pārvadājumu (pa autoceļiem) nozarē. Tādu ir veseli trīsdesmit. Nākamais, ko izdodas visbiežāk sastapt ir Mazumtirdzniecība nespecializētos veikalos, kur galvenokārt pārdod pārtikas preces, dzērienus vai tabaku. Šādu uzņēmumu ir 14. Augkopības atbalsta uzņēmumi ir 11, sporta klubi 10, tad seko mežsaimniecības atbalsta pakalpojumi ar 4 uzņēmumiem. Novads specializējies uz autokravu pārvadājumiem.

3.1.3 Inženiertehniskā un enerģētikas infrastruktūra

Dzeramā ūdens un notekūdeņu savākšanu Rietavas novadā nodrošina UAB "Rietavo komunālais ūkis", kas sniedz dzeramā ūdens piegādes pakalpojumus Rietavas pilsētā, Tverai pilsētā un šādos Rietavas pašvaldības ciematos: Vatušiai ciems, Medingēnai ciems, Daugēdai ciems, Akmenskinē ciems, Gedikēnai ciems, Giliogiris ciems, Tauravas ciems, Žeberiai ciems, Pajamontis ciems, Labardžiai ciems, Žadvainiai ciems, Spraudē ciems, Jaupēnai ciems. Notekūdeņu piegādi AS "Rietavas novads" veic 3 notekūdeņu attīrīšanas iekārtas (turpmāk - NAI): Rietavas NAI, Medingēnu NAI, Tverai NAI.

"Rietavo Komunālais ūkis" UAB dibinātājs un visu akciju pārvaldītājs ir Rietavas novada dome.

Ūdens tiek piegādāts no 14 vietām Rietavas novadā; dzeramā ūdens kvalitātes uzlabošanai uzstādītas 13 ūdens uzlabošanas iekārtas. Notekūdeņus attīra 3 bioloģiskās attīrīšanas iekārtās. UAB "Rietavo Komunālais Ūkis" 2016. gadā apsaimniekoja 74231,1 km ūdensapgādes tīklus un 42781,24 km kanalizācijas tīklus. UAB "Rietavo Komunālais Ūkis" 2016. gadā apkalpoja 2112 privātpersonas un 99 uzņēmumus un iestādes. 2016. gadā tika realizēts 148059 m³ ūdens. Ūdens savākšanas zaudējumi tajā pašā gadā bija 27,4 procenti. 2016. gadā AS "Rietavo Komunālais ūkis" likvidēja 5 avārijas.

Tabula Nr. 14. UAB "Rietavo Komunālais ūkis" ūdensapgādes un notekūdeņu savākšanas darbības rādītāji 2012-2016²⁸

Rādītāji/gads	2012	2013	2014	2015	2016	Izmaiņas 2016. gadā salīdzinājumā
Saņemts ūdens (m³)	189215	191396	199764	197128	202472	7,0
Realizēts ūdens (m³)	138948	143541	147039	146516	148059	6,6
Ūdens zudumi (%)	14,2	15,5	18,0	18,2	27,4	93,0
Likvidēto avāriju skaits	8	7	4	6	5	-37,5

2012.-2016 UAB „Rietavo Komunālais ūkis“ abonētu skaits palielinājās par 2,3% (2012. gads: 2 065 abonenti). Šajā periodā 7%. Palielinājās piegādātā ūdens daudzums, un pārdotā ūdens daudzums palielinājās par 6,6%. Tīkmēr ūdens savākšanas zaudējumi palielinājās par 13,2%. Analizētajā periodā novēroto negadījumu skaits bija nevienmērīgs - negadījumu skaits bija mazākais 2014. gadā. (4), lielākais - 2012. gadā. (8), kopējais likvidēto negadījumu skaits samazinājās par 37,5%.

Ūdens kvalitātes uzlabošanas ietekmē Rietavas novada pašvaldībā īstenotie infrastruktūras attīstības projekti. 2014. gads Rietavas novadā UAB "Rietavo komunālais ūkis" veiksmīgi īstenoja kopā ar savu partneri Rietavas pašvaldības administrācijas vides projektu "Notekūdeņu un ūdensvada tīklu uzstādīšana

²⁸ - UAB „Rietavo komunālais ūkis“

Rietavas novadā (Tverai)". Projekta realizācijas laikā Tverai pilsētiņas Misko, Žalioji, Hercoga Vykinto un Pavasario ielās tika veikti ūdensapgādes un kanalizācijas tīkla uzstādīšanas darbi, kopumā tika ielikti 1,12 km ūdensvada un 1,16 km sadzīves notekūdeņu tīkli, kā arī izbūvēta 1 kanalizācijas sūkņu stacija. Projekts ir samazinājis augsnes un gruntsūdeņu piesārņojumu un gruntsūdeņu piesārņojuma risku, paplašinot iedzīvotājus, kas saņem ūdenssaimniecības pakalpojumus, un uzlabojot projektētajā teritorijā sniegto ūdenssaimniecības pakalpojumu kvalitāti.

Centralizētus siltuma ražošanas un piegādes pakalpojumus Rietavas novadā nodrošina arī UAB „Rietavo Komunalinis ūkis“.

Tabula Nr. 15. **Centralizētie siltumapgādes veiktspējas rādītāji UAB „Rietavo Komunalinis ūkis“ 2012 – 2016²⁹**

Rādītāji/gads	2012	2013	2014	2015	2016	Izmaiņas 2012-2016
Saražotā siltumenerģija MWh	11104,21	10066,89	10200,26	9940,99	8793,41	-20,8
Realizētā siltumenerģija MWh	7392,89	7323,13	6584,82	5791,44	6611,93	-10,6

Pēc UAB „Rietavo Komunalinis ūkis“ sniegtajiem datiem, 2016. gadā uzņēmums Rietavas novadā uzturēja 10 katlu mājas (Giliogiris kultūras centrs, Žadvainiai pamatskola, Pelaičiu kopienas centrs, Daugēdai pagasta administratīvā ēka, Medingēnai pagasta pārvaldes administratīvā ēka, Tverai kultūras centrs, Tverai ambulance, Rietavas novada Tverai ģimnāzija un Rietavas pašvaldība Medingēnu nodaļa) un apsaimniekoja 2 katlu mājas - katlu māju Nr. 1 L. Ivinskio str. 16 (Rietavas pilsēta) un katlu māja Nr. 2, J. Kontrimo str. 11 (arī Rietavā).

Kopējais siltumenerģijas patērētāju skaits 2012.-2016 tas gandrīz nemainījās, samazinoties par 1 lietotāju līdz 455, ieskaitot 434 iedzīvotājus un 21 uzņēmumu. Apskatītajā periodā pārdotās siltumenerģijas daudzums samazinājās par 20,8% (-10,6%).

Lai uzlabotu sniegto pakalpojumu kvalitāti un samazinātu siltumenerģijas ražošanas izmaksas, UAB „Rietavo Komunalinis ūkis“ īstenoja vairākus investīciju projektus. 2012. gads UAB „Rietavo Komunalinis Ūkis“ īstenoja projektu “Rietavas pilsētas centralizētās siltumapgādes sistēmas modernizācija”, kura laikā tika rekonstruēti aptuveni 3,2 km nolietotās siltumapgādes līnijas. Esošo nolietoto siltumapgādes līniju rekonstrukcija ļāva samazināt siltuma pārnesei zaudējumus un uzlabot siltumapgādes kvalitāti. 2015.-2016 Rietavas novada pašvaldība arī īstenoja projektu “Jaunas katlumājas būvniecība Rietavas pilsētā ar 4 MW

²⁹ - Rietavo komunalinis ūkis

ūdens sildīšanas katlu un dūmu kondensācijas ekonomaizera uzstādīšanu”. Projektu īstenoja Rietavas pašvaldības administrācija kopā ar UAB „Rietavo komunālais ūkis“ saskaņā ar līgumu. Projekta realizācijas rezultātā ir tapusi jauna katlu māja, biodegvielas noliktava, 3 MW gatavības režīma šķidrā kurināmā katls, skurstenis ar pelnu atdalīšanas palīgierīcēm, 3 MW biodegvielas katls ar kondensācijas tipa ekonomaizeru un 1 MW biodegvielas katls. Īstenotais projekts nodrošināja augstas kvalitātes un nepārtrauktu siltumenerģijas piegādi patērētājiem Rietavas pilsētā.

Saskaņā ar Lietuvas Republikas Likumu par enerģiju, par enerģiju tiek uzskatīta elektrība un / vai siltumenerģija, bet enerģētiskā darbība - par saimniecisko darbību, kas ietver enerģijas resursu vai enerģijas izpēti, ieguvu, pārstrādi, ražošanu, glabāšanu, transportēšanu, pārvadi, sadali, piegādi, tirdzniecību, un enerģētisko iekārtu un darbību.

Elektroenerģijas piegādi Rietavas novadā nodrošina AB ESO. Elektroenerģija Rietavas pašvaldībai tiek piegādāta no kopējās Lietuvas elektroapgādes sistēmas. Rietavas novada kopējais elektrības sadales tīklu garums ir 22 km.

Dabaszāzi Lietuvā transportē caur pārvades un sadales sistēmām. AB Amber Grid ir piešķirta licence dabaszāzes pārvades darbību veikšanai visos Lietuvas apgabalos. Rietavas novadā ir maģistrālais gāzes vads, kas atrodas Rietavas pilsētas teritorijā.

3.1.4 Apkopotās uzņēmējdarbības vides nozaru grupas

Uzņēmumu sadalījums pa apakšnozarēm Rietavas novadam salīdzinājumā ar valsti kopumā un Telšu novadu redzams 16. tabulā.

Tabula Nr. 16. Mazo un vidējo uzņēmumu dalījums pa apakšnozarēm

	Apakšnozares	Lietuva	Telšu novads	Rietavas novads
	KOPĀ	83069	2874	142
A	LAUKSAIMNIECĪBA, MEŽSAIMNIECĪBA UN ZIVSAIMNIECĪBA	2336	149	22
B	KALNRŪPNIECĪBA UN KARJERU IZSTRĀDE	129	4	1
C	RAŽOŠANA	7607	297	10
D	ELEKTROENERĢIJA, GĀZE, TŪRIS UN GAISA KONDICIONĒŠANAS PIEGĀDE	999	63	1
E	ŪDENS APGĀDE, KANALIZĀCIJA, ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA	406	20	1
F	CELTNIECĪBA	7996	407	7
G	VAIRUMTIRDZNIECĪBA UN MAZUMTIRDZNIECĪBA, AUTO TRANSPORTLĪDZEKĻU UN MOTOCIKLU REMONTS	24681	885	37

Apakšnozares		Lietuva	Telšu novads	Rietavas novads
H	TRANSPORTS UN UZGLABĀŠANA	8059	289	32
I	NAKTSMĪTNES UN ĒDINĀŠANAS PAKALPOJUMI	3508	113	8
J	INFORMĀCIJA UN KOMUNIKĀCIJA	3073	40	1
K	FINANŠU UN APDROŠINĀŠANAS DARBĪBA	876	20	
L	NEKUSTAMĀIS ĪPAŠUMS	4869	128	2
M	PROFESIONĀLĀ, ZINĀTNISKĀ UN TEHNISKĀ DARBĪBA	10148	205	14
N	ADMINISTRATĪVIE UN ATBALSTA PAKALPOJUMI	3164	66	2
O	SABIEDRISKĀ ADMINISTRĀCIJA UN AIZSARDZĪBA, OBLIGĀTĀ SOCIĀLĀ DROŠĪBA	10		
P	IZGLĪTĪBA	712	18	1
Q	CILVĒKU VESELĪBA UN SOCIĀLĀ DARBĪBA	2225	93	3
R	MĀKSLA, IZKLAIDE UN ATPŪTA	823	13	
S	CITI PAKALPOJUMI	1448	64	
T	MĀJSAIMNIECĪBU KĀ DARBINIEKU DARBĪBA; MĀJSAIMNIECĪBU NEKUSTAMĀ PREČU UN PAKALPOJUMU RAŽOŠANAS DARBĪBA PAŠAM LIETOŠANAI			
U	ĀRPUSTERITORIĀLO ORGANIZĀCIJU UN STRUKTŪRU DARBĪBA			

Pēc tabulā dotajiem datiem, visvairāk uzņēmumu ir vairumtirdzniecības nozarē, tad seko transports un uzglabāšana, pēc tam lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozarē. Ievērojams skaits ir profesionālās, zinātniskās un tehniskās darbības nozarē, kā arī ražošanā. Tūrisma (naktsmītnes) nozare seko tikai pēc tam.

3.2. Uz Rietavas uzņēmējdarbības vidi attiecināmo dokumentu analīze

Pētījuma izstrādātāji, veicot pētījumu iepazīnās ar dokumentiem, kuri nosaka uzņēmējdarbības attīstības iespējas Rietavas novādā. Tādi šajā pētījumā tika iekļauti trīs, kuriem ir vislielākā lokālā ietekme. Kā viens no svarīgākajiem, noteikti ir minams Rietavas novada Stratēģiskais rīcības plāns, kas ir īstermiņa teritorijas plānošanas dokuments, kurā noteikta esošā situācija, novada attīstības redzējums, mērķi un perspektīva nākotnei. Stratēģija tika izstrādāta laika periodam no 2018. līdz 2020. gadam. Attīstības stratēģija ir pamats Rietavas novada pašvaldībai kā tas ir arī jebkurai Lietuvas pilsētai.

Rietavas novada Startēģiskajā rīcības plānā tiek veikta ārējā vides analīze, kuras ietvaros tiek apskatīti:

1. Politiski - tiesiskie faktori, kas nosaka to, ka Pašvaldības aktivitātes ir vērstas uz Lietuvas Eiropas Savienības strukturālās palīdzības rīcības programmas 2004. – 2020. Gadam stratēģijas galvenā mērķa sasniegšanu - atgriezt valsti uz straujas un ilgtspējīgas izaugsmes ceļa, samazināt valsts attīstības atpalikumu no Eiropas Savienības vidējā līmeņa. Ir jāuztur stabila makroekonomiskā vide, jāturpina strukturālās reformas un jānodrošina pareiza finansējumu izaugsmi veicinošiem pasākumiem. Galvenais mērķis ir ātrāka, vieda izaugsme, ilgtspējīga ekonomiskā attīstība, resursu efektīva izmantošana un labāka dzīves kvalitāte visiem valsts iedzīvotājiem. Sagatavojot stratēģiskās plānošanas dokumentus, pašvaldībai jāizvērtē valsts ilgtermiņa attīstības stratēģija, kas apstiprināta ar lēmumu Nr. IX-1187, kurā noteiktas visu Lietuvas ekonomikas nozaru un nozaru ilgtermiņa attīstības prioritātes: zināšanu sabiedrība, droša sabiedrība un konkurētspējīga ekonomika.
2. Ekonomiskie faktori, tādi kā:
 - Dalība ES
 - Ģeogrāfiskais stāvoklis
 - Pieaugošas investīcijas un labvēlīga uzņēmējdarbības vide.
 - Lauksaimniecība
 - Labvēlīga vide tūrisma attīstībai
3. Sociālie faktori, tādi kā:
 - Demogrāfiskie dati
 - Bezdarba līmenis
 - Sociālais atbalsts
 - Veselības aprūpe un pakalpojumi
 - Izglītība
 - Kultūra
 - Sports
 - Jaunatne - Rietavas novada jaunatnes politika tiek īstenota saskaņā ar Rietavas pašvaldības jaunatnes politikas koncepciju, kas pieņemta 2008. gadā, Lietuvas Republikas Jaunatnes politikas pamatlikumā, saskaņā ar kuru šīs funkcijas īstenošanu pašvaldībā koordinē par jaunatnes tiesībām atbildīgais speciālists (jaunatnes lietu koordinators).
4. Tehnoloģiskie faktori

Tiek veikta arī iekšējās vides analīze, kuras laikā tiek ņemti vērā:

- Juridiskais pamats

- Organizācijas struktūra
- Cilvēkresursi
- Plānošanas sistēma
- Finanšu resursi

Piemēram, 2018. gadā Rietavas novada pašvaldības budžets tiek izveidots saskaņā ar 11 pašvaldības administrācijas programmām:

- 01 - Sabiedrības izglītības programma.
- 02 - Veselības, sociālās palīdzības un pakalpojumu ieviešanas programma.
- 03 - pašvaldības aktivitāšu izpildes, stratēģijas veidošanas un ieviešanas programma.
- 04 - Teritorijas plānošanas un tūrisma attīstības programma.
- 05 - ekonomiskās attīstības programma.
- 06 - Pašvaldības īpašuma pārvaldīšanas un īpašuma pārdošanas programma.

Lauku attīstības un lauksaimniecības attīstības programma.

Darba tirgus politikas izstrādes un ieviešanas programma.

Vides atbalsta programma.

sadzīves atkritumu savākšanas un apsaimniekošanas programma.

aizdevumu pārvaldības programmas

Kā vēl viens ļoti būtisks dokuments, kas ietekmē uzņēmējdarbības vidi Rietavas pašvaldības teritorijā noteikti ir minams 2016.gadā Rietavas pašvaldības rīcības grupas izstrādātā “Rietavas pilsētas vietējās attīstības stratēģija 2016. – 2022.gadam”, kas ir analogs Latvijas vietējo rīcības grupu izstrādātajām stratēģijām, kuras vērstas uz lauku teritorijas aktivizēšanos. Saskaņā ar Lietuvas Republikas likumdošanas normām, Rietavas pašvaldības rīcības grupas mērķi sevī ietver sekojošas aktivitātes:

“Savas darbības kompetence un iespēju ietvaros veicināt Rietavas pilsētas attīstību, aktīvi piedalīties pilsētas attīstības plānu un programmu sagatavošanā un ieviešanā Rietavas pilsētas teritorijā; meklēt asociācijas biedru darbības koordināciju, pārstāvēt biedru intereses un īstenot citas sabiedrības intereses atbilstoši šādām darbībām:

- Koncentrēt ieinteresēto pašvaldību, biznesa, nevalstisko un citu institūciju un organizāciju centienus, lai atrastu vispiemērotākos risinājumus Rietavas pilsētas ekonomiskajai un sociālajai labklājībai;
- Mēģināt uzlabot vietējās nodarbinātības iespējas un kopienu sociālo iekļaušanu, izmantojot saites starp vietējām kopienām, uzņēmumiem un vietējām varas iestādēm.

- Meklēt inovatīvus un efektīvus veidus, kā izmantot vietējos dabas, kultūras, cilvēku un citus materiālos un nemateriālos resursus Rietavas pilsētas attīstībai;
- Veicināt un atbalstīt pilsētas iedzīvotāju vietējās iniciatīvas uzņēmējdarbībā, dabas aizsardzībā, izglītībā, kultūrā, sociālajā atbalstā un citās jomās.
- Iesniegt priekšlikumus vietējām un valsts iestādēm un organizācijām pilsētu attīstības plānu un pasākumu izstrādei un ieviešanai;
- Organizēt izglītību un apmācību pilsētvides attīstības dalībniekiem, kā arī organizēt un atbalstīt pilsētu kopienas projektus un iniciatīvas.
- Ierosināt programmu un projektu izstrādi jauniešiem un citām nevalstiskām organizācijām pilsētu kopienās;
- Organizēt un atbalstīt pilsētu attīstības projektus un iniciatīvas;
- Veicināt sadarbību ar citām sabiedriskām nacionālām un starptautiskām organizācijām, citām institūcijām un organizācijām Lietuvā un ārvalstīs;
- Pievienoties citām asociācijām, starptautiskām organizācijām, kuru mērķis un darbība nav pretrunā ar Lietuvas Republikas konstitūciju, asociācijām vai citiem likumiem;
- Apmierināt citas nekonstitucionālas sabiedrības intereses.”³⁰

Vēl viens dokuments, kas ietekmē Rietavas novada uzņēmējdarbības vides attīstību ir 2014.gadā izstrādātais “Telšu reģionālās attīstības plāns 2014. – 2020.gadiem”. Šajā plānā ir aprakstīta Telšu reģiona integrētās teritorijas attīstības programma. Saskaņā ar Telšu reģiona integrēto teritoriālās attīstības programmu, kas apstiprināta ar Lietuvas Republikas iekšlietu ministra 2015. gada 3. septembra rīkojumu Nr. 1V-684, Rietavas pašvaldība ir noteikta kā mērķa teritorija. Savukārt, Rietavas vietējās rīcības grupas vietējās attīstības stratēģija veicina Telšu reģiona integrētās teritoriālās attīstības programmas mērķa: “Palielināt darba vides un ieguldījumu pievilcību” sasniegšanu. Lai sasniegtu izvirzīto mērķi ir noteikti sekojoši uzdevumi: “1.1. Palielināt ekonomisko darbību daudzveidību; 1.2. Pielāgot neizmantotās platības, lai piesaistītu investīcijas”³¹.

Ekonomisko darbību daudzveidību, saskaņā ar šo dokumentu, ir plānots palielināt ar sekojošām aktivitātēm:

- Rietavas hercogu Oginsku muižas sakārtošana un pielāgošanu sabiedrības vajadzībām, iekļaujot jaunu pakalpojumu sniegšanu;

³⁰ - RIETAVO MIESTO VIETOS VEIKLOS GRUPĒ “RIETAVO MIESTO VIETOS PLĒTROS STRATEGIJA 2016-2022 M.”2016.

³¹ - turpat 38.lpp.

- Publiskās telpas sakārtošanu, veicinot piekļuvi Rietavas pilsētas Laisvės ielai, ierīkojot tur lauksaimniecības tirgu;
- Attīstot Rietavas pilsētas dzīvojamo māju integrētu izvietojumu, tādējādi palielinot dzīves vides pievilcību;
- Rietavas Oginskiai kultūrvēstures muzeja pielāgošanu kultūras un izglītības vajadzībām, integrējot to vidē.

Savukārt, mērķa “Neizmantoto teritoriju pielāgošana investīciju piesaistei” ietvaros Telšu reģiona programmas ietvaros ir ieplānota atpūtas un atpūtas zonas izveidošana netālu no Rietavas hercogu Oginsku muižas.

Telšu reģiona attīstības plānu 2014.-2020.gadam apstiprina Telšu reģionālās attīstības padome 2013. gadā. 17. decembris ar lēmumu Nr.51 / 10S-75. Par mērķa teritoriju ir noteikta Rietavas pašvaldība. Telšu reģionālās attīstības plāna 2014. – 2020. (turpmāk tekstā - Telšu RPP) noteiktās prioritātes, mērķi un uzdevumi:

1. prioritāte: Sabiedrisko pakalpojumu kvalitāte un sabiedriskās aktivitātes. Savukārt, 1. prioritātes mērķi ir noteikti sekojoši:

- Izglītoti, mācīties gribīgi un radoši iedzīvotāji;
- Nodrošināta pēc iespējas plašāka piekļuve kultūrai, attīstot cilvēku spēju piedalīties kultūras dzīvē.
- Sociāli nodrošināti iedzīvotāji, kas sevī ietver nepieciešamību uzlabot piekļuvi sabiedriskajiem pakalpojumiem, jo īpaši bērniem un ģimenēm, lai palielinātu līdzdalību pirmsskolas izglītībā, un attīstīt sociālos pakalpojumus vecāka gadagājuma cilvēkiem, riska grupas invalīdiem, lai palielinātu to sniegšanu dienas aprūpes centros. Respektīvi, nepieciešams nodrošināt sociāli neaizsargātu iedzīvotāju integrāciju un iekļaušanos sabiedrības dzīvē; palielināt sociālo pakalpojumu pieejamību un kvalitāti un uzsākt tādu jaunu sociālo pakalpojumu sniegšanu un attīstību, kas atbilst iedzīvotāju vajadzībām, kā arī īstenot pasākumus bēgļu integrēšanai sabiedrībā. Nodrošināt efektīvu iedzīvotāju informēšanu par sociālajiem un citiem pakalpojumiem Rietavā.
- Kopienas darbība un iniciatīvas kopējo problēmu risināšanai, kas sevī ietver kopienu un nevalstisko organizāciju pilsoniskās līdzdalības un autonomijas veicināšanu, risinot sociālekonomiskās problēmas.
- Rietavas iedzīvotāju nodarbinātībai nepieciešamo informāciju un kompetenču nodrošināšana, kas sevī ietver neaktīvo personu (ieskaitot jaunus neaktīvos cilvēkus) iesaistīšanu aktīvās profesionālās, izglītojošās vai brīvprātīgās aktivitātēs.

2. prioritāte: kohēzijas ekonomiskā izaugsme salīdzinājumā ar valsti. Savukārt, 2. prioritātes mērķi ir noteikti sekojoši:

- Galveno pašvaldību centru attīstība, kas sevī ietver galveno pašvaldību centru konkurētspēju un pievilcību, stimulējot ekonomikas izaugsmi tā, lai tā kļūtu pievilcīga investīcijām;
- Savienojumu skaita starp pašvaldību centriem un lauku teritorijām palielināšana līdz 600 vienībām, ar mērķi - paaugstināt iedzīvotāju pārvietošanās iespējas;
- Tūrisma pakalpojumu klāstu un daudzveidības palielināšana, uzlabojot objektu pieejamību un informācijas izplatīšanu, ar mērķi piesaistīt vairāk tūristu.

3.3. Rietavas novada centra, novada pilsētas un ciemu attīstības virzieni un vadlīnijas

Saskaņā ar RIETAVO SAVIVALDYBĒS 2018-2020 M. STRATEGINIS VEIKLOS PLANAS ir pieņemti sekojoši stratēģiskie mērķi, kas ietekmē Rietavas novada uzņēmējdarbības vidi:

- Nodrošināt pašvaldības pārvaldes kvalitāti, tās līdzekļu un līdzekļu racionālu izmantošanu, uzlabot izglītību, kultūru, sportu un jauniešu nodarbinātības sistēmu, kā arī attīstīt sociāli drošu un veselīgu sabiedrību;
- Veicināt lauksaimniecības modernizāciju, radīt labvēlīgu vidi uzņēmējdarbības attīstībai un radīt tūrismu pievilcīgas valsts tēlu;
- Nodrošināt pašvaldības teritorijas attīstību, tās infrastruktūru, videi tīru un drošu dzīves vidi.

Pamatojoties uz izvirzītajiem stratēģiskajiem mērķiem un veikto SVID analīzi³², Rietavas novadā ir noteikti

BEELAB projekta ietvaros tika pieņemts lēmums sākt Rietavas reģiona horizontālā plāna izstrādi pēc principiāli jaunas pieejas, kas sevī ietver deviņu posmu procesu. Procesa ietvaros tika piedāvāts iniciēt pārmaiņu plānošanas procesu, rīkus un pieeju, vislielāko uzmanību pievēršot organizāciju darbinieku nostājai. Plāna izstrādes laikā galvenais izaicinājums bija saprast, vai cilvēki sabiedriskajās organizācijās var strādāt, izmantojot uz uzņēmējdarbību orientētu horizontālo domāšanas veidu. Strādājot pie Rietavas reģiona horizontālā plāna izstrādes, tika konstatēts, ka Rietavas novads daudzus gadus ir bijis inovāciju centrs – šeit 1882.gadā tika uzbūvēta pirmā tālruņu līnija, 1892.gadā tika uzsāktaražošana pirmajā hidroelektrostacijā un pieslēgts pirmais ielu apgaismojums. Horizontālā plāna izstrādes ietvaros tika konsyatēti Rietavas novada nākotnes labklājības pamatelementi un izaicinājumi. Visa centrā kā iekšējo

³² - RIETAVO SAVIVALDYBĒS 2018-2020 M. STRATEGINIS VEIKLOS PLANAS, 2018.

rezervju, kultūras, importa idejas un tīklošanās pamats ir Ogiņu mantojums. Izmantojot deviņu posmu procesu tika iegūtas sekojošas attīstības vadlīnijas:

- Horizontālais plāns. Vienota koncepcija, vīzija mērķi, Rietavas pašvaldības pozicionēšanās. Horizontālā plāna ietvaros darbība tiek strukturēta, tiek nosprausts virziens un sadarbība notiek efektivitātes dēļ.
- Tirgvedība un komunikācija. Tiek rastas jaunas idejas, paaugstināts pašvērtējums, iegūta attīstības vīzija – laimīgi cilvēki - un sinhronizēta darbība. Virziens tiek nosprausts uz kopējo izpratni un sadarbību. Horizontālās plānošanas procesa laikā tika veidota kopīga izpratne un precizēts domāšanas veids starp ieinteresētajām pusēm, nojaucot pienākumu un rīcības jomu radītās robežas.

Šī procesa laikā izdevās:

- Atrītoties no uzskata, ka Rietava ir mazs un provinciāls reģions;
- Tradicionālā pienākumu sadalījuma un struktūru egocentrisma;
- Tradicionālās pašvaldības stratēģiskās domāšanas un plānošanas;
- Pārverst visbiežāk minētos trūkumus par spēcīgām reģiona priekšrocībām;
- “Mēs nevaram” – par “Pamēģināsim!”
- “Mēs to nekad neesam darījuši” – par “Sākam darīt!”

Plāna izstrādes paradigmas maiņa ļauj atrītoties no veciem, neefektīviem uzskatiem un aizspriedumiem, kas līdz šim apgrūtināja efektīvas izaugsmes iespējas, kā arī atklāt dažas jaunas vadlīnijas, kuras nodrošina izvirzīto mērķu sasniegšanu, kā piemēram:

- Pētniecības un inovāciju eksperimentu veikšana, ko nodrošina mazās pašvaldības raksturs, kas ļauj ātri un efektīvi veikt sociālos eksperimentus, pārbaudīt jaunus sociālo pārmaiņu modeļus un dalīties ar labākās prakses piemēriem plašākā mērogā;
- Izpratni, ka jāpieliek lielākas pūles, lai veicinātu vietējo uzņēmumu izaugsmi, jo tas nodrošina labklājību un nodarbinātību visā reģionā. Nedrīkst sevi ierobežot ar tradicionālajām uzņēmējdarbības attīstības metodēm, ir jāmeklē jauni sadarbības modeļi, kas piemēroti un atbilstoši mūsdienu ekonomikai. Jāveicina sociāli atbildīgas un planētiu saudzējošas iniciatīvas;
- Inovatīvu izglītības programmu izstrāde, kas maina esošās izglītības tradīcijas un labāk atbilst sabiedrības vajadzībām. Jāveicina mūžizglītības iespējas un jaunās, digitālās realitātes radīto iespēju vairošanu;

- Izcilība vietējās pārvaldes un pašvaldības vadības praksē, kas nozīmē to, ka nepieciešams radīt jaunu kultūru un principus pašvaldības vadībā, mainot tradicionālo izpratni un uzskatus par sadarbības formām un interešu saskaņošanu organizācijās.

3.4. Ar uzņēmējdarbību saistītās jomas Rietavas novadā

Novērtējot kopējo ekonomisko situāciju Rietavas novadā, var secināt, ka tā ir vāja un mazattīstīta. Gandrīz visas Rietavas pašvaldības uzņēmējdarbības vienības varētu raksturot kā mazos un vidējos uzņēmumus. No tā izriet, ka mazo un vidējo uzņēmumu attīstība pašvaldībā ir viens no vissvarīgākajiem un būtiskākajiem priekšnoteikumiem ekonomiskās attīstības nodrošināšanai. Cits apgalvojums, kas izriet no šī pieņēmuma, ir tāds, ka lielāko daļu ekonomiskās un ekonomiskās aktivitātes izmaiņu un tendenču Rietavas novadā var identificēt ar izmaiņām pašvaldības MVU sektorā.

Reģistrēto uzņēmumu skaits. Saskaņā ar atjaunotajiem Valsts nodokļu inspekcijas (www.vmi.lt) datiem uz 2019. gada 7. janvāri. Rietavas novadā 2018. gada laikā pavisam darbojošos uzņēmumu skaits - 365, darbojas 358, bankroti un likvidācija - 7, reģistrēti - 15.

Salīdzinot 2018. gadu ar 2017. gadu pr. ir vērojams būtisks uzlabojums to personu skaitā, kuras nodarbojas ar komercdarbību - 516 2018. gadā, kamēr 2017. gadā 488, reģistrēto uzņēmumu skaits palielinājās par 3, bankrotējušo uzņēmumu un likvidāciju skaits samazinājās.

Tabula Nr. 17. Rietavas novadā reģistrētas un darbojošamies saimnieciskās vienības 2019. gadā³³

Personu juridiskā forma	Reģistrēto vienību skaits	Reģistrēto vienību skaits	Juridisko personu skaits uz 31/12/2018	No tiem	
				Darbībā esošo juridisko personu skaits	Likvidēto juridisko personu skaits
Akciju sabiedrība			1	1	
Asociācija			69	69	
Kopiena			7	7	
Budžeta struktūra			13	13	
Individuāls uzņēmums	1	2	80	79	2
Kooperatīvā sabiedrība			10	10	
Labdarības un atbalsta fonds			2	2	1
Maza kopiena	5		23	23	
Arodbiedrība vai arodbiedrība			4	4	

³³ - VIEŠOJI JSTAIGA RIETAVO TURIZMO IR VERSLO INFORMACIJOS CENTRAS VEIKLOS ATASKAITA UŽ 2018 METUS

Dārznieku biedrība			2	2	
Patiesa partnerība			1	1	1
Tradicionālā reliģiskā kopiena vai draudze			4	4	
Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	9	5	137	135	3
Sabiedrības struktūra			7	7	
Lauksaimniecības uzņēmums			5	5	
Kopā:	15	7	365	358	7

Kā viena no svarīgākajām reģiona nozarēm, ir jāmin tūrisms. Pašvaldības dabisko rekreācijas potenciālu veido 5 valsts rezerves. Lielākās Rietavas novada upes: Minija, Jūra un Aitra. Jūra, kas plūst caur Rietavas pilsētu, ir iekļauta nacionālas nozīmes ūdens tūrisma maršrutos (Jūras tūristu maršruts). Tas viss atspoguļo atpūtas, dabas un kultūras tūrisma attīstības potenciālu. Rietavas novada pievilcīgākie apskates objekti: Rietavas muižas sēta, Rietavas Oginski kultūrvēstures muzejs, Rietavas Sv. Ercenģeļa Miķeļa baznīca, Lopaičiu pilskalns un svētnīca, Augstāko riepu telmoloģiskais rezervāts un Ruškis ainavu rezervāts. Rietavas muižas sēta, Rietavas Oginski kultūrvēstures muzejs un Lopaičiu pilskalns ir iekļauti nacionālā maršruta tūristu maršrutā "Žemaitijas ceļi". Rietavu Oginskiu kultūrvēstures muzejs ar savu Oginski vēstures un materiālo mantojumu (Rietavas muižas sēta) ir daļa no Oginskiu kultūras ceļa. Rietavas novads ir īpaši ērts no tūrisma viedokļa: dienvidos to šķērso automaģistrāle Kauņa-Klaipēda, austrumos tas robežojas ar Varniņu reģionālo parku, ziemeļos - ar Žemaitijas nacionālo parku. Īstenots projekts "Rietavas Oginskiu muižas lauku sētas parka pielāgošana tūrisma vajadzībām", kura laikā tika sākta Rietavas Oginskiu muižas sētas parka vietas apsaimniekošana, tas pielāgots kultūras un tūrisma mērķiem, saturīgām atpūtas un brīvā laika aktivitātēm. Tūrisma attīstību veicina arī valsts uzņēmuma Rietavas Tūrisma un biznesa informācijas centra aktivitātes. Citu projektu starpā šis centrs ir īstenojis projektu "Vietējo produktu pievienotā vērtība Rietavas novadā", kas izveido virtuālu datu bāzi un centru amatniekiem, saimniekiem, tautas amatniekiem, iepazīstinot ar amatniekiem un viņu izstrādājumiem, uzlabojot viņu uzņēmējdarbības un mārketinga prasmes zīmola atpazīstamība, apgrozījums.

2015. gads Rietavas biznesa informācijas centrs tika pārveidots par Rietavas tūrisma un biznesa informācijas centru (RTVIC), bet tūrisma informācijas jomā tiek sperti tikai pirmie soļi. Centrs galveno darbu un aktivitātes koncentrē uz biznesa informāciju, konsultēšanu un attīstību, kā arī uzņēmējdarbības ideju izplatīšanu. RTVIC ir izveidojusi sadarbību ar vietējo kopienu, NVO, Rietavas pašvaldības saimnieciskajām vienībām, sadarbību ar partneriem Lietuvā un ārvalstīs. Lai saglabātu un palielinātu tūristu

plūsmas, ir jāturpina attīstīt ar tūrismu saistītā infrastruktūra, efektīvi izmantojot jau esošo sadarbības mehānismu, turpinot to attīstīt un iesaistot jaunus partnerus.

Lielākā daļa Rietavas biznesa objektu ir koncentrēti pilsētas centrālajā daļā, kas piesaista daudzus apmeklētājus, biznesa pakalpojumu lietotājus un biznesa pārstāvjus. Ērts uzņēmumu ģeogrāfiskais izvietojums, labi attīstīts transporta infrastruktūras tīkls veicina turpmāku biznesa attīstību un jaunu biznesu radīšanu.

3.5. Nozaru apakšgrupas. Rietavas novads

Pēc Lietuvas statistikas departamenta datiem Rietavas pašvaldībā dominē mazie uzņēmumi. Rietavas ir ļoti liels skaits ekonomisko vienību (65,36%) ar līdz 4 darbiniekiem. Pastāvīgi pieaugošais komercdarbībā iesaistīto personu skaits ir iepriecinošs. Pēc Darba nodarbinātības dienesta datiem, Rietavas novadā 2018. gadā. 516 personas bija reģistrētas un aktīvi nodarbojās ar komercdarbību (atbilstoši individuālās darbības sertifikātam vai uzņēmējdarbības licencei).

Lai sniegtu priekšstatu par Rietavas novadā esošo situāciju, tika apkopoti TOP10 uzņēmumi pēc darbinieku skaita (skat. 18.tabulu). Sarakstā nav iekļautas bankas, apdrošināšanas kompānijas, kā arī uzņēmumi, kuru gada pārskati nav iesniegti, vai vēl nav ievadīti pārskatu datu bāzē.

Tabula Nr. 18. Rietavas novada lielākie desmit uzņēmumi

Nr.	Uzņēmums	Nozare	Nodarbināto skaits
1.	UAB "PLUNGĒS LAGŪNA"	NACE2 42 Inženierbūvniecība	253
2.	UAB RIETAVO VETERINARINĒ SANITARIJA	NACE2 38.21 Atkritumu apstrāde un izvietošana (izņemot bīstamos atkritumus)	119
3.	UAB RIETUVA	NACE2 16 Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	71
4.	PLUNGĒS RAJONO ŽEMĒS ŪKIO BENDROVĒ MINIJA	NACE2 01.50 Jauktā lauksaimniecība (augkopība un lopkopība)	48
5.	K. PREIBIO GAMYBINĒ ĪMONĒ	NACE2 02.20 Mežizstrāde	48
6.	UAB REVAL MBG	NACE2 31.09 Citur neklasificētu mēbeļu ražošana	35
7.	UAB "RIETAVO KOMUNALINIS ŪKIS"	NACE2 35.30 Tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana	35

Nr.	Uzņēmums	Nozare	Nodarbināto skaits
8.	UAB "VB TRANSLOGISTICS"	NACE2 49.41 Kravu pārvadājumi pa autoceļiem	34
9.	UAB BRUŽTĒ	NACE2 49.41 Kravu pārvadājumi pa autoceļiem	27
10.	G. STANKAUS ĪMONĒ	NACE2 49.41 Kravu pārvadājumi pa autoceļiem	27

Pirmajā kolonnā norādīts uzņēmuma nosaukums, otrajā nozare, kurā uzņēmums darbojas. Trešajā kolonnā nodarbināto skaits, ceturtajā kolonnā apgrozījums. Aplūkojot TOP10 uzņēmumus Rietavas novadā, var secināt, ka veiksmīgākie uzņēmumi darbojas ražošanas vai pārstrādes sfērā. Pēc nodarbināto skaita (253 un 119 nodarbinātie) Rietavas novadā līderi ir UAB "PLUNGĒS LAGŪNA" un UAB RIETAVO VETERINARINĒ SANITARIJA, abu uzņēmumu nozare ir pakalpojumu sniegšana, un izveidoti pirms vairāk nekā 20 gadiem. Vērts pieminēt, ka transporta kravu pārvadājumu nozare (loģistikas) nozare arī ir konkurētspējīga, jo TOP 10 ir iekļuvuši veseli trīs šādi uzņēmumi.

A

II nodaļa. Uzņēmējdarbības izaugsmes iespējas Teritorijā

Nevalstiskajām organizācijām, kuras dibinātas ar mērķi atbalstīt un veicināt uzņēmējdarbību, ir nozīmīga loma, pārstāvot uzņēmēju intereses dialogā ar valsti un sabiedrību, kā arī veidojot uzņēmējdarbības kultūru. Uzņēmēju organizācijām ir jāveido dialogs ar valdošajām partijām par nodarbinātības politikas un nodokļu politikas veidošanu. Ideālā gadījumā uzņēmējiem pašiem vajadzētu rakstīt grāmatas, kurās augstskolās apgūstamā teorija tiktu izskaidrota ar reālas prakses piemēriem, un uzņēmēju organizācijām vajadzētu rūpēties par šo grāmatu izdošanu un izplatīšanu (pasaules praksē tā notiek). Apskatāmo un teritorijai aktuālo jautājumu ir daudz- piemēram, profesionāla produktu un pakalpojumu reklāma sociālajos tīklos; tāds šķietami maznozīmīgs jautājums kā mobilā telefona izmantošanas kultūra lietišķajā vidē; radošā profesija kā uzņēmējdarbības pamats u. c. Vēl uzņēmēju organizācijām vajadzētu finansēt dažādas mentoringa programmas, lai veicinātu aizvien jaunu cilvēku pievēršanos uzņēmējdarbībai, kā arī zinātniskos pētījumus.

Lai uzņēmēju organizācijas darbība būtu rezultatīva, ir jānosprauž skaidri tās dibināšanas mērķi un jāsastāda ļoti konkrēta darbības programma, izvairoties no miglainiem apzīmējumiem “veicināt”; “stiprināt”; “atbalstīt” utml. Uzņēmēju organizācijas var nodrošināt arī praktiskus pakalpojumus saviem biedriem: grāmatvedības un juridiskos pakalpojumus mazajiem uzņēmējiem; eksporta tirgu un sadarbības partneru meklēšanu; dažādu sertifikātu iegūšanu precēm utml.

Uzņēmēju organizācijām vajadzētu sadarboties ar profesionālās izglītības iestādēm; pētīt darba tirgus attīstības tendences; piedalīties mācību programmu izveides un uzņemamo reflektantu skaita koordinēšanā; piedalīties mācību programmu sastādīšanā un izvērtēšanā (nav nekāds noslēpums, ka Latvijā ir daudz mācību programmu ar skanīgiem nosaukumiem, kuru saturs vispār neatbilst tam, lai dotu programmas apgūvējam tās zināšanas un iemaņas, kas viņam darba tirgū reāli būs vajadzīgas).

Pasaulē dažkārt ir sastopama prakse, kad uzņēmēju organizācijas uzstājas kā kredītu galvotājas saviem biedriem, ja kredīti tiek ņemti uzņēmumu attīstībai. Iespējams, ka vēl daudz kas jānoregulē, lai varētu ieviest šādu praksi, taču šāda iespējamība ir to vērts, lai to nopietni pārdomātu. Organizācijā taču labi pazīst tos biedrus, kas ilgstoši ir tās sastāvā, turklāt lēmumus organizācijā apspriež un pieņem kolektīvi, kas palīdz maksimāli izvairīties no kļūdainiem lēmumiem.

Uzņēmēju organizācijām vajadzētu pievērst īpašu uzmanību socioloģiskiem jautājumiem. Nav nekāds noslēpums, ka vēl aizvien ir daudz uzņēmēju, kam raksturīga orientēšanās uz tūlītēja labuma gūšanu, neprasme domāt ilgtermiņā. Uzņēmēju organizācijām vajadzētu dot savu ieguldījumu situācijas pozitīvā risināšanā.

4. Biznesa vidi atbalstošās organizācijas Teritorijā

Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera (LTRK) ir lielākā uzņēmēju biedrība Latvijā, kurā apvienojušies vairāk nekā 2500 biedri – visu reģionu un nozaru mikro, mazie, vidējie un lieli uzņēmumi, asociācijas, pilsētu uzņēmēju klubi, un citas uzņēmēju apvienības. Biedrība pārstāv uzņēmēju intereses, kā arī sniedz pakalpojumus, lai Latvijā būtu izcili uzņēmumi, izcilā uzņēmējdarbības vidē. Tās galvenās darbības jomas ir uzņēmējdarbības vide, uzņēmumu konkurētspēja, eksports.

Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera ir dibināta 1934. gada 21. decembrī, un ir Eiropas Tirdzniecības un rūpniecības kameru asociācijas (EUROCHAMBRES) un Starptautiskās Tirdzniecības palātas (ICC) biedre.

Misija: Latvijas Uzņēmēju balss un atbalsts kopš 1934. gada.

Vīzija:

Latvijā ir viena no TOP 10 biznesa vidēm ES, kurā attīstās daudzi konkurētspējīgi un eksportspējīgi uzņēmumi

LTRK pakalpojumu piedāvājums nodrošina, ka dalība LTRK ir saimnieciski izdevīgs lēmums, kurš veicina straujāku uzņēmuma izaugsmi.

Pamatvērtības:

- LR Tautsaimniecība
- Uzņēmība
- Politiskā neitralitāte
- Godīga konkurence
- Privātkapitāls³⁴

Organizācijai ir pozitīva ietekme uz uzņēmējdarbības vidi Teritorijā, jo tā pārstāv uzņēmēju intereses. Tomēr mikro uzņēmumiem ir sarežģīti lobēt savas intereses, izmantojot šo organizāciju. Tā vairāk ir domāta vidējiem un lielajiem uzņēmumiem. Tanī pat laikā, nevar noliegt pozitīvo ieguldījumu, ko šī organizācija spēj sniegt konsultatīvajā un apmācību jomās arī mikro uzņēmumiem.

LTRK Kurzemes biedru biznesa klubs. LTRK Kurzemes reģiona nodaļa sadarbībā ar Kurzemes biznesa inkubatoru un JCI Latvia Liepājas nodaļu šā gada 15. martā viesnīcā “Kolumbs” organizēja LTRK Kurzemes biedru biznesa kluba pasākumu – “Kurzemes uzņēmēju biznesa atbalsta, tīklošanas un diskusiju vakars Liepājā”. Šis pasākums arī ir uzskatāms par biznesa kluba dibināšanas laiku. Pasākums tika rīkots, lai veicinātu biznesa kontaktu veidošanos, atbalsta pieejamību un

³⁴ - <https://www.chamber.lv/lv/content/36> (12.01.2019.)

savstarpējās attiecības, pārrunājot uzņēmējdarbības vides uzlabošanas un konkurētspējas celšanas jautājumus.

Pasākuma laikā uzņēmēji aktīvi iesaistās tīklošanā, daloties ar kontaktiem, pieredzi un padomiem, kā arī sniedzot viens otram dažādas rekomendācijas. Pasākumā piedalījās aptuveni 30 kompāniju vadītāju un vadošo darbinieku no dažādām nozarēm, tostarp būvniecības, lauksaimniecības, kokapstrādes, IT nozares pakalpojumiem, pārtikas ražošanas, konsultāciju pakalpojumu sniedzēji, utt.³⁵

Organizācijai ir labvēlīga ietekme uz uzņēmējdarbības vidi Teritorijā, jo tā pārstāv uzņēmēju intereses. Arī mazajiem un mikro uzņēmumiem ir liels labums no iespējas piedalīties tīklošanas pasākumos, kā arī apmainoties ar pieredzi. Ļoti svarīga ir savstarpējo rekomendāciju un padomu sniegšana, kas ļauj uz risināmiem jautājumiem paskatīties no plašāka redzes leņķa. Pozitīvi ir jāvērtē tas ieguldījums, ko šī organizācija spēj sniegt konsultatīvajā un apmācību jomās arī mikro uzņēmumiem.

Valsts attīstības finanšu institūcija “ALTUM”. ALTUM ir valsts attīstības finanšu institūcija, kas ar finanšu instrumentiem (aizdevumiem, garantijām, ieguldījumiem riska kapitāla fondos u.c.) nodrošina finansējumu jomās, kuras valsts ir izvirzījusi kā svarīgas un atbalstāmas, un kurās pietiekamā apjomā nav pieejams kredītiestāžu finansējums. Programmu īstenošanai tiek izmantots Latvijas un ES fondu finansējums.

ALTUM kā valsts kapitālsabiedrība fokusējas uz uzņēmējdarbības atbalstu ar finanšu instrumentu palīdzību, neveicot ziedojumus, bet mērķtiecīgi sadarbojoties un finansiāli atbalstot uzņēmējdarbību veicinošas aktivitātes.

Veicinot zinātnes un uzņēmējdarbības sadarbību, jauniešu iesaisti zinātniskajos pētījumos, pētniecības kvalitāti un inovatīvu ideju komercializāciju, ALTUM sadarbojas ar Latvijas Lauksaimniecības universitāti un Banku augstskolu.

Finansiāli atbalstot labāko Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijas zinātnisko pētījumu autorus, ALTUM veicina inovatīvu lauksaimniecības risinājumu rašanos un to ieviešanu dzīvē. Sadarbība ar Banku augstskolu nodrošina topošo finanšu jomas profesionāļu reālu iesaisti praktiskos finanšu pieejamības un finanšu instrumentu efektivitātes pētījumos, tādējādi veicinot vēl jēgpilnāku studiju saikni ar finanšu sektora attīstību.

Galvenie ieguvumi uzņēmējdarbībai:

- Sniegts atbalsts biznesa uzsākšanai un pašnodarbinātības veicināšanai, biznesa attīstībai un konkurētspējas uzlabošanai, tehnoloģiju un inovāciju ieviešanai
- Atbalsts lauksaimniekiem un reģionālajai attīstībai

³⁵ - <https://www.chamber.lv/lv/content/jaunumi/1007> (12.01.2019.)

- Veicināts eksports
- Attīstīta riska kapitāla vide
- Veicināta energoefektivitātes paaugstināšana
- Nodrošināta Zemes fonda darbība

Diemžēl, nav pieejama informācija par atbalstu, kas sniegts tikai Teritorijā esošajiem uzņēmumiem, tanī pat laikā pozitīvi ir vērtējams ALTUM ieguldījums visā Latvijas teritorijā. Saskaņā ar Altum datiem – Kopējais ieguldījums tautsaimniecībā 2016.gadā bija 359 milj. EUR; 2017.gadā 371 milj. EUR, bet 2019.gadā attiecīgi 460 milj. EUR. Tanī pat laikā jāpiezīmē, ka atbalsta saņemšanas kārtība ir smagnēja, paņem daudz laika un prasītais līdzfinansējums, kā arī nodrošinājums nav pa spēkam visiem mikro uzņēmumiem.

Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (LIAA). LIAA nodrošina sekojošus pakalpojumus:

- Ārējās tirdzniecības semināru organizēšana Latvijā. Informatīvā atbalsta nodrošināšana ārējās tirdzniecības semināros Latvijas uzņēmēju zināšanu paplašināšanā par būtiskiem jautājumiem un aktualitātēm ārējā tirdzniecībā un uzņēmumu konkurētspējas paaugstināšana ārvalstu tirgos. Ārējās tirdzniecības semināri tiek organizēti par konkrētu ārvalstu tirgu visām nozarēm, dažkārt arī konkrētām nozarēm. Turklāt ārējās tirdzniecības semināri visbiežāk tiek organizēti ienākošo konkrētās valsts biznesa delegāciju vai arī kombinētās – ārvalstu politiskās un biznesa delegācijas ietvaros, tādējādi jau sniedzot iespēju Latvijā klātienē pārrunāt potenciālās sadarbības iespējas ar konkrētiem ārvalstu partneriem. Vienlaicīgi ārējās tirdzniecības semināros tiek aplūkoti nozīmīgi ārējās tirdzniecības jautājumi, sertifikācijas, muitas jautājumi konkrētai nozarei, kā arī piesaistīti konkrētās jomas ārvalstu lektori, sniegta aktuālākā un praktiskā informācija par jaunumiem un tendencēm ārvalstu tirgos.
- Ārvalstu kompāniju biznesa sadarbības piedāvājumu/ pieprasījumu izplatīšana LatvijāLIAA no ārvalstu kompānijām, ārvalstu vēstniecībām Latvijā, LV vēstniecībām ārvalstīs, ārvalstu institūcijām un organizācijām saņem pieprasījumus informācijas sniegšanai par Latvijas komersantiem, zinātniskajām institūcijām vai augstskolām kas var piedāvāt atbilstoša profila Latvijas produktus vai izvietot pasūtījumus, vai ir ieinteresēti sadarbībai.
- LIAA, pārzinot Latvijas komersantus, zinātniskās institūcijas un augstskolas un to iespējas un intereses, pārsūta šos pieprasījumus atbilstoša profila Latvijas komersantiem vai citiem potenciālajiem sadarbības partneriem, saņem no Latvijas puses informāciju par interesi sadarbībai un informē Ārvalstu kompānijas par potenciālajiem sadarbības partneriem Latvijā. LIAA seko līdzī sākotnējai komunikācijai, nepieciešamības gadījumā pēc pieprasījuma gatavo

un nosūta papildus informāciju. Ja ārvalstu kompānija ir izrādījusi interesi, gatavo tās vizīti Latvijā, lai satiktu potenciālos sadarbības partnerus no Latvijas puses.

- Atbalsts ārvalstu kompānijām potenciālo investīciju projektu realizācijai Latvijā
- Atbalsts nepieciešamo biznesa kontaktu veidošanā, informācijas sniegšanā par nodokļiem, izmaksām, likumiem un citiem biznesa vides aspektiem; dažādu piedāvājumu sagatavošana - piemērotas vietas atrašana, zemes, ēkas u.c. izvērtēšana; atbalsts kontaktos ar pašvaldībām un valsts iestādēm potenciālo investīciju projektu īstenošanas gaitā; vizīšu organizēšana uz Latviju; konsultatīvs atbalsts uzņēmuma reģistrācijai projektu realizācijas laikā un pēcapkalpošanā.
- Biznesa kontaktu dibināšana Latvijas komersantiem ārvalstīs
- Dalībai nacionālajos standos LIAA veic dalībnieku atlasī, izstādes stenda rezervāciju, piedāvā dalībniekiem noteikta izmēra bezmaksas laukumu un iespēju informāciju izvietot izstādes katalogā, organizē nacionālā stenda uzbūvi, kā arī darbu izstādes stendā, konsultē loģistikas jautājumu risināšanai, sniedz konsultatīvo atbalstu, gatavojoties izstādei, uzrunājot potenciālos partnerus, veic tiešā mārketinga kampaņu un organizē tikšanās stendā, kā arī atbilstoši pieprasījumam un iespējām organizē papildus biznesa programmu (informatīvi semināri, kompāniju apmeklējumi, divpusējās tikšanās/kontaktbiržas).
- LIAA veic tirdzniecības misiju, tai skaitā Latvijas augstu valsts amatpersonu vizīšu ietvaros, plānošanu, dalībnieku atlasī, programmas organizēšanu, iekļaujot tajā biznesa forumus, seminārus, divpusējās tikšanās ar potenciālajiem partneriem, kas atbilst dalībnieka profilam un iepriekš norādītajiem potenciālā sadarbības partnera kritērijiem, organizē kompāniju apmeklējumus, kā arī organizē vai sniedz ieteikumus par uzturēšanos un transportu.
- Gatavojot biznesa tikšanās programmas, tai skaitā individuālas, atbilstoši pieprasījumam tiek veikta potenciālo sadarbības partneru atlase no datu bāzēm un sniegtas konsultācijas: 1. par tirgus izmēru, struktūru, dalībniekiem, cenām, preču izplatīšanas kanāliem, loģistikas jautājumiem, konkurentiem, biznesa kultūru, ja šī informācija ir publiski pieejama; 2. par eksporta piedāvājuma, profila vai prezentācijas sagatavošanu; 3. par potenciālo sadarbības partneru profilu sagatavošanu.
- Eksporta semināru organizēšana Latvijā
- Informatīvā atbalsta nodrošināšana semināros Latvijas uzņēmēju zināšanu paplašināšanā par būtiskiem jautājumiem un aktualitātēm ārējā tirdzniecībā un uzņēmumu konkurētspējas paaugstināšana ārvalstu tirgos. Informatīvie semināri tiek organizēti par konkrētu ārvalstu tirgu visām nozarēm, konkrētai nozarei par kādu konkrētu tirgu. Tāpat arī organizējam informatīvus, izglītojošus seminārus kādā konkrētā jomā, kas palīdz celt uzņēmēju konkurētspēju ārējos tirgos

un eksporta prasmju seminārus uzņēmumiem bez vai ar nelielu eksporta pieredzi. Plašs un daudzpusīgs ir LIAA piedāvāto informatīvo semināru klāsts, kuros tiek aplūkoti visi būtiskākie eksporta elementi, piesaistīti konkrētās jomas ārvalstu lektori – konkrētās jomas eksperti, sniegta aktuālākā informācija par jaunumiem un tendencēm ārvalstu tirgos.

- Informācijas un konsultācijas Latvijas komercsabiedrībām par jautājumiem saistībā ar Eiropas Savienības uzņēmējdarbības vidi, tiesībām uzņēmējdarbības jomā, ES programmām, t.sk. par pētniecības un inovāciju programmu Horizont 2020
- Informatīvais atbalsts un konsultācijas komersantiem par būtiskiem uzņēmējdarbības aspektiem ES vienotajā tirgū (piemēram, par publisko iepirkumu, CE marķējumu, standartizāciju, vides drošību u.c.). Konsultācijas jautājumos par ES tiesībām (ES normatīvo aktu ieviešanas nosacījumi, ES valstu nacionālā likumdošana, u.c.). Informācijas sniegšana par Eiropas Savienības (ES) programmām (t.sk. Horizon 2020), iniciatīvām, šo programmu pieejamo finansējumu projektu attīstībai, partneru meklēšanu gan Latvijā, gan ārvalstīs, izmantojot Eiropas Biznesa atbalsta tīklu.
- Informatīvi semināri par aktuāliem ES uzņēmējdarbības aspektiem un tiesībām, Eiropas Savienības (ES) programmām.
- Informācija un konsultācijas par ārējās tirdzniecības jautājumiem. LIAA pārstāvji ārvalstīs un Eksporta veicināšanas nodaļas projektu vadītāji sniedz gan mutiskas konsultācijas, gan noformētas rakstiski;
- Informācijas sniegšana par pieejamo Valsts un Eiropas Savienības atbalstu uzņēmējdarbības un inovācijas attīstībai
- Informācijas sniegšana par LIAA administrētajām Eiropas Savienības fondu atbalsta programmām, to mērķiem, uzdevumiem, par iespējām pieteikties finansējuma saņemšanai, par projekta iesnieguma sagatavošanu, projekta ieviešanu, noslēguma pārskata sagatavošanu un citiem saistītajiem jautājumiem. Informācijas sniegšana par citu iestāžu piedāvātajām atbalsta programmām komersantiem un ideju autoriem.
- Informācijas sniegšana par uzņēmējdarbības uzsākšanu un uzņēmējdarbības vidi Latvijā. Vispārīgas informācijas sniegšana par uzņēmējdarbības uzsākšanu un uzņēmējdarbības vidi Latvijā.
- Informācijas sniegšana un konsultācijas par inovāciju, tehnoloģiju pārnesi un jaunuzņēmumu darbību. Padziļinātas informācijas sniegšana ideju autoriem, uzņēmumiem (tai skaitā jaunuzņēmumiem), un zinātniekiem par inovāciju, tehnoloģiju pārneses procesu un jaunuzņēmumu darbību, kā arī par rīkotajiem pasākumiem un atbalsta programmām (tai skaitā

atbalstu ārvalstu investoru piesaistei), to mērķiem, uzdevumiem, par iespējām pieteikties finansējuma saņemšanai, par projekta iesnieguma sagatavošanu, projekta ieviešanu, noslēguma pārskata sagatavošanu.

- Inkubācijas atbalsts. Aktivitātes, kuru mērķis ir uzņēmējdarbības veicināšana, piemēram, apmācības, konsultācijas biznesa izaugsmes veicināšanai, komersantam nepieciešamo pakalpojumu līdzfinansēšana biznesa inkubatorā izvirzīto mērķu sasniegšanai, grantu piešķiršana pakalpojumu, iekārtu vai izejmateriālu iegādei.
- Pirmsinkubācijas atbalsts. Aktivitātes, kuru mērķis ir biznesa idejas sākotnējā novērtējuma izstrāde, biznesa prasmju un iemaņu apguve.
- Reklāmas izvietošana informatīvajos materiālos. Komunikācijas un vizuālās atpazīstamības veicināšana ārējās tirdzniecības un uzņēmējdarbības uzsākšanas veicināšanai.
- Tikšanās programmu sagatavošana ārvalstu kompānijām preču un pakalpojumu realizācijai Latvijā. Informatīvā atbalsta nodrošināšana ārvalstu kompānijām par atbilstošu nozari kopumā, Latvijas tirgus specifiku, tirdzniecības jautājumiem, mērķtiecīgu potenciālo sadarbības partneru atlase Latvijā, uzrunāšana un tikšanās programmu sastādīšana, norādot konkrētos sadarbības virzienus, produkcijas nepieciešamību un uzņēmumu tiešos kontaktus. Nepieciešamības gadījumā tiek piesaistīti konkrētās jomas vietējie eksperti, īpaši par ievadomūtas jautājumiem, sertifikāciju, PVD jautājumiem u. tml. dz. Ārvalstu kompāniju piedāvājumi, ja tā ir atklāta informācija, tiek publicēti EXIM publiskajā datu bāzē <http://www.exim.lv>³⁶

LIAA darbojas visā valsts teritorijā, kas nozīmē to, ka ikviens komersants var saņemt atbalstu. LIAA neatbalsta pašnodarbinātās personas. Izņēmums ir pirms inkubācijas periods. Pretendējot uz inkubatoru atbalstu komersantam ir jāmaina statuss no pašnodarbinātās personas uz uzņēmumu. Īpašs atbalstīti tiek uzņēmumi, kas sevi pozicionē kā RIS3³⁷ jomas pārstāvošie. Šāds dalījums traucē attīstīties konvencionālajam biznesam, kas var atstāt negatīvas sekas nākotnē. Jāuzsver tas apstākļi, ka reģionālie inkubatori ir sdalīti, ņemot vērā vēsturiski izveidojušos situāciju, tanī pat neņemot vērā patreizējos apstākļus. Piemēram, pagājušajā plānošanas reģionā Dienvidkurzemē – Liepājā, Kuldīgā un Saldū darbojās Kurzemes Biznesa inkubators, kam katrā vietā bija savs atbalsta punkts. Šobrīd Saldus jaunie uzņēmēji tiek pieskaitīti Liepājas inkubatoram vai arī Kuldīgas inkubatoram, kas izslēdz iespēju darboties uz vietas – Saldū. Pozitīvāka situācija ir Talsos, kur atsevišķi darbojas Talsu Biznesa inkubators.

³⁶ - <http://www.liaa.gov.lv/lv/par-liaa/pakalpojumi> (12.01.2019.)

³⁷ <https://www.izm.gov.lv/lv/normativie-akti/ministru-kabineta-noteikumi/zinatne/viedas-specializācijas-strategija> (12.01.2019.)

Talsu Komersantu Klubs. Papildus ir izdalāms Talsu Komersantu klubs, kas darbojas, apvienojot Talsu novada uzņēmējus. Jāpiezīmē, ka Saldus novadam uz šo brīdi nav šāda veida organizācijas, lai gan kādu laiku ir darbojusies līdzīga. Šobrīd tiek plānots atjaunot organizāciju, kas apvienotu Saldus novada uzņēmējus. Ņemot vērā apstākli, kā šāda organizācija pastāv tikai vienā vietā apskatāmajā teritorijā, pētījuma autori veica interviju ar Talsu Komersantu Kluba pārstāvi Ilondu Frīdenbergu. Intervijas mērķis bija noskaidrot kāda ir viņu loma Talsu un novada uzņēmējdarbības vidē, kādas ir galvenās aktivitātes, mērķi un rezultāti, kā arī tika uzdoti līdzīgi jautājumi kā pašvaldībai, lai salīdzinātu abus viedokļus.

Kā apgalvo Ilonda Frīdenberga, Talsu komersantu kluba galvenais mērķis ir apvienot uzņēmējus vienā biedrībā, veicināt viņu savstarpējo sadarbību un sadarbību ar pašvaldību, kā arī palīdzēt tiem rast kontaktus ārpus novada un arī Latvijas.

Biedrībā regulāri viesojas valdības pārstāvji, lai pārrunātu dažādus aktuālus jautājumus. Tas arī notiek sadarbībā ar pašvaldību. Sadarbība ar pašvaldību ir veiksmīga, tiek īstenoti kopēji projekti. Veiksmīgi arī tiek rīkotas uzņēmēju tikšanās caur Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru (LTRK), kad uzņēmēji var pārrunāt sev interesējošos jautājumus, piedalīties semināros, iesaistīties diskusijās un apmainīties kontaktiem.

Frīdenbergas kundze apstiprina, ka Talsu Komersantu klubs sadarbojas gan ar uzņēmumiem Talsos, gan arī visā Talsu novadā. Sadarbība ir veiksmīga abos gadījumos. Jautājumā par kluba biedru pārstāvētajām nozarēm intervējamā nevarēja komentēt, šādu statistiku klubs neveido.

Intervējamā atzīst, ka par viesstrādnieku piesaisti interesējas celtniecības nozarē, jo trūkst darbinieki, tomēr vēl šie strādnieki nav piesaistīti lielo izmaksu dēļ.

Talsu Komersantu klubs sadarbībā ar Talsu novada pašvaldību arī rīko pieredzes apmaiņas braucienus uz ārzemēm, kas ir ļoti noderīgi gan uzņēmējiem gan pašvaldībai, lai gūtu pieredzi, jaunus kontaktus.

Jautājumā par uzņēmumu likvidēšanas dinamikas maiņu pēdējos gados, intervējamā kā galveno iemeslu min Valsts Ieņēmuma Dienesta noteikto nodokli 50 eiro apmērā par neaktīvajiem uzņēmumiem. Līdz ar to vairāki uzņēmumi tikuši likvidēti pēc šī nodokļa ieviešanas.

Darba autori pēc šīs intervijas secina, ka:

- Talsu komersantu klubs ir veiksmīgs uzņēmēju sadarbības veicinātājs.
- Jebkuras nozares uzņēmējs var pievienoties šai apvienībai un gūt sev noderīgus kontaktus un informāciju.
- Bez pašvaldības pārstāvjiem vai starpnieku palīdzības uzņēmējiem ir daudz grūtāk rast kontaktus ārvalstīs

- Lai arī šī organizācija apvieno jau esošus uzņēmējus, tomēr caur projektu “Dari Talsiem”, tai ir pozitīva ietekme arī uz jaunajiem uzņēmējiem, un Teritorijas Biznesa vide tiek pozitīvi ietekmēta.

Pie Biznesa vidi atbalstošajām organizācijām teritorijā noteikti ir jāmin arī Vienotās Rīcības grupas. Talsu novadā tā ir biedrība “Talsu rajona partnerība”, savukārt Saldus novadā tā ir biedrība “Saldus rajona attīstības biedrība”.

Biedrība „Talsu rajona partnerība” ir dibināta Talsos, 2004. gada 21. decembrī, oficiāli reģistrēta 2005. gada 27. jūnijā. Sākotnēji partnerības biedri ir Talsu rajona 15 pašvaldības, tajās darbojošās organizācijas un uzņēmēji.

Pēc teritoriālās reformas partnerības sastāvā ir 3 pašvaldības: Mērsraga novads, Rojas novads un Talsu novads: Talsu novadā iekļaujas 4 pilsētas - Sable, Stende, Talsi un Valdemārpils, 11 pagasti – Abava, Ārlava, Balgale, Ģibuļi, Ķūļciems, Laidze, Lauciene, Lībagi, Strazde, Vandzene, Virbi.

Partnerībā darbojas 22 biedri: 3 pašvaldības, 14 biedrības, 1 privātpersona, 4 uzņēmēji. Biedrības galvenie mērķi ir:

- Veicināt ilgtspējīgas uzņēmējdarbības vides attīstīšanu un inovāciju ieviešanu partnerības teritorijā;
- Veicināt kvalitatīvas dzīves vides, publiskās infrastruktūras attīstību, sabiedrībai pieejamu objektu, infrastruktūras atjaunošanu un labiekārtošanu, jaunas infrastruktūras izveidošanu partnerības teritorijā un attīstīt pilsoniskās sabiedrības veidošanos un iedzīvotāju apvienību darbību;
- Veicināt ekonomisko izaugsmi, sniedzot atbalstu piekrastes uzņēmumu attīstībai un inovāciju ieviešanai;
- Veicināt piekrastes dabas un vides resursu saglabāšanu un izmantošanu;
- Izveidot un attīstīt piekrastes teritoriju publisko infrastruktūru un nodrošināt zvejas un jūras kultūras mantojuma pieejamību.

Saldus rajona attīstības biedrība ir dibināta 2006.gada 20.septembrī. Aptver divus novadus – Saldus un Brocēnu. Biedrības mērķi un darbības virzieni ir sekojoši:

- Izstrādāt un realizēt stratēģiju ilgtspējīgai lauku attīstībai, izmantojot sabiedrības līdzdalības principus;
- Veicināt un atbalstīt sabiedrības iesaistīšanos vietējās lauku teritorijas attīstībā, lai uzlabotu dzīves kvalitāti laukos, rosinot sabiedrību meklēt jaunus risinājumus;
- Sadarboties ar valsts, pašvaldību un nevalstiskajām organizācijām, uzņēmumiem un citām institūcijām Latvijā un ārvalsts, lai veicinātu Saldus un Brocēnu novadu teritoriju attīstību;

- Veicināt iespējami labāku ilgtspējīgu ekonomikas, dabas un kultūras resursu izmantošanu;
- Veicināt kopienu sadarbību; Iesaistīties projektos, koordinēt un piesaistīt finansiālos, materiālos, intelektuālos un cita veida resursus savu mērķu sasniegšanai.

Lietuvas Republikas situācija nedaudz atšķiras no situācijas Latvijā.

Reģionālās pārvaldības sistēma Lietuvā joprojām tiek attīstīta. Jāatzīmē, ka Lietuva kopš 1995. gada tika sadalīta divos galvenajos vietējās teritoriālās administratīvās līmeņos:

- Apgabalos - augstākās administratīvās vienības, kuru pārvaldību organizē valdība (minēts NUTS 3 līmenī) un
- Novadi - zemākas administratīvās vienības, kurās tiek ieviesta pašpārvalde (minēts LAU 1 līmenī).

2010. gadā tika atceltas apgabalu administrācijas, atstājot apgabalus tikai kā teritoriālas vienības, t.i., Lietuvā reģionālā politika tiek īstenota bez reģioniem kā teritoriālajām administratīvajām vienībām³⁸. Tāpēc šobrīd mēs varam runāt tikai par vienas pakāpes vietējo pašvaldību sistēmu. Pašvaldības (vietējās pašvaldības) organizēja teritoriāli uz apgabala robežām. Institucionālā institūcija, kas īsteno / veido reģionālo politiku, kļuva par reģionālās attīstības padomēm, kuru sastāvā ir: pašvaldību mēri (no visām pašvaldībām, kas pieder pie konkrētā apgabala), delegāti no vietējām padomēm un pilnvarota persona, kas iecelta no valdības vai valdības institūcijas. Šīs padomes tomēr nav pārāk neatkarīgas, jo tām jāstrādā Nacionālās reģionālās attīstības padomes un Iekšlietu ministrijas (Reģionālās attīstības departamenta) vadībā.

Apgabala pārvaldnieka administrācijas institūcijas atcelšana noveda pie reģionālās politikas centralizācijas. Galvenā institūcija, kas "sagatavo iekšējās ministra noteiktā kārtībā reģionālās attīstības plāna projektu un iesniedz to reģionālās attīstības padomei izskatīšanai un apstiprināšanai", ir Iekšlietu ministrijas pakļautībā esošā reģionālās attīstības departaments³⁹.

Aprakstītā reģionālās politikas veidošanas sistēma nosaka faktu, ka uzņēmējdarbības atbalsta sistēma Lietuvā ir diezgan centralizēta.

Kā jau tika minēts, kopš 2010. gada novadi paliek tikai kā teritoriālās un statistiskās vienības, kas aptver vairākas pašvaldības. Telšu reģionu veido 4 pašvaldības (Mažeikių rajona pašvaldība, Plungė rajona pašvaldība, Rietavas pašvaldība un Telšu rajona pašvaldība).

³⁸ - Burbulyte-Tsiskarishvili G., Kutkaitis A., Normante I. (2013) Local governments as the main actors of regional development in Lithuania. Paper presentation for the 21st NISPAcee conference "Regionalization and Inter-regional Cooperation" (Belgrade, Serbia).

http://www.nispa.org/files/conferences/2013/papers/201304101921210.Nispa_Burbulyte_et%20al.doc

³⁹ - <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActPrint/lt?jfwid=-2icx8zqxa&documentId=TAIS.366713&category=TAD>

Visas pašvaldības ir sagatavojušas stratēģiskos attīstības plānus, kas parasti satur MVU atbalsta programmas (vai pasākumus). Tomēr šīs programmas (vai pasākumi) ir orientēti uz diezgan maza mēroga projektiem, un finansiālā atbalsta apjoms ir ļoti ierobežots.

Lietuvā ir salīdzinoši liels nevalstisko uzņēmējdarbības atbalsta organizāciju īpatsvars - 14% no kopējā uzņēmējdarbības atbalsta organizāciju skaita. Tomēr vairums nevalstisko uzņēmējdarbības atbalsta organizāciju Lietuvā ir nacionālā līmeņa asociācijas, kuru filiāles atrodas reģionālā un vietējā līmenī.

Asociētās uzņēmējdarbības organizācijas (piemēram, Lietuvas Darba devēju konfederācija, Lietuvas Biznesa konfederācija, Tirdzniecības, rūpniecības un amatniecības kamera) spēlē noteiktu lomu biznesa attīstībā, apvienojot dažādu nozaru uzņēmumus visā valstī, piedaloties ekonomikas likumdošanas procesos, organizējot diskusijas, kurās iesaistīts bizness valdību vadītāji, eksperti dažādās jomās.

Vietējā līmenī pastāv arī ļoti dažādas uzņēmēju asociācijas (dažas no tām ir nacionālo asociāciju apakšnodaļas, citas - vietējas). Koncentrējoties uz Telšu apgabalu, var minēt šādas uzņēmēju asociācijas:
Tabula Nr. 19. Telšu apgabala uzņēmēju apvienības

Telšu novadi	apgabala	Uzņēmēju apvienības	
		LV	LT
Telšu novads		<ul style="list-style-type: none"> – Telšu rajona mazo uzņēmumu asociācija – Telšu rajona uzņēmēju asociācija – Telšu mazā un vidējā biznesa asociācija – Lietuvas piensaimnieku asociācija – Telšu rajona lauksaimnieku asociācija – Telšu rajona zemnieku savienība 	<ul style="list-style-type: none"> – Telšiū rajono smulkiūjū verslininkū asociacija – Telšiū rajono verslininkū asociacija – Telšiū smulkaus ir vidutinio verslo asociacija – <u>Lietuvos pieno ūkiū asociacija</u> – <u>Telšiū rajono žemdirbiū asociacija</u> – Telšiū rajono ūkininkū sąjunga
Mažeikiū novads		<ul style="list-style-type: none"> – Mažeikiū uzņēmēju asociācija – Mažeikiū mazā biznesa asociācija – Lietuvas Zemnieku savienības Mažeikiū filiāle – Mažeikiū rajona lauksaimnieku asociācija 	<ul style="list-style-type: none"> – Mažeikiū verslininkū asociacija – Mažeikiū smulkiūjū verslininkū susivienijimas – Lietuvos ūkininkū sąjungos Mažeikiū skyrius – Mažeikiū rajono Žemdirbiū asociacija
Plungės novads		<ul style="list-style-type: none"> – Mazā un vidējā biznesa asociācija ienirto biznesu – Plungē mazā biznesa asociācija – Lietuvas Zemnieku savienības Plungē filiāle – Plunge Rūpnieku savienība 	<ul style="list-style-type: none"> – Smulkaus ir vidutinio verslo asociacija „Plungės verslas“ – Plungės smulkiojo verslo asociacija – Lietuvos ūkininkū sąjungos Plungės skyrius – Plungės pramonininkū sąjunga

	<ul style="list-style-type: none"> – Plungė rajona žemnieku asociacija – Lietuvos Žemnieku sąjunga Plungė filialė 	<ul style="list-style-type: none"> – Plungės rajono žemdirbių asociacija – Lietuvos ūkininkų sąjungos Plungės skyrius
Rietavas novads	<ul style="list-style-type: none"> – Rietavas novada žemnieku bendrija – Rietavas novada žemnieku sąjunga – Rietavas moterų užimtumo centras 	<ul style="list-style-type: none"> – Rietavo savivaldybės žemdirbių asociacija – Rietavo savivaldybės ūkininkų sąjunga – Rietavo moterų užimtumo centras

Asocieto biznesa organizacijų pagrindinės funkcijos yra:

- radīt labvėlīgus apstākļus Lietuvas uzņēmumiem to ekonomiskajam, tehniskajam un sociālajam progresam;
- veicināt sadarbību starp uzņēmējiem un viņu organizācijām;
- nodrošināt uzņēmēju interešu pārstāvību valsts un pašvaldību institūcijās
- biznesa informācija, konsultācijas un izglītība;
- organizēt pasākumus, seminārus, apmācības un sadarbības pasākumus uzņēmējiem
- attīstīt pozitīvu uzņēmēju tēlu sabiedrībā utt.

Dažās pašvaldībās ir NVO, kas atbalsta noteiktu sociālo grupu uzņēmējdarbību, piemēram, Telšu apgabalā darbojas Sieviešu nodarbinātības centrs un Mažeikos - Jauniešu un sieviešu nodarbinātības centrs. Šie centri palīdz veicināt mērķa grupu uzņēmējdarbību un nodibināt biznesa kontaktus, organizēt biznesa pasākumus un sniegt uzņēmējdarbības konsultācijas, izglītību un apmācību.

Vietējās uzņēmējdarbības atbalsta institūcijās nozīmīga loma ir biznesa informācijas centriem un biznesa inkubatoriem. Šīm valsts uzņēmējdarbības atbalsta institūcijām parasti ir vairāki dibinātāji un / vai ieinteresētās personas, kas var ietvert nevalstiskas organizācijas, kā arī vietējās vai centrālās valdības, padarot to apgrūtināšanu ne tikai kādā noteiktā nozarē. Telšu apgabala pašvaldībās ir 2 biznesa inkubatori un 2 biznesa informācijas centri:

Valsts iestāžu Telšu apgabala biznesa inkubators (BI). Izveidojuši - Ekonomikas ministrija (centrālā valdība); Lietuvas Darba devēju konfederācija (NVO); Telšu novada pašvaldība (vietējā pašvaldība). Inkubatora atbalstā ietilpst - ražošanas telpu īre, biroja telpu un biroja tehnikas īre, skenēšana, kopēšana un līdzīgi pakalpojumi, brīva piekļuve internetam, finanšu un grāmatvedības konsultācijas, apmācību un semināru organizēšana utt.

Valsts iestāžu Telšu apgabala mākslas inkubators. Izveidojuši - Viļņas Mākslas akadēmijas Telšu fakultāte; Telšu novada pašvaldība (vietējā pašvaldība); uzņēmums “Telšių praktika” (sabiedrība ar ierobežotu atbildību). Piedāvātais atbalsts - īrē telpas un tehnoloģijas maziem un vidējiem radošajiem

uzņēmumiem ar atvieglotiem noteikumiem. Mākslinieki un radošo industriju pārstāvji var izmantot inkubatora metāla darbnīcu, juvelierizstrādājumu centru, apģērbu dizaina studiju, krāsaino un dārgmetālu lietuvi, mēbeļu dizaina un restaurācijas darbnīcu, kā arī īrēt biroja telpas ar mēbelēm un aprīkojumu.

Valsts iestādes Rietavas tūrisma un biznesa informācijas centrs (RTVIK). Izveidojuši - Rietavas novada pašvaldība (pašvaldība); Lietuvas Darba devēju konfederācija (NVO); Šauļu Tirdzniecības, rūpniecības un amatniecības kamera (NVO). Piedāvātais atbalsts - Apmācības pakalpojumi: datorkursi, biznesa pamati; Angļu valodas kursi; Biroja pakalpojumi: kopēšana, drukāšana, iesiešana, skenēšana, piekļuve internetam utt. ; Nomas pakalpojumi: biroja tehnika, datoru telpa, konferenču zāle un citi; Konsultācijas: uzņēmuma dibināšanas dokumentu sagatavošana, partneru meklēšana, biznesa plānu sagatavošana, grāmatvedības dokumentu pārvaldība, preses konferenču organizēšana utt.

Valsts institūcijas Mažeikū tūrisma un biznesa informācijas centrs. Izveidojuši - Telšu rajona pašvaldība (vietējā pašvaldība); Ekonomikas ministrija (centrālā valdība). Piedāvātais atbalsts - nomas pakalpojumi: konferenču zāles, projektoru utt. Noma; Biroja pakalpojumi: kopēšana, drukāšana, iesiešana, skenēšana, piekļuve internetam utt.

Vienīgās nevalstiskās organizācijas, kas sniedz finansiālu atbalstu uzņēmumiem, ir vietējās rīcības grupas (VRG). Lietuvā parasti katrai pašvaldībai ir viena atbilstoša VRG. Turklāt lielākajā daļā pašvaldību ir 2 (lauku un pilsētu vietējās rīcības grupas). Tātad Telšu reģionā ir 4 lauku VRG (Mažeikū rajona VRG, Plungē rajona VRG, Rietavas VRG un Telšu rajona VRG) un 4 pilsētu VRG (Telšu pilsētas VRG, Mažeikū pilsētas VRG, Plunge pilsētas VRG un Rietavas pilsētas VRG).

Tā kā pilsētu vietējām rīcības grupām ir ierobežoti finanšu resursi, tās parasti nesniedz tiešu finansiālu atbalstu uzņēmumiem, lai gan tās bieži atbalsta iniciatīvas uzņēmējdarbības prasmju un uzņēmējdarbības infrastruktūras attīstīšanai. Tikmēr praktiski visas lauku vietējās rīcības grupas sniedz tiešu finansiālu atbalstu uzņēmējdarbības uzsākšanai un MVU attīstībai.

Saskaņā ar pētījumu "Lietuvas klasterizācijas studija" (2017), ko sagatavojusi publiskā institūcija "Pārmaiņu pētniecības institūts", pirmais klasteris Lietuvā tika izveidots 1994. gadā.

Klasterizācijas process kļuva aktīvāks 2011. un 2013. gadā, kad saskaņā ar ES finansēšanas instrumentiem Inoklaster LT un Inoklaster LT + tika izsludināti mērķtiecīgi klasteru uzaicinājumi. Pašlaik klasteru attīstība ir palēnināta, jo galvenā uzmanība nav pievērsta jaunu klasteru izveidošanai, bet gan esošo paplašināšanai un nobriešanai.

Lietuvā pagaidām nav klasteru identifikācijas vai reģistrācijas sistēmas. Kopas var identificēt pēc to brīvprātīgas līdzdalības ZINĀTNES, INOVĀCIJU UN TEHNOLOĢIJAS AĢENTŪRAS (LIT.

MITA) un LIETUVAS INOVĀCIJU CENTRA (LIC) organizētajās aktivitātēs un / vai pēc viņu pieteikumiem uz finansējumu.

Saskaņā ar MITA datiem, 2016. gadā Lietuvā tika identificētas 75 kopas. 2017. gadā 11 no tām paziņoja, ka ir pārtraukušas darbību. Tādējādi pētījumā tika identificētas 64 kopas, bet pētījums aptvēra 32 klasterus, kas veido 67 procentus no aktīvajām klasteriem.

Pētījumā sniegtie dati liecina, ka lielākā daļa klasteru darbojas:

- ražošana un inženierzinātnes - 11;
- informācijas un komunikāciju tehnoloģijas - 9 ”
- enerģētika un būvniecība - 7;
- radošās industrijas - 6;
- lauksaimniecības jauninājumi un pārtikas tehnoloģija - 3;
- veselība - 3,
- transports - 2;
- plastmasas un jaunu materiālu, koksnes, apstrādes un apmācības tehnoloģiju nozares - 1 klasteris.

Daži no pētītajiem klasteriem ir starpnozaru un tāpēc pieder vairākām nozarēm.

Tika aprēķināts, ka Lietuvā klasteros ir vidēji 13 dalībnieki. Nedaudz vairāk nekā pusē klasteru ir 20 dalībnieku, savukārt dažos klasteros ir pat 30 vai 40 dalībnieku.

Lietuvā klasteri veidojas ekonomiski spēcīgākajās pilsētās (Viļņā, Kauņā, Klaipēdā), kur ir visblīvākā strādājošo ekonomisko vienību koncentrācija un augstākais nodarbinātības līmenis. Tomēr kopas var atrast Lietuvas provincēs, un dažiem reģioniem ir sava specifika. Lietuvas klasteri apvieno biedrus 34 Lietuvas pilsētās un rajonos. Visaktīvākie klasterizācijas procesi notiek klasterī iesaistītajām organizācijām Viļņas (54 klasteri) un Kauņas (43 klasteri) apgabalos. Vismazākais daudzums ir Taurages (1. klasteris), Marijampoles (3 klasteri) un Telšu (3 klasteri) novados.

Pat 84,4% aptaujāto klasteru pozitīvi novērtēja pētniecības un augstākās izglītības iestāžu dalību klasterī, kas, viņuprāt, uzlabo klastera tēlu un atvieglo sadarbību ar attiecīgajiem ekspertiem. Tomēr klasteru aptaujas dati parādīja, ka 9 klasteru vidū nav pētījumu un izglītības iestāžu, bet ir viens klasteris, kas apvieno pat 13 zinātnes un studiju iestādes.

Klasteru darbībās ir iesaistītas arī valsts sektora struktūras. Tas ir raksturīgi klasteriem mazākās pilsētās un rajonos, kur klastera dalībnieki nav uzņēmumi, bet gan publiskā sektora struktūras. Pētījumā sniegtie dati rāda, ka 8 klasteru dalībnieku vidū bija publiskā sektora struktūras, bet ir viens klasteris, kas apvieno 22 publiskā sektora struktūras.

Svarīgi atzīmēt, ka dažu klasteru infrastruktūra pēdējos gados ir uzlabojusies, arvien pieaug nepieciešamība pēc kopīgas infrastruktūras - tiek paplašinātas esošās klasteru laboratorijas, tiek iegādāts

jauns aprīkojums utt. Tas ir saistīts ar ES līdzekļiem infrastruktūras iegādei. Saskaņā ar pētījumu 12% klasteru ir labi attīstīta infrastruktūra kopīgai lietošanai, bet citi klasteri to izstrādā vai plāno izveidot. 18,8% kopu nav nepieciešama kopīga infrastruktūra.

Klasteru darbību galvenais uzsvars ir uz finansējuma meklēšanu, t.i., kopīgu projektu pieteikumu sagatavošanu. 20 klasteri (no 32 pētījumā iesaistītajiem) izstrādāja jaunus produktus un pakalpojumus. Liels uzsvars tiek likts uz nacionālo un starptautisko partnerību nodibināšanu. Šādas darbības veica 21 klasteris. Lielākā daļa jauno / uzlaboto produktu un pakalpojumu tika izstrādāti, izmantojot dažādas pētniecības un attīstības aktivitātes, kuras veica 18 kopas. Tomēr klasteri vismazāko uzmanību pievērš likumīgas ekosistēmas attīstībai, klasteru dalībnieku sertifikācijai un apmācībai.

Vadības komanda ir ļoti svarīga klastera darbībām. Pētījumā atklājās, ka Lietuvā 25% klasteru nebija oficiālas vadības komandas, savukārt 53% klasteru bija spēja uzturēt tikai vienu cilvēku. Šī situācija nav labvēlīga klasterizācijas procesu attīstībai.

Novērtējot Lietuvas klasteru internacionalizāciju, var secināt, ka Lietuvas klasteri ir maz iesaistīti starptautiskos projektos, citās ES iniciatīvās un maz uzmanības pievērš komerciālai sadarbībai ar ārvalstu partneriem. Starptautiskās programmās parasti tiek iesaistīti klasteru uzņēmumi, kas sadarbojas ar pētniecības un augstākās izglītības iestādēm un veic lietišķos pētījumus. Tomēr lielākā daļa Lietuvas klasteru joprojām ir jauni un pārāk vāji, lai būtu pievilcīgi ārvalstu tirgiem - to kapacitāte ir zema, jo klasterim vai tā dalībniekiem nav pietiekami daudz laika starptautiskām darbībām un Lietuvas klasteri nav labi zināmi. Klasteru dalībnieku centienu koordinācijas trūkums, veidojot saites starp iekšējiem un ārējiem klasteriem, ierobežo klasteru iespējas darboties starptautiskā mērogā.

Kā jau minēts, Lietuvā nav vienotas klasteru reģistrācijas sistēmas, tāpēc ir grūti noteikt, kuras kopas darbojas noteiktā teritorijā. Pētījuma autori atklāja, ka Telšu apriņķī ir šādi klāsteri:

- Zemaitijas (Žemaitijas) tūrisma klasteris (Plungė) - plaši pazīstams klasteris
- Telšu tūrisma klasteris - jauns klasteris, kas tika reģistrēts 2019. gadā
- Klasteris „Pieno kelias” Rietavā - neskaidrs, jo dažās publikācijās tas tiek dēvēts par klasteru, citās - par mini kopu un dažreiz kā par gastronomisko ceļu.

Gandrīz visām pašvaldībām ir mazo un vidējo uzņēmumu atbalsta fondi. Izmantojot pašvaldības programmas, uzņēmumi var saņemt kompensāciju par aprīkojuma iegādi, darbinieku apmācību, aizdevuma procentu segšanu, nekustamā īpašuma nomu, mārketinga instrumentiem un daudz ko citu.

Katrai pašvaldībai ir sava MVU atbalsta programma.

Rietavas novada pašvaldības piedāvātais atbalsts mazajiem un vidējiem uzņēmējiem:

- darbības uzsākšanas izmaksu daļēja kompensācija līdz EUR 145;

- izdevumu atlīdzināšana par biznesa plānu sagatavošanu, pieteikumiem finansiālajam atbalstam no ES un citiem fondiem līdz EUR 145;
- uzņēmēju apmācības vai pārkvalifikācijas izmaksu atlīdzināšana (tieši saistīta ar profesionālo darbību) līdz EUR 145;
- bankas procentu segums līdz EUR 145;
- kompensācija par ugunsgrēku un dabas katastrofu radītiem postījumiem;
- jaunu darba vietu radīšanai vai darba apstākļu uzlabošanai nepieciešamo telpu paplašināšanas vai remonta izmaksu daļēja atlīdzināšana;
- kompensācija par dalību izstādēs un pasākumos, kas iepazīstina ar Rietavas pašvaldību, vai par šādu izstāžu un pasākumu organizēšanu;
- informācijas un reklāmas publikāciju par Rietavas pašvaldības mazajiem un vidējiem uzņēmumiem izveidošanas un publicēšanas izmaksu atlīdzināšana (pirms publikācijas jāsniedz tāme);
- Semināru izmaksu atlīdzināšana par semināru, apmācību, konferenču, izstāžu un citu MVU nozīmīgu pasākumu organizēšanu.

Kā vēl vienu svarīgu biznesa vidi atbilstošu organizāciju Rietavas novadā ir jāmin Rietavas Vietējās rīcības grupa.

Rietavas Vietējās rīcības grupa tika reģistrēta 2015. gadā. 31. jūlijā. Vietējā rīcības grupa sastāv no 3 nozaru pārstāvjiem: sabiedrisko organizāciju un / vai vietējo nevalstisko organizāciju pārstāvjiem, uzņēmējdarbības un / vai saistīto uzņēmumu pārstāvjiem un valdības (pašvaldības padomes) pārstāvjiem. Rietavas Vietējās rīcības grupa tieši īsteno Telšu reģiona integrētās teritorijas attīstības programmā paredzētos uzdevumus noteikto mērķu sasniegšanai, izmantojot sekojošas aktivitātes:

Lai veicinātu mazā, sabiedriskā un sociālā biznesa izveidi un attīstību Rietavas novadā:

- Sniedz atbalstu valsts iestāžu, privātā biznesa un vietējo kopienu sadarbībai, izstrādājot funkcionējošus sociālos un sabiedriskos uzņēmējdarbības modeļus, pakalpojumus un klasteru veidošanos;
- Palīdz attīstīt Rietavas pilsētas iedzīvotāju kompetences biznesa veidošanā, ieviešanā un tālākattīstībā;
- Sniedz atbalstu mazu uzņēmumu dibināšanai tūrisma pakalpojumu jomā;
- Sadarbībā ar VRG Rietavas iniciatīvām attīstīt iestāžu un organizāciju sadarbības tīklu, kas darbojas tūrisma pakalpojumu jomā, lai veicinātu iedzīvotāju iesaistīšanos tūrisma nozarē.

Lai veicinātu radošas un novatoriskas partnerattiecības starp vietējām kopienām, NVO, budžeta iestādēm, uzņēmējdarbību, zinātņu un kultūru, un lai veicinātu sociālo integrāciju, Rietavas Vietējās rīcības grupa:

- Organizē aktivitātes, kas ar kultūras un mākslas līdzekļiem veicina pilsētas iedzīvotāju sociālo integrāciju, radošumu un nodarbinātību;
- Veicina sabiedriskās infrastruktūras, kas izveidota un attīstīta sabiedrības un biznesa vajadzībām, efektīvu izmantošanu;
- Organizē kultūras un citus pasākumus;
- Attīsta sociālo un sabiedrisko biznesu, īpaši masu kultūras un izklaides pasākumu piesaistē pilsētai;
- Veicina uzņēmējdarbības attīstību un darba vietu radīšanu, risinot bezdarba un citas sociālās problēmas.

5. Jaunu komersantu veidošanās un attīstības iespēju novērtējums Teritorijā

Pētījuma izstrādātāju piedāvātā uzņēmējdarbības vides definīcija ir cieši saistīta ar vairākām, nozīmīgām īpatnībām, kuras vajadzētu ņemt vērā ikvienam, kas nav apmierināts ar esošo uzņēmējdarbības vidi un vēlas tajā izdarīt tādas izmaiņas, kas lielākā mērā atbilstu ieinteresēto pušu interesēm. Uzņēmējdarbības veidošanās un attīstības procesu nozīmīgākās īpatnības ir šādas:

- uzņēmējdarbības vides veidošanā nepiedalās tikai un vienīgi valsts un/vai pašvaldības institūcijas un politiķi, bet visas ieinteresētās puses – mājsaimniecības, uzņēmēji jeb komersanti, valsts un pašvaldības iestādes, sabiedriskās organizācijas un vietējie iedzīvotāji;
- svarīgi apzināties, ka uzņēmējdarbības vide ir sociāli ekonomiskā sistēma, kura sastāv no šādiem elementiem jeb apakšsistēmām: - pārvaldības apakšsistēma; - ekonomiskā apakšsistēma; - sociālā apakšsistēma; - tehniskā un zinātnes apakšsistēma; - ekoloģiskā apakšsistēma.
- vienas valsts, reģiona un pašvaldības ietvaros uzņēmējdarbības vide nav viendabīgs veidojums, tajā var būt atšķirības, kuras veidojas, ņemot vērā ieinteresēto pušu viedokli, konkrētas vietas ģeogrāfiski dabiskos apstākļus, kā arī citu faktoru ietekmi;
- katra novada uzņēmējdarbības iekļaujas reģiona uzņēmējdarbības vidē, bet reģionu uzņēmējdarbības vide veido valsts uzņēmējdarbības vidi, tāpēc valsts, reģionu un novadu pārvaldes institūcijām ir savs kompetences līmenis un savas iespējas ietekmēt uzņēmējdarbības vidi;

- katras valsts, reģiona un pašvaldības uzņēmējdarbības videi ir savs attīstības mērķis, bet novada uzņēmējdarbības vides attīstības mērķis nevar būt pretrunā ar reģiona uzņēmējdarbības vides attīstības mērķi, un reģiona uzņēmējdarbības vides attīstības mērķim jābūt harmonijā ar valsts uzņēmējdarbības vides attīstības mērķi.

Augstāk tiek uzskaitītas tikai nozīmīgākās uzņēmējdarbības vides īpatnības, ar kurām jāreķinās uzņēmējdarbības vides veidotājiem Saldus, Talsu un Rietavas novados, kā arī citām valsts un pašvaldības institūcijām.

Lai būtu iespējams veikt jaunu saimniecisko darbību veicēju (komersantu u.c.) veidošanās un attīstības iespēju novērtēšana Teritorijā, īpaši mazapdzīvotās teritorijās, ir nepieciešams veikt SVID analīzi, izdalot katru teritoriju atsevišķi.

5.1. SVID Talsu novads⁴⁰

Stiprās puses

- Liela mēroga uzņēmumi, stipras zemnieku un zvejnieku saimniecības.
- Partnerības teritorijā labi attīstītas dažādas tautsaimniecības nozares:
 - lauksaimniecība (īpaši piensaimniecība, graudkopība),
 - lauksaimniecības produkcijas pirmapstrāde un pārtikas ražošana;
 - zivsaimniecība,
 - mežizstrāde,
 - kokapstrāde,
 - būvmateriālu ieguve un ražošana,
 - ceļu būvniecība.
- Attīstīti tūrisma pakalpojumi (lauku tūrisms, aktīvās atpūtas piedāvājumi, apskates objekti, piekrastes tūrisms, amatniecība).
- Lielākajā daļā teritorijas ir novērojams darbavietu pārsvars privātajā sektorā pār publisko sektoru.
- Augsts pašnodarbināto īpatsvars.
- Talsu novadu šķērso starptautiski nozīmīgs autoceļš A10/E22 un dzelzceļš.
- Nelieli attālumi līdz Ventspils un Rīgas ostām, Mērsraga un Rojas pašvaldībās esošām mazām ostas.

⁴⁰ - Talsu rajona partnerība. SVID analīze.

- Talsu novadā ir viens no blīvākajiem ceļu tīkliem Kurzemes reģionā, kas nodrošina labas satiksmes iespējas iekšēji novadā starp 4 pilsētām un pagastu centriem, kā arī ērtu nokļūšanu uz un no blakus novadu centriem – Dundagu, Kandavu, Kuldīgu, Tukumu, Roju un Mērsragu.
- Rojas un Mērsraga novados attīstīta zivsaimniecības nozare, kas nodarbina pietiekami lielu iedzīvotāju skaitu, kā arī nodrošina ekonomisko aktivitāti piekrastes ciemos.
- Mazās ostas Rojas un Mērsraga novados.
- Rojā darbojas kuģu remonta cehs.
- Rojas novadā esošie uzņēmēji ir ļoti radoši.
- Piekrastē labi attīstīts tūrisms, pašvaldību pozitīvā attieksme pret tūrismu.
- Esošo uzņēmumu darbība, vēlme un interese attīstīties.
- Jauno cilvēku pieaugošā interese par uzņēmējdarbību visā partnerības darbības teritorijā.
- Uzņēmēju apvienošanās interešu aizstāvības grupās.
- Uzņēmēju līdzatbildība un ieinteresētība kvalificētā darba spēkā (sadarbība ar Laidzes profesionālo vidusskolu.
- Nodarbinātība ir saistīta ar esošajiem dabas resursiem. Lielākie darba devēji ir mežizstrādes, kokapstrādes, ceļu būvniecības uzņēmumi.

Vājās puses

- Novecojusi uzņēmumu ražošanas bāze, zems infrastruktūras nodrošinājums.
- Nepietiekama uzņēmējdarbībai piemērotu finanšu instrumentu pieejamība.
- Nepietiekami izglītots un kvalificēts darbaspēks.
- Dažādu jomu kvalificētu speciālistu nepietiekamība.
- Partnerības teritorijā maz piemērotu teritoriju uzņēmējdarbības uzsākšanai.
- Ceļu fonda finansējuma samazināšanās, ceļu tīkla uzturēšanas problēmas.
- Dzelzceļa attīstības palēnināšanās, nenotiek pasažieru pārvadājumi pa dzelzceļu.
- Nepietiekami attīstīta infrastruktūra mazajos piekrastes ciemos: moli, piebraucamie ceļi jūrai un ūdenstilpēm, trūkst labiekārtotu peldvietu.
- Nepietiekami attīstīti pieaugušo pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas pakalpojumi.
- Darba spēka novecošanās, īpaši lauksaimniecības nozarē.
- Darba vietu trūkums, īpaši ārpus novadu centriem.
- Zivsaimniecības nozarē novecojusi materiāli tehniskā bāze.

- Piekrastes iedzīvotāju pamatdarbība saistīta ar zivsaimniecības nozari (lielākā daļa iedzīvotāju nodarbināti zivsaimniecības uzņēmumos), kas mainoties situācijai (krīze eksporta jomā u.c.) var radīt lielu bezdarbu un no tā izrietošās sociālās problēmas..
- Piekrastes zvejnieku nelielā sadarbšanās, neesoša kopēja infrastruktūra (laivu novietnes, tīklu u.c. zvejas rīku novietnes).
- Zivsaimniecības nozares lēnā pielāgošanās jaunajiem nosacījumiem attiecībā uz zivju resursu ilgtspējīgas saglabāšanas pasākumiem, tajā skaitā apdraudēto zivju sugu, putnu un dzīvnieku aizsardzību, atsevišķu zvejas rīku lietošanas liegumu.
- Sezonalitātes raksturs tūrisma uzņēmējdarbībā.
- Uzņēmēji izvēlas nemaksāt nodokļus.

Iespējas

- Plānot un attīstīt uzņēmējdarbības uzsākšanai un esošo uzņēmumu vides sakārtošanai nepieciešamās teritorijas (ceļi, inženiertehniskās komunikācijas).
- Nodrošināt vietējiem uzņēmējiem nepieciešamās profesionālās zināšanas, izglītības programmas.
- Profesionālās karjeras piedāvājuma attīstīšana sadarbībā ar uzņēmējiem,
- Atbalstīt jauno uzņēmēju vēlmi uzsākt savu uzņēmējdarbību, radīt jaunas darba vietas partnerības teritorijā.
- Veicināt inovāciju ieviešanu un investīciju piesaisti turpmākai uzņēmējdarbības attīstībai un konkurētspējas paaugstināšanai.
- Atbalstīt Rojas novada iedzīvotāju iespēju strādāt Mērsraga ostā esošajos zivju pārstrādes uzņēmumos.
- Vecināt mazo ostu attīstību un, iespēju robežās, sadarbību ar vietējiem uzņēmējiem, un piekrastes zvejniekiem.
- Meklēt risinājumus jaunās zvejnieku paaudzes apmācībām zivsaimniecības nozares saglabāšanai.
- Jāuzlabo zivju produkcijas pārstrādes uzņēmumu materiāli tehniskā bāze.
- Jāveicina zivsaimniecības nozares uzņēmumu darbības dažādošana, lai neparedzētu apstākļu gadījumā varētu veiksmīgi pārorientēt darbību un saglabāt darba vietas.
- Jāveicina tūrisma pakalpojumu dažādošana, tādā veidā mazinot sezonālā raksturu.

Draudi

- Darbspējas vecuma iedzīvotāju un ģimeņu migrācija labāka darba meklējumos. Tā rezultātā samazinās iedzīvotāju skaits.
- Nespēja sekot informācijas un sakaru tehnoloģiju attīstībai un prasmēm tās izmantot.
- Izglītoto cilvēku aizbraukšana var pazemināt darbaspēka kvalitāti.
- Pavājinoties vietējiem uzņēmumiem, samazinās darba vietu skaits un kopējais ekonomikas līmenis.
- Arvien vairāk uzņēmēju ieiet „pelēkajā zonā”, jo pārāk lielā valsts (VID) kontrole un nodokļu politika neveicina uzņēmējdarbības attīstību.
- Konkurējošā Mērsraga osta. Pastāv draudi Rojas ostas un tajā esošo uzņēmumu ekonomiskai lejupslīdei.

5.2. SVID Saldus novads⁴¹

Stiprās puses

- Laba novada centra sasniedzamība no reģiona centriem un galvaspilsētas,
- Saldus pilsēta atrodas 100 – 120 km rādiusā no lielākajām reģiona pilsētām un galvaspilsētas, tuvu ir Lietuvas robeža
- Augsts lauksaimniecības zemju īpatsvars novadā
- Ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem ir augstāks nekā vidēji valstī, uzņēmējdarbība ir salīdzinoši labi attīstīta, pārstāvētas dažādas uzņēmējdarbības jomas
- Novadā ir dažādota un attīstīta lauksaimnieciskā ražošana, t.sk. netradicionālā lauksaimniecība. Uz tās bāzes labas vietējo uzņēmumu sadarbības rezultātā novadā ir attīstīti mazi, bet stabili pārtikas pārstrādes uzņēmumi, kas ir atpazīstami valsts mērogā
- Dabas resursu pieejamība, kas ir izejviela vietējo (novada, reģiona, valsts) uzņēmumu ražošanas procesā Plašs vietējo resursu klāsts uzņēmējdarbības attīstībai (inkubators, informācijas punkts, valsts pārvaldes institūcijas)
- Vietējo resursu – ražojošo uzņēmumu, amatnieku un radošo cilvēku iesaiste un sadarbība vienota tūrisma produkta izstrādē, veiksmīga novada tēla (zīmola) veidošana, par pamatu izvēloties raksturīgo uzņēmējdarbības vidi (Saldumu tūre)
- Novadam ir stabila un nozīmīga vieta Kurzemes reģiona struktūrā (tas ir nozīmīgs Kurzemes reģiona IKP veidotājs)

⁴¹ - Saldus novada attīstības Programma 2013. – 2020.gadam.

- Novadam ir izteikta dabas vide un lauku ainava ar laukiem un mežiem, kas nodrošina labu gaisa kvalitāti un bioloģisko daudzveidību, Saldus pilsēta ir viena no zaļākajām Latvijā
- Centralizēta un sakārtota atkritumu saimniecība
- Novadā ir plaši pieejama interešu izglītība
- Novads ir bagāts ar dažādiem kultūrvēsturiskiem objektiem, aizsargājamiem kultūras pieminekļiem. Nozīmīga loma novada pagastos ir bibliotēkām, kuras regulāri apmeklē trešdaļa iedzīvotāju
- Novadā ir divi neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta punkti – viens Saldus pilsētā un viens Ezeres pagastā, nodrošinot NMP sniegšanu labā kvalitātē
- Novada teritorijā ir 13 pagastu pārvaldes, kuras sniedz pakalpojumus 16 vietās, nodrošinot labu pašvaldības pakalpojumu pieejamību visā novada teritorijā

Vājās puses

- Nevienmērīga novada teritorijas attīstība, novadā ir pagasti ar izteiktiem attīstības ierobežojumiem (vāja sasniedzamība, maz pakalpojumu, strauja iedzīvotāju samazināšanās, pieaugoša demogrāfiskā slodze)
- Slikta novada centra sasniedzamība no novada attālākām teritorijām, kas vājina funkcionālās saites ar Saldus novada centru – Saldus pilsētu
- Slikta autoceļu kvalitāte – nozīmīga daļa no valsts autoceļiem ir avārijas stāvoklī, pārējie ceļi ir sliktā stāvoklī, izņemot autoceļu P105.
- Lai gan sabiedriskā transporta maršrutu tīkla kopgarums ir visai augsts uz reģiona kopējā fona, maršrutu un reisu skaits uz 1000 iedzīvotājiem ir viens no zemākajiem reģionā un tā kustība Saldus novadā ir lēnāka un neefektīvāka
- Darba vietu novadā ir mazāk nekā darbspējīgo iedzīvotāju, iedzīvotāji ir spiesti meklēt darbu citās pašvaldībās
- Aktuāla problēma novadā līdzīgi kā valstī ir bezdarbs, īpaši jauniešu vidū (15 – 24 gadi) un pirmspensijas vecuma iedzīvotāju vidū
- Novadā ir ierobežota ražošanas teritoriju attīstība zemās ārējo tiešo investīciju piesaistes dēļ
- Vidējais daudzdzīvokļu māju inženiertehniskais stāvoklis ir slikts, un tas sadārdzina to uzturēšanas, apsaimniekošanas un siltumapgādes izmaksas
- Vairākās novada apdzīvotajās vietās ir zema komunālo pakalpojumu pieejamība (centralizētā siltumapgāde, ūdensapgāde, kanalizācija)

- Mūzizglītības programmas Saldus novadā ir pieejamas tikai Saldus pilsētā
- Novadā trūkst pilnvērtīga ārpuskolā sabiedrisko aktivitāšu piedāvājuma bērniem un jauniešiem
- Novadā esošu kultūrvēsturisko ēku tehniskais stāvoklis ir slikts
- Pietiekami liela daļa pagastos esošie sporta infrastruktūras objekti ir apmierinošā vai sliktā stāvoklī, kas liedz pagastu iedzīvotājiem pilnvērtīgi nodarboties ar sportu
- Novadā ir ierobežotas atpūtas un izklaides iespējas

Iespējas

- Attīstīt Saldus novadu šķērsojošo dzelzceļa līniju, tās potenciālu sasniedzamības iespēju uzlabošanā ar Liepāju un galvaspilsētu Rīgu, kas šobrīd netiek izmantots
- Atjaunot dzelzceļa savienojumu starp Latviju un Lietuvu
- Turpināt novada apdzīvotu vietu ielu rekonstrukcijas darbus un labiekārtošanu, radot fiziski drošu, pieejamu un reizē pievilcīgu dzīves vidi iedzīvotājiem
- Veicināt līdzsvarotu ekonomisko attīstību novadā, attīstot ekonomiku attālākos Saldus novada pagastos, tādējādi radot arī jaunas darba vietas
- Izveidot nozīmīgus pakalpojumu centrus novada pierobežas teritorijās, piemēram Ezerē un Kalnos vai Nīgrandē, nodrošinot šo teritoriju iedzīvotājiem plašāku un vienkopus pieejamu pakalpojumu klāstu
- Izstrādāt mērķtiecīgu programmu ārējo tiešo investīciju un jaunu uzņēmumu piesaistei, tādējādi paplašinot darba tirgu novadā
- Veicināt sadarbību starp Saldus un Brocēnu novadiem uzņēmējdarbībā, stiprinot novadu konkurētspēju
- Attīstīt metālapstrādes un ieguves rūpniecības sektorus
- Turpināt attīstīt netradicionālo un bioloģisko lauksaimniecību, kas ražo produkciju ar augstāku pievienoto vērtību, tādējādi stiprinot lauksaimniecības sektoru un ekonomiku novadā
- Veicināt pārtikas nozares sadarbības iespējas reģiona ietvaros (vietējā klastera attīstība – lauksaimniecība, pārtikas pārstrāde, reģionālās augstskolas (t.sk. Lauksaimniecības universitāte))
- Attīstīt tūrisma sektoru, jo tai novadā ir liels potenciāls kultūrvēsturiskā mantojuma, dabas vides un industriālā mantojuma dēļ.
- Attīstīt nomaļās teritorijas, piedāvājot unikālus tūrisma pakalpojumus (piemēram, Zvārdes bijušās militārās teritorijas).

- Attīstīt dabas tūrisma infrastruktūru, veidojot dabas takas, skatu torņus, izstrādājot ilgtspējīgas apsaimniekošanas plānus dabas teritorijām, labiekārtot ezeru un upju krastus.
- Sadarboties ar blakus esošajiem novadiem, veidojot vienotu tūrisma piedāvājumu.
- Atjaunot novada kultūrvēsturiskos objektus, ēkas, tos veidojot par tūrisma apskates objektiem
- Popularizēt tūrisma iespējas Saldus novadā dažādos elektroniskajos medijos, sociālajās vietnēs, portālos
- Saldus novads ir nodrošināts ar visām attīstībai nepieciešamajām inženierkomunikācijām, taču vienmērīgai novada attīstībai un teritoriālo atšķirību mazināšanai nepieciešams sakārtot inženiertīklus arī attālākās novada teritorijās
- Nodot ēku apsaimniekošanu dzīvokļu īpašnieku ziņā, tādā veidā paaugstinot īpašnieku atbildības sajūtu par savu īpašumu un veicinot viņu aktīvu līdzdalību īpašuma uzturēšanā
- Turpināt ēku energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumus un palielināt atjaunojamo energoresursu izmantošanas efektivitāti izmaksu un siltumenerģijas patēriņa mazināšanai, pievilcīgas darba un dzīves vides radīšanai. Īstenot pašvaldības pilotprojektus ēku energoefektivitātes jomā.
- Efektīvāka izglītības procesa un līdzekļu pārvaldīšanas nolūkā turpināt darbu pie izglītības iestāžu reorganizācijas, ņemot vērā aktuālākās demogrāfijas tendences un domājot par tālāku izglītības iestāžu ēku funkcionālu izmantošanu. Turpināt darbu pie izglītības iestāžu materiāltehniskās bāzes uzlabošanas un attīstības atbilstoši mūsdienu prasībām un pedagogu tālākizglītībai
- Veidot Saldus Profesionālās vidusskolu izglītības programmas atbilstoši reģiona darba tirgus prasībām, nodrošinot tālākizglītības un pārkvalifikācijas iespējas atbilstoši vietējo uzņēmēju pieprasījumam
- Atjaunot sporta infrastruktūras objektus vietās, kur tie nav apmierinošā stāvoklī, veidot atpūtas laukumus dzīvojamo māju teritorijās
- Pašvaldībai iesaistīties komersantu un komercdarbības atbalsta institūciju sadarbības tīklu attīstības veicināšanā, paaugstinot novada komersantu konkurētspēju. Veicināt starptautisko sadarbību uzņēmējdarbības attīstības jautājumos
- Pašvaldībai piedalīties vietējās sabiedrības pašiniciatīvu veicināšanā

Draudi

- Izglītojamo skaits ir krasi samazinājies, tādēļ nākotnē ir apdraudēta vairāku izglītības iestāžu pastāvēšana, jo izglītības process dažādos izglītības posmos kļūst dārgs un neefektīvs
- Liela daļa veselības pakalpojumu pieejami tikai novada centrā – Saldus pilsētā, reģiona daudzprofilu slimnīca novadā nav pieejama un no attālākām novada teritorijām sabiedriskā transporta dēļ tā nav sasniedzama stundas laikā, kas rada draudus iedzīvotāju veselības stāvokļa pasliktināšanai un turpmākai iedzīvotāju emigrācijai no lauku teritorijām
- Ņemot vērā vēl aizvien augstos bezdarba rādītājus, iespējama dažādu sociālu problēmu saasināšanās
- Novadā līdzīgi kā valstī novērojama iedzīvotāju sociālā noslāņošanās, izraisot negācijas iedzīvotāju vidū
- Publiskā finansējuma samazināšanās (Eiropas struktūrfondu un pašvaldības budžeta), var samazināt novada attīstības tempu, kavēt iecerētu attīstības projektu īstenošanu
- Daļa novada un apkārtējo novadu ražošanas uzņēmumi, radot piesārņojumu, rada vides kvalitātes draudus, var negatīvi ietekmēt lauku tūrisma attīstību un iedzīvotāju veselību

5.3. SVID Rietavas reģions⁴²

Stiprās puses

- Aizvien lielāks piegādātā un realizētā ūdens daudzums
- Tiek izstrādāti ūdensapgādes un notekūdeņu pārvaldības tīkli. Tiek īstenoti investīciju projekti centralizētajā siltumapgādē, Attīstīts cauruļvadu tīkls
- Augsnes ceļu īpatsvars ir mazāks nekā valstī un novadā
- Lielāks vieglo automašīnu skaits (uz 1000 iedzīvotājiem) nekā apgabals un valsts
- Labi attīstīta komunikācija ar kaimiņu pašvaldībām, Klaipēdas jūras ostu un valsts galvaspilsētu Viļņu
- Ievērojams mājsaimniecību īpatsvars novadā ar datoru un piekļuvi internetam
- Ir ieviesta e-demokrātija un tiek attīstīti citi elektroniskie pakalpojumi
- Darbojas centralizēta sadzīves atkritumu savākšanas un otrreizējo izejvielu šķirošanas sistēma. Palielinās šķiroto atkritumu īpatsvars
- Mazāks noziedzības līmenis valstī un apgabalā (uz 100 000)
- Samazinās ceļu satiksmes negadījumu skaits

⁴² - RIETAVO SAVIVALDYBĒS STRATEGINIS PLĒTROS PLANAS IKI 2020 METŪ

- Liels skaits aktīvo NVO. Aktīvās vietējās rīcības grupas. Jaunatnes politika tiek aktīvi īstenota. Esošās nevalstiskās sporta organizācijas - sporta klubi.
- Pietiekams kultūras iestāžu tīkls. Arvien lielāks Rietavas Oginskušu kultūrvēstures muzeja apmeklētāju skaits Rietumu Lietuvas muižu kultūras asociācija tika nodibināta kultūras tūrisma attīstībai
- Samazināts sociālo pabalstu saņēmēju skaits un izdevumi par sociālajiem pabalstiem
- Bērnu skaita samazināšanās (0–17 gadi), kas pirmo reizi atzīti par invalīdiem
- Ir izstrādāti un pieejami primārā līmeņa personīgās veselības aprūpes pakalpojumi
- Novadu pašvaldībās nesen diagnosticēto bērnu un pieaugušo slimību rādītāji ir vieni no zemākajiem
- Pieaug bērnu skaits pirmsskolas un / vai pirmsskolas izglītībā
- Augsta pedagogu kvalifikācija
- Labas vispārīzglītojošās ēkas
- Notiek profesionālās augstākās izglītības studijas
- Tūrisma attīstībai piemēroti pievilcīgi kultūras un dabas resursi. Īpašs kultūras mantojuma objekts - Rietavas muižas sēta. Populārs dabas mantojuma objekts - Lopaičių pilskalns un tā apkārtnē
- Palielināts uzbūvēto dzīvojamo un nedzīvojamo ēku skaits. Pieaugošs dzīvojamais fonds. Lietderīgā grīdas platība uz vienu iedzīvotāju ir lielāka nekā valstī un novadā
- Lielāks nekā valsts un apgabala mežu klājums. Liela aramzemes daļa lauksaimniecības zemes struktūrā. Vienas saimniecības vidējais lielums, līdzīgs valsts vidējam. Liela lopkopības daļa lauksaimnieciskās ražošanas kopējā struktūrā.
- Liela daļa darbaspējīgā vecuma iedzīvotāju. Pensijas vecuma iedzīvotāju skaita samazināšanās. Reģistrēto bezdarbnieku skaita samazināšanās. Novadu pašvaldībās samazinās un ir zemākais bezdarba līmenis

Vājās puses

- Iedzīvotāju skaita samazināšanās. Bērnu skaita samazināšanās. Lielāks nekā valsts un apgabalu demogrāfiskais novecošanās līmenis. Strauji pazeminās dzimstība. Pieaugošās emigrācijas plūsmas
- Zema vidējā alga.

- Materiālo un ārvalstu tiešo investīciju plūsmas ir ievērojami zemākas par vidējiem rādītājiem valstī un novados
- Mazattīstīts mazumtirdzniecības tīkls
- Zemāks uzņēmējdarbības līmenis nekā valstī un novadā
- Dominējošais mikrouzņēmums, kas ir jutīgs pret ekonomiskajām izmaiņām
- Bruto lauksaimniecības produkcijas samazināšanās
- Mazākais un mazākais būvniecības uzņēmumu un uzņēmumu skaits novadā. Samazinājies būvdarbu apjoms
- Zems atpūtas zonu potenciāls
- Nav sabiedriskā tūrisma un informācijas sistēmas
- Neliels izmitināšanas un ēdināšanas iestāžu skaits un apmeklētāju skaits. Neliels ārvalstu tūristu procents
- Samazinās skolēnu un skolotāju skaits vispārējās izglītības skolās. Nesen palielinājies to skolnieku skaits, kuriem nav pamatizglītības
- Zemāki veselības aprūpes resursi nekā vidēji valstī. Iedzīvotāju vizītes pie ārstiem ir biežākas nekā valstī. Augstāks mirstības līmenis no asinsrites sistēmas slimībām (uz 100 000 iedzīvotāju) nekā valstī un novadā
- Nepietiekams ambulatoro sociālo pakalpojumu piedāvājums vecāka gadagājuma cilvēkiem un vecāka gadagājuma cilvēkiem, invalīdiem, vardarbības ģimenē upuriem
- Arvien lielāks sociālā riska ģimeņu un viņu bērnu skaits. Pieaugošais sociālo pakalpojumu saņēmēju skaits mājās. Strauji pieaug cilvēku skaits darbaspējīgā vecumā, kas pirmo reizi ir invalīdi
- Nepietiekama sporta infrastruktūra, nav sporta skolas. Zema dalība sporta pasākumos
- Trūkst sadarbības starp NVO un to partneriem. Līdzekļu trūkums NVO darbības attīstībai
- Trūkst nodarbinātības formu sievietēm, jaunām ģimenēm, brīvā laika pavadīšanas iespējām
- Palielinās emisijas no stacionāriem avotiem
- Pašvaldībā nav autoostas
- Slikts esošo ceļu un ielu stāvoklis. Pastaigu un veloceliņu trūkums, to integritāte netiek garantēta
- Palielinās ūdens savākšanas zaudējumi. Samazinās likvidēto negadījumu skaits ūdens apgādē un notekūdeņu savākšanā. Samazinās saražotā un realizētā siltuma daudzums

Iespējas

- Mācību, darba un dzīves apstākļu uzlabošana, lai samazinātu emigrāciju. Auglības veicināšana
- Aktīvu informācijas un mārketinga pasākumu piemērošana vietējo un ārvalstu investoru piesaistīšanai
- Pastiprināts atbalsts mazā un vidējā biznesa attīstībai
- Pašvaldību klasificē kā teritoriju ar augstu lauksaimniecības potenciālu. Lauksaimniecības modernizācija. Bioloģisko lauksaimniecības produktu ražošana un tirdzniecība. Mežsaimniecības nozares attīstība
- Būvniecības nozares attīstība ar pieaugošiem daudzdzīvokļu māju atjaunošanas un citu investīciju projektu apjomiem
- Neizmantotu sabiedrisko ēku pielāgošana iedzīvotāju un uzņēmumu vajadzībām
- Informācijas par pašvaldībā sniegtajiem tūrisma pakalpojumiem palielināšana un izplatīšana. Tūrisma infrastruktūras atjaunošana un attīstība. Piesaistot lielākas tūristu plūsmas, racionāli izmantojot pieejamos atpūtas un kultūras resursus. Rietavas pilsētas kā atpūtas pakalpojumu centra attīstība
- Izglītības iestāžu modernizācija, tehniskās bāzes atjaunošana, mācību vides kvalitātes uzlabošana
- Jaunu, kvalificētu skolotāju piesaiste pašvaldībai. Neformālās izglītības pieejamības uzlabošana
- Jaunu medicīnas speciālistu piesaistīšana pašvaldībai
- Veselīga dzīvesveida popularizēšana iedzīvotāju vidū. Labāka pieejamo resursu izmantošana sabiedrības veselības informācijas pārvaldības instrumentu izstrādei un ieviešanai. Dalības veicināšana veselības profilakses programmās
- Palielināt sociālo pakalpojumu piedāvājumu un daudzveidību un attīstīt infrastruktūru. Mājas palīdzības pakalpojumu attīstība. Brīvprātīgu darbību attīstība sociālā nodrošinājuma jomā
- Profilakses programmu izpilde un izstrāde dažādu atkarību mazināšanai
- Finansējuma nodrošināšana kultūras centra darbības attīstībai, amatiermākslas kolektīvu vadītāju paaugstināšanai amatā. Plašāks kultūras pasākumu un kultūras pakalpojumu klāsts iedzīvotājiem
- Fizisko aktivitāšu un veselīga dzīvesveida iniciatīvu veicināšana. Sabiedrības sporta infrastruktūras attīstība
- Vietējo rīcības grupu projekti
- Atvērtu jauniešu centru, atvērtu jauniešu telpu izveide. Bērnu un jauniešu nodarbinātības palielināšana
- Kopienā balstītas savstarpējas drošības, sadarbības iniciatīvu veicināšana

- Piesārņojuma samazināšana, palielinot mazāk piesārņojošu enerģijas avotu izmantošanu un atkritumu apsaimniekošanu. Vides izglītības vadīšana efektīvai atkritumu šķirošanai un dabiskās vides aizsardzībai
- Tiek īstenoti informācijas tehnoloģiju attīstības projekti
- Transporta tīkla attīstība, ceļu infrastruktūras uzlabošana un ceļu satiksmes drošības uzlabošana. Gājēju un veloceliņu tīkla attīstība, esošo celiņu stāvokļa uzlabošana
- Energoefektīvu transporta līdzekļu izmantošanas veicināšana un nodrošināšana
- Nolietotu elektroenerģijas sadales tīklu modernizācija
- Arvien lielāks abonentu skaits centralizētajām ūdens apgādes un kanalizācijas sistēmām

Draudi

- Iedzīvotāju pasīva pieslēgšana jauniem ūdens un notekūdeņu tīkliem
- Siltuma zudumu pieaugums siltumapgādes tīklos
- Notekūdeņu attīrīšana neatbilst noteiktajām normām
- Negadījumu skaita pasliktināšanās ceļu un ielu stāvokļa pasliktināšanās dēļ
- Palielināta IT darba slodze notiekošo projektu dēļ
- Palielinās gaisa piesārņojums pieaugošās automašīnu satiksmes un citu piesārņojuma faktoru dēļ. Nepietiekama atkritumu izmantošana infrastruktūras trūkuma dēļ
- Palielinās noziedzības līmenis sliktās ekonomiskās situācijas dēļ, palielinās sociālā riska cilvēku skaits. Nepietiekama, nepietiekami attīstīta sabiedriskās drošības sistēmas infrastruktūra, cilvēkresursu trūkums
- Jauniešu skaita samazināšanās pašvaldībā
- Esošās sporta infrastruktūras pasliktināšanās
- Iedzīvotāju kultūras aktivitātes samazināšanās. Nepietiekams kultūras iestāžu un kultūras nozares finansējums
- Pieaugošās sociālās aizsardzības vajadzības un izmaksas sabiedrības novecošanās dēļ
- Nepietiekams dažām mērķa grupām sniegto sociālo pakalpojumu klāsts un pieaugošā sociālā atstumtība. Palielinās to cilvēku skaits, kuriem ir dažādas atkarības
- Pieaugošais veselības aprūpes pieprasījums un izmaksas novecojošās sabiedrības dēļ. Iedzīvotāju veselības pasliktināšanās zemas fiziskās aktivitātes dēļ. Kvalificētu veselības aprūpes speciālistu "aizplūšana" uz citām valsts teritorijām
- Skolotāju darba slodzes samazināšana. Motivētu jauno pedagogu trūkums

- Palielinās konkurence ar citiem tūrisma centriem valstī. . Nelielas investīcijas tūrisma attīstībā. Sezonalitātes ietekme uz tūrisma nozares attīstību
- Iedzīvotāju skaita samazināšanās dēļ samazinās pieprasījums pēc dzīvojamām un nedzīvojamām ēkām. Dzīvokļu īpašnieku pasivitāte daudzdzīvokļu māju atjaunošanā (modernizācijā)
- Samazinās lauksaimnieku skaits. Lauksaimniecības ražotāju konkurētspējas zaudēšana, nespējot pielāgoties mainīgajiem tirgus apstākļiem. Zema augsnes auglības samazināšanās, kas noved pie zemas ražības
- Investīciju potenciāls nav pilnībā izmantots. Pieaugošās ekonomiskās atšķirības starp Rietavas pašvaldību un valsti. Zema iedzīvotāju pirktspēja. Turpinājās emigrācija sarežģīto ekonomisko apstākļu dēļ
- Nepietiekamas algas, kas atpaliek no valstu un novadu vidējiem rādītājiem, palielinās emigrācijas plūsmas.

5.4. SVID analīzes kopsavilkums TOWS

SVID analīzē izmantojamās matricas tika iegūtas izpētot pētījumā iekļauto novadu stratēģiskās attīstības dokumentus. Tanī pat laikā - SVID analīzes matrica nav gala rezultāts. Tas ir tikai instruments, lai varētu veikt analīzi. Konkrētajā gadījumā, ņemot vērā apstākli, ka analīzes rezultātam jāpalīdz identificēt iespējas Teritorijā izveidot jaunas uzņēmējdarbības vienības, tika pieņemts lēmums veikt analīzi saskaņā ar TOWS pieejas – SO, jeb “uzbrūkošo” stratēģiju. Analīzes kopsavilkums apskatāms tabulā Nr. 20 “SVID analīzes kopsavilkums”, kur ar “S” apzīmētas pašvaldību identificētās stiprās puses, bet ar “I” – pašvaldību identificētās iespējas, neizpildītās tabulas šūnas nozīmē, ka konkrētās teritorijas SVID analīzē, šāds lielums nav bijis atzīmēts.

Tabula Nr. 20. SVID analīzes kopsavilkums

Stiprās puses		Talsu novads	Saldus novads	Rietavas novads	Iespējas
Liela mēroga uzņēmumi, zemnieku un zvejnieku saimniecības.	mēroga stipras zvejnieku saimniecības.	SI			Atbalstīt Rojas novada iedzīvotāju iespēju strādāt Mērsraga ostā esošajos zivju pārstrādes uzņēmumos
Partnerības teritorijā labi attīstītas tautsaimniecības nozares, netradicionālā lauksaimniecība. Uz tās	dažādas t.sk.	SI	SI	S	Turpināt attīstīt netradicionālo un bioloģisko lauksaimniecību, kas ražo produkciju ar augstāku pievienoto

Stiprās puses	Talsu novads	Saldus novads	Rietavas novads	Iespējas
bāzes labas vietējo uzņēmumu sadarbības rezultātā novadā ir attīstīti mazi, bet stabili pārtikas pārstrādes uzņēmumi, kas ir atpazīstami valsts mērogā				vērtību, tādējādi stiprinot lauksaimniecības sektoru un ekonomiku novadā Veicināt pārtikas nozares sadarbības iespējas reģiona ietvaros
Attīstīti tūrisma pakalpojumi Novadi ir bagāti ar dažādiem kultūrvēsturiskiem objektiem, aizsargājamiem kultūras pieminekļiem Nozīmīga loma novada pagastos ir bibliotēkām, kuras regulāri apmeklē trešdaļa iedzīvotāju Piekrastē labi attīstīts tūrisms, pašvaldību pozitīvā attieksme pret tūrismu. Pietiekams kultūras iestāžu tīkls.	SI	SI	SI	Jāveicina tūrisma pakalpojumu dažādošana, tādā veidā mazinot sezonālās raksturu Attīstīt tūrisma sektoru, jo tai novadā ir liels potenciāls kultūrvēsturiskā mantojuma, dabas vides un industriālā mantojuma dēļ Attīstīt nomaļās teritorijas, piedāvājot unikālus tūrisma pakalpojumus Atjaunot novada kultūrvēsturiskos objektus, ēkas, tos veidojot par tūrisma apskates objektiem. Informācijas par pašvaldībā sniegtajiem tūrisma pakalpojumiem palielināšana un izplatīšana.
Lielākajā daļā teritorijas ir novērojams darbavietu pārsvars privātajā sektorā pār publisko sektoru	S			
Augsts pašnodarbināto īpatsvars.	S		S	Pastiprināts atbalsts mazā un vidējā biznesa attīstībai
Talsu novadu šķērso starptautiski nozīmīgs	S			

Stiprās puses	Talsu novads	Saldus novads	Rietavas novads	Iespējas
autoceļš A10/E22 un dzelzceļš.				
Nelieli attālumi līdz Ventspils un Rīgas ostām, Mērsraga un Rojas pašvaldībās esošām mazām ostas.	S			
Talsu novadā ir viens no blīvākajiem ceļu tīkliem Kurzemes reģionā, kas nodrošina labas satiksmes iespējas iekšēji novadā starp 4 pilsētām un pagastu centriem, kā arī ērtu nokļūšanu uz un no blakus novadu centriem	S			
Rojas un Mērsraga novados attīstīta zivsaimniecības nozare, kas nodarbina pietiekami lielu iedzīvotāju skaitu, kā arī nodrošina ekonomisko aktivitāti piekrastes ciemos.	SI			Jāveicina zivsaimniecības nozares uzņēmumu darbības dažādošana, lai neparedzētu apstākļu gadījumā varētu veiksmīgi pārorientēt darbību un saglabāt darba vietas
Mazās ostas Rojas un Mērsraga novados.	SI			Vecināt mazo ostu attīstību un, iespēju robežās, sadarbību ar vietējiem uzņēmējiem, un piekrastes zvejniekiem.
Rojā darbojas kuģu remonta cehs.	S			
Rojas novadā esošie uzņēmēji ir ļoti radoši.	SI			Nodrošināt vietējiem uzņēmējiem nepieciešamās profesionālās zināšanas, izglītības programmas
Esošo uzņēmumu darbība, vēlme un interese attīstīties.	SI		S	Plānot un attīstīt uzņēmējdarbības uzsākšanai un esošo uzņēmumu vides

Stiprās puses	Talsu novads	Saldus novads	Rietavas novads	Iespējas
				sakārtošanai nepieciešamās teritorijas (ceļi, inženiertehniskās komunikācijas) Būvniecības nozares attīstība ar pieaugošiem daudzdzīvokļu māju atjaunošanas un citu investīciju projektu apjomiem Neizmantotu sabiedrisko ēku pielāgošana iedzīvotāju un uzņēmumu vajadzībām Nolietotu elektroenerģijas sadales tīklu modernizācija
Jauno cilvēku pieaugošā interese par uzņēmējdarbību visā partnerības darbības teritorijā. Novadā ir plaši pieejama interešu izglītība	SI	S	S	Atbalstīt jauno uzņēmēju vēlmi uzsākt savu uzņēmējdarbību, radīt jaunas darba vietas partnerības teritorijā Izglītības iestāžu modernizācija, tehniskās bāzes atjaunošana, mācību vides kvalitātes uzlabošana Jaunu, kvalificētu skolotāju piesaiste pašvaldībai. Neformālās izglītības pieejamības uzlabošana
Uzņēmēju apvienošanās interešu aizstāvības grupās.	S	S	I	Pašvaldībai iesaistīties komersantu un komercdarbības atbalsta institūciju sadarbības tīklu attīstības veicināšanā, paaugstinot novada komersantu konkurētspēju. Veicināt starptautisko sadarbību

Stiprās puses	Talsu novads	Saldus novads	Rietavas novads	Iespējas
Uzņēmēju līdzatbildība un ieinteresētība kvalificētā darba spēkā	SI	S		uzņēmējdarbības attīstības jautājumos Profesionālās karjeras piedāvājuma attīstīšana sadarbībā ar uzņēmējiem Veidot profesionālo skolu izglītības programmas atbilstoši reģiona darba tirgus prasībām, nodrošinot tālākizglītības un pārkvalifikācijas iespējas atbilstoši vietējo uzņēmēju pieprasījumam
Nodarbinātība ir saistīta ar esošajiem dabas resursiem. Lielākie darba devēji ir mežizstrādes, kokapstrādes, ceļu būvniecības uzņēmumi Dabas resursu pieejamība, kas ir izejviela vietējo (novada, reģiona, valsts) uzņēmumu ražošanas procesā. Plašs vietējo resursu klāsts uzņēmējdarbības attīstībai (inkubators, informācijas punkts, valsts pārvaldes institūcijas)	SI	SI		Veicināt inovāciju ieviešanu un investīciju piesaisti turpmākai uzņēmējdarbības attīstībai un konkurētspējas paaugstināšanai Attīstīt metālapstrādes un ieguves rūpniecības sektorus
Labā novada centra sasniedzamība no reģiona centriem un galvaspilsētas Lielāks vieglo automašīnu skaits (uz 1000 iedzīvotājiem) nekā apgabals un valsts		S	SI	Transporta tīkla attīstība, ceļu infrastruktūras uzlabošana un ceļu satiksmes drošības uzlabošana. Gājēju un velosipēdu tīkla attīstība, esošo celiņu stāvokļa uzlabošana

Stiprās puses	Talsu novads	Saldus novads	Rietavas novads	Iespējas
Labi attīstīta komunikācija ar kaimiņu pašvaldībām.				Energoefektīvu transporta līdzekļu izmantošanas veicināšana un nodrošināšana
Saldus pilsēta atrodas 100 – 120 km rādiusā no lielākajām reģiona pilsētām un galvaspilsētas, tuvu ir Lietuvas robeža		SI		Attīstīt Saldus novadu šķērsojošo dzelzceļa līniju, tās potenciālu sasniedzamības iespēju uzlabošanā ar Liepāju un galvaspilsētu Rīgu, kas šobrīd netiek izmantots Atjaunot dzelzceļa savienojumu starp Latviju un Lietuvu
Augsts lauksaimniecības zemju īpatsvars novadā Lielāks nekā valsts un apgabala mežu klājums. Liela aramzemes daļa lauksaimniecības zemes struktūrā. Vienas saimniecības vidējais lielums, līdzīgs valsts vidējam. Liela lopkopības daļa lauksaimnieciskās ražošanas kopējā struktūrā		S	SI	Pašvaldību klasificē kā teritoriju ar augstu lauksaimniecības potenciālu. Lauksaimniecības modernizācija. Bioloģisko lauksaimniecības produktu ražošana un tirdzniecība. Mežsaimniecības nozares attīstība
Ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem ir augstāks nekā vidēji valstī, uzņēmējdarbība ir salīdzinoši labi attīstīta, pārstāvētas dažādas uzņēmējdarbības jomas		SI		Izstrādāt mērķtiecīgu programmu ārējo tiešo investīciju un jaunu uzņēmumu piesaistei, tādejādi paplašinot darba tirgu novadā
Vietējo resursu – ražojošo uzņēmumu, amatnieku un radošo cilvēku iesaiste un sadarbība vienota tūrisma produkta izstrādē, veiksmīga novada tēla (zīmola)		SI		Pašvaldībai piedalīties vietējās sabiedrības pašiniciatīvu veicināšanā. Veicināt pārtikas nozares sadarbības iespējas reģiona ietvaros (vietējā klastera attīstība –

Stiprās puses	Talsu novads	Saldus novads	Rietavas novads	Iespējas
veidošana, par pamatu izvēloties raksturīgo uzņēmējdarbības vidi (Saldumu tūre)				lauksaimniecība, pārtikas pārstrāde, reģionālās augstskolas (t.sk. Lauksaimniecības universitāte))
Novadam ir stabila un nozīmīga vieta Kurzemes reģiona struktūrā (tas ir nozīmīgs Kurzemes reģiona IKP veidotājs)		SI		Veicināt sadarbību starp Saldus un Brocēnu novadiem uzņēmējdarbībā, stiprinot novadu konkurētspēju
Novadam ir izteikta dabas vide un lauku ainava ar laukiem un mežiem, kas nodrošina labu gaisa kvalitāti un bioloģisko daudzveidību, Saldus pilsēta ir viena no zaļākajām Latvijā		SI		Turpināt novada apdzīvotu vietu ielu rekonstrukcijas darbus un labiekārtošanu, radot fiziski drošu, pieejamu un reizē pievilcīgu dzīves vidi iedzīvotājiem
Centralizēta un sakārtota atkritumu saimniecība Darbojas centralizēta sadzīves atkritumu savākšanas un otreizējo izejvielu šķirošanas sistēma. Palielinās šķiroto atkritumu īpatsvars		S	SI	Piesārņojuma samazināšana, palielinot mazāk piesārņojošu enerģijas avotu izmantošanu un atkritumu apsaimniekošanu. Vides izglītības vadīšana efektīvai atkritumu šķirošanai un dabiskās vides aizsardzībai
Novadā ir divi neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta punkti – viens Saldus pilsētā un viens Ezeres pagastā, nodrošinot NMP sniegšanu labā kvalitātē		SI		Izveidot nozīmīgus pakalpojumu centrus novada pierobežas teritorijās, piemēram Ezerē un Kalnos vai Nīgrandē, nodrošinot šo teritoriju iedzīvotājiem plašāku un vienkopus pieejamu pakalpojumu klāstu
Novada teritorijā ir 13 pagastu pārvaldes, kuras sniedz pakalpojumus 16 vietās, nodrošinot labu		SI		Veicināt līdzsvarotu ekonomisko attīstību novadā, attīstot ekonomiku attālākos

Stiprās puses	Talsu novads	Saldus novads	Rietavas novads	Iespējas
pašvaldības pakalpojumu pieejamību visā novada teritorijā				Saldus novada pagastos, tādējādi radot arī jaunas darba vietas
Tiek izstrādāti ūdensapgādes un notekūdeņu pārvaldības tīkli. Tiek īstenoti investīciju projekti centralizētajā siltumapgādē, Attīstīts cauruļvadu tīkls		S	SI	Novads ir nodrošināts ar visām attīstībai nepieciešamajām inženierkomunikācijām, taču vienmērīgai novada attīstībai un teritoriālo atšķirību mazināšanai nepieciešams sakārtot inženiertīklus arī attālākās novada teritorijās Arvien lielāks abonētu skaits centralizētajām ūdens apgādes un kanalizācijas sistēmām
Ievērojams mājsaimniecību īpatsvars novadā ar datoru un piekļuvi internetam Ir ieviesta e-demokrātija un tiek attīstīti citi elektroniskie pakalpojumi			SI	Tiek īstenoti informācijas tehnoloģiju attīstības projekti
Mazāks noziedzības līmenis valstī un apgabalā (uz 100 000) Samazinās ceļu satiksmes negadījumu skaits			SI	Profilakses programmu izpilde un izstrāde dažādu atkarību mazināšanai Kopienā balstītas savstarpējas drošības, sadarbības iniciatīvu veicināšana
Samazināts sociālo pabalstu saņēmēju skaits un izdevumi par sociālajiem pabalstiem Bērnu skaita samazināšanās (0–17 gadi), kas pirmo reizi atzīti par invalīdiem			SI	Palielināt sociālo pakalpojumu piedāvājumu un daudzveidību un attīstīt infrastruktūru. Mājas palīdzības pakalpojumu attīstība. Brīvprātīgu darbību attīstība sociālā nodrošinājuma jomā

Stiprās puses	Talsu novads	Saldus novads	Rietavas novads	Iespējas
Novadu pašvaldībās nesen diagnosticēto bērnu un pieaugušo slimību rādītāji ir vieni no zemākajiem				
Liels skaits aktīvo NVO. Aktīvās vietējās rīcības grupas. Jaunatnes politika tiek aktīvi īstenota. Esošās nevalstiskās sporta organizācijas - sporta klubi		S	SI	Atjaunot sporta infrastruktūras objektus vietās, kur tie nav apmierinošā stāvoklī, veidot atpūtas laukumus dzīvojamo māju teritorijās Vietējo rīcības grupu projekti Fizisko aktivitāšu un veselīga dzīvesveida iniciatīvu veicināšana. Veselīga dzīvesveida popularizēšana iedzīvotāju vidū. Atvērtu jauniešu centru, atvērtu jauniešu telpu izveide.
Ir izstrādāti un pieejami primārā līmeņa personīgās veselības aprūpes pakalpojumi			SI	Jaunu medicīnas speciālistu piesaistīšana pašvaldībai
Pieaug bērnu skaits pirmsskolas un / vai pirmsskolas izglītībā Augsta pedagoģu kvalifikācija Labas vispārīzglītojošās ēkas Notiek profesionālās augstākās izglītības studijas		S	S	Efektīvāka izglītības procesa un līdzekļu pārvaldīšanas nolūkā turpināt darbu pie izglītības iestāžu reorganizācijas, ņemot vērā aktuālākās demogrāfijas tendences un domājot par tālāku izglītības iestāžu ēku funkcionālu izmantošanu. Turpināt darbu pie izglītības iestāžu materiāltehniskās bāzes uzlabošanas un attīstības atbilstoši

Stiprās puses	Talsu novads	Saldus novads	Rietavas novads	Iespējas
Palielināts uzbūvēto dzīvojamo un nedzīvojamo ēku skaits. Pieaugošs dzīvojamais fonds. Lietderīgā grīdas platība uz vienu iedzīvotāju ir lielāka nekā valstī un novadā		S	S	mūsdienu prasībām un pedagogu tālākizglītībai Nodot ēku apsaimniekošanu dzīvokļu īpašnieku ziņā, tādā veidā paaugstinot īpašnieku atbildības sajūtu par savu īpašumu. Turpināt ēku energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumus un palielināt atjaunojamo energoresursu izmantošanas efektivitāti izmaksu un siltumenerģijas patēriņa mazināšanai. Īstenot pašvaldības pilotprojektus ēku energoefektivitātes jomā
Liela daļa darbspējīgā vecuma iedzīvotāju. Pensijas vecuma iedzīvotāju skaita samazināšanās. Reģistrēto bezdarbnieku skaita samazināšanās. Novadu pašvaldībās samazinās un ir zemākais bezdarba līmenis			S	

5.5. SVID analīzes kopsavilkuma secinājumi

Veicot SVID analīzi, netika ņemti vērā sociālie aspekti, kuriem uz uzņēmējdarbību ir tikai pastarpināta ietekme. Padziļināti tika analizēti tikai tie aspekti, kuriem ir tieša ietekme uz uzņēmējdarbības attīstību Teritorijā.

Visiem trīs novadiem, atrodoties Programmas teritorijā, ir raksturīgas ļoti līdzīgas stiprās un vājās puses, kā arī identificētās iespējas un draudi. Tomēr, tanī pat laikā nācās secināt, ka atzīmētās

iespējas ļāva atrast zināmas atšķirības, kas varētu kalpot kā ieteikumi tam vai citam novadam, lai veicinātu jaunu uzņēmējdarbības vienību rašanos.

1. Izteikti kopīgs visiem novadiem ir tas apstāklis, ka saskaņā ar stiprajām pusēm tās ir kvalificējas kā agrāras teritorijas. Talsu novadam klāt nāk spēcīgi attīstīta zivsaimniecība. Identificētās iespējas: “Turpināt attīstīt netradicionālo un bioloģisko lauksaimniecību, kas ražo produkciju ar augstāku pievienoto vērtību, tādējādi stiprinot lauksaimniecības sektoru un ekonomiku novadā. Veicināt pārtikas nozares sadarbības iespējas reģiona ietvaros (vietējā klastera attīstība – lauksaimniecība, pārtikas pārstrāde, reģionālās augstskolas (t.sk. Lauksaimniecības universitāte)), Aktīvu informācijas un mārketinga pasākumu piemērošana vietējo un ārvalstu investoru piesaistīšanai” ļauj izdarīt secinājumu, ka jaunās uzņēmējdarbības vienības, visdrīzāk ir vieglāk nodibināt tanī gadījumā, ja tās plāno nodarboties ar lauksaimniecības produktu pārstrādi un pārtikas ražošanu. Iespējams, kā tās varētu būt nišas produktu ražotāji. Piemēram, vīna, tējas, sukādes, medus un citu «nišas» mājražotāju produkcijas piegādātāji. Viennozīmīgi, ka ļoti svarīga būtu šo uzņēmuma dalība biedrībā “Pārtikas produktu kvalitātes klasteris”, kas veicina Latvijas Republikas pārtikas ražotāju sadarbību un nodrošina eksporta aktivitātes. Savukārt Lietuva Republikas uzņēmumiem būtu nepieciešams attīstīt šāda veida klasteri, kas nav tik daudz atkarīgs no ģeogrāfiskās atrašanās vietas, kā no ražojamā produkta veida.
2. Vēl viena identificētā stiprā puse, kas kopīga visiem novadiem ir saistība ar tūrisma pakalpojumu sniegšanu: “Attīstīti tūrisma pakalpojumi. Novads ir bagāts ar dažādiem kultūrvēsturiskiem objektiem, aizsargājamiem kultūras pieminekļiem. Nozīmīga loma novada pagastos ir bibliotēkām, kuras regulāri apmeklē trešdaļa iedzīvotāju. Piekrastē labi attīstīts tūrisms, pašvaldību pozitīvā attieksme pret tūrismu. Pietiekams kultūras iestāžu tīkls. Arvien lielāks Rietavas Oginskušu kultūrvēstures muzeja apmeklētāju skaits Rietumu Lietuvas muižu kultūras asociācija tika nodibināta kultūras tūrisma attīstībai. Tūrisma attīstībai piemēroti pievilcīgi kultūras un dabas resursi. Īpašs kultūras mantojuma objekts - Rietavas muižas sēta. Populārs dabas mantojuma objekts - Lopaičiu pilskalns un tā apkārtnē”, savukārt, izmantojot identificētās iespējas: “Jāveicina tūrisma pakalpojumu dažādošana, tādā veidā mazinot sezonālās raksturu. Attīstīt tūrisma sektoru, jo tai novadā ir liels potenciāls kultūrvēsturiskā mantojuma, dabas vides un industriālā mantojuma dēļ. Attīstīt nomaļās teritorijas, piedāvājot unikālus tūrisma pakalpojumus (piemēram, Zvārdes bijušās militārās teritorijas Saldus novadā). Attīstīt dabas tūrisma infrastruktūru, veidojot dabas takas, skatu torņus, izstrādājot ilgtspējīgas apsaimniekošanas plānus dabas teritorijām, labiekārtot ezeru un upju krastus. Sadarboties ar

blakus esošajiem novadiem, veidojot vienotu tūrisma piedāvājumu. Atjaunot novada kultūrvēsturiskos objektus, ēkas, tos veidojot par tūrisma apskates objektiem. Popularizēt tūrisma iespējas dažādos elektroniskajos medijos, sociālajās vietnēs, portālos. Informācijas par pašvaldībā sniegtajiem tūrisma pakalpojumiem palielināšana un izplatīšana. Tūrisma infrastruktūras atjaunošana un attīstība. Piesaistot lielākas tūristu plūsmas, racionāli izmantojot pieejamos atpūtas un kultūras resursus. Pilsētu kā atpūtas pakalpojumu centra attīstība. Jāveicina tūrisma pakalpojumu dažādošana, tādā veidā mazinot sezonālā raksturu. Viegli secināt, ka jaunas uzņēmējdarbības vienības viegli izveidot tūrisma pakalpojumu jomā, tātad piedāvāt izguldināšanas pakalpojumus, kā arī jomās, kas nodrošinātu labu servisu tūrisma pakalpojumu sniedzējiem – veļas mazgātuves, kafejnīcas krodziņi, t.s. arī specifiskie zivju utml. Lai būtu iespējams šo pakalpojumu veidu eksportēt ir nepieciešamas dalības tūrisma gadatirgos un izstādēs, kā arī nepieciešams kooperēties dažādu tūrisma pakalpojumu sniedzējiem, tādējādi piedāvājot kompleksus tūrisma pakalpojumus. Tūrisma pakalpojumu un ar to saistīto servisa pakalpojumu sniedzēju veidošanas dinamiku pozitīvi ietekmē arī izdevīgie ģeogrāfiskie novietojumi, kas vērtējams, kā vēl viens papildus plus uzņēmējdarbības attīstībā visos apskatītajos novados.

3. Teritorijā, Saldus un Rietavas novados, novērojama liels pašnodarbināto personu īpatsvars, kas ir ļoti veiksmīgs risinājums, lai būtu iespējama jaunu saimniecisko darbību veicēju (komersantu u.c.) veidošanās un attīstība mazapdzīvotās teritorijās. Pašnodarbinātās personas arī ir īpaši pateicīgs uzņēmējdarbības veids, kas ļauj attīstīt tūrisma un ar to saistīto pakalpojumu sniegšanu, kā arī var nodrošināt nišas produktu piedāvājumu valsts un eksporta tirgiem.
4. Saldus un Talsu novados identificētā stiprā puse: “Jauno cilvēku pieaugošā interese par uzņēmējdarbību visā partnerības darbības teritorijā. Novadā ir plaši pieejama interešu izglītība” ir vēl viena norāde uz to, ka šajās teritorijās ir ļoti augsts uzņēmējdarbības potenciāls. Identificētās iespējas: “Atbalstīt jauno uzņēmēju vēlmi uzsākt savu uzņēmējdarbību, radīt jaunas darba vietas partnerības teritorijā. Izglītības iestāžu modernizācija, tehniskās bāzes atjaunošana, mācību vides kvalitātes uzlabošana. Jaunu, kvalificētu skolotāju piesaiste pašvaldībai. Neformālās izglītības pieejamības uzlabošana” ļautu šo potenciālu pilnībā izmantot visā Teritorijā.

6. Galveno problēmu identifikācija un analīze Teritorijā

Lai varētu identificēt galvenās problēmas, ar kurām saskaras uzņēmēji Teritorijā, tika pētītas katra novada SVID matricu vājās puses un draudi, kā arī tika veikta uzņēmēju aptauja Teritorijā. Pavisam

Teritorijas ietvaros tika aptaujāti 100 uzņēmēji, kur 40 bija Saldus novada uzņēmēji, bet pa 30 uzņēmējiem bija no Talsu un Rietavas novadiem.

Uzņēmēju aptaujas tika veiktas divās fāzēs. Pirmās fāzes laikā tika izmantota daļēji strukturēta intervija, kuras ietvaros uzņēmēji tika aicināti atbildēt uz jautājumiem, kas skar:

- Ražošanas bāzi, t.sk. arī telpas un infrastruktūru;
- Finanšu instrumentu pieejamību;
- Kvalificēta darba spēka pieejamību;
- Nodokļu politiku;
- Sadarbību ar pašvaldību.

Otrās aptaujas fāzes laikā tika izmantotas nestrukturētās, jeb atvērtās intervijas, kuras galvenais jautājums bija: “Kuri biznesa finansēšanas rīki, jūsaprāt, būtu visizdevīgākie un efektīvākie biznesam?” Galvenās problēmas, ar kurām saskaras uzņēmēji Teritorijā ir identificētas tabulā Nr.21.

Tabula Nr. 21. Problēmas, ar kurām saskaras Teritorijas uzņēmēji

Problēma	Talsu novads	Saldus novads	Rietavas novads
Novecojusi uzņēmumu ražošanas bāze, zems infrastruktūras nodrošinājums.	X		
Nepietiekama uzņēmējdarbībai piemērotu finanšu instrumentu pieejamība.	X		
Nepietiekami izglītots un kvalificēts darbaspēks.	X		
Dažādu jomu kvalificētu speciālistu nepietiekamība.	X		
Partnerības teritorijā maz piemērotu teritoriju uzņēmējdarbības uzsākšanai. Novadā ir ierobežota ražošanas teritoriju attīstība zemās ārējo tiešo investīciju piesaistes dēļ Materiālo un ārvalstu tiešo investīciju plūsmas ir ievērojami zemākas par vidējiem rādītājiem valstī un novados	X	X	X

Problēma	Talsu novads	Saldus novads	Rietavas novads
Ceļu fonda finansējuma samazināšanās, ceļu tīkla uzturēšanas problēmas. Slikta autoceļu kvalitāte – nozīmīga daļa no valsts autoceļiem ir avārijas stāvoklī, pārējie ceļi ir sliktā stāvoklī, izņemot autoceļu P105	X	X	
Dzelzceļa attīstības palēnināšanās, nenotiek pasažieru pārvadājumi pa dzelzceļu.	X		
Nepietiekami attīstīta infrastruktūra mazajos piekrastes ciemos: moli, piebraucamie ceļi jūrai un ūdenstilpēm, trūkst labiekārtotu peldvietu. Vairākās novada apdzīvotajās vietās ir zema komunālo pakalpojumu pieejamība (centralizētā siltumapgāde, ūdensapgāde, kanalizācija)	X	X	
Nepietiekami attīstīti pieaugušo pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas pakalpojumi. Mūžizglītības programmas Saldus novadā ir pieejamas tikai Saldus pilsētā	X	X	
Darba spēka novecošanās, īpaši lauksaimniecības nozarē. Iedzīvotāju skaita samazināšanās. Bērnu skaita samazināšanās. Lielāks nekā valsts un apgabalu demogrāfiskais novecošanās līmenis. Strauji pazeminās dzimstība. Pieaugošās emigrācijas plūsmas	X		X

Problēma	Talsu novads	Saldus novads	Rietavas novads
Darba vietu trūkums, īpaši ārpus novadu centriem. Aktuāla problēma novadā līdzīgi kā valstī it bezdarbs, īpaši jauniešu vidū (15 – 24 gadi) un pirmspensijas vecuma iedzīvotāju vidū	X	X	X
Zivsaimniecības nozarē novecojusi materiāli tehniskā bāze.	X		
Piekrastes iedzīvotāju pamatdarbība saistīta ar zivsaimniecības nozari (lielākā daļa iedzīvotāju nodarbināti zivsaimniecības uzņēmumos), kas mainoties situācijai (krīze eksporta jomā u.c.) var radīt lielu bezdarbu un no tā izrietošās sociālās problēmas..	X		
Piekrastes zvejnieku nelielā sadarbšanās, neesoša kopēja infrastruktūra (laivu novietnes, tīklu u.c. zvejas rīku novietnes).	X		
Zivsaimniecības nozares lēnā pielāgošanās jaunajiem nosacījumiem attiecībā uz zivju resursu ilgtspējīgas saglabāšanas pasākumiem, tajā skaitā apdraudēto zivju sugu, putnu un dzīvnieku aizsardzību, atsevišķu zvejas rīku lietošanas liegumu.	X		
Sezonalitātes raksturs tūrisma uzņēmējdarbībā.	X		
Uzņēmēji izvēlas nemaksāt nodokļus.	X		
Nevienmērīga novada teritorijas attīstība, novadā ir pagasti ar izteiktiem attīstības ierobežojumiem		X	X

Problēma	Talsu novads	Saldus novads	Rietavas novads
(vāja sasniedzamība, maz pakalpojumu, strauja iedzīvotāju samazināšanās, pieaugoša demogrāfiskā slodze) Zemāks uzņēmējdarbības līmenis nekā valstī un novadā			
Slikta novada centra sasniedzamība no novada attālākām teritorijām, kas vājina funkcionālās saites ar Saldus novada centru – Saldus pilsētu		X	
Lai gan sabiedriskā transporta maršrutu tīkla kopgarums ir visai augsts uz reģiona kopējā fona, maršrutu un reisu skaits uz 1000 iedzīvotājiem ir viens no zemākajiem reģionā un tā kustība Saldus novadā ir lēnāka un neefektīvāka		X	
Vidējais daudzdzīvokļu māju inženiertehniskais stāvoklis ir slikts, un tas sadārdzina to uzturēšanas, apsaimniekošanas un siltumapgādes izmaksas		X	
Novadā trūkst pilnvērtīga ārpuskolas sabiedrisko aktivitāšu piedāvājuma bērniem un jauniešiem		X	
Novadā esošu kultūrvēsturisko ēku tehniskais stāvoklis ir slikts		X	
Pietiekami liela daļa pagastos esošie sporta infrastruktūras objekti ir apmierinošā vai sliktā stāvoklī, kas liedz pagastu iedzīvotājiem pilnvērtīgi nodarboties ar sportu Nepietiekama sporta infrastruktūra, nav sporta skolas. Zema dalība sporta pasākumos		X	X

Problēma	Talsu novads	Saldus novads	Rietavas novads
Novadā ir ierobežotas atpūtas un izklaides iespējas Zems atpūtas zonu potenciāls		X	X
Trūkst sadarbības starp NVO un to partneriem. Līdzekļu trūkums NVO darbības attīstībai			X
Trūkst nodarbinātības formu sievietēm, jaunām ģimenēm, brīvā laika pavadīšanas iespējām			X
Palielinās emisijas no stacionāriem avotiem			X
Pašvaldībā nav autoostas			X
Slikts esošo ceļu un ielu stāvoklis. Pastaigu un veloceliņu trūkums, to integritāte netiek garantēta			X
Palielinās ūdens savākšanas zaudējumi. Samazinās likvidēto negadījumu skaits ūdens apgādē un notekūdeņu savākšanā. Samazinās saražotā un realizētā siltuma daudzums			X
Samazinās skolēnu un skolotāju skaits vispārējās izglītības skolās. Nesen palielinājies to skolnieku skaits, kuriem nav pamatizglītības			X
Zemāki veselības aprūpes resursi nekā vidēji valstī. Iedzīvotāju vizītes pie ārstiem ir biežākas nekā valstī. Augstāks mirstības līmenis no asinsrites sistēmas slimībām (uz 100 000 iedzīvotāju) nekā valstī un novadā			X
Nepietiekams ambulatoro sociālo pakalpojumu piedāvājums vecāka gadagājuma cilvēkiem un			X

Problēma	Talsu novads	Saldus novads	Rietavas novads
vecāka gadagājuma cilvēkiem, vardarbības upuriem			
Arvien lielāks sociālā riska ģimeņu un viņu bērnu skaits. Pieaugošais sociālo pakalpojumu saņēmēju skaits mājās. Strauji pieaug cilvēku skaits darbspējīgā vecumā, kas pirmo reizi ir invalīdi			X
Zema vidējā alga.			X
Mazattīstīts mazumtirdzniecības tīkls			X
Dominējošais mikrouzņēmums, kas ir jutīgs pret ekonomiskajām izmaiņām	X	X	X
Bruto lauksaimniecības produkcijas samazināšanās			X
Mazākais un mazākais būvniecības uzņēmumu un uzņēmumu skaits novadā. Samazinājies būvdarbu apjoms			X
Nav sabiedriskā tūrisma un informācijas sistēmas			X
Neliels izmitināšanas un ēdināšanas iestāžu skaits un apmeklētāju skaits. Neliels ārvalstu tūristu procents			X

Veicot problēmu analīzi, arī šoreiz netika ņemti vērā sociālie aspekti, kuriem uzņēmējdarbību ir tikai pastarpināta ietekme. Padziļināti tika analizēti tikai tie aspekti, kuriem ir tieša ietekme uz uzņēmējdarbības attīstību Teritorijā.

Problēmas, kas skar uzņēmējus vairāk kā vienā novadā, Teritorijas reģionā:

1. Partnerības teritorijā maz piemērotu teritoriju uzņēmējdarbības uzsākšanai. Novadā ir ierobežota ražošanas teritoriju attīstība zemās ārējo tiešo investīciju piesaistes dēļ. Materiālo un ārvalstu tiešo investīciju plūsmas ir ievērojami zemākas par vidējiem rādītājiem valstī un novados. Ceļu fonda finansējuma samazināšanās, ceļu tīkla uzturēšanas problēmas. Slikta autoceļu kvalitāte –

nozīmīga daļa no valsts autoceļiem ir avārijas stāvoklī, pārējie ceļi ir sliktā stāvoklī, izņemot vienu, divus. Šīs problēmas izrādījās raksturīgas visai Teritorijai.

2. Nepietiekami attīstīta infrastruktūra mazajos piekrastes ciemos: moli, piebraucamie ceļi jūrai un ūdenstilpēm, trūkst labiekārtotu peldvietu. Vairākās novada apdzīvotajās vietās ir zema komunālo pakalpojumu pieejamība (centralizētā siltumapgāde, ūdensapgāde, kanalizācija). Nepietiekami attīstīti pieaugušo pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas pakalpojumi. Mūžizglītības programmas Saldus novadā ir pieejamas tikai Saldus pilsētā. Nepietiekami attīstītā infrastruktūra un ierobežotās pieejas mūžizglītības programmām apgrūtina jaunu uzņēmēju rašanos. Lielākā daļa no potenciālajiem uzņēmējiem atrod sev vietu rajonos, kur ir pieejamāka infrastruktūra un nav problēmu ar izglītotiem darbiniekiem.

3. Dominējošais mikrouzņēmums, kas ir jutīgs pret ekonomiskajām izmaiņām

Savukārt, veicot uzņēmēju aptauju, paralēli iepriekš minētajām, tika identificētas sekojošas problēmas, kas nelabvēlīgi ietekmē uzņēmējdarbības attīstību:

1. Ir diezgan daudz subjektīvo faktoru, kāpēc neveidojas sadarbība ar kaimiņos esošajiem novadiem. Respektīvi, cilvēcisks faktors (Saldus)
2. Nepieciešama lielāka sadarbība ar pašvaldības iestādēm (Saldus)
3. Norāde uz investīciju un publiskā finansējuma apjoma nepietiekamību: "Prioritātes mainās katru dienu, ir uz papīra varam uzlikt lielas idejas un darbus, bet tam visam apakšā stāv finanses un jāizskata kādas novada un pilsētas iedzīvotāju prioritātes. Jāskatās ko var iegūt no projektiem (Eiropas Savienības fonda) un, kas ir jāveic no pašvaldības budžeta. Attīstības plānā akcents vairāk ir likts uz to, ko var sasniegt ar pašvaldības budžetu" (Talsu novada pašvaldība)
4. Jaunieši, kuri pēc skolas dodas uz arodskolām vai augstskolām citās pilsētās un novados, bet neatgriežas atpakaļ, veidojot zināmu demogrāfisko slodzi, kas ved pie kopējā Teritorijas iedzīvotāju novecošanās līmeņa paaugstināšanos un pie kvalificēta darbaspēka trūkuma. Ar līdzīgu problēmu – kvalificēta darba spēka trūkumu saskaras uzņēmēji arī Saldus un Rietavas novados.
5. Pašvaldībai nav sadarbības ar Talsu Komersantu Klubu, kas nelabvēlīgi ietekmē novada administrācijas izpratni par situāciju uzņēmējdarbībā kopumā.
6. Rietavas novadā, līdzīgi kā Talsu novadā, kā vienu no galvenajām problēmām, ko minēja uzņēmēji bija nodokļu sistēma. Kopumā ar nodokļu sistēmu neapmierināti bija 78% no aptaujātajiem Teritorijas 100 uzņēmējiem. Viegli izdarīt secinājumu, ka tieši šī problēma arī ved pie tā, ka uzņēmēji nemaksā nodokļus, vai arī maksā tos daļēji.

7. Veicot aptauju starp Teritorijas uzņēmējiem, jautāti: “Vai jūs domājat, ka jūsu pašvaldība pievērš pietiekamu uzmanību uzņēmējdarbības veicināšanai?” Lielākā daļa respondentu (35,7%) atbildēja “nē, nepietiekama uzmanība”, 24,8% respondentu atbildēja, ka “Pietiek, bet pašvaldība varētu būt vairāk reaģē uz biznesa vajadzībām”.
8. Atbildes uz jautājumu “Vai jūs zināt par mazā un vidējā biznesa atbalsta fondu / programmu jūsu pašvaldībā?” (Rietava). Vairumā gadījumu respondenti vērsās pašvaldības uzņēmējdarbības atbalsta fondā, lai atlīdzinātu uzņēmējdarbības uzsākšanas izmaksas. Tomēr, pēc respondentu domām, šim atbalsta pasākumam nav būtiskas ietekmes uz viņu uzņēmējdarbību, jo lietderības ziņā tas ir tikai 8. vietā.

Lietuvas teritorijā papildus uzņēmēju aptaujai pētījumā tika analizēti un novērtēti MVU atbalsta pasākumi pašvaldībās. Balstoties uz analīzi, tika secināts, ka pašvaldību MVU atbalsts bieži dublē valsts atbalsta programmas uzņēmējdarbībai. Visizplatītākie pasākumi ir procentu un apmācības izmaksu atlīdzināšana darbiniekiem / vadītājiem.

Tāpēc pašvaldībām tika ieteikts informēt un mudināt uzņēmējus izmantot nacionālos atbalsta instrumentus un tikai tad, ja šādas iespējas nav, izmantot pašvaldības MVU atbalsta fondu. Valsts programmas, kuras bieži atkārtoti pašvaldību MVU atbalsta pasākumi:

- INVEGA procentu kompensācijas rīks “Procentu kompensācija”;
- INVEGA rīks "Darbinieku apmācības kompensācija". Saskaņā ar šo pasākumu uzņēmuma darbinieku apmācības izmaksām ir paredzēti līdz EUR 4500;

Uzņēmējiem, kuri vēlas paaugstināt kompetenci eksporta, uzņēmuma stratēģijas, mārketinga un daudzās citās tēmās, ir iespēja izmantot rīku “Biznesa konsultants LT”. Saskaņā ar šo pasākumu uzņēmēji, mikrouzņēmumi, mazie un vidējie uzņēmumi, kas darbojas līdz 3 gadiem, var saņemt 2000 eiro, lai atlīdzinātu uzņēmējdarbības konsultāciju izmaksas.

9. Pētījuma ietvaros tika veikta arī aptauja attiecībā uz iespējamo biznesa atbalstu, sniedzot atbildes uz jautājumu” Kuri biznesa finansēšanas rīki, jūsu prāt, būtu visizdevīgākie un efektīvākie biznesam?”, uzņēmēju atbildes ir sagrupējamās sekojoši:

Tabula Nr. 22. Teritorijas uzņēmēju viedokļi par nepieciešamo atbalstu no pašvaldību puses

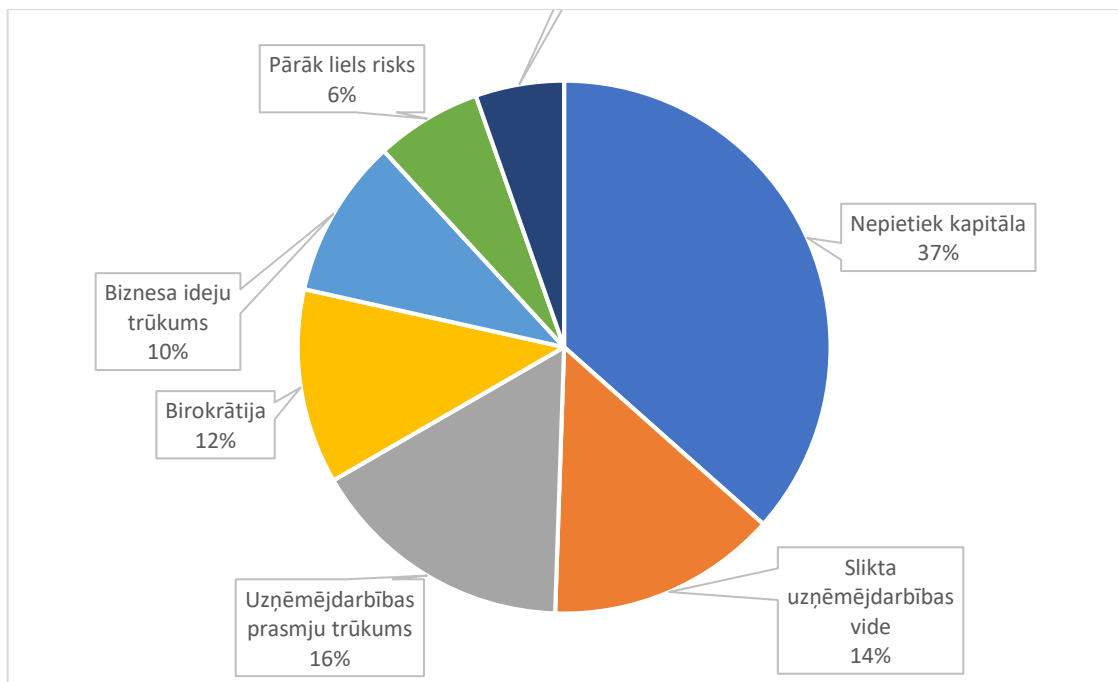
Atbildes	%
Daļēja / pilnīga kompensācija par aprīkojuma iegādi, kad uzņēmumā tiek izveidota jauna darba vieta	68
Subsīdija biznesa idejas īstenošanai	57
Daļēja / pilnīga izmaksu atlīdzināšana par biznesa plānu sagatavošanu, pieteikumiem finansiālajam atbalstam no ES un citiem fondiem	48

Daļēja aizdevuma procentu segšana	42
Nekustamā īpašuma nomas izmaksu daļēja atlīdzināšana	37
Daļējs izstādes izmaksu segums	34
Daļējs uzņēmuma apmācības izmaksu segums	34
Uzņēmējdarbības uzsākšanas izmaksu daļēja / pilnīga segšana	33
Daļēja / pilnīga uzņēmuma mājas lapas izveidošanas un uzturēšanas izmaksu segšana	29
Bezprocentu aizdevumi maziem un vidējiem uzņēmumiem	28
Mārketiņa instrumentu (zīmolu veidošana, logotips, korporatīvais stils, reklāma) izstrādes un ieviešanas izmaksu daļēja / pilnīga segšana	28
Daļējs / pilns darba drošības apmācības klāsts	26
Projektēšanas un dokumentācijas sagatavošanas izmaksu daļēja / pilnīga segšana	23
Daļējs / pilns preču zīmju, dizaina, izgudrojumu patentēšanas pakalpojumu klāsts	19
Detalizētu plānu sagatavošanas izmaksu daļēja / pilnīga segšana	13

Veicot problēmu analīzi, pētījuma autori secināja, ka galvenie problēmu cēloņi ir:

1. Nepietiekams mācību iestāžu - arodskolu vai augstskolu – skaits Teritorijā;
2. Publiskā finansējuma nepietiekamība;
3. Vāji attīstītā vai nolietotā infrastruktūra, kas nepieciešama uzņēmējdarbībai
4. Nepietiekamais izglītības un kompetenču līmenis, kas rodas līdz ar demogrāfisko slodzi un nepietiekamo mācību iestāžu skaitu un novirzienu Teritorijā;
5. Smagnējā nodokļu sistēma;
6. Sadarbības trūkums starp pašvaldībām un uzņēmējiem.

30. attēlā uzskaitīti galvenie iemesli, kas Teritorijas aptaujātajiem respondentiem traucētu uzsākt biznesu:

Attēls Nr. 30. Biznesa neuzsākšanas iemesli

Iespējamie situācijas risinājumi:

1. Ņemot vērā to apstākli, ka katrā novadā ir sarežģīti atklāt kādu savu, jaunu mācību iestādi, izstrādāt iespējas saņemt stipendijas jauniešiem, kas dodas mācīties uz citurieni. Par pamatu ņemot praksi, ka ar šo stipendiju tiek nosepta daļa no mācību maksas (dzīvošanas, uzturēšanās, ceļa, utt.), pretī saņemot iespēju šo jauno speciālistu uz Līguma pamata gaidīt atpakaļ. Protams, šeit ir svarīgi sadarbībā ar vietējiem komersantiem izvērtēt, kādas specialitātes, cik daudz un kāpēc.
2. Protams, nepieciešamība segt daļu no investīcijām, publiskā finansējuma piesaistes gadījumā, kā arī nepieciešamība nodrošināt priekšfinansējumu, ir daudziem uzņēmējiem likusi izvērtēt iespēju piedalīties publiskā finansējuma piesaistes projektos. Tas arī ir viens no galvenajiem iemesliem vāji attīstītais vai nolietotajai infrastruktūrai. Pētījuma veicēji saskata iespēju iesaistīt komersantu apvienības, kas sadarbībā ar Valsts atbalsta instrumentiem un komercbankām būtu gatavi izvērtēt konkrētos projektus un piedalīties tajos arī kā mentori. T.s. “gudrā nauda”. Paralēli šīm aktivitātēm, arī novada administrācijai būtu nepieciešams, savas kompetences ietvaros, izstrādāt investoru piesaistes programmas, piedāvājot nodokļu atlaides vai kādus citus labumus apmaiņai pret investīcijām infrastruktūrā. Līdzīgi jau darbojas speciālās ekonomiskās zonas.
3. Nepieciešams paaugstināt uzņēmēju kompetenci, apmācot jaunus uzņēmējus. Kā viena no iespējām – dibināt Tautas biznesa skolas, kas dotu labu pamatu jaunajiem uzņēmējiem izprast savu biznesa ideju un saprast, vai pašā ir uzņēmēja potenciāls vai tomēr nav. Nākamais solis jau

būtu pirmsinkubatori un inkubatori, kā arī nozaru klasteri. Iespēju izveidot šādu tautas biznesa skolu pašvaldībai būtu jāveido kopā ar uzņēmēju asociāciju, lai izvairītos no situācijas, ka tiek finansētas nevienam nevajadzīgas nodarbības, kas reālu labumu novadam kopumā neenes.

7. Potenciālo Biznesa vides attīstības virzienu un risinājumu identifikācija Teritorijā

Pareizākos biznesa attīstības virzienus Teritorijā “pasaka priekšā” tieši SVID analīzes rezultātā identificētās stiprās puses. Konkrētajā gadījumā tās ir:

- Liela Rojas un Mērsraga novados attīstīta zivsaimniecības nozare, kas nodarbina pietiekami lielu iedzīvotāju skaitu, kā arī nodrošina ekonomisko aktivitāti piekrastes ciemos. Mazās ostas Rojas un Mērsraga novados. Rojā darbojas kuģu remonta cehs. mēroga uzņēmumi, stipras zemnieku un zvejnieku saimniecības. Talsu novadā. Kas nozīmē to, ka iespējams un nepieciešams attīstīt zvejniecību un zivsaimniecību vispār. Iespējamie biznesa vides attīstības risinājumi – akvakultūras business. Piemēram, garneļu, lašu u.c. vērtīgo akvakultūras sugu audzēšana. Tas paredz arī saistīto servisu un produkcijas ražošanas, tādu kā industriālās zivju barības utt. ražošana.
- Lauksaimniecība (īpaši piensaimniecība, graudkopība), lauksaimniecības produkcijas pirmapstrāde un pārtikas ražošana; mežizstrāde, kokapstrāde, būvmateriālu ieguve un ražošana, Augsts lauksaimniecības zemju īpatsvars Teritorijā. Lielāks nekā vidēji valstī mežu klājums. Liela aramzemes daļa lauksaimniecības zemes struktūrā. Vienas saimniecības vidējais lielums, līdzīgs valsts vidējam. Liela lopkopības daļa lauksaimnieciskās ražošanas kopējā struktūrā Saldus un Rietavas novados. Uz dažādotās un attīstītās lauksaimnieciskās ražošanas, t.sk. netradicionālās lauksaimniecības bāzes ir nepieciešams attīstīt pārtikas pārstrādes uzņēmumus, kas nodarbojas ar medus, ar to saistīto produktu, sukāžu, sulu, vīna, medījumu un gaļas konservu ražošanu. Nepieciešams turpināt attīstīt arī pārējos, minētos konvencionālos biznesa veidus.
- Attīstīti tūrisma pakalpojumi. Teritorija ir bagāta ar dažādiem kultūrvēsturiskiem objektiem, aizsargājamiem kultūras pieminekļiem Nozīmīga loma novada pagastos ir bibliotēkām, kuras regulāri apmeklē trešdaļa iedzīvotāju. Piekrastē labi attīstīts tūrisms, vērojama pašvaldību pozitīvā attieksme pret tūrismu. Pietiekams kultūras iestāžu tīkls. Arvien lielāks Rietavas Oginskušu kultūrvēstures muzeja apmeklētāju skaits. Sadarbība ar Rietumu Lietuvas muižu kultūras asociāciju, kas pozitīvi spētu ietekmēt kultūras tūrisma attīstību. Teritorijā daudz tūrisma attīstībai piemēroti pievilcīgi kultūras un dabas resursi. Īpašs kultūras mantojuma objekts - Rietavas muižas sēta. Populārs dabas mantojuma objekts - Lopaičiu pilskalns un tā apkārtnē. Iepriekš minētais ļauj izdarīt secinājumus, ka kultūras tūrisms, bagātināts ar dažādām

interaktīvām aktivitātēm, kurās varētu būt iesaistīti dažādi amatierkolektīvi, spētu piesaistīt tūristu uzmanību. Nepieciešams sadarboties ar apkārtējiem novadiem un atrast “stāstu”, ko iedzīvināt, iesaistot tanī tūristus, tādējādi padarot kultūras tūrismu interesantāku. Piemēram, Karostas cietums Liepājā, Jaunmoku pils viduslaiku aktivitātes Tukuma novadā vai Zelta raktuves Ballarētas pilsētā Austrālijā.

- Augsts pašnodarbināto īpatsvars. Šāda veida mazie komersanti ir ļoti jūtīgi pret visāda veida krīzēm, tomēr, tie sastāda lielāko valsts IKP daļu, tāpēc tiem ir būtiska nozīmē biznesa vides attīstībā kopumā. Jāņem vērā arī šādu mikro komersantu elastīgums, kas atstāj pozitīvu ietekmi uz biznesa vides attīstību kopumā. Tas pilnībā atbilst biznesa vides attīstības risinājumam, kur Vietējie šāda veida resursi – ražojošie uzņēmumi, amatnieki un radošie cilvēki tiek iesaistīti un sadarbojas vienota tūrisma produkta izstrādē, veiksmīga novada tēla (zīmola) veidošana, par pamatu izvēloties raksturīgo uzņēmējdarbības vidi. Piemēram, Saldus “Saldumu tūre” vai Rietavas “Piena ceļš”.
- Talsu novadu šķērso starptautiski nozīmīgs autoceļš A10/E22 un dzelzceļš. Nelieli attālumi līdz Ventspils un Rīgas ostām, Mērsraga un Rojas pašvaldībās esošām mazām ostas. Talsu novadā ir viens no blīvākajiem ceļu tīkliem Kurzemes reģionā, kas nodrošina labas satiksmes iespējas iekšēji novadā starp 4 pilsētām un pagastu centriem, kā arī ērtu nokļūšanu uz un no blakus novadu centriem – Dundagu, Kandavu, Kuldīgu, Tukumu, Roju un Mērsragu.
- Jauno cilvēku pieaugoša interese par uzņēmējdarbību visā partnerības darbības teritorijā. Šāda stiprā puse, kas apvienota ar attīstīto IT vidi, ļauj izdarīt secinājumu, ka ir iespējama strauja jaunuzņēmumu (start-up) attīstība. Ņemot vērā jauno cilvēku piederību milleniāļu un Z paaudzei, kurus mēdz dēvēt arī par “digitālajiem iezemiešiem”, ir nepieciešams apzināties viņu vajadzības pēc koprades telpām. Šādas koprades telpas, nodrošinot iespēju veidot komūnu, brīvu pieeju internetam, bezmaksas kafijai (tējai) un vietu semināru rīkošanai, apmācībām un pārrunu telpām, varētu izveidot cenu aptauju ceļā izvēlēti pašvaldības sadarbības partneri, attīstot arī savu biznesu. Piemērs – koprades telpa “Metro” Kuldīgā, kā arī citas, kas atrodas Rīgā, Viļņā un Liepājā. Teritorijā šāda veida koprades telpas labprāt izmantotu arī konsultatīvo pakalpojumu sniedzēji. Kā zināms, uz šo nozari attiecinā visplašāko darbības spektru: juridiskie pakalpojumi; mārketinga pakalpojumi; personāla atlases kompāniju pakalpojumi; reklāmas pakalpojumi; informācijas tehnoloģiju pakalpojumi utt. Konsultants ir noteiktas jomas speciālists, kura profesionālā darbība un ienākumu avots ir pakalpojumu sniegšana (teorētisku konsultāciju vai praktiskas darbības veidā) fiziskām un/vai juridiskām personām, tādējādi atrisinot konkrētas šo personu problēmas to profesionālajā darbībā vai privātajā dzīvē. Konsultēšana var būt vienreizējs

pakalpojums, taču ar konsultanta uzņēmumu (vai konsultantu kā pašnodarbinātu personu) var būt noslēgts arī pastāvīgas sadarbības līgums. Konsultatīvo pakalpojumu jomā nodarbinātam cilvēkam, atkarībā no viņa specializācijas, var būt noslēgti arī sadarbības līgumi ar valsts iestādēm (piemēram, tiesu, policiju, muitu utml.) par eksperta pakalpojumu sniegšanu gadījumos, kad nepieciešams atrisināt kādu strīdīgu jautājumu. Konsultatīvo pakalpojumu jomā nodarbināts cilvēks var organizēt apmācības, seminārus utml. ne tikai saviem pastāvīgajiem klientiem, bet plašākam interesentu lokam. Izpildot noteiktus valsts iestāžu un/vai profesionālo asociāciju izvirzītus noteikumus, šāds cilvēks var iegūt tiesības izdot sertificētus profesionālās iemaņas un zināšanas apliecinājošus izglītības dokumentus (t. i., veikt jauno speciālistu apmācību, bezdarbnieku apmācību utml.). Konsultatīvo pakalpojumu jomā nodarbinātam cilvēkam, atkarībā no viņa specializācijas, var būt gan plašas, gan ļoti ierobežotas starptautiskās sadarbības iespējas. Piemēram, ekspertam- vēsturisko ieroču speciālistam var pavērties plašas sadarbības iespējas ar muzejiem, antikvariātiem, izglītības un pat valsts iestādēm visā pasaulē, kamēr jurists, kura darbs ir visciešākajā veidā saistīts ar konkrētas valsts likumdošanu, parasti var piedāvāt savus pakalpojumus tikai tajā valstī, kurā viņš šo likumdošanu ir apguvis un ar to ikdienā strādā.

- Teritorijā ir plaši pieejama interešu izglītība, kā arī uzņēmēju apvienošanās interešu aizstāvības grupās un plašais vietējo resursu klāsts uzņēmējdarbības attīstībai (inkubators, informācijas punkts, valsts pārvaldes institūcijas) ļauj attīstīt t.s. tautas Biznesa skolas, kurās tie, kas interesējas par savas uzņēmējdarbības uzsākšanu varētu iegūt nepieciešamās zināšanas, lai pieteiktos pirmsinkubator un inkubatoru aktivitātēm. Uzņēmēju tīkls, savukārt, spētu nodrošināt nepieciešamo mentoringu, kas ļautu jaunajiem uzņēmējiem attīstīties izvairoties no elementārām kļūdām, kas rodas nezināšanas un nekompetences dēļ. Ir nepieciešama sadarbība.
- Laba novada centra sasniedzamība no reģiona centriem un galvaspilsētas. Labi attīstīta komunikācija ar kaimiņu pašvaldībām, Klaipēdas jūras ostu un valsts galvaspilsētu Viļņu. Savukārt tas, ka Saldus pilsēta atrodas 100 – 120 km rādiusā no lielākajām reģiona pilsētām un galvaspilsētas, tuvu ir Lietuvas robeža, kā arī labais IT nodrošinājums ļauj plānot loģistikas
- Savukārt, problēmas un vājās puses, kas Teritorijā saistītas ar sociālo sfēru ir nepieciešams risināt, attīstot sociālo uzņēmējdarbību. Kā zināms, Sociālā uzņēmējdarbība no tradicionālās atšķiras ar to, ka tās pamatuzdevums ir risināt sociālās, kultūras un ekoloģiskās problēmas, kamēr tradicionālās uzņēmējdarbības galvenais mērķis ir peļņas gūšana. Sociālās uzņēmējdarbības subjekts ir sociālais uzņēmējs. Sociālā uzņēmējdarbības var tikt realizēta praktiski ikvienā uzņēmējdarbības nozarē; nereti tā pievēršas nozarēm, ko tradicionāli uzskata par nepelnošām. Pēc savas būtības sociālā uzņēmējdarbība ir tuva nevalstiskajam sektoram. Sociālā uzņēmuma

pazīmes: 1) par savu misiju uzskata konkrētas problēmas risināšanu sabiedriskajā sektorā; 2) spēj saskatīt un izmantot jaunas iespējas šīs problēmas risināšanā; 3) spēj piedāvāt inovatīvus problēmas risinājuma variantus; 4) resursu ierobežotību neuzskata par iemeslu tam, lai pārtrauktu savu darbību; 5) izjūt atbildību savas mērķauditorijas priekšā par tās problēmu atrisināšanu. Sociālajai uzņēmējdarbībai ir nepieciešams valsts atbalsts; valstij vajadzētu būt ieinteresētai sociālās uzņēmējdarbības atbalstīšanā, jo sociālā uzņēmējdarbība (kas, vismaz daļēji, tomēr ir pelnoša) risina visai sabiedrībai svarīgus jautājumus, kurus citādi vajadzētu risināt pilnībā ar valsts resursiem. Sociālā uzņēmējdarbība nav: labdarības un žēlsirdības darbs; mecenātisms; sociālo pakalpojumu nodrošināšana, ko realizē pašvaldība. Lai runātu par sociālo uzņēmumu, tā darbībā ir jābūt saskatāmām uzņēmuma pazīmēm un no darbības ir jābūt ieņēmumiem.

Biznesa vide sastāv no dažādiem raksturotājiem. Piemēram, infrastruktūras telpām, ģeogrāfiskā stāvokļa. Tas viss nav mazsvarīgi, tomēr visvarīgākā ir spēja savstarpēji sadarboties ne tikai uzņēmējiem savā starpā, bet arī uzņēmējiem ar pašvaldību. Veicot atvērtā tipa aptauju uzņēmēju vidū par to, kas nepieciešams, lai uzlabotu uzņēmējdarbības vidi un risinātu tanī valdošās problēmas, kā arī „Kādi atbalsta pasākumi nepieciešami, lai paplašinātu Jūsu uzņēmuma ražotās produkcijas klāstu?”. Uzņēmēji savos komentāros ir norādījuši, ka:

- valdībai vajadzētu vairāk rūpēties par lauksaimniecības produkcijas iepirkuma cenu kāpināšanu valsts un ES mērogā, arī par finansiālu palīdzību uzņēmējiem, lai mīkstinātu ieviesto sankciju sekas, kā arī sniegt atbalstu/ līdzfinansējumu modernu iekārtu iegādei specifisku produktu ražošanai.
- Uzņēmējiem rūp arī jauniešu gatavība, uzņēmība uzsākt savu uzņēmējdarbību, viņu iesaistīšanās darbā esošajos uzņēmumos, īpaši to, kuri ir ieguvuši labu profesionālo izglītību. Uzņēmēji raksta, ka šobrīd jauniešiem šādas izglītības trūkst, tāpēc iesaka, lai valstiskā līmenī domātu par profesionālās izglītības kvalitāti; īpaši pēc vidusskolas absolvēšanas jauniešiem nav nekādu profesionālo prasmju un iemaņu.
- Uzņēmēji iesaka samazināt nodokļu slogu, lai izskaustu ēnu ekonomiku valstī. Īstenot nodokļu atlaides uzņēmējiem un darbiniekiem, rūpēties par iedzīvotāju pirktspējas un iedzīvotāju skaita palielināšanu.
- Valstī un novadā orientēt patērētājus vairāk lietot pārtikā kvalitatīvākus un bioloģiskus produktus; sakārtot infrastruktūru.
- Norāda, ka šobrīd svarīgākais ir birokrātijas mazināšana, iesaka, lai „pašvaldība netraucē strādāt, retāk veikt pārbaudes.”

Pakalpojumu jomas aptaujātiem uzņēmējiem tika lūgts atbildēt uz jautājumu par viņu plāniem sava pakalpojuma sniegšanas teritorijas paplašināšanu, ja būtu pieejams nepieciešamais atbalsts, un kāda veida atbalsts būtu nepieciešams. Respondenti savos komentāros ir norādījuši, ka 36,8% jau ir ielānojuši paplašināt savu pakalpojuma sniegšanas teritorijas, vēl tikpat, ja tiktu uzlabota klientu sasniedzamība. Tas nozīmē, ka atbalsts viņiem ir būtisks. Visvairāk viņi vēlētos, lai:

- tiktu nodrošināta dažāda veida informācijas pieejamība (43,4%),
- sakārtoti ceļi, uzlabota to seguma kvalitāte (26,1%),
- kā arī uzlaboto mobilitātes iespējas (13%), īpaši tas skar sabiedrisko transportu, kurš attālākās vietās ir grūti pieejams.

Respondenti norāda, ka, ja būtu nepieciešamais atbalsts, viņi savus pakalpojumus vispirms sniegtu ne tikai savā novadā, bet arī citviet Latvijā vai Lietuvā. Apgūtu arī ES valstu tirgu: Igaunijā (Jodkrantē un Silamē), Norvēģijā un Zviedrijā. Tomēr vairākums, ja saņemtu nepieciešamo atbalstu, paplašinātu savu darbību tepat Teritorijā. Kādus atbalsta pasākumus vēlētos saņemt uzņēmēji, viņi dod atbildi citā atvērtajā jautājumā. Pakalpojumu jomas aptaujātiem uzņēmējiem tika lūgts atbildēt uz atvērtu jautājumu: „Kādi atbalsta pasākumi nepieciešami, lai paplašinātu Jūsu uzņēmuma sniegto pakalpojumu klāstu?” Atbilžu analīzes rezultātus var sagrupēt šādi:

- vairākums, apmēram 40% atbilžu skar finanšu resursu pieejamības nepieciešamību. Respondenti uzskata, ka, lai paplašinātu sniegto pakalpojumu klāstu, svarīgi saņemt finansiālo atbalstu no ES fondiem un citiem līdzekļiem uzņēmējdarbības attīstībai, jaunu produktu izstrādei, mūsdienīgu pamatlīdzekļu iegādei, video monitoringa nodrošināšanai, mazlietotu darbgaldu iegādei amatniekiem (varētu būt arī mācekļi pēc arodskolas, kaut kas līdzīgs subsidētajai pirmajai darba vietai).
- Vairākas atbildes skar tūrisma, viesmīlības un reklāmas pakalpojumu attīstības nepieciešamību. Lai to veicinātu, iesaka uzlabot ekonomisko situāciju valstī, tad cilvēki varētu vairāk izmantot atpūtas iespējām viesu namus, paplašinātos to materiāli tehniskā bāze un reklāma.
- Ir atbildes, kas skar ražošanu. Piemēram, daži respondenti uzskata, ka vajadzētu „palielināt kažokzvēru ādu izstrādājumu realizācijas apjomus; atbalstīt būvniecības attīstību un labiekārtošanas darbus; samazināt nodokļu slogu; motivēt mazkvalificētu darbaspēku iesaistīties darba attiecībās, nevis nodrošināt viņus ar dažādiem sociālajiem pabalstiem.”
- Citi raksta, ka nekas nav vajadzīgs, tikai pašu personīgā degsme. Vai arī uzskata, ka „tāpat jau zināms, ka palīdzību nekad nesaņēms, jo neesmu no "savējo" loka, kas norāda uz zināmām problēmām sadarbībā ar pašvaldību. Kā arī tiek radītas aizdomas par zināmu necaurspīdību pašvaldību lēmumu pieņemšanas procesā.

Viens no veidiem, kā attīstīt uzņēmējdarbības vidi reģionā, veicot tīklošanos un apmācību jauno uzņēmēju vidū, ir biznesa modeļu izstrādāšana. Biznesa modeļi, kas ir tikuši izveidoti un aprobēti projekta BEE LAB (LLI – 157) ietvaros; tie noteikti būtu izmantojami arī nākotnē.

- Kafija ar ekspertiem

Modeļa īstenotājs: Biedrība “Zaļo un viedo tehnoloģiju klasteris”

Modeļa nosaukums: “Kafija ar ekspertiem”

Vieta: Saldus novada pašvaldības administrācijas ēka, Avotu iela 12, Saldus, Latvija, LV- 3801; Saldus Jaunatnes atpūtas un iniciatīvu centrs “Šķūnis”, Lielā iela 3b, Saldus, Latvija, LV-3801.

Galvenā ideja: informatīva un motivējoša rakstura pasākums, veltīts esošajiem un potenciālajiem uzņēmējiem. Organizatori, noskaidrojuši biznesa problēmas, rīko 2- 3 stundu nodarbības, kuru laikā tiek sniegti ekspertu viedokļi, parādīti labie piemēri, notiek diskusijas par problēmsituācijām, tiek meklēti risinājumi.

Kādēļ tas ir lietderīgi? Ko iegūst modeļa dalībnieki? Sabiedrība? Modeļa vērtība ir uzņēmēju problēmu risināšana, kontaktu veidošana un iespēja veiksmīgāk attīstīt uzņēmējdarbību. Ļoti bieži izveidojas situācija, kad mazā un vidējā uzņēmuma vadītājs (īpašnieks) nespēj “ieraudzīt” kādas problēmas risinājumu, un šī problēma rada paliekošu negatīvu ietekmi uz uzņēmumu. Tādās situācijās “Kafija ar ekspertu” ir visnoderīgākais rīks redzesloka paplašināšanai un situācijas risinājuma atrašanai. Šādās – attālinātās teritorijās – ir ļoti izdevīgi lietot šo modeli, jo tas ļauj izmantot kompetentu ekspertu zināšanas. Īpaši svarīgi ir aicināt piedalīties ekspertiem no citām teritorijām – savu jomu zinātājiem. Vēl labāk, uzaicinot ekspertus no citām valstīm, jo tas ļauj gūt starptautiska mēroga zināšanas un jaunas idejas.

- Saldus Biznesa skola

Modeļa īstenotājs: Biedrība “Zaļo un viedo tehnoloģiju klasteris”

Modeļa nosaukums: “Saldus Biznesa skola”

Vieta: Saldus novada pašvaldības administrācijas ēka, Avotu iela 12, Saldus, Latvija, LV- 3801; Saldus Jaunatnes atpūtas un iniciatīvu centrs “Šķūnis”, Lielā iela 3b, Saldus, Latvija, LV-3801.

Galvenā ideja: Mentoru kustībā balstīts process, kura mērķa grupa ir iepriekš atlasīti dalībnieki, kam ir biznesa ideja (vai pat vairākas). Viena kursa dalībnieku skaits- 12; kursa ilgums- 3 mēneši; kursa būtība- mācību cikls par uzņēmēja domāšanu; tāpat tiek sniegta iespēja piedalīties mentoringa sesijā un bez maksas saņemt palīdzību nākamo pusgadu.

Kādēļ tas ir lietderīgi? Ko iegūst modeļa dalībnieki? Saldus novadā nav nevienas augstskolas filiāles. Komercedarbību nav kur apgūt. Tas nozīmē to, ka jaunieši, kuri vēlas uzsākt savu uzņēmējdarbību,

pabeidz skolu un dodas prom no šejienes. Atgriežas jau vairāk retais, jeb arī pēc vairākiem gadu desmitiem. Tas, savukārt, nozīmē to, ka novadā palikušie jaunieši bieži ir nedroši un uzņēmējdarbības jomā nezinoši. Turklāt, kā rāda šī pētījuma dati šeit nav pietiekama atbalsta uzņēmējdarbības uzsākšanai, jo Liepājas inkubators, kam ir uzticēta atbildība par šo teritoriju, atrodas vismaz 100 km attālumā. Tāpēc, droši var teikt, ka modeļa vērtība ir saņemtās zināšanas un iemaņas, ar kuru palīdzību var radīt impulsu palūkoties uz esošo situāciju negaidīti izdevīgā aspektā; tas palīdz rasties biznesa idejai, attīstīt jau uzsāktu uzņēmējdarbību vai arī atrast jaunu atspēriena punktu. Kursu beigās kursanti parasti izveido daudzpusīgu sadarbības tīklu, kas ir ļoti svarīgs faktors turpmākajā darbībā. Modelī iekļautie dalībnieki, iemācās “mainīt savas zvaigznes”, kas nākotnē ļoti var noderēt attīstot savu uzņēmējdarbību un eksportu. Šāds modelis ir īpaši ieteicams attālās lauku teritorijās, kurās nav savas augstskolas vai šo augstskolu filiāles, jo tas ļauj jaunanajiem uzņēmējiem iegūt nepieciešamās zināšanas, izmantot mentoru pieredzi un kompetenci, kā arī izveidot savus sadarbības tīklus.

- Jaunatnes Vasaras Biznesa skola

Modeļa īstenotājs: Biedrība “Zaļo un viedo tehnoloģiju klasteris”

Modeļa nosaukums: “Jaunatnes Vasaras Biznesa skola”

Vieta: Saldus novada pašvaldības administrācijas ēka, Avotu iela 12, Saldus, Latvija, LV- 3801; Saldus Jaunatnes atpūtas un iniciatīvu centrs “Šķūnis”, Lielā iela 3b, Saldus, Latvija, LV-3801.

Galvenā ideja: Izglītojošas uzņēmējdarbības nodarbības neformālā vidē, kuru mērķa grupa ir jaunieši-jau esošie un potenciālie uzņēmēji. Vienas tikšanās dalībnieku skaits- 20; ilgums- 4 dienas. Modelī tiek izmantotas aktīvās mācīšanās metodes- praktiski uzdevumi; darbs grupās; prezentācijas.

Kādēļ tas ir lietderīgi? Ko iegūst modeļa dalībnieki? Modeļa vērtība ir uzņēmēja domāšanas veida attīstīšana un sadarbošanās prasmju izkopšana, kas ir uzskatāms par pamatu biznesa uzsākšanai un tā veiksmīgai attīstīšanai. Bezgala svarīga ir arī pārrobežu sadarbība, kuras ietvaros tiek iegūta pieredzes apmaiņa un nodibināti kontakti ar Lietuvas jauniešiem. Šādas, kopīgas uzņēmējdarbībā balstītas aktivitātes ļauj atvērtais jaunajam, kas nāk no citurienes un rada izpratni par to, kas patiesi ir svarīgs uzņēmējdarbībā – sadarbība, atvērtība sadarbībai un jaunajām idejām, kā arī, cik svarīgi ir izmantot ekspertus, kuri ir ļoti kompetenti savās zināšanās.

- Tematiski- informatīvās videokonferences

Modeļa īstenotājs: Talsu novada pašvaldība

Modeļa nosaukums: “Tematiski- informatīvās videokonferences”

Vieta: Kinoteātris “Auseklis”, K. Valdemāra iela 17a, Talsi, Latvija, LV-3201. Visiem partneriem un tiem, kas vēlas piedalīties, ir piekļuve adresē www.talsi.lv . Pastāv iespēja interaktīvi piedalīties

konferencē tās norises laikā vai arī pēc tās beigām atrast materiālus portālā www.youtube.com kanālā “Talsi municipality” (www.youtube.com/channel/UCKiTcIFH13IEgsG5tdbJ2-w)

Galvenā ideja: Informatīvs pasākums attiecībā uz dažādiem aktuāliem jautājumiem (nodokļi; personas datu aizsardzība; investīcijas; jaunie uzņēmumi u. c.). Vienas konferences ilgums- 6 stundas.

Kādēļ tas ir lietderīgi? Ko iegūst modeļa dalībnieki? Lielā uzņēmēju aizņemtība palielina virtuālo dalībnieku skaitu. Priekšrocības: var izvēlēties tikai interesējošo konferences sadaļu; var pieslēgties jebkurā brīdī no jebkuras atrašanās vietas, vienīgais nosacījums- interneta pieslēguma esamība. Šāda tehnoloģija ļauj pieslēgties attālināti arī ekspertiem, kuri savas aizņemtības dēļ ne vienmēr var nokļūt attālākos reģionos. Turklāt, tas ļauj izmantot arī citu valstu ekspertu kompetenci, tādējādi iegūstot starptautiska mēroga zināšanas un iekonomējot izmaksas.

- POPUP LAB jaunuzņēmumi

Modeļa īstenotājs: Rietavas Tūrisma un biznesa informācijas centrs

Modeļa nosaukums: “POPUP LAB jaunuzņēmumi”

Vieta: Rietavas Tūrisma un biznesa informācijas centrs, Parko g. 5, Rietava, Lietuva, LT- 90311

Galvenā ideja: Modeļi veido pārbaudīti un apstiprināti rīki, pedagoģija un metodika, ideju pilnveidošana līdz inovāciju izstrādei vai jau esošas uzņēmējdarbības veicināšana. 9 praktiskās darbnīcas, kurās tiek izmantoti skaidri moduļi: IZVEIDOT, ĪSTENOT UN PĀRLIECINĀT. Moduļa īstenošanas laikā tiek izveidotas un prezentētas individuālas biznesa koncepcijas. Dalībnieki- jau esoši un potenciāli uzņēmēji, ar kuriem strādā profesionāls vadītājs. Kurša ilgums- 6 mēneši.

Kādēļ tas ir lietderīgi? Ko iegūst modeļa dalībnieki? Palīdz attīstīt katru individuālo biznesa ideju; padara straujāku uzņēmējdarbības attīstību; ievieš inovācijas. Tas ļāva saskatīt sīkāko detaļu nozīmi – ka tās var apbīnot vienā veselumā, radot aktivizācijas koncepciju. Uzņēmēji savstarpēji sazinājās, sāka viens otram palīdzēt un izveidoja savu pirmo pieredzes tīklu. Pats svarīgākais – pieaug cilvēku pašvērtējums un pašpārliecība – neatkarīgi no tā, vai tie bija darbsemināru dalībnieki, organizāciju līderi un vadītāji vai pašvaldības ierēdņi.

Tāpat, izstrādājot pētījumu, tika konstatēts, ka projekta BEE LAB (LLI – 157) ietvaros ir ticis radīt ekspertu tīkls, kas ticis izmantots visos iepriekš minētajos biznesa attīstības modeļos. Pētījuma autori iesaka izmantot šo ekspertu tīklu, papildinot to arvien jauniem ekspertiem, tādējādi attīstot uzskaitīto biznesa modeļu izmantošanu un vēršot šo biznesa modeļu izmantošanu plašumā.

II nodaļa. Labās prakses piemēra apraksts. Luksemburgas Lielhercogiste

Saskaņā ar pētījuma plānu tiek apskatīts labās prakses piemērs. Izvērtējot nosacījumus, visatbilstošākā valsts Teritorijā iekļautajiem novadiem pēc izmēra un iedzīvotāju skaita ziņā ir Luksemburgas Lielhercogiste. Turklāt, arī ekonomika ir attīstījusies no sākuma tai esot agrārai valstij. Tanī pat laikā, šobrīd Luksemburgas Lielhercogiste ir viena no bagātākajām Eiropas Savienības valstīm ar atvērtu un dinamisku ekonomiku.

8. Luksemburgas Lielhercogistes kopējais apskats

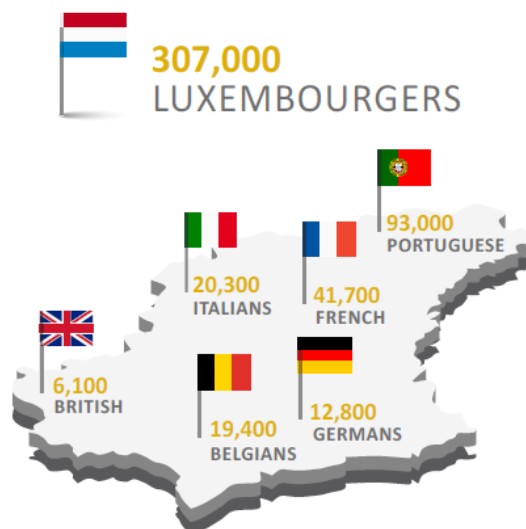
Luksemburga ir neliela valsts (kopējā platība 2586 km²), kas no citām valstīm atšķiras ar dinamiski attīstošamies ekonomiku un vispāratzītu dzīves kvalitāti. Tāpat Luksemburga ietilpst to pasaules valstu skaitā, kurās ir visaugstākais drošības līmenis.

Luksemburgā ir trīs oficiālās valodas: luksemburgiešu; vācu un franču. Sabiedriski- politiskā iekārta ir konstitucionāli- parlamentāra monarhija.

Luksemburgā ir pasaulē augstākais reālais iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju (80 800 EUR) un tas vairāk kā trīs reizes pārsniedz Eiropas valstu vidējo rādītāju (EC 28). Tiesa, šo skaitli nedaudz palielina pierobežas valstu iedzīvotāju, kas katru dienu brauc uz Luksemburgu strādāt, taču nedzīvo tur.

Luksemburgas vārds periodiski parādās Top- 25 pasaules valstu sarakstā, kas atspoguļo globālās konkurētspējas reitingus (Vispasaules Ekonomikas forums (WEF); Menedžmenta attīstības institūts (IMD); EK u. c.).

Luksemburgā dzīvo apmēram 170 tautību iedzīvotāji. 46,7% Luksemburgas iedzīvotāju nav tās pilsoņi. Nodarbinātības līmenis laika periodā no 2000. līdz 2015. gadam ir pieaudzis 1,5 reizes (par 53%). 71% darbavietu aizņem ārvalstnieki (sk.22. attēlu). Iepriekšminētajā laika posmā Luksemburgā strādājošo ārvalstnieku skaits ir pieaudzis 2 reizes. Uz Luksemburgu katru dienu brauc strādāt Francijas; Beļģijas un Vācijas iedzīvotāji. Viņi veido 45% no kopējā strādājošo skaita. 41% strādājošo ir augstākā izglītība. Minimālā darba alga 18 gadus vecam strādājošajam bez profesionālās kvalifikācijas 2017. gada 1. janvārī bija EUR 1998,59.

Attēls Nr. 32. Luksemburgas Lielhercogistes iedzīvotāju nacionālais sastāvs

Luksemburgā ir universitāte un 4 valsts zinātniski- pētnieciskie centri (Luksemburgas Zinātniski-tehniskais institūts (LIST); Luksemburgas Sociālekonomisko pētījumu institūts (LISER); Luksemburgas Veselības aizsardzības institūts (LIH) un Maksa Planka institūts, kas nodarbojas ar dabaszinātnēm; sociālajām zinātnēm un psiholoģiju). Bez tam vēl Luksemburgā ir daudz privāto zinātniski- pētniecisko centru, kas ir saistīti ar rūpniecības sektoru un pieder tādiem starptautiskiem koncerniem, kā GOODYEAR (8. lielākais zinātniski- pētnieciskais centrs ārpus ASV); HUSKY; IEE; DELPHI; DUPONT DE NEMOURS.

Luksemburgas lielhercogistē uz 1000 strādājošajiem ir 7,12 zinātniskie līdzstrādnieki, kas atbilst Eiropas vidējiem rādītājiem. Inovāciju un pētniecības sektorā strādā ap 5000 cilvēkiem; viņu skaits pēdējo 15 gadu laikā ir pieaudzis par 40%.

2014. gadā Luksemburga zinātnes sektoram piešķīra 614,2 miljonus eiro jeb 1,25% no iekšzemes kopprodukta. Valdības mērķis ir valsts finansējuma palielināšana zinātnei un inovācijām un iekšzemes kopprodukta paaugstināšana no 2,3% uz 2,6% 2020. gadā.

Luksemburgas universitāte tika atvērta tikai 2003. gadā un tā ātri iekļuva Top- 20 pasaules jauno universitāšu sarakstā (t. i., universitātes, kas nodibinātas mazāk kā pirms 50 gadiem). Universitāte sadarbojas ar daudzām pasaules augstskolām.

Luksemburgā ir radīta droša vide intelektuālā īpašuma aizsardzībai. Luksemburga šajā jomā pilda Eiropas direktīvas, kā arī starptautisko konvenciju un līgumu nosacījumus.

Luksemburgas likumdošanas bāze ļauj izgudrotājam izvēlēties patenta veidu: nacionālais patents; Eiropas patents; starptautiskais patents. Luksemburga ir “Beniluksa valstu Intelektuālā īpašuma tiesību biroja” locekle. 2015. gadā ir dibināts Luksemburgas Intelektuālā īpašuma institūts. Tā ir

organizācija, kas nodarbojas ar nacionālo un starptautisko pilnvaru koordinēšanu intelektuālā īpašuma jomā.

Darbojošos uzņēmumu skaits Luksemburgā katru gadu palielinās par 1000 vienībām (tā ir starpība starp jaundibinātajiem un likvidētajiem uzņēmumiem). Valstī ir radīta īpaša atbalsta sistēma biznesa projektu autoriem. Ir daudz valsts iestāžu, privātu kompāniju, kā arī valsts un privātās partnerības struktūru, kas piedāvā savu palīdzību telpu; dažāda veida praktiskā atbalsta un pat finansējuma veidā šiem autoriem. Luksemburga tiecas kļūt par valsti, kas ir atvērta jaunuzsāktam biznesam.

Valsts iekšējā dzelzceļu tīkla kopējais garums ir 274 km. Austrumeiropas ātrvilcienu dzelzceļa tīkls savieno Luksemburgu ar Parīzi un Strasbūru.

Luksemburgā ir viens no blīvākajiem autoceļu pārklājumiem pasaulē- 58,77 km autoceļu uz 1000 km² teritorijas.

Laika posmā no 2000. līdz 2015. gadam Luksemburgas lidostā pasažieru pārvadājumi pieauguši par 60%; kravu pārvadājumi- par 47%.

2015. gadā bija noslēgti 906 000 līgumi par mobilo sakaru pakalpojumu sniegšanu uz 576 000 iedzīvotāju jeb 1,57 līgumi uz vienu iedzīvotāju. Tehnisko līdzekļu izmantošanas ziņā Luksemburga ir 5. vietā ES valstu vidū aiz Somijas; Itālijas; Portugāles un Austrijas.

Gandrīz katrā mājā ir dators (95%) un interneta pieslēgums (97%). Uz 1000 iedzīvotājiem ir 678 personīgās automašīnas. ES valstu vidū tas ir pats augstākais rādītājs.

2015. gadā 10 4000 iedzīvotāju strādāja starptautiskajās organizācijās, kuru pārstāvniecības ir izvietotas Luksemburgas teritorijā

9. Luksemburgas Lielhercogistes ekonomikas struktūra

Luksemburgas ekonomika pasaulē pirmkārt ir pazīstama ar savu jaudīgo finanšu sektoru (27,5% pievienotās vērtības un 11,7% strādājošo 2015. gadā). Taču ar valdības atbalstu, kura vēlas ekonomikas diversifikāciju, strauji attīstās arī citas nozares, piemēram, rūpniecība.

XX gs. septiņdesmitajos gados Luksemburgas ekonomikas virzošais spēks bija metalurģija; taču tieši ap to laiku sāka strauji attīstīties finanšu tirgus. Šodien tas izceļas ar saviem starptautiskajiem mērogiem, inovatīvo potenciālu un stabilitāti.

Valstī atrodas 141 banka. Tās ir specializējušās uz:

- banku pakalpojumiem privātpersonām;
- dzīvības apdrošināšanu;
- investīciju fondu pārvaldīšanu.

4141 investīciju fonds pārvalda aktīvus 3956 miljardu eiro vērtībā (situācija uz 2017. gada maiju). Šī summa 50 reižu pārsniedz ikgadējo valsts iekšzemes kopprodukta vērtību un tuvojas Itālijas iekšzemes kopprodukta vērtībai.

Vēl Luksemburgā pastāv šādas profesionālas finanšu kompānijas:

- investīciju kompānijas;
- šauras specializācijas finanšu kompānijas;
- kompānijas, kas apkalpo finanšu sektoru noteiktos jautājumos (lietvedība; informācijas sistēmas u. c.).

Vairāk kā 300 profesionālās finanšu kompānijās Luksemburgā strādā 15 200 cilvēku.

Pateicoties dinamiskajai finanšu tirgus izaugsmei, Luksemburgā strauji attīstās jauna apakšnozare – finanšu un tehnoloģiju kompānijas. 2/3 no tām ir dibinātas mazāk kā pirms trijiem gadiem.

Luksemburgas Apdrošināšanas uzraudzības inspekcija ir valsts iestāde, kas regulē apdrošināšanas tirgu. Uz šo brīdi tā ir akreditējusi 94 apdrošināšanas kompānijas 223 pārapsdrošināšanas organizācijas.

Informācijas un komunikāciju tehnoloģiju sektorā ir vērojama straujāka izaugsme, nekā valsts ekonomikā kopumā. Šī sektora speciālisti veido 4,6% strādājošo (ES kopumā – 3,5%; 2015. gada dati). Dinamiskā šī sektora izaugsme tiek skaidrota ar:

- pārdomāto nodokļu sistēmu;
- atbilstošām likumdošanas iniciatīvām;
- atbilstošu infrastruktūru (piemēram, 28 datu apstrādes centri ar augstu drošības līmeni);
- pārdomātu nozares politiku.

2014. gadā tika sākta programmas “Ciparu Luksemburga” īstenošana, kas pēc savas būtības ir gatavošanās pārejai uz ciparu ekonomiku.

Luksemburgā ir divas mediju un komunikāciju jomas kompānijas, kas ir uzskatāmas par savas nozares gigantiem. “RTL GROUP” tiek atzīta par vadošo Eiropas televīzijas un radoraidījumu kompāniju. Tā ir dibināta 1924. gadā. Šodien 75,1% šīs kompānijas akciju pieder firmai “BERTELSMANN AG”. “SES”- kompānija ir dibināta XX gs. astoņdesmitajos gados. Tagad tā ir pasaules līmeņa providers sakaru un televīzijas raidījumu jomā.

Pēdējos gados Luksemburga ir iekarojusi starptautisku atzinību arī kinoindustrijas jomā. Valstī darbojas 20 kinokompānijas, kurās strādā 700 cilvēku. Luksemburgā izlaistās filmas vai arī kopražojuma filmas ar Luksemburgas līdzdalību regulāri saņem balvas starptautiskajos kinofestivālos.

2014. gadā īsmetrāžas multiplikācijas filma “Iluminatora kungs” saņēma prēmiju “Oskars”- pirmo Luksemburgas vēsturē.

Teicamā infrastruktūra valstī Luksemburgu ierindo otrajā vietā 160 valstu konkurencē novērtējuma tabulā “Loģistikas efektivitātes indekss”; novērtējums tiek veikts pēc Pasaules bankas izstrādātas metodoloģijas. Tāpat Luksemburgā ir izstrādāta administratīvo procedūru vienkāršošanas stratēģija, kas arī veicina loģistikas nozares attīstību.

Luksemburgas Aviopārvadājumu centrs ierindojas 6. vietā ES ikgadējā kravu apstrādes apjoma ziņā, sasniedzot 1 miljonu tonnu. Esošais aprīkojums ļauj pieņemt un apstrādāt kravas uzreiz no 8 lidmašīnām.

Luksemburgā pieaug jūras un upju transporta nozīme. Kravu apgrozījums Mozeles upes ostā Mertertā viena gada laikā (2013- 2014) pieauga par 14%. Ostas teritorija ir 65 ha. Osta ir vadošais infrastruktūras objekts tērauda un naftas produktu kravu jomā.

Luksemburgai nav izejas pie jūras, tomēr ir kuģu flote, kas kuģo zem šīs valsts karoga. Luksemburgā ir reģistrētas 335 kuģniecības kompānijas. Valsts Kuģu reģistrā ir uzskaitīti 230 jūras kuģi, kuru vidējais vecums ir 6,3 gadi. Tirdzniecības flotes komandējošajā sastāvā ir ap 400 darbinieku, matroži- 4000.

Luksemburgā nesen tika atvērta “Multimodālais loģistikas centrs”, kura aprīkojums ļauj kravas konteinerus tieši no vilciena pārkraut kravas konteineros un otrādi. Tā mērķis ir līdz 2025. gadam panākt, ka vienā reizē varēs pieņemt līdz 450 000 kravas palešu vai līdz 300 000 kravas konteineru (šobrīd vienā reizē ir iespējams pieņemt līdz 125 000 kravas konteineru). Dzelzceļa un kravas automobiļu satiksme savieno Luksemburgu ar Ziemeļjūras ostām; Baltijas jūras ostām un dažādām Dienvidēiropas ostām. Luksemburgā ir reģistrētas 800 autotransporta kompānijas, puse no kurām ir specializējušies uz starptautiskajiem autopārvadājumiem. Šajās kompānijās strādā 7000 profesionālu šoferu un to kopējais autoparks sasniedz 5000 kravas automobiļu.

Luksemburgā strauji attīstās medicīnas nozare, par ko jāpateicas gados jaunam zinātniski-pētnieciskajam sastāvam, kuri speciālisti ir sasnieguši izcilus zinātniskos rezultātus dažādās medicīnas nozarēs, tajā skaitā onkoloģijā; imunoloģijā un neirodeģeneratīvo saslimšanu jomā. Zinātniskās pētniecības iestādes izmanto pētniecisko un inovāciju potenciālu, ko var piedāvāt mazie un vidējie uzņēmumi, kā arī “start- up” uzņēmumi. Luksemburgā strauji attīstās mobilā veselības aizsardzība un apjomīgu datu bāzu apstrādes iespējas.

Luksemburgā tiek pilnveidotas nozares, kas saistītas ar apkārtējās vides aizsardzību:

- ekoceltniecība;
- atjaunojamie energoresursi;
- atkritumu apsaimniekošana;
- ūdens resursu apsaimniekošana;

- elektrisko pārvietošanās līdzekļu izmantošana.

Šajā nozarē strādā ap 200 kompānijām un tās saņem atbalstu valdības programmas ietvaros.

Tūrisma industrija veido 6,5% no iekšzemes kopprodukta un tajā strādā ap 20 000 cilvēku.

Luksemburgā ir ap 40 kompānijām, kas ražo dažādus automašīnu komponentus. Šajā tautsaimniecības sektorā strādā ap 10 000 cilvēkiem un tā tirdzniecības apgrozījums sastāda 1,5 miljarda eiro. Apmēram 30% šīs nozares darbinieku ir zinātniski- pētnieciskais sastāvs, kura uzdevums ir izstrādāt jaunus piedāvājumus un ieteikumus.

Luksemburgā ir izstrādātas vairākas iniciatīvas kosmiskās telpas apgūšanai. Kompānija “SES” nodarbojas ar ģeostacionāro Zemes pavadoņu palaišanu. Luksemburgā tomēr nav savas nacionālās Kosmosa aģentūras, tāpēc akcents ir jāliek uz starptautisko sadarbību. 2016. gadā Luksemburgā tika sākta programma, kas paredz reto metālu ieguvu no asteroīdiem. Pašreiz ir jāizstrādā normatīvi- tiesiskā bāze investīciju veikšanai zinātniskajā pētniecībā un inovāciju programmā.

Kopš 2002. gada Luksemburgas valdība atbalsta klasteru izveidi tajos tautsaimniecības sektoros, kuri skaitās prioritāri ekonomikas diversificēšanai. Tā paredz sadarbību starp valsts un privāto sektoru uzņēmējdarbības attīstīšanai, tehnoloģiju un inovāciju ieviešanai, starptautiskās sadarbības veidošanai. Klasteri, kuru darbību koordinē Nacionālā Inovāciju veicināšanas aģentūra, pamatos aptver šādas nozares:

- informācijas un komunikāciju tehnoloģijas. IKT nozares daļa kopējā bruto pievienotajā vērtībā ir 6,6% (2012). IKT nozares īpatsvars kopējā nodarbinātībā ir 4,0% (2012). Vairāki ļoti ātrdarbīgi tiešie savienojumi ved no Luksemburgas uz galvenajiem Eiropas mezgliem. Amazon.com, iTunes, eBay, Vodafone, RealNetworks, Rakuten utt. kā arī tiešsaistes videospēļu uzņēmumiem. Citas Luksemburgas priekšrocības: Ļoti augsta līmeņa datu centru daudzveidība; Zemas elektrības cenas; Platjoslas interneta pārklājuma līmenis: 100% (2017); Mobilā platjoslas interneta izplatības līmenis: 94% (Bāze: mobilo tālruņu lietotāji, 2016); 100 Mb / s fiksēta platjoslas interneta pārklājuma ātrums: 80% (Bāze: Iedzīvotāji, 2014); 1 Gbps platjoslas fiksētā interneta pārklājuma līmenis: 25% (bāze: Iedzīvotāji, 2014); IV līmeņa sertificētu datu centru skaits Luksemburgā: 6 (2014);
- ekoinovācijas. Luksemburgā ir apmēram 200 ekoloģiskās nozares, kas darbojas atjaunojamās enerģijas, atkritumu apsaimniekošanas, ūdens un ekoloģiskās būvniecības jomā. Viņus savā darbā atbalsta 28 valsts aģentūras un 6 pētniecības institūti. Luksemburgas Ekoinnovācijas klasteris pārtrauga visu nozari.
- automašīnu rezerves daļu ražošana; Galvenie pasūtītāji: Delphy un Good Year.

- kosmiskās tehnoloģijas; 2017. gada 24. jūlijā stājās spēkā Likums par izpēti un izmantošanu kosmosa resursu tiesiskais regulējums, kas ir otrais šāda veida pasaulē, pirmais Eiropā. Jaunais Luksemburgas kosmosa likums garantē privātiem uzņēmumiem juridisko noteiktību attiecībā uz tiesībām uz derīgajiem izrakteņiem, kas iegūti no kosmosa, saskaņā ar starptautiskajām tiesībām. Tas ir īpaši izstrādāts, lai ļautu uzņēmumiem iegūt minerālus, ūdeni un citus resursus, īpaši asteroīdus. Tomēr likums nerada vai nenozīmē nekādu suverenitāti pār teritoriju vai debess ķermeni. Šajā tiesiskajā regulējumā ir apskatīts tikai jautājums par kosmosa resursu piešķiršanu. Dalībnieku tīkla pārstāvji - Luksemburgas institūts Zinātnes un tehnoloģijas, kas ir eksperts pētniecībā un attīstībā nanomateriālu, nanotehnoloģijas un pakalpojumiem, kas balstās uz satelītu datiem; Luksemburgas Universitāte un viņa vienību Starptozaru centrs Drošības, uzticamību un Trust (SNT); Luksinnovation, Luksemburgas inovāciju un pētniecības veicināšanas aģentūra, kas piedāvā plašu bezmaksas pakalpojumu klāstu jebkura lieluma uzņēmumiem; Eiropas Kosmosa aģentūra (ESA), Eiropas iestāde, kas izveidota uz vietas. Turklāt pastāv divas nozaru grupas, lai konsultētu uzņēmumus, aizstāvētu viņu intereses un veicinātu sinerģiju un sadarbību: Luksemburgas Kosmosa klasteris, kas apvieno valsts un privātas organizācijas, Luksemburgas kosmosa nozarē; Luksemburgas grupa aeronautikas un kosmosa (GLAE), nozares grupa kosmiskās aviācijas nozarē⁴³.
- loģistika; Luksemburgas Starptautiskā lidosta ir viena no lielākajām kravas lidostām Eiropā un Cargolux bāze - pirmā visu kravu aviokompānija Eiropā. Cargolux un citu kravu aviokompāniju globālais tīkls piedāvā vairākus ikdienas mērķus uz visiem kontinentiem, padarot Luksemburgu par patiesu globālās izplatīšanas platformu. Ar modernām un labi aprīkotām gaisa kravas apstrādes iekārtām LuxairCargo piedāvā drošu, efektīvu un ātru apkalpošanu uz zemes, padarot Luksemburgu par vienu no efektīvākajām kravas mezglām Eiropā. Piemēram, LuxairCargo ir "Pharma & Healthcare Hub", pastāvīgas temperatūras zāles, kas paredzētas sanitāro un farmaceitisko produktu uzglabāšanai un pārvadāšanai. CFL Cargo (parastās dzelzceļa kravas) un CFL Multimodal (konteineri) nodrošina ikdienas dzelzceļa savienojumus ar galvenajiem mezglēm Eiropas Savienībā un Turcijā, kā arī ar Baltijas jūras un Ziemeļjūras ostām, padarot Lielhercogisti Antverpenes, Zebrūžas, Amsterdamas, Roterdamas un Hamburgas ostu iekšzemi. Pateicoties savam dzelzceļa maršruta pakalpojumam, Lorry-Rail piedāvā novatoriskus risinājumus vairākveidu pārvadājumiem. Uzņēmums pārvalda dzelzceļa maģistrāli Luksemburģa – Perpinjana piedāvājot puspiekabju nepavadītu ceļu / dzelzceļu. Šis risinājums

⁴³ - <http://luxembourg.public.lu/fr/investir/spaceresources/index.html> (28.09.2019.)

nodrošina apmēram 30 000 puspiekabju pārvadāšanu gadā vairāk nekā 1000 km attālumā. Tiek plānoti jauni maršruti visā Eiropā. Iekšējie ūdensceļi ir vēl viens uzticams un drošs transporta veids. Luksemburgai ir upes osta, kuru var izmantot izejvielu, kā arī lauksaimniecības produktu, dzelzs un tērauda, kā arī naftas produktu pārvadāšanai uz citiem vietējiem galamērķiem vai uz Ziemeļjūru. 2014. gada septembrī atklātajā Luksemburgas ostā ir paredzēts kļūt par plaukstošās loģistikas nozares pīlāru. Šis bezmaksas osta, kas atrodas lidostā Findel, ir droša un ļoti droša 22.000m² virsmas, sadalīti četros stāvos. Muitas un akcīzes departamenta kontrolē to izmanto mākslas darbu, juvelierizstrādājumu, kolekcionāru automašīnu, vīnu, svarīgu dokumentu un daudzu citu dārgumu glabāšanai. Preču uzglabāšanai Luksemburgas brīvostā tiek piemērota PVN apturēšana. Ir izveidots Loģistikas klasteris - tīkls, kas sniedz atbalstu dažādiem dalībniekiem loģistikas nozarē Luksemburgā, palīdzot veidot sinerģijas un jaunus valsts un starptautiskas partnerības ar pētniecības, attīstības un inovāciju

- kokapstrādes rūpniecība. Ar vairāk nekā 7000 uzņēmumiem šī nozare ir lielākais darba devējs Lielhercogistē. Saistībā ar ekonomiku kopumā amatniecība veido 22% uzņēmumu un 23% no kopējā nodarbinātības līmeņa (2017. gada skaitļi). Šī nozare ir ļoti atkarīga no pierobežas darbaspēka, un 49% darbinieku nāk no pierobežu reģioniem;
- radošās industrijas. Luksemburga spēlēja novatorisku lomu uz Eiropas plašsaziņas līdzekļu skatuves. Divi plašsaziņas līdzekļu un komunikāciju giganti ir dzimuši Luksemburgā un šodien turpina attīstīties no Lielhercogistes: RTL grupa, vadošā Eiropas televīzijas un radio raidorganizācija, un SES, pasaules vadošā komunikāciju un apraides pakalpojumu sniedzēja ar flote ar aptuveni 50 satelītiem. Turklāt Luksemburgā ir apmēram divdesmit filmu ražošanas uzņēmumi, trīs filmu komplekti un apmēram trīsdesmit filmu ražošanas uzņēmumi. Vairāki (līdz) Luksemburgas iestudējumi ir apbalvoti starptautiskos filmu festivālos. 2014. gadā Luksemburga ieguva savu pirmo Oskaru par animācijas filmu Mr Hublot (Zeilt Productions). 2013. gadā animācijas filma Ernests un Célestine (Mélusine Productions) cita starpā ieguva César balvu par labāko animācijas filmu

Tabula Nr. 23. Luksemburgas Lielhercogistes desmit lielākie darba devēji

Nr.	Uzņēmums	Nozare	Nodarbināto skaits (tūkst.)
1.	POST LUXEMBOURG	NACE2 53.10 Pasta darbība saskaņā ar vispārējā pakalpojuma pienākumu	4,350

Nr.	Uzņēmums	Nozare	Nodarbināto skaits (tūkst.)
2.	CFL	NACE2 49.10 Pasažieru dzelzceļa transports; 49.20 Kravu dzelzceļa transports	4,170
3.	ARCELORMITTAL	NACE2 24.10 Čuguna, tērauda un dzelzs sakausējumu ražošana	4,160
4.	CACTUS	NACE2 47.19 Pārējā mazumtirdzniecība nespecializētajos veikalos	4,030
5.	BGL BNP PARIBAS	NACE2 64.99 Citur neklasificētas finanšu pakalpojumu darbības, izņemot apdrošināšanu un pensiju uzkrāšanu	3,700
6.	DUSSMANN LUXEMBOURG	NACE2 81.22 Citas ēku un ražošanas objektu tīrīšanas un uzkopšanas darbības	3,650
7.	GOODYEAR DUNLOP	NACE2 29.10 Automobiļu ražošana	3,400
8.	PRICEWATERHOUSECOOPERS	NACE2 69.20 Uzskaites, grāmatvedības, audita un revīzijas pakalpojumi; konsultēšana nodokļu jautājumos	2,840
9.	LUXAIR	NACE2 51.10 Pasažieru aviopārvadājumi; 51.21 Kravu aviopārvadājumi	2,630
10.	BIL GROUP	NACE2 64.99 Citur neklasificētas finanšu pakalpojumu darbības, izņemot apdrošināšanu un pensiju uzkrāšanu	1,940

Luksemburgā ir populārs tāds izteiciens: “Nelielā iekšējā tirgus dēļ visi ir spiesti mācīties domāt starptautiskā līmenī.”.

Luksemburga ietilpst Eirozonā un Šengenas līguma darbības zonā. Luksemburgai ir īpašas attiecības ar Vāciju un Franciju, kas pieder lielākajām Eiropas tautsaimniecībām, un kuru valodas Luksemburgas iedzīvotāji perfekti pārvalda.

Luksemburgā ir augstākais ekonomikas atvērtības līmenis Eiropā un viens no augstākajiem pasaulē. Ekonomikas atvērtību parasti mēra, salīdzinot eksporta un importa summas ar valsts iekšzemes kopproduktu. Luksemburgai šis indekss ir 196; Beļģijai- 80; ASV- 15.

Tāpat pastāv t. s. "Atvērtā tirgus indekss" (Open Markets Index), ko izstrādā Starptautiskā Tirdzniecības palāta (ICC). Luksemburga šajā reitingu tabulā ir 3. vietā, aiz Honkongas un Singapūras. Luksemburga eksportē vairāk kā 80% valstī ražoto preču un radīto pakalpojumu. Ievērojamāko eksporta daļu veido melnās un krāsainās metalurģijas produkcija un automašīnu sastāvdaļas.

Luksemburga importē galvenokārt automašīnas un ķīmiskās rūpniecības produktus. 2016. gadā Luksemburgai bija negatīva ārējās tirdzniecības bilance 5,6 miljardu eiro apmērā.

Ārvalstu investori bieži iegulda līdzekļus dažādos Luksemburgas projektos. 2013. gadā investīciju apjoms sasniedza 31 miljardu ASV dolāru.

Attīstības koncepcija, kuras realizācijā ir iesaistītas valsts iestādes, privātfirmas un pilsoniskās sabiedrības pārstāvji, aptver 9 galvenās tēmas. Katras tēmas detalizētākai izstrādāšanai ir izveidota īpaša darba grupa. Tēmas:

- gudra ekonomika;
- daudzapgriezīnu ekonomika;
- produktīvi patērētāji un sociālie modeļi;
- enerģētika;
- pārvietošanās līdzekļi;
- celtniecība;
- lauksaimniecība;
- rūpniecība;
- finansu pasaule.

10. Luksemburgas Lielhercogistes nodokļu politika

Luksemburgas nodokļu politika tiek veidota, balstoties uz trim principiem:

- taisnīgums;
- noturīgums;
- konkurētspēja.

Kompānijām tiek piedāvātas daudzveidīgas nodokļu atvieglojumu iespējas, piemēram, savu investīciju finansēšanai. Kompānijām, kuru apliekamais ienākums nepārsniedz EUR 25 000, vispārējā nodokļu likme ir 22,80%.

2017. gada nodokļu reforma realizēja šādus jaunievedumus:

- iespēja izmantot atliktās amortizācijas režīmu;
- subsīdiju likmes palielināšana investīcijām;
- iespēju iesniegt kompānijas nodokļu deklarācijas elektroniskā formātā; u. c.

Nodokļu likme fiziskajām personām ir viena no zemākajām ES; īpaši tas attiecas uz laulātajiem pāriem. Maksimālā nodokļu likme ir 42%.

Ienākumu aplikšana ar nodokļiem Luksemburgā tiek variēta, atkarībā no ienākumu lieluma un ģimenes sastāva. Valsts ieņēmumi no nekustamā īpašuma nodokļa Luksemburgā veido 0,1% no iekšzemes kopprodukta, atšķirībā no 1,4%, kas ir vispārējais rādītājs Eirozonā.

Kopš 2015. gada ir noteikta standartā pievienotās vērtības nodokļa likme 17% apmērā. Tā ir pati zemākā ES valstu vidū. Samazinātās likmes:

- 14% (vērtspapīru uzglabāšanai un pārvaldīšanai);
- 8% (atsevišķiem energoapgādes veidiem);
- 3% (vairumam pārtikas produktu; grāmatām; medikamentiem; atsevišķiem remontdarbu un celtniecības darbu veidiem dzīvojamās telpās).

11. Attīstības pamatā.

Visa pamatā, kas nepieciešams, lai nodrošinātu valsts veiksmīgu attīstību ir gudra nodokļu politika, kas izslēdz vēlmi nemaksāt nodokļus, kā arī nopietni palīdz attīstīt izvēlētās valsts prioritātes. Tomēr bez visa tā, vēl ir minami:

- Izglītība.

Lai risinātu darba devēju un darbinieku vajadzības, ņemot vērā izmaiņas darba pasaulē, Luksemburga piedāvā plašu profesionālās apmācības programmu gan jauniešiem, gan pieaugušajiem (darbiniekiem vai darba meklētājiem), lai viņus atbalstītu darba tirgū. profesionālajā plānā ar mērķi iegūt sertificētu kvalifikāciju. Profesionālā apmācība piedāvā plašu apmācības klāstu, kas vērsts uz profesionālo pasauli. Tas aptver vairākus aspektus: sākotnējā apmācība vispārējā vidējā izglītībā; profesionālās tālākizglītības, kas veicina integrāciju vai profesionālo reintegrāciju. Ir vairākas iespējas profesionālās tālākizglītības turpināšanai:

1. Lifelong-Learning.lu , nacionālais mūžizglītības portāls, nodrošina piekļuvi vairāk nekā 9000 kursiem, ko piedāvā apmēram 250 apstiprinātas apmācības organizācijas. Tajā sniegta visa noderīgā informācija par mācību līdzekļiem, likumdošanu un diplomu pieejamību tālākizglītībā. Portāls ir kļuvis par mūžizglītības pasaules karti Luksemburgā.

2. Luksemburgas Mūžizglītības centrs (LLLC) ir paredzēts gan indivīdiem, gan uzņēmumiem, gan apmācības organizācijām. LLLC piedāvā lielu skaitu vakara nodarbību, semināru, universitātes kursu, specializētu apmācību un profesionālās sertifikācijas.
3. Luksemburgas Universitātes Kompetences centrs ir apmācības institūts, kura mērķis ir bagātināt organizāciju prasmes Luksemburgā, izmantojot apmācības programmas un studijas. Tas ir paredzēts privātpersonām, darbiniekiem, darba meklētājiem, kā arī profesionāļiem.
4. House of training, paredzēts uzņēmumiem, kuri no apmācības kursiem vēlas attīstīties un sagatavoties nākotnes izaicinājumiem. Tas piedāvā arī apmācības atbalsta aktivitātēm, nozares apmācību un personīgās attīstības apmācību.

“House of training” sasaucas ar Projekta ietvaros realizētajām aktivitātēm: “Saldus Biznesa skola”; “Vasaras biznesa skola jauniešiem” un “Kafija ar ekspertu”, kur:

1. “Saldus Biznesa skola” bija paredzēta ikvienam, kurš vēlējas paaugstināt savu kompetenci uzņēmējdarbības vai piedzīvot personīgo attīstību, neatkarīgi no tā vai dalībnieks strādāja, mācījās vai bija bezdarbnieks;
2. “Vasaras biznesa skola jauniešiem”, kā jau pats nosaukums rāda bija vairāk paredzēta jaunatnes pārstāvjiem, kuri kļūs par Teritorijas nākamajiem darba devējiem vai darba ņēmējiem, palīdzēja attīstīt uzņēmēja domāšanu, parādīja, kur atrast resursus, lai realizētu savus mērķus, kā arī iedrošināja uz pirmo soļu speršanu uzņēmējdarbības laukā.
3. Savukārt, “Kafija ar ekspertu” vairāk bija paredzēta jau esošajiem uzņēmējiem un piedāvāja atrast resursus to problēmu risināšanai, kas ir uzņēmuma izaicinājumi. Izaicinājumi bija dažādi un katrā gadījumā tie bija savi.

Arī Luksemburgas Lielhercogistē ir paredzēti atbalsta pasākumi šo zināšanu iegūšanai. Bet bez visa iepriekš minētā, valsts nodrošina sekojošas atbalsta programmas:

- Investīciju atbalsts

Luksemburga piedāvā virkni atbalsta pasākumu, lai jaunizveidotiem uzņēmumiem nodrošinātu labu startu. Ir pieejama zeme (uz izdevīgiem noteikumiem), kas atrodas kādā no valsts, reģionālajām vai pašvaldību rūpniecības zonām. Rūpniecības vietas ir pilnībā aprīkotas ar visu infrastruktūru un sabiedriskajiem pakalpojumiem: piekļuvi transporta un telekomunikāciju tīkliem, ūdens piegādi, kanalizāciju, elektrību un dabasgāzi. Visas vietas atrodas netālu no galvenajiem starptautiskajiem autoceļiem, dzelzceļiem un gaisa tīkliem.

- Atbalsts jaunu un inovatīvu biznesa ideju uzsākšanai

Luksemburgā ir pieejami inkubatori, kas tur tiek saukti par Uzņēmējdarbības un inovāciju centriem. Tie nodrošina platformu uzņēmēju vai tehnoloģiju uzņēmumu uzņemšanai un palīdzībai, kuri vēlas izveidot jaunu un inovatīvu biznesu Luksemburgā. Bez tam, inkubatori sniedz palīdzību un nepieciešamās konsultācijas visiem jaunajiem projektiem, veicinot to attīstību un izaugsmi. Tie kalpo arī kā stafetes posmi, kas piedāvā pagaidu izmitināšanu ārvalstu uzņēmumiem, kas pārceļas uz Luksemburgu.

- Finansiālais atbalsts pētniecībai, attīstībai un inovācijām

Arī finansiālu atbalstu var piešķirt īpašu projektu finansēšanai un pašu kapitāla un banku finansējuma papildināšanai. Šo atbalstu var piešķirt MVU, kā arī uzņēmumiem, kas atrodas ekonomiskās attīstības reģionos. Finanšu ieguldījumu atbalsts, ir iespējams, ka pētniecības, attīstības un inovāciju, koncentrējoties uz jauniem produktiem, pakalpojumiem vai procesiem, kā arī par vides aizsardzību un enerģijas racionālu izmantošanu. Šādiem projektiem uzņēmumi var pieteikties uz valdības subsīdiju, kā arī uz vidēja termiņa un ilgtermiņa aizdevumu, ko piešķir Nacionālā kredīta un investīciju kompānija (SNCI), kas ir publisko tiesību banka.

- Atbalsts caur nodokļu politiku

Ar zemāko PVN likmi Eiropas Savienībā Luksemburgas uzņēmumu nodoklis ir arī viens no visizdevīgākajiem Eiropā. Paātrināta amortizācija un nodokļu atlaides, ko piemēro attaisnotajiem ieguldījumiem, papildina šo pievilcīgo nodokļu vidi, kas veicina veiksmīgu uzsākšanu un augstu ieguldījumu atdevi.⁴⁴

Organizācijas, kuras palīdz uzņēmējiem un veicina biznesa vides attīstīšanu:

- Chamber of Commerce. Valsts iestāde uzņēmumu īpašnieku interešu aizstāvībai (nepārstāv daiļamatniekus un lauksaimniekus). Virza uzņēmumus starptautiskajā tirgū, palīdz risināt eksporta un importa jautājumus.

7, Rue Alcide de Gasperi

Luxembourg Kirchberg

international@cc.lu

chamcom@cc.lu

www.cc.lu

- “House of Entrepreneurship”. Organizācija, kas darbojas kā platforma, sniedzot palīdzību uzņēmuma dibināšanai Luksemburgā. Piedāvā plašu pakalpojumu paketi biznesa projektu autoriem un jau darbojošos uzņēmumu vadībai, kas vēlas ienākt Luksemburgas tirgū. Iepriekš

⁴⁴ - https://www.tradeandinvest.lu/?utm_source=investinluxembourg.lu&utm_medium=301 (28.09.2019.)

pierakstoties uz pieņemšanu Ekonomikas ministrijā, ārvalstu investoriem ir iespējams vienoties par individuālu programmu. “Savstarpējie galvojumi” Organizācija, kas palīdz uzņēmējiem piesaistīt finansējumu un investīcijas. Atvieglo banku kredītu pieejamību mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, uzstājoties kā galvotājs.

14, rue Erasme

L-1468 Luxembourg-Kirchberg

info@houseofentrepreneurship.lu

www.houseofentrepreneurship.lu

cautionnement@houseofentrepreneurship.lu

www.cautionnement.lu

- GUICHET.LU Informācija uzņēmējiem internetā angļu, vācu un franču valodā
www.guichet.public.lu/entreprises
- LFF “Finansu Luksemburga” Finansu tirgus attīstības veicināšanas aģentūra. Darbojas kā starpnieks starp valdību un šīs nozares profesionāļu asociācijām.

12, rue Erasme

L-1468 Luxembourg

ww.luxembourgforfinance.com

- LUXINNOVATION jeb “Luksemburgas inovācijas”. Organizācija Luksemburgas ekonomiskās attīstības veicināšanai caur inovācijām.

5, avenue des Hauts Fourneaux

L-4362 Esch-sur-Alzette

www.luxinnovation.lu

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS

1. Globālā tīmekļa resursi:

www.latlit.eu

www.europa.eu

<http://www.rietavas.lt>

<https://www.chamber.lv/lv/content/36>

<https://www.chamber.lv/lv/content/jaunumi/1007>

<http://www.liaa.gov.lv/lv/par-liaa/pakalpojumi>

<https://www.izm.gov.lv/lv/normativie-akti/ministru-kabineta-noteikumi/zinatne/viedas-specializacijas-strategija>

http://www.nispa.org/files/conferences/2013/papers/201304101921210.Nispa_Burbulyte_et%20al.doc

<http://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActPrint/lt?ifwid=-2icx8zqxa&documentId=TAIS.366713&category=TAD>

<http://luxembourg.public.lu/fr/investir/spaceresources/index.html>

https://www.tradeandinvest.lu/?utm_source=investinluxembourg.lu&utm_medium=301

<https://www.cblgroup.com/en/media/press-releases/2019/citadele-index-kurzemes-business-owners-the-most-optimistic-latgales-the-least/>

2. Datu bāze LURSOFT (Pamatojoties uz likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 4.15 pantu, SIA "Lursoft IT" (Lursoft) ir LR Uzņēmumu reģistra (UR) informācijas atkalizmantojājs. Lursoft ar LR Uzņēmumu reģistru ir noslēgts informācijas izsniegšanas līgums, kas paredz, ka Lursoft ir tiesīgs piedāvāt UR informāciju trešajām personām.)
3. Dokuments "Talsu novada stratēģija 2030"
4. Dokuments "Kurzemes plānošanas reģiona Teritorijas plānojums 2006. – 2026"
5. Dokuments "Saldus novada attīstības programma 2013.- 2020. gadam"
6. Latvijas Zinātņu akadēmijas pētījums "Uzņēmējdarbības vides analīze Saldus un Brocēnu novados"
7. Lietuvas Statistikas pārvaldes dati
8. Lietuvas Nacionālā Zemes dienesta dati
9. Lietuvas Lauksaimniecības un uzņēmējdarbības informācijas centra dati
10. Slēgta tipa akciju sabiedrības "Rietavas Komunālā saimniecība" dati
11. Dokuments "Talsu rajona partnerība. SVID analīze"

12. Dokuments “Rietavas pašvaldības stratēģiskās attīstības plāns 2020”

IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI

MVU- mazie un vidējie uzņēmumi

VARAM- Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

EK- Eiropas Komisija

NAI- notekūdeņu attīrīšanas iekārtas

UAB- sabiedrība ar ierobežotu atbildību (liet.)

LTRK- Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera

LIAA- Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra

RTVIK- Rietavas Tūrisma un biznesa informācijas centrs (liet.)

MITA- Zinātnes, inovāciju un tehnoloģiju aģentūra (liet.)